

T.C
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

MECMÛ‘A-İ EŞ‘ÂR
SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ
Âşir Efendi Koleksiyonu 458/1 (vr.1^b-33^a)
(İNCELEME-TENKİTLİ METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KÜBRA AĞAR

KOCAELİ 2020

T.C
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

MECMÛ‘A-İ EŞ‘ÂR
SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ
Âşir Efendi Koleksiyonu 458/1 (vr.1^b-33^a)
(İNCELEME-TENKİTLİ METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KÜBRA AĞAR

DANIŞMAN: DOÇ. DR. GÜLÇİN TANRIBUYURDU

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No:

29/07/2020-18

KOCAELİ 2020

ÖNSÖZ

Osmanlı medeniyetinin söze yansımaları şeklinde tezahür eden klasik Türk edebiyatı; geçmiş dönemin sosyal ve siyasi yaşantısını, sanatsal ve kültürel zevklerini, geleneğin ortak kabullerini, hayal incelikleriyle örülü söz ve mana oyunları ile süsleyerek belagatin zirvesinden seslenen ve asırlarca hüküm süren köklü bir geleneğin adıdır.

Klasik Türk edebiyatı denilince akla her şeyden evvel şiirin geliştiği yüzlerce yıllık bu edebiyat geleneğinin şiirle özdeş algılanmasını da beraberinde getirmiştir. Her biri bir ressamın tablosundan yansıyan renk, her biri farklı tondan bir ahenk olan aynı zamanda manzum klişeler, estetik imajlar, ince manalar ve mazmunlarla yüklü her beyit, klasik Türk edebiyatında nesirden ziyade nazmın ön plana çıkmasının nedenini de bu bağlamda izaha muktedir. Bütün bir klasik edebiyatın temasını oluşturan “aşk” ve “aşkın yol haritası” üzerine konulanmış şair ömrü gazeller, kasideler, mesneviler ve musammatlar odağında manzum sözün cazibesinde sürüp gitmiştir. Şair ömrüyle eşdeğer, adeta şiirin sanat yaşamının imzası niteliğindeki “Divanlar” onların farklı nazım şekilleriyle yazdıkları şiirleri koruma altına aldıkları ve geleceğe miras bıraktıkları sandukçalar gibidir.

Divanların uzun uğraşlar sonrası tamamlanması, dönemin sanat çevrelerini farklı arayışlara yönlendirmiştir. Bu arayışın sebebi taze ve seçkin şiirlere daha hızlı ve pratik yoldan erişme isteğidir. Çoğu zaman kendisi de şair olan bir müstensih tarafından oluşturulan mecmualar, Divan tertib etmeye ömrü yetmeyen ya da şiirleri henüz Divan oluşturacak hacme erişmeyen şairlerin şiirlerinin gün yüzüne çıkmasına olanak tanıyan edebiyat seçkileridir. Ayrıca Divan’ı olduğu halde bazı şiirlerinin çeşitli sebeplerle söz konusu Divan’da yer almadığı şairlerin bu şiirlerini de dönemin “kırk ambarı” olarak adlandırılan mecmualardan tespit etmek mümkündür.

Şiir mecmuaları altı yüz yıllık zengin ve köklü edebiyat geleneğinin en değerli halkalarındandır. İçerisinde farklı manzum şekiller ve türlere dair barındırdığı örneklerle günümüzde klasik Türk edebiyatı araştırmacılarının da

ilgi odağı haline gelen bu eserler özellikle lisansüstü çalışmalara konu edilerek gün ışığına çıkarılmakta ve yüzyıllar öncesinin edebi zevkini yansıtan seçkileriyle ötelerden yükselen bir ses olarak yankılanmaktadır.

Biz de hem klasik Türk edebiyatı geleneğini verilen eserler bağlamında daha iyi özümsemek hem de bu edebiyata katkı sağlayanlar arasına dahil olmak adına bir şiir mecmuası üzerinde çalıştık.

İncelememize konu olan eser, İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Âşir Efendi koleksiyonu 458/1 numarada kayıtlı *Mecmû'a-i Eş'âr* başlıklı şiir mecmuasıdır. 59 varaktan oluşan eserin derleyicisi ya da müstensihi belli değildir. *Mecmû'a*'nın 1^b-33^a numaralı varak aralığı çalışmamız kapsamındadır.

Ağırlıklı olarak 16. yy. şairlerinin şiirlerinin yer aldığı mecmuada 48 farklı şairin toplamda 10 kasidesi, 183 gazeli, ve 1 tahmisi bulunmaktadır. *Mecmû'a*; Hayâlî, Bâkî, Figânî, Emrî gibi tanınmış isimlerin yanında, Şâmî, Şânî, Nisârî gibi daha az bilinen şairlerin şiirlerini de ihtiva etmektedir.

Çalışmamız kapsamında Giriş bölümünde transkripsiyon alfabesine, tablo listesine yer verilmiştir. Tablo listesinin ardından gelen Birinci bölümde mecmuanın ve şairlerin tanıtımı, MESTAP'a göre düzenlenmiş muhteva tablosu yer almaktadır. İkinci bölüm ise metni oluştururken izlenen yol, transkripsiyonlu metin ve tıpkıbasım örneklerini içermektedir.

Ilımlı ve sevecen tutumuyla, mesleğe olan saygısı ile çalışmaya, araştırmaya teşvik eden, içinde bulunduğumuz zor süreçlere karşı anında çözümler üreten ve sağlıklı bir çalışma süreci izlememi sağlayan her zaman desteğini hissettiğim ve metin seçiminden çevirisine kadar tezle alakalı tüm süreçlerde yoluma ışık tutan tez danışmanım değerli hocam **Doç. Dr. Gülçin TANRIBUYURDU**'ya gönülden teşekkür ederim.

Engin tecrübesi ve bilgi birikimiyle yeni ufuklar açan, hayatım boyunca örnek alacağım, hoşgörüsüne ve mesleğine olan tutkusuna gıpta ettiğim değerli hocam **Prof. Dr. M. Esat HARMANCI**'ya çok teşekkür ederim.

Aynı eserin diğ er yarısını eş zamanlı olarak inceleyen ve  alışmanın başından beri fikir alışverişinde bulunduğum değ erli meslektaşım **Fadime KUL**'a ve g z el dilekleriyle beni her zaman destekleyen aileme teşekk r ederim.

K bra AĞAR



İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	IV
ÖZET.....	V
ABSTRACT	VI
ÇEVİRİYAZI (TRANSKRİPSİYON) ALFABESİ.....	VII
KISALTMALAR VE İŞARETLER.....	VIII
TABLO LİSTESİ	IX
ŞEKİL LİSTESİ	X

BÖLÜM 1

1.1.Klasik Türk Edebiyatında Şiir Mecmualarının Yeri ve Önemi.....	1
1.2.MECMÛ‘A-İ EŞ‘ÂR’IN TANITIMI VE İNCELEMESİ	6
1.2.1.Mecmuanın Dış Özellikleri (Nüsha Tavsifi).....	6
1.2.2.Mecmuanın Muhteva, Dil ve Yazım Özellikleri	9
1.2.3.Mecmuada Yer Alan Şairler ile Kullandıkları Nazım Şekilleri ve Sayısı..	14
1.2.4.Mecmuada Yer Alan Şiirlerde Kullanılan Vezinler ve Sayıları.....	17
1.2.5.Mecmuada Yer Alan Şairlerin Biyografileri	18
1.2.6.Derleyicinin Kimliği İle İlgili Hususiyetler	39
1.2.7.Mecmuanın (1 ^b -33 ^a) MESTAP’a Göre Muhteva Tablosu	50

BÖLÜM 2

2.1.Tenkitli Metnin Kurulmasında İzlenen Yol	75
2.2.Tenkitli Metnin Transkripsiyon ve İmlasında İzlenen Yol	77
2.3.MECMÛ‘A-İ EŞ‘ÂR’IN (1^b-33^a)TRANSKRİPSİYONLU METNİ...81	
SONUÇ	201
KAYNAKÇA	203
TIPKIBASIM ÖRNEKLERİ	214
ÖZ GEÇMİŞ	222

ÖZET

Klasik Türk edebiyatının “kırk ambar”ı olarak da isimlendirilen mecmualar köklü bir edebiyat geleneğine dair yüzlerce yıllık birikimin açığa çıkarılmasına katkı sunmak isteyen araştırmacıların özellikle son yıllarda bakışlarını yönelttikleri değerli kaynaklardır. Gerek edebiyat gerekse kültür tarihine katkı sağlamak adına mecmualar üzerine yapılan çalışmalar, geçmiş dönem edebiyatının anlaşılması ve yorumlanması için de önem arz etmektedir.

Mecmuaların yukarıda da zikredilen ehemmiyeti kavranarak yapılan bu çalışmada, Süleymaniye Kütüphanesi Âşir Efendi koleksiyonunda yer alan 458/1 numarada kayıtlı “*Mecmû‘a-i Eş‘âr*” adlı eserin 1^b-33^a varak aralığını ihtiva eden kısım incelenmiştir. İncelemeye alınan bölümde 15. ve 16. yüzyıl şairlerinden 48’inin 10 kaside, 183 gazel, ve 1 tahmis olmak üzere toplam 194 şiiri bulunmaktadır.

İki ana başlıktan oluşan çalışmanın ilk bölümünde mecmuaların önemine ve *Mecmû‘a-i Eş‘âr*’ın özelliklerine değinildikten sonra MESTAP’a uygun olarak hazırlanan muhteva tablosuna yer verilmiştir. İkinci bölüm ise *Mecmû‘a*’daki şiirlerin divanlarda yer alan şekilleriyle karşılaştırılarak okunması neticesinde kurulan tenkitli metni ihtiva etmektedir.

Anahtar kelimeler: Klasik Türk edebiyatı, mecmua, 16. yüzyıl, tenkitli metin, MESTAP.

ABSTRACT

The journals which is also called ‘kırk ambar’ of classical Turkish literature, are valuable resources that researchers who want to contribute to uncovering hundreds of years of knowledge about a long established literary tradition especially in recent years. Studies on journals to contribute to both cultural and literature history are important for understanding and interpreting past literature.

This study , which is carried out by understanding the importance of journals mentioned above, has been examined in the section containing the 1^b-33^a leaf interval of the book named *Mecmû‘a-i Eş‘âr* which is also registered in 458/1 number in Süleymaniye library Âşir Efendi collection. In this section, there have been total 194 poems of which 48 of the 15th and 16th century poets have 183 lyrics, 10 tapes and 1 tahmis.

In the first part of the study, consisting of two main titles, the content table prepared in according to MESTAP has been given after mentioning the properties of journals and *Mecmû‘a-i Eş‘âr*. The second part contains the critized text that was established as a result of reading the poems in the magazine by comparing them with the figures of the divan.

Keywords: Classical Turkish literature, journal, 16th century, critical text, Mecmua-i Eşar

ÇEVİRİYAZI (TRANSKRİPSİYON) ALFABESİ

ا	a, e, '	ش	Ş, ş
آ	ā, a	ص	Ş, ş
ب	B, b	ض	Ž, ž, Đ, đ
پ	P, p	ط	Ṭ, ṭ
ت	T, t	ظ	Ẓ, ẓ
ث	Ṣ, ṣ	ع	‘
ج	C, c	غ	Ġ, ġ
چ	Ç, ç	ف	F, f
ح	Ḥ, ḥ	ق	Ḳ, ḳ
خ	Ḥ, ḥ	ك	G, g, K, k, Ĭ, ĭ
د	D, d	ل	L, l
ذ	Ẓ, ẓ	م	M, m
ر	R, r	ن	N, n
ز	Z, z	و	V, v, O, o, Ö, ö, U, u, Ü, ü, Ū, ū, Ō, ō
ژ	J, j	ه	H, h, e, a
س	S, s	ی	Y, y, Ī, ī, İ, i, I, ı

KISALTMALAR VE İŞARETLER

A.E.: Âşir Efendi

a.g.e : adı geçen eser

C. : Cilt

D. : Divan

DİA. : Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

G. : Gazel

K. : Kaside

M. : Mecmû'a

MESTAP : Mecmuaların Sistematiik Tasnifi Projesi

s. : sayfa

Tah. : Tahmis

TEİS : Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü

vb. : ve benzeri

vd. : ve diğçerleri

[...] : Yazmada olmayan ve tamir edilen yerler

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Mecmuada Yer Alan Şairler İle Kullandıkları Nazım Şekilleri ve Sayısı..15	
Tablo 2: Mecmuada Yer Alan Şiirlerde Kullanılan Vezinler ve Sayısı.....17	
Tablo 3: Mecmuada Yer Alan Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıl Tablosu.....44	
Tablo 4: Mecmuada Yer Alan Şairlerin Memleketleri.....45	
Tablo 5: Mecmuada Yer Alan Şairlerin Meslekleri.....46	
Tablo 6: Mecmuanın (1 ^b -33 ^a) MESTAP'a Göre Muhteva Tablosu.....50	



ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Nazım Şekilleri ve Sayısı.....	14
Şekil 2: En Fazla Şiiri Bulunan Şairler ve Şiir Sayıları	15



BÖLÜM 1: 1.1.Klasik Türk Edebiyatında Şiir Mecmualarının Yeri ve Önemi

Mecmua, geçmişten günümüze gelene kadar çeşitli merhaleleri aşarak çok anlamlılıktan dar anlama evrilmiş bir terimdir. Arapçadan dilimize giren cem‘ (toplanma) kelimesinin çekimlenmesiyle ortaya çıkması, kalemle kâğıt arasındaki “fetva, dua, hutbe, ayet, hadis, şiir, mektup, latife yazımı” gibi türlü münasebetlerin mecmua olarak adlandırılmasına imkan tanımıştır. Özellikle Osmanlı Edebiyatı’nın başlangıç yıllarında sözcüğün kuşatıcılığı, anlamın muğlaklaşmasına sebebiyet vermiştir.

Siyaset, ekonomi, bilim, eğitim ve dış politikada olduğu gibi sanatta da zirveye ulaşılan ve klasik unvanıyla betimlenen 16. yüzyıl edebiyatında, sözün büyüğü, avamdan havasa kadar toplumun farklı katmanlarını çepeçevre sarmıştır. Şiir sahası, tabakaların kavle denkleştiği, sınırların aşıldığı bir mecra olmuştur. Özellikle 16. yüzyılda yönetim, idare, iktidarı elde tutma gibi konularda eğitim gören şehzadeler, ruhlarının zerafetle bezenmesi için sanata yönlendirilmişlerdir.

Bu anlayış hem padişahların insani vasıflarının korunmasını hem de ilme karşı hassasiyet kazanmalarını sağlamıştır. Fatih Sultan Mehmed, Yavuz Sultan Selim, Kanuni Sultan Süleyman ve daha nice Osmanlı padişahı yüreğini kalemle ortaya dökmüştür. Onların klasik Türk şiirine ilgileri bir heves değil, haysiyet meselesidir. Allah kelamı olan Kuran-ı Kerim’in muazzam bir ahenkle donatılmış olması; gözü, kulağı ve bütün azaları cezbetmesi, ona öykünen insanların, kutsal kitaba yaraşır bir şekilde hayranlıklarını dile getirmelerini sağlayan şiire, kutsallık atfetmelerine neden olmuştur.

Çıkış noktaları şiirin kutsallığı olan padişahlar, sanatçıyı himaye etmeye, onların gönüllerini hoş tutmaya ziyadesiyle özen göstermişlerdir. Makamların geçiciliğini bilerek geleceğe intikal eden tek zaman yolcusunun söz olduğunun idrakiyle ve aynı zamanda kalemin kılıçtan keskin oluşunun bilgisiyle sözün iktidarını da göz ardı etmeden hüneri belagatli söz söylemek olan şairleri ihtimamla korumuşlardır.

Gönüllerindeki cevhere hak ettiği değerin biçileceğinin farkına varan şairler yani sözün erkiyle kültürel iktidarı ellerinde tutanlar, teşvikin ve ikramın bol olduğu bu dönemde kitaplar dolusu şiir söylemişlerdir.¹ Esnaf, falcı, müderris, kadı, hekim mesleği ne olursa olsun sözün büyüüne kapılan herkesin kendi kabiliyetini ortaya döktüğü bu dönemde, divanlar tertip edilmiş, mesneviler yazılmıştır.

Geleneğe uygun bir şekilde divan tertibi uzun yıllar alabilmektedir. Divanlar, sanatkârın ilk şiir deneyimlerinden gençlik heveslerine, gençlik heveslerinden deneyimin getirdiği olgunluğa, hayata karşı bakışındaki değişikliklere kısacası şiir serüvenine şahitlik edebileceğimiz eserler olması yönüyle son derece ehemmiyetli aynı zamanda şahsidirler. Dolayısıyla şiirin dinamizmini muhafaza ve şairin yaşadığı dönemdeki yetkinliğini anlatma noktasında nakıstırlar.

Özellikle 16. yüzyılda bu eksikliğin fark edildiği ve şiire yeni bir ivme kazandırma arayışının olduğu söylenebilir. Bu arayışın sonu olan cevabın adı, mecmuadır. 15. yüzyılda mecmua derleme çalışmaları yapılmaya başlanmıştır; fakat bu eserlerin hakiki değeri 16. yüzyılda anlaşılmıştır. Patronaj desteğiyle mecmua yazımı yaygınlaştırılmış ve bugün kütüphanelerdeki binlerce yazma eser, bu şekilde ortaya çıkmıştır.

Mecmua şiirsel manada aynı yüzyılda yaşayan veya farklı yüzyılların şiir vadisinden seslenen şairlerin gazel, mesnevi, kaside, tahmis, terci-i bend, muamma gibi farklı nazım şekli ve türdeki eserlerinin derlenip aynı defterin sayfalarında buluşturulmasıdır. Kolektif şuurun kalp atışlarını emek kokan sayfalarında gizleyen mecmualar yalnız içeriği ile değil, oluşum aşamalarıyla da ele alınmalıdır.

Elbette dönemin kabul gören şairlerinin eserlerini ihtiva etmesi edebiyat tarihçilerinin odağında bulunmasının temel nedenidir. Bu, onu en değerli kılan özelliğidir; fakat yalnız içerik değerlendirilirse geçmişin sanatkârlarının sesleri, duymazdan gelinmiş olur. Mecmualar, sayfalarını korumak için giydirilen ciltle

¹ Ayrıntılı bilgi için bakınız. İnalçık, “Şair Ve Patron”: Patrimonyal Devlet ve Sanat Üzerinde Sosyolojik Bir İnceleme, Ankara, Doğu Batı Yayınları, 2003, s. 21-38.

cildin üzerindeki ince işlemeyle ilk sayfanın açılışıyla göze hitap eden, tabiatın en güzel tonlarını bir araya getiren ebrûlî kâğıdıyla motif motif dizilen mısralarıyla emekle sabrın mürekkebin ucundan kâğıda dökülmesiyle ve geçmişin hayat sahnelerini günümüze taşıyan minyatür sanatıyla Osmanlı kültürünü bir defterin içinde cem etmiştir. Bu açıdan da ayrıca değerlendirilmelidir.

Mecmualar sadece şiirle sınırlandırıldıklarında bile oldukça geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. Bu konuyla ilgili çeşitli tasnif çalışmaları yapılmıştır. Genelden özele bir sınıflandırma yapılacaksa ilk olarak mecmuanın cildine bakılmaktadır. Bu eserleri, cildine göre cönk ve mecmua olarak iki ayrı başlığa ayırmak mümkündür.²

Cönk, her ne kadar halk edebiyatı şairlerinin şiirlerinin yer aldığı aşağıdan yukarıya doğru açılan defter olarak tanımlansa da cönklerin içinde tanınmış klasik edebiyat sanatçılarının gazel, kaside, mesnevi gibi şiir formlarının görülmesi ve bu durumun pek çok cönkte olması, istisnai boyutun ötesine taşınarak cönklerin ayrıca klasik edebiyat bağlamında da değerlendirilmesi gerektiğini göstermiştir. Adı mecmua olarak geçmeyen veya aynı kökten türemeyen kimi yazma eserlerin de mecmua olabileceği göz ardı edilmemelidir. (Uzun 2003: 267)

Cönklerden klasik mecmua tasnifine gelinirse mecmualar tertip durumuna göre “mürettep, gayr-i mürettep”, diline göre “Türkçe, Arapça, Farsça”, şekline göre “manzum, mensur, manzum-mensur karışık”, muhtevasına göre “dini, tasavvufi, ilm-i nücum, edviye vb.” ve şahısların mecmuayı tertip etme gayelerine göre ele alınabilir.³

Devlet kütüphanelerinde yer alan binlerce örneğin dışında, kişisel koleksiyonlarda keşfedilmeyi bekleyen sayısız mecmuanın olduğu aşîkârdır. Arşivler taranarak yapılan araştırmaların artması sonucu, içerikteki zenginliğin

² Ayrıntılı bilgi için bkz. Kılıç, Atabey, “Mecmûa Tasnifine Dâir”. Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları 7 Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı, İstanbul, Turkuaz Yayınları, 2012, s.75-96.

³ Kılıç, a.g.e, s.75-96.

amaçta da kendini gösterdiği gerçeği ortaya çıkmıştır.⁴ Bazı mecmualarda azami bir özen varken bazılarında şiirlerin okunmasını güçleştirecek kadar karmaşa söz konusudur. Eğer müstensih bir kitleye hitap etme gayesi güdüyorsa mecmuanın cildine, kâğıdına, hattına dikkat ettiği kadar seçtiği şiirlerin aslının korunmasına, derkenarlarda şairlerin mesleği, yaşadığı yüzyıl, yaşı, sosyal statüsü, karakteri, memleketi, eserleri ile ilgili bilgiler aktarmaya da özen göstermiştir. (Köksal 2016: 174) Müstensihin sayfa kenarına yaptığı bu küçük dokunuş, şairin gelecekteki hüviyetinin korunmasına hayati katkılar sağlamaktadır.

Bazı mecmualarda ise kişisel notlara, karmaşık yazılara, aktarılan şiirlerle ilgili vezin, mahlas, redif ve kelime hatalarına kompozisyon dağınıklığı eşlik etmektedir. Babadan oğula intikal eden ve farklı şahısların düzensiz notlarıyla karalama defterini andıran (Uzun 2003: 267) bu tür mecmuaların şahsın ya da şahısların şiir beğenisiyle alakalı olduğunu, edebiyat öğretimine ve tarihine katkı sağlamayı hedeflemediği muhakkaktır.

Mecmualar içerik özelinde değerlendirilirse nazire mecmuaları edebiyat tarihi açısından taşıdığı mahiyetle dikkat çeker. Nazire geleneği, genel manada beğenilen ve takdir gören bir şiirin aynı vezin, redif ve mana izlenilerek aşmaya çalışılmasını ifade eder. Öncelikli nazire yazma sebebi, maharet gösterme isteği olmakla beraber genç şairleri teşvik etme, muhabbet beslediği meslektaşının gönlünü şiirle onore etme, şiir gündeminden kopmama, öykündüğü şairle aynı çerçevede yer alma gibi amaçlarla da nazire yazılabilmektedir. Nazireler; genç şairlerin cesaret alarak harekete geçmelerine, yeni bir hayal peşinde olan ve farklı bir pencereye ihtiyaç hisseden şairlerin soluklanmasına, rekabet ortamının hevesiyle üretkenliğinin artmasına vesile olarak bir okul vazifesi görmüştür. Nazire mecmuaları geçmişin şiir meclislerini günümüze taşıyarak bizlere yüzlerce şairi kıyaslama yaparak okuma ve anlama imkânı sağlamaktadır.

⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Gürbüz, Mehmet. “Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi”, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları 7 Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı. İstanbul, Turkuaz Yayınları, 2012, s.97-113.

Bir milletin kimlik belgeleri olarak değ erlendirilen yazma eserlerin⁵ en nadide par aları arasında yer alan  iir mecmuaları, edebiyat tarihimizin ki i ve eser kadrosunun geni lemesine hizmet etmektedir. Divan sahibi  airlerin divanları dı ındaki  iirlerini barındırması, divan yazmaya  mr  vefa etmeyen ya da d zensizli i sebebiyle divan tertip edemeyen  airlerin ara tırmacılar tarafından farklı mecmualar  zerinden değ erlendirilip  l mlerinden asırlar sonra eser sahibi olmalarına imk n tanınması, b t nc l bir g zle d nemin zihniyetini, estetik zevklerini, hayata ve sanata bakı ını yansıtmaları y n yle b y k  nem arz etmektedir.



⁵ Ayrıntılı bilgi i in bkz. G nay, Kut. “Yazmalar Arasında II” Osmanlı Ara tırmaları VII-VIII. İstanbul, 2012, s.181-198.

1.2. MECMÛ‘A-İ EŞ‘ÂR’IN TANITIMI VE İNCELEMESİ

1.2.1. Mecmuanın Dış Özellikleri (Nüsha Tavsifi)

Üzerine çalışılan eser, Süleymaniye Kütüphanesi Âşir Efendi koleksiyonu 34 Sü-Âşir 458/1 numarada *Mecmû‘a-i Eş‘âr* adıyla kayıtlı şiir mecmuasıdır. *Mecmû‘a* yedi ayrı parçadan oluşan külliyyattaki ilk eserdir. 1^b’de başlayıp 59^b’de son bulmaktadır.

İkinci eser 60^a-61^a varagında yer alan 458/2 numarada kayıtlı olan *Feyzî-Feyz-Allâh bin el-Mübârek el-Hindî* (954-1004/1547-1596)’nin kaleme aldığı *Sevatiu’l-İlham fî Tefsîri’l Kur’ân*’dır. Külliyyattaki üçüncü eser 65^b-71^a varak aralığında yer alan 458/3 numarada kayıtlı olan *Abd el-Kerîm Çelebî bin Sinân Akhisârî*’nin yazdığı *Münşeât*’tır. Dördüncü eser 72^a sayfasında yer alan ve sonu eksik olan 458/4 numarada kayıtlı olan, *Celâl ed-dîn Abd er-Rahmân bin Ebî Bekr es-Suyûtî* (849-911/1445-1505)’nin *Büşra’l-Ke’ib bi-Likai’l Habîb*’idir. 458/5 numarada kayıtlı olan 73^b-74^a varagında yer alan beşinci eser, *Hızır Beg bin Celâl ed-dîn Sivrihisârî* (810-863/1407-1459)’nin yazdığı *el-Kasîdetü’n-Nunîye*’dir. 458/6 numarada kayıtlı 75^b-77^a varak aralığında sonu eksik olduğu belirtilen altıncı eser, *Kara Çelebî-zâde Ebû’l-Fazl Mahmûd*’un yazdığı *Adâb-ı Talîm-i İmân ve İslâm*’dır. 81^a-99^a varak aralığında 458/7 numarasıyla kayıtlı olan külliyyatın yedinci yani son eseri ise yazarı bilinmeyen *Mecmû‘a-i Fevâ’id*’dir.

Çalışma konumuz olan ilk eserin istinsah tarihi ve derleyicisi ya da müstensihi bilinmemektedir. İhtiva ettiği şair kadrosu, şiirler, nüshanın kâğıt kalitesi, tercih edilen hat ve ciltleme tekniği *Mecmû‘a*’nın 16. yüzyılda tertip edildiğini düşündürmektedir.

200x120 mm ebatlarındaki nüsha 125x70 mm.lik yazı alanında yer almaktadır. Sırtı tamir gören nüsha, şemselidir ve kahverengi meşin cilt içerisindedir. *Mecmû‘a*’nın ön kapağında yaprak ve çiçek desenli ebru sanatı örneği yer almaktadır. Aynı varaktaki diğer sayfada kütüphane kayıt numarası yazılıdır. *Mecmû‘a*’nın 1^a numaralı sayfasının başında *Mustafa Âşir*’in 1161 (1748) tarihli mührü, 1176 (1763) tarihli temellük kaydı, *Yusuf b. Ahmed Musliheddîn*’in mülkiyet yazısı bulunmaktadır.

Toplamda 59 yapraktan oluşan nüshanın 1^b-33^a arası varakları çalışmamız tedkiki dahilindedir. 1^b numaralı sayfada “*Hâzâ Kasîde-i Tâc ü Taht ve Dibâce ü Mu‘ammâ*” başlıklı bir şiir vardır. Mısra kenarlarında kırmızı mürekkeple “şallâhu ‘aleyhi ve sellem” cevâbı yer alan muammanın ‘Ârifî Fethullah Çelebi’ye ait olduğu tespit edilmiştir.⁶ Muammanın bitiminde sayfanın son dört satırında yine aynı şaire⁷ ait olduğu tahmin edilen “*Ez-ân-ı Ârifî Kasîde-i Diğer Her Mısra’ı Târih Biri Cülûs u Biri Feth-i Rodos*” başlıklı sadece 3 beyti bulunan bir kaside vardır. Kasidenin yer aldığı diğer sayfaların kopmuş olduğu, 2^a’da âmâ Fars şairi *Süheyl*’ye ait olduğu tespit edilen ve gözlerinin açılması için Allah’a yakardığı “*Ayniyye*” adıyla bilinen ünlü kasidesine yazılan başı eksik bir tahmis örneğinin bulunmasından da anlaşılmaktadır. Sayfada ipliklerin yerinden çıkmış olduğu belirgin bir şekilde görülmektedir. Ayrıca muamma ve eksik kasidenin bulunduğu sayfaların rengi *Mecmû‘a*’nın

⁶ *Bismillâh-ir-Raḥman-ir-Raḥîm*
Maṭla‘-ı Dibâce-i Levḥ-i Qadîm

1. Ol ki şamu nâmelere ser durur/ Ansuz olan nâmeler ebter durur // 2. Zât-i eḥad oldı müsemma aḡa/Naẓm-ı vücûd oldı mu‘ammâ aḡa // 3. Gel nâzar it dîde-i bînâ ile / Bul anı bu nazmda îma ile // 4. Ol ki anı buldı bu ebyâtı/ Buldı ḡayât âbını zülemâtı // 5. ‘Ârif eger tâlib-i ‘irfân iser/ Teşne-leb-i çeşme-i ḡayvân isen // 6. Bul anı kim âyine-i küll durur/ ḡayl-i rasûl bûlbûl ü ol gül durur // 7. Ḥızr anuḡ bir ḡaṭ-ı reyḡânıdur / Çeşme anuḡ la‘l-i dūr-eşânıdur// 8. Eyle sebil âb-ı ḡayâtı aḡa/ Koma dilünḡden şalavâtı aḡa // 9. Söyle dilerseḡ bula cânuḡ safâ/ Şalli ‘alâ seyyidînâ Muştafâ

⁷ ‘Ârifî Fethullah Çelebi (?/1561-62 [?]) : Asıl adı Fethullah olan şair, şiirlerinde ‘Ârif ve ‘Ârifî mahlaslarını kullanmıştır. Annesi, ünlü Halvetî şeyhi İbrahim Gülşenî’nin kızıdır. Babasının adı, Derviş Mehmed Çelebi’dir. Dedesi İbrahim Gülşenî, Safevî baskısından dolayı, Kanuni Sultan Süleyman’ın davetiyle Tebriz’den İstanbul’a göç etmiştir. ‘Ârifî’nin de ailesiyle beraber İstanbul’a geldiği tahmin edilmektedir. İstanbul’da, yazdığı kasidelerle Kanuni Sultan Süleyman’ın dikkatini çeken ‘Ârifî’ye, Farsça’ya ve şiire hakim olması sebebiyle şâhnâme yazma görevi verilmiştir. Osmanlı’da şâhnâme geleneğinin ilk ürünü, Fatih Sultan Mehmed döneminde verilmiştir. ‘Ârifî’nin kaleme aldığı 5 ciltlik “Tevârih-i Âl-i Osman” Firdevsî tarzı şehnâme yazma geleneğinin başlangıcı olmuştur. Fars diliyle yazılan 60.000 beyitlik eserde, şehnâme vezni kullanılmıştır. (Çelik 2009: 16, 23) Beş ciltlik bu eserin 1. ve 5. cildi günümüze eksiksiz ulaşırken, 4. ve 2. ciltten birkaç minyatür ulaşabilmiştir. 3.eserin ise tamamı kayıptır. 5 ciltlik bu eser hem muhteva hem de sanatsal yönüyle kıymetlidir. Şehnâmenin yazılışı sırasında, ‘Ârifî’nin evinde bir nakkaşhane kurulmuştur ve Osmanlı tarihini anlatan eser, dönemin ünlü sanatkarlarının minyatürleriyle zenginleştirilmiştir. Şairin Vekâyi‘-i Sultân Bâyezid ma‘a Selîm Hân, Fütûhât-ı Cemîle adlı eserinin yanı sıra varlığı bilinen; fakat günümüze erişemeyen Sanemu’l-Hayâl adlı kadın güzelliğini övdüğü manzumesi, Feresu’l-Hayâl adlı atın organları ile ilgili manzumesi ve muamma sanatının örneklerine yer verdiği Risâle Fi’l-Mu‘ammâ adı eseri vardır. ‘Ârifî’nin kendisi hakkında yazdıklarından yola çıkarak öğrenmeye iştiaklı, görgü seviyesi yüksek, gayretli, bilime ve sanata düşkün biri olduğu söylenebilir. (Yazıcı 1991: 371-373)

devamında kullanılan nohudi renkten daha koyu tonda olmasıyla dikkat çekmektedir.

Ciltlenme esnasında yaşandığı anlaşılan bir başka dikkat çeken karışıklık mevcut hâliyle *Mecmû'a*'nın 16^a sayfasında 18. beyitten başlayan Bâkî'ye ait kasidenin ilk 16 beytinin 45^a ve 45^b numaralı sayfalarda yer almasıdır. 46^a sayfasının boş olması ve kasidenin istifleniş şekli gibi deliller ışığında 16^a-16^b sayfasının sehven 45. sayfa olarak *Mecmû'a*'ya dahil edildiği görülmektedir.

Nohudi renkteki *Mecmû'a*'nın kâğıdı, abadî ve âharlıdır. 1^a-12^b dışındaki bütün yapraklarda eğik yazı tercih edilmiştir. *Mecmû'a*'daki şiirlerin diziliminde divan tertibi gözetilmemiştir. Şiir sayısı fazla olan şairlerin şiirlerinin genellikle aynı sayfaya denk getirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Ayrıca aynı vezne ve redife sahip şiirler, çoğunlukla aynı varağa ya da peş peşe varaklara dizilmeye çalışılmıştır.

Mecmû'a, tâlik hatla yazılmıştır. Şiirlerin yazımında siyah mürekkep kullanılırken, söz başlarında kırmızı mürekkep tercih edilmiştir. *Mecmû'a*'nın ilk 12 varağında başlıklandırmanın olmaması ilk bakışta şiirlerin tespitine engel teşkil etmektedir. 13^a numaralı sayfadan itibaren şiirlere başlık verilmesi, sayfayı hem görsel olarak desteklemiştir hem de *Mecmû'a*'da kullanım kolaylığı sağlamıştır.

Aynı sayfa üzerinde ya da art arda sayfalarda aynı şaire ait şiirler yer alıyorsa ilk şiire şairin mahlasıyla başlık atılmıştır. Devamında gelen şiirlere “velehû eyzân, ez ân” gibi başlıklar yazılmıştır.

Mecmû'a'nın tertibinde estetik kaygı ön planda tutulmuştur. Şiirler genellikle, 17 satır üzerine yazılmıştır. 1^b-12^b ve 16^b-33^a arasındaki sayfalarda çoğunlukla bu yapı korunmuştur. 13^a-16^a arasındaki bölümlere her sayfaya beş gazel sığacak şekilde dizilim yapılmıştır. Sağdaki sayfanın kenarındaki şiir aşağıdan yukarıya, soldaki sayfanın kenarındaki şiir ise yukarıdan aşağıya doğru okunacak şekilde yazılmıştır. Her iki sayfanın altında üç satıra, üç mısra dizilmiş ve son satırın ortasına tek mısra denk getirilerek bir gazel tamamlanmıştır. Sayfanın altındaki ve yanındaki gazellerin çerçeve görünümü arz ettiği bu bölümlerin ortasına, her iki sayfaya 3 gazel denk gelecek şekilde,

6 gazel yazılmıştır. 16^a numaralı sayfadan itibaren her sayfanın sağ ve sol kenarlarında kasideler (ve bir tahmis) devam etmiştir, sayfa ortalarında ise 3 gazele yer verilmiştir. 29^b-31^a arasındaki sağ ve sol sayfa kenarlarında, klasik Türk şiirinde özel bir konumu olan *Âgehi*’nin “*keştî kasîdesi*” bulunmaktadır.

Mecmû‘a’nın geneline yazım ve imla hataları olmasına rağmen nüshanın yazısı okunaklıdır. 15^a ve 15^b numaralı sayfalarda siyah mürekkepli yazının altındaki koyuluktan ve okunaklı olmamasından sayfaların işlem gördüğü anlaşılmaktadır. Bu durum özellikle 15^b numaralı sayfada daha da belirgindir.

Bazı sayfaların sol üst köşesinde Arapça rakamlar (٢٢) bulunurken, bazı sayfalarda Latince rakamların (20) kullanılması, bu rakamların *Mecmû‘a*’ya sonradan eklendiğini göstermektedir.

Tenkitli metne esas olan 2^b-33^a arası bölüm büyük ölçüde gazellerden oluşmaktadır. Toplam 194 şiirin 10’u kaside, 183’ü gazel, 1’i ise tahmistir.

Başı:

صبحدم الوب عطارد دستنه زرین قلم
دفتر سیماب کون جارمه جکدي رقم

Sonu:

باغ عمر اوله نهانی نجه بر تازه بهار
اوله کم اره خزان موسم خاشاک اوله سن

1.2.2. Mecmuanın Muhteva, Dil ve Yazım Özellikleri

Mecmû‘a-i Eş‘âr, ağırlıklı olarak 16. yüzyıl şairleri ve onların şiirlerini ihtiva etmektedir. Ahmed Paşa, Ahmed-i Dâî‘, Nesîmî, Gedâyî (15.yüzyıl) gibi isimlerin birkaç gazeli dışında *Mecmû‘a*’nın muhtevasında 16.yüzyıl şairlerinin önemli bir yer teşkil ettiği görülmektedir. Nazım şekilleri arasında tercih bakımından gazeller ve kasideler ön plana çıkmaktadır.

Mecmû‘a’daki şiirlerin tertibinde alfabetik sıralama gözetilmemiştir. Hayâlî, Bâkî, Emrî gibi fazlaca şiiri bulunan isimlerin şiirlerinin genellikle art arda sıralandığı *Mecmû‘a*’da, aynı redifle yazılan şiirlerin bir arada

bulunmasına çalışılsa da bu özen korunamamıştır. Bu yönüyle incelemeye esas olan *Mecmû‘a-i Eş‘âr*’ın bir nazire mecmuası vücuda getirme arzusuyla tertibine başlanıldığı hissedilmektedir. Ancak nazire mecmuası tertip etmek ciddi bir disiplin ve özen gerektirdiğinden öyle anlaşıyor ki derleyici/müstensih bu konuda muvaffak olamamıştır. *Mecmû‘a*’nın Dîvân’ı olmayan Sa‘yî, Şânî, Âgehî, Derûnî gibi isimlerin şiirlerinin yanı sıra Dîvân sahibi Emrî, Figânî, Hayâlî gibi şairlerin Dîvânlarında yer almayan şiirlerini ihtiva etmesi, derleyicinin belli ölçüde şiir zevkine sahip olduğunu ve dönemin şiir mecmualarından haberdar olduğunu göstermektedir. Nitekim bahsi geçen şairlerin Dîvânlarda olmayan şiirlerine Mecmûau’n-Nezâir ve Pervâne Bey Mecmûası gibi bilindik nazire mecmualarında rastlanması bu görüşü kuvvetlendirmektedir.

Mecmû‘a’da Bâkî, Figânî, Hayâlî, Necâtî Bey gibi tanınmış şairlerin yanında, hayatı ve şiirleri hakkında çok az bilgiye ulaşılabilen Şânî, Sun‘î, Sa‘yî, Hâtifi gibi isimlerin de birer gazeli yer almaktadır.

Mecmû‘a’da 194 şiir vardır. Bu şiirlerin 10’u kaside, 183’ü gazel ve 1’i de tahmistir. *Mecmû‘a*’nın ilk sayfasında ‘*Ârifi*’ye ait bir muamma ve yine aynı şairin Rodos Seferi üzerine yazdığı, devamının *Mecmû‘a*’da eksik olduğu anlaşılan bir kaside de yer almaktadır.

Mecmû‘a’nın tasnifinde redif sırası gözetilmeden dizilim yapılmıştır. Gazeller arasında “karalar, koynına, turur, yasdanmış, çekdüm” gibi rediflerle farklı şairler tarafından yazılmış şiirler bulunmaktadır. Şiirlerin dizilimi yapılırken nazire olarak yazılan gazellerin genel itibariyle aynı varakta yer aldığı ve aynı şairin şiirlerinin sıralı bir şekilde yazımına özen gösterildiği görülmektedir.

Mecmû‘a’nın ilk 12 yaprağında kasideler ve gazeller başlıklandırılmamıştır. Geri kalan sayfalarda- transkripsiyonlu metindeki 2. kaside ve 180. sırada yer alan ve Kemâl Paşa-zâde’ye ait olduğu saptanan gazel dışında- tüm şiirlerde başlıklandırma yapılmıştır. Asıl metinde 22^b numaralı varakta, transkripsiyonlu metinde 6. gazel olarak yer alan “Siretî” başlıklı şiirin mahlasında da aynı şairin adı geçmesine rağmen, gazelin Nev‘î’ye ait olduğu

tespit edilmiştir. Benzer bir durum, 20^a numaralı varakta yer alan 123. gazelde de vardır. “Ez ân Şem‘î” başlıklı şiirin, aslında Kemal Paşa-zâde’ye ait olduğu anlaşılmıştır. 24^b’de bulunan “Gazel” başlıklı şiirin mahlas beytinden yola çıkılarak Ânî’ye ait olduğu tespit edilmiştir. 57 numaralı gazel ise 13^a ve 31^a varaklarında mükerrer yazılmıştır. “Benefşe Kasîdesi”nin 21^a numaralı mısrası ise yine mükerrer yazılan parçalar arasındadır.

Kaside ve gazellerin yazımında kelimeler ve beyitler arasında sıklıkla değişiklik yapıldığı, fazla kelime yazıldığı veya kalıbı aksatacak şekilde kelime yazımının atlandığı görülmektedir. Bazı şiirlerde mısranın yanlış yazıldığı müstensih tarafından fark edilmiştir. 60 numaralı gazelin mısraları arasındaki karışıklığı gidermek için sıralı noktalarla işaretleme yapılmıştır. Bâkî’ye ait olan 183 numaralı gazelin son mısraı, şairin bir başka şiirinden alınmış ve yapılan yanlışlık fark edilince son mısra gazelin yan tarafına not düşülmüştür.

Mecmû‘a’da Eski Anadolu Türkçesi’nin dil hususiyetleri korunmuştur. Zarf fiil eki -up/-üp’nün yuvarlak ünlülü kullanımı; "ايدوب" (idüp; 5-5^a/93-1^a/94-5^b/97-3^a), "ينوب" (yanup; K.4-37^a/71-3^a/87-3^a), "واروب" (varup; K.3-16^a /125-1^a/161-1^b), öğrenilen geçmiş zaman ekinin düz ünlülü kullanımı; "كرمش" (görmüş; 48-5^a/65-4^a/169-2^a), geniş zaman ekinin dar ünlülü kullanımı; "كلور" (gelür; 26-redif/132-3^a/134-3^b/152-4^a), ikinci tekil şahıs iyelik ekinin yuvarlak ünlülü kullanımı ve nazal n tercihi; "فشك" (kaşu; 34-5^b/153-3^a/147-3^a), düzlük-yuvarlaklık uyumunun zayıf olduğu kelimelerin varlığı; "قرشو" (karşu; 26-2^b/45-1^b/71-1^a), "قپو" (kapu; 35-5^a/44-1^a/66-4^a); ikinci tekil şahıs ekinin dar ünlülü kullanımı "بلورسن" (bilürsin; 98-4^a/102-3^b/183-3^a); birinci tekil şahıs istek kip ekinin -ayın/-eyin çekimiyle kullanılması; "كورين" (göreyin; 130-3^b), "ديه ين" (diyeyin; 124-redif), "اغليان" (ağlayayın; 139-1^b) gibi kelime ve ek yazımıyla ilgili birçok örnek üzerinden *Mecmû‘a*’nın dil özelliklerini anlamak mümkündür.

Mecmû‘a-i Eş‘âr’ın imla hususiyetleri, maddeler halinde şu şekilde sıralanabilir:

1. Redifin yazılmaması: yasdanmış "يصدنمش" (65-2^b/5^b), göñül "كوكل" (93-2^b/4^b), olsun "اولسون" (134-2^b/3^b), olasın "اله سن" (140-1^b), çekdüm "چكدم" (110-4^b) vb.
2. Redifin farklı veya eksik yazılması: 111 numaralı şiirin birinci beytinde doğru yazılan “bilürem” redifi, diğer mısralarda "بلورين"; 104 numaralı şiirin tamamında “söylerem” redifi, "سويلسم"; 57 numaralı şiirin ilk beyitinin birinci mısrasında şâmumuz redifi "شانمز", ikinci mısradaki câmumuz redifi "جانمز" şeklinde yazılmıştır. (vb.) 27 numaralı şiirde “dirler” redifi "در", 2. sırada yer alan “Rûzgâr Kasidesi” nin 15. beytinin ikinci mısrasında redif "رو" şeklinde yazılmıştır. (vb.)
3. Bazı sözcüklerde harflerin eksik yazılması: hayâl "خيا" (61/1^a), irakdan "يراقدن" (105/4^b), eşcâr "اشجا" (K.2/28^b), içün "چون" (63/4^a), kara "قر" (170/1^b), gûşvâre "كوشوا" (K.5/2^b) vb.
4. Atıf vavının eksik yazılması: 2 numaralı kasidede (9^a) “câm u hâtem” "جام خاتم", 1. kasidede (35^a) ve 56 (5^a) numaralı gazelde “rûz u şeb” kelime grubu "روز شب" şeklinde atıf vavı olmadan yazılmıştır. (vb.)
5. Bazı kelimelerde noktalı harfin noktasız yazılması: çözdü "جوردی" (K.4/2^b), azha "اصحی" (157/4^b), çokdur "جوقدر" (82/3^a), metâ'ı "معی" (3/5^a), dil-ḥaste "دلحسته" (17/1^b) vb.
6. Geniş zaman ekinin eksik yazılması: idünür "ایدنور" (K.4/38^b), ider "ایده" (77/2^b), bilürsin "بلوسن" (113/5^b) vb.
7. Bazı kelimelerde noktasız harfin noktalı yazılması: usanur "اوشنور" (K.10/31^a), saña "سپکا" (60/2^b), bend "پند" (132/1^b) vb.

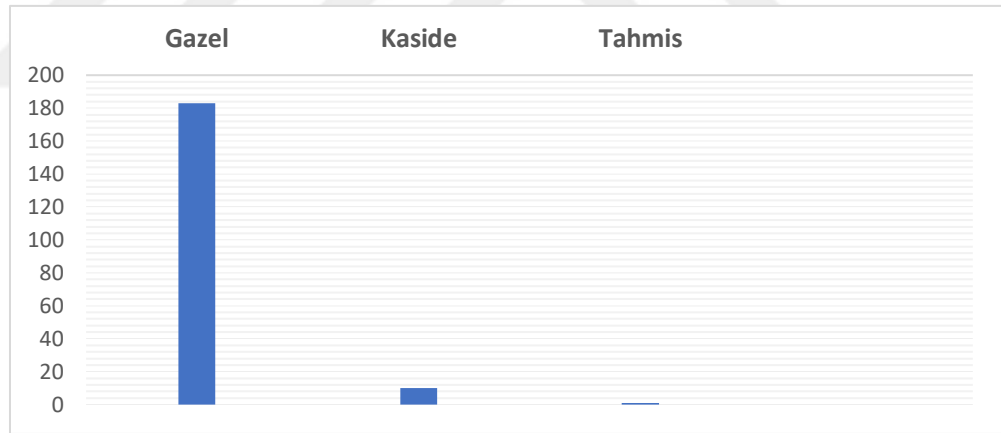
8. Ablatif (ayrılma) hâl ekinin eksik yazılması: çeşminden "چشمند" (3/5^b), zîbâsından "زیاسنده" (K.3/13^a), denizden "دکزه" (33/4^b) vb.
9. Datif (yönelme) hâl ekinin yazılmaması: cümleye "جمله" (K.2/42^a), ebkâre "بکار" (K.10/31^b) vb.
10. Bazı kelimelerde Kef (ك) harfinin keşidesinin eksik yazılması: girüp "لروب" (121/5^a), kim "لم" (K.3/27^a), göğüller "كلر" (K.8/2^a), göz "لو" (169/4^a) vb.
11. Kalın ve ince seslerin aykırı kullanımı: sırça "سرچه" (168/1^b), "المق" ölmek (92/3^a), keşretde "کسرتده" (128/2^b) vb.
12. Bazı kelimelerde fazla harf kullanımı: âhir-i kâr "اخراکر" (K.2/30^b), bende tûtî "بندۀ طوطی" (K.3/29^a) vb.
13. Belirtme hâl ekinin yazılmaması: derûnı "درون" (Tah./2⁵), sadâsını "صداسن" (K.9/11^a) vb.
14. Bazı kelimelerde “görülen geçmiş zaman eki” nin eksik yazılması: olmuşdı "المشد" (K.10/22^a), çıkdı "چقد" (K.4/37^a) vb.
15. Bazı mısralarda kalıbı aksatacak şekilde fazla kelime kullanımı: müselles "مثلث قو" (110/3^a), dilerem "دلرم کم" (K.10/42^a), eylemege "ایلمکه ایلمکه" (K.8/21^a) vb.
16. Bazı yerlerde harflerin uzantılarının ve noktalarının birleşik yazılması: “ger sünbül” (K.4/30^a), kef harfinin keşidesi diğer harfın uzantısıyla birleşik yazılmıştır. Muntazır "منتظر" (K.3/17^a) vb.

17. Türkçe kelimelerde vezin gereği uzun okunması gereken a ve e ünlülerinin elif (ا) ile yazılması: uzadup "اوزادب" (K.1/7^b), almağa "الماغه" (33/3^b), kalmadı "قالمادی" (102/4^a) vb.

18. Hemzenin "ی" sesi ile karşılanması: hazâ'in "خزاین" (135/5^a) hâ'ili "حایلی" (75/5^b)

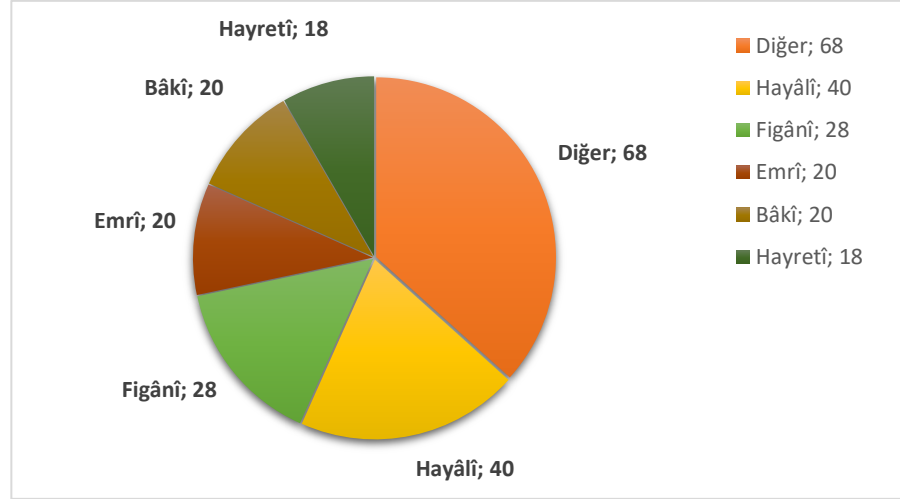
1.2.3. Mecmuada Yer Alan Şairler ile Kullandıkları Nazım Şekilleri ve Sayısı

Mecmû'a'da 48 ayrı şaire ait, farklı nazım şekilleriyle yazılmış 194 şiir kayıtlıdır. Sistemli ve tutarlı olmamakla birlikte farklı nazire mecmualarında olduğu gibi şairlerin aynı redifle yazılan şiirlerini de ihtiva etmesi yönüyle nüshada ağırlıklı olarak gazel nazım şekline yer verilmiştir. Mecmû'a'nın çalışmamıza dahil olan kısmı (1^b-33^a) 10 kaside, 183 gazel, ve 1 tahmis içermektedir.



Şekil 1: Nazım Şekilleri ve Sayısı

Mecmû'a'da en fazla nazmı bulunan şairler; Hayâlî (40), Figânî (28), Emrî (20) ve Bâkî (20)'dir. Hayretî, İshâk Çelebi ve Necâtî'nin birden fazla nazım şekliyle yazdıkları şiirler ile Behîştî, Esrî, Hâverî, Necâtî Bey ve Rahmî gibi birkaç şairin sayıları 2 ile 5 arasında değişen şiirleri de eserde yer almaktadır. *Mecmû'a*'da tek şiiri bulunan Âhî, Muhibbî, Nesîmî, Tâli'î ve Yetîmî gibi şairlerin sayısı da oldukça fazladır.



Şekil 2: En Fazla Şiiri Bulunan Şairler ve Şiir Sayıları

Grafikte de görüldüğü üzere *Mecmû'a*'da en fazla şiiri olan Hayâlî, Figânî, Emrî, Bâkî ve Hayretî 16. yüzyıl şairlerindendir. Ayrıca *Mecmû'a*'da şiirleri bulunan ve Nesîmî, Ahmed Paşa, Ahmed-i Dâî gibi birkaç 15. yüzyıl şairi dışındaki isimler, 16. yüzyıl klasik Türk edebiyatı kapsamında değerlendirilmektedir.

Tablo 1

Sıra Nr.	Şair Adı	Nazım Şekli ve Sayısı
1	‘Abdî	1 Gazel
2	Âgehî	1 Kaside
3	Âhî	1 Gazel
4	Ahmed Paşa	1 Gazel
5	Ahmed-i Dâî	1 Gazel
6	Ânî (Zeyrekî)	1 Gazel
7	‘Aşkî (Üsküdarlı)	1 Gazel
8	Bâkî	18 Gazel, 2 Kaside
9	Behiştî	3 Gazel
10	Derûnî	1 Gazel
11	Emrî	20 Gazel
12	Esîrî	2 Gazel

13	Faṣīḥī	1 Gazel
14	Fiğānī	25 Gazel, 3 Kaside
15	Gedāyī	1 Gazel
16	Ḥāletī	1 Gazel
17	Ḥalīlī (Bursalı)	1 Gazel
18	Ḥātifī	1 Gazel
19	Ḥāverī	2 Gazel
20	Ḥayālī Bey	39 Gazel, 1 Kaside
21	Ḥayretī	17 Gazel, 1 Kaside
22	İşhāk Çelebi (Üsküplü)	2 Gazel, 1 Kaside
23	Ḳādirī	1 Gazel
24	Kemal Paşa-zāde	2 Gazel
25	Mesīḥī	4 Gazel
26	Muḥibbī	1 Gazel
27	Necātī Beg	4 Gazel, 1 Kaside
28	Nesīmī	1 Gazel
29	Nev'ī	1 Gazel
30	Nihānī	1 Gazel
31	Nişārī	1 Gazel
32	Raḥmī (Bursalı)	4 Gazel
33	Revānī	1 Gazel
34	Rūḥī (Bağdatlı)	2 Gazel
35	Sa'yī	1 Gazel
36	Selikī	1 Gazel
37	Sun'ī (Gelibolulu)	1 Gazel
38	Şāmī	1 Gazel
39	Şānī	1 Gazel
40	Şem'ī	2 Gazel
41	Şuhūdī	1 Gazel
42	Ṭālī'ī	1 Gazel

43	‘Ubeydî	3 Gazel
44	‘Ulvî (Derzi-zāde)	1 Gazel
45	Uşûlî	1 Gazel
46	Yahyâ (Taşlıcalı)	3 Gazel
47	Yetîmî	1 Tahmis
48	Zâtî	3 Gazel
	Toplam	194 (Gazel-183 / Kaside-10 / Tahmis-1)

1.2.4. Mecmuanın Yer Alan Şiirlerde Kullanılan Vezinler ve Sayıları

Mecmû‘a’da remel, hezec, muzâri‘, müctes, cedîd ve recez kalıpları olmak üzere toplamda 6 farklı bahirle yazılmış 194 şiir bulunmaktadır. En fazla şiir remel bahri ile yazılmıştır. Şiirlerde 10 farklı aruz kalıbı kullanılmıştır.⁸

Tablo 2

Sıra Nr.	Kullanılan Vezin	Sayı
1	Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün (Remel)	64
2	Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün (Remel)	40
3	Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün (Muzâri‘)	31
4	Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün (Hezec)	24
5	Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün (Müctes)	12
6	Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün (Cedîd)	10
7	Mef‘ ülü Mefâ‘ ilü Mefâ‘ ilü Fe‘ ülün (Hezec)	4
8	Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Fe‘ ülün (Hezec)	6
9	Müstef‘ ilün Müstef‘ ilün Müstef‘ ilün Müstef‘ ilün (Recez)	1
10	Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün (Remel)	2
	Toplam	194

⁸ Mecmuanın başında yer alan (1^b-2^a) ve eksik olduğu anlaşılan metinler vezinler tablosunda değerlendirmeye alınmamıştır.

1.2.5. Mecmuada Yer Alan Şairlerin Biyografileri⁹

‘Abdî, ‘Ubeydî, Müeyyedzâde Abdî Çelebi (?-1554)¹⁰: Amasyalı şair, Sadrazam Pîrî Paşa’nın damadıdır. Ağabeyi, Abdurrahmân Çelebi kazaskerdir. Tezkire yazarı Âşık Çelebi’nin zarif, ince, bilgili biri olarak tarif ettiği şair, Serez ve Üsküp kadılığı yapmıştır. Sofya kadılığı sırasında vefat etmiştir. Talik yazıda mâhir olan ‘Abdî; şiir, inşa ve muammada başarılıdır. Yaşadığı dönemde ilme meraklı bir şahsiyet olarak tanınmıştır. *Dîvân*’ının olup olmadığı hakkında somut bir bilgi yoktur. (Kılıç, 2014)

Âgehî (?- 1577): Asıl adı Mansûr olan şairin doğum tarihi bilinmemektedir. Doğum yeri, Vardar Yenicesi’dir. Müderrislik ve kadılık yapmıştır. Faziletli, cömert, bilgili, çevresince sevilen ve rindane bir hayat görüşüne sahip olan şairin mürettep bir *Dîvân*’ı bulunmamasına rağmen, XVI. yüzyılın en hünerli şairlerinden biri olarak kabul edilmiştir. (Pala 1988: 448-449) Orijinal bir söyleyişe erişen ve diğer şairler tarafından şiirlerine, birçok tahmis ve nazire yazan Âgehî asıl şöhretini “*keştî kasîdesi*” ile kazanmıştır. (Pektaş 2013: 2165) Birçok gemici terimini, ince bir üslup eşliğinde sunduğu kasidesi ile edebiyata yeni bir anlayış kazandırmıştır. Nazire mecmualarında kendisine sıklıkla yer verilen Âgehî’nin elde bulunan tek eseri “*Fetihnâme-i Kal’a-ı Sigetvar*”dır. Şairin ölüm tarihi 1577 olarak bilinmektedir.

Âhî, Benli Hasan (?-1517)¹¹: Niğbolu Tirsinek doğumlu olan şaire yüzündeki benden dolayı Benli Hasan, denilmiştir. Mülâyim bir karakteri olan şair, “Dilsiz Danişmend” adıyla da anılmıştır. İleri yaşlarda eğitim gören ve mülazım olan şair, yazdığı şiirlerle Yavuz Sultan Selim’in takdirini kazanmıştır; fakat çevresinin etkisiyle padişahın layık gördüğü görevi kabul etmeyince bu ilgiyi kaybetmiştir. Döneminin ünlü şairleri Zâtî, Şem‘î gibi isimlerle arkadaşlığı olan Âhî; Bursalı şair Celilî ile birlikte “harabatî şiirler” yazmıştır. Divan sâhibi şairin daha çok mesnevi şairi kimliği ön plana çıkmıştır. (İsen 1988: 527) 1517 tarihinde ölen ve neredeyse tüm tezkire

⁹ Şairlerin adları, şiirlerinde kullandıkları mahlaslara uygun olarak alfabetik sıra gözetilerek yazılmıştır.

¹⁰ Şairin kimliği tam olarak tespit edilememiştir. Pervane Bey Mecmû‘ası’nda 12 şiiri bulunan şairin, bahsi geçen ‘Abdî olduğu düşünülmektedir.

yazarları tarafından orijinal bir söyleyişe sahip olduğu kabul edilen şairin *Dîvân*'ının yanında, *Hüsn ü Dil* adlı mesnevisi ve yarım kalan *Husrev ü Şîrîn*'i vardır.

Ahmed Paşa (?-1467)¹²: II. Murad devri kazaskerlerinden Veliyüddin Efendi'nin oğludur. Hangi şehirde dünyaya geldiği konusunda ihtilaflar vardır. Bazı kaynaklara göre doğum yeri Edirne, bazı kaynaklara göre ise Bursa'dır. Babası Veliyüddin Efendi, şiire meraklı bir şahsiyet olan Ahmed Paşa, iyi bir ailede yetişmesinin yanında, kıvrak zekâsının da yardımıyla sırasıyla müderrislik ve kadılık vazifelerine getirilmiştir. Ahmed Paşa, gazel ve kasideleriyle Avnî mahlasıyla şiirler yazan Fatih Sultan Mehmed'in takdirini kazanmıştır. Fatih Sultan Mehmed'in tahta geçmesiyle kazaskerlik mevkisi verilen Ahmed Paşa, kazaskerliğin ardından musahibliğe, yani Fatih Sultan Mehmed'in sohbet arkadaşlığına ve padişahın hocalığına erişmiştir. Elde ettiği bu mertebelerin ardından vezirliğe yükselmiştir. Şairin bu derece takdire lâyık görülmesi, kötü niyetli kimselerin iftiralarına sebep olmuştur ve yapılan suçlamalar sonrası katline, ardından mahpusluğuna hüküm verilen şair, padişaha hitaben yazdığı "*kerem*" redifli kasidesiyle hürriyetine ve eskisi kadar olmasa da türlü payelere erişmiştir. İlmi, zekâsı ve nükteli sözleriyle bilinen Ahmed Paşa, yaşadığı devirde "sultânü's-şuarâ" ünvanını almıştır. Tek eseri olan *Dîvân*'ının, henüz Ahmed Paşa hayattayken nüshalarının bulunması şairin yaşadığı dönemde, kıymet verilen bir isim olduğunu göstermektedir. Şair, Bursa'da kendi yaptırdığı türbede medfûndur. (Karabey, 2014)

Ahmed-i Dâ'î (?- 1421'den sonra)¹³: Babasının adı İbrahim, dedesinin adı Mehmed olan şair, duacı manasına gelen Dâ'î mahlasını kullanmıştır. Genellikle adı ve mahlası birlikte anılır. Şairin doğum tarihi hakkındaki bilgiler birbirini tutmasa da tüm kaynaklar, Dâ'î'nin Germiyanlı olduğu noktasında

¹¹ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız. Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal, "Âhî, Benli Hasan (d. ?? - ö. 1517-18/923)" **TEİS** , <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahi-benli-hasan-dilsiz-danismend> (erişim tarihi: 24 Nisan 2020)

¹² Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız. Günay Kut, "Ahmed Paşa, Bursalı", **DİA**, C. 2, İstanbul 1989, s. 111-112.

¹³ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız. Doç. Dr. Rıdvan Canım "Ahmed-i Dâ'î(d.??-ö.1421 ?/824 ?)" **TEİS** <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahmedi-dai> (erişim tarihi: 24 Nisan 2020)

hemfikirdir. Şair, Yıldırım Bayezid'in oğlu Emir Sultan tarafından himaye edilmiştir. Dâ'î'nin, *Çeng-nâme* adlı eserini Emir Sultan'a takdim etmesi ve *Dîvân*'ında Emir Sultan'a ithaf ettiği şiirlerin yer alması, aralarındaki muhabbetin göstergesidir. (Çağiran 1992: 8-12) Emir Sultan'ın vefatından sonra şair, Çelebi Mehmed'in himayesine girmiştir ve Çelebi Mehmed'in oğlu Murad'ın hocalığını yapmıştır. Şehzade Murad'a, Farsça'yı öğretmek için '*Ukûdü'l-Cevâhir*' adlı Arapça'dan Farsça'ya bir sözlük kaleme almıştır. Dâ'î; telif ve tercüme olmak üzere tıp, astronomi, müzik, rüya tabiri, inşâ, astronomi, tefsir, evliya tezkiresi gibi farklı alanlarda eserler yazmıştır. Şairin geniş kültür yelpazesi, manzum ve mensur birçok farklı eserin ortaya çıkış sebebidir. *Tercüme-i Tefsîr-i Ebü'l Leys Es-Semerkindî* adlı eseri, Anadolu sahasında yazılan ilk Kuran tefsiridir. Sehî Bey'in tezkiresinde en güzel inşâ örneklerini barındırdığını söylediği *Teressül* adlı eseri oldukça önemlidir. *Türkçe, Arapça ve Farsça Dîvânlarının* yanı sıra yukarıda da bahsi geçtiği gibi şairin pek çok farklı alanda eserleri mevcuttur. (Kut 1989: 56-58)

Ânî/ Zeyrekî (?- 1569/70): Bursalı şairin asıl adı Mehmed'dir. Babası tanınmış bir müderristir. Yine müderris olan dedesi Zeyrek'in adı, İstanbul'daki bir yokuşa verilmiştir. Şair, dedesinden dolayı Zeyrek-zâde olarak da tanınmıştır. Zekâsı ile erken yaşlarda hocalarının dikkatini çeken Ânî, babası ve dedesi gibi ilmiye sınıfına dahil olmuştur. Önce müderrislik, sonra kadılık yapmıştır. İlk şiirlerinde Zeyrekî mahlasını kullanan Ânî, vasat bir şair olarak nitelendirilmiştir. Kadılık mesleğini bir müddet başarıyla yürüttükten sonra görevinden azledilmiştir ve Bursa'da esnafılık yapmaya başlamıştır. Keyif veren maddelere düşkünlüğü ile bilinen şairin yemek yapmada maharetli olduğu, evinde misafir ağırladığı; fakat misafirlerine karşı hoş olmayan tavırlar sergilediği söylenmektedir. Aruz veznini kullanmada başarılı olan şair, yazdığı muammalarla beğenilmiştir. *Dîvân*'ı olup olmadığı bilinmemektedir. (Gürbüz, 2014)

‘Âşkî, Üsküdarlı (?-1576)¹⁴: Şairin asıl adı, İlyâs’tır. Kendisi gibi ‘Âşkî mahlasını kullanan on beş farklı isim tespit edilmiştir. 16. yüzyılın en tanınmış ‘Âşkî unvanlı şairi, Üsküdarlı oluşuyla ve babası gibi yeniçerilik mesleğini icra etmesiyle diğerlerinden ayırt edilir. Kanuni Sultan Süleyman döneminde padişahın yakın korumalığını yapan solaklar sınıfındandır. Kanuni’ye yakınlığı vesilesiyle birçok şiirini padişaha sunmuş ve padişah tarafından mükafatlandırılmıştır. Uzun yıllar bu vazifeyi devam ettiren şair, hastalanması veya hizmette kusur etmesi sebebiyle görevinden azledilmiştir. Askerlik vazifesinden sonra katiplik yapmaya başlayan şairin şansı yaver gitmiştir. Padişaha sunduğu bir şiir sonrası, kendisinden talebini soran Kanuni Sultan Süleyman’a, ölen şair Basîrî’nin on akçelik maaşını dilediğini, yazdığı başka bir manzume vasıtasıyla söyler. Padişah tarafından türlü lütuflara mazhar olan şair, maddi refaha kavuşunca Üsküdar’da bir yalı alır ve bu yalıda sanatkar arkadaşlarını ağırlar; yakın arkadaşı olan tezkire yazarı ‘Âşık Çelebi’nin de uzun uzun bahsettiği bu gösterişli hayat, ömür boyu devam etmez. Aşırı harcama yapması sonucu, geçim zorluğu yaşamaya başlar. Refah günlerinden sonra yine devlet büyüklerinden yardım talep eder ve ömrü sıkıntılarla son bulur. Bektaşî, Bayramî ve Caferî tarikatlerine mensup olduğu söylenen şairin şiirlerinden Mevlevîlik’e intisap ettiği görülmektedir. *Dîvân*’ı olan şairin şiirleri, nazire mecmualarında da geçmektedir. (Uzun 2011: 9-24)

Bâkî (1526/27-1600)¹⁵: Asıl adı Abdülbâkî olan şair, İstanbul doğumludur. Babası, Fatih Camii müezzinlerinden Mehmet Efendi’dır. Bâkî, küçük yaşlarda sarâc çırağı olarak çalıştıktan sonra, medresede ders almaya başlamıştır. Zekâsı, okuma isteği ve yeteneğiyle kısa zamanda sıradan biri olmadığını fark ettirmiştir. 20 yaşında tanınmış genç şairler arasında bulunan Bâkî, birkaç yıl sonra hatırlı dostları sayesinde, Kanuni Sultan Süleyman’a ulaştırdığı kasideleriyle padişahın dikkatini çekmeyi ve Süleymaniye Medresesi danışmedliğinden, müderrisliğe yükselmeyi başarmıştır. Kanuni Sultan Süleyman’ın vefatından sonra yazdığı kasideyle padişaha bağlılığını gözler

¹⁴ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız. İsmail Ünver “Âşkî, Üsküdarlı”, *DİA*, C.4, İstanbul 1991, s.25

¹⁵ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız. Mehmed Çavuşoğlu “Bâkî”, *DİA*, C.4, İstanbul 1991, s.537- 540

önüne seren Bâkî, sonraki padişah II. Selîm'in de takdirini görmüştür. 1573 senesinde Sahn-ı Semân müderrisliğine getirilen şair, 1574 senesinde Süleymaniye Medresesi müderrisliğine getirilmiştir. Uzun yıllar boyunca devlet adamlarının ve padişahların yanında yer alan şair, en gözde isim olmasını çekemeyenlerin iftirasıyla II. Selim'den sonra tahta gelen Sultan Murad tarafından görevinden alınarak Edirne Selimiye müderrisliğine gönderilmiştir. Aradan zaman geçmesiyle meslek hayatında yeniden yükselmeye başlamıştır. Bâkî önce kadı olarak vazifelendirilmiştir. Kadılığın ardından kazaskerliğe getirildikten sonra çok istediği şeyhülislamlığa erişecekken emekliye ayrılmak zorunda kalmıştır. Mesleki yaşantısındaki bu keskin farklılıklar, sanatçı kimliğinde görülmez. Hem şiirlerinden hem de dönem kaynaklarından edinilen bilgiler ışığında şairin zevke ve eğlenceye düşkün, zarif söyleyişli, hoşsohbet biri olduğu anlaşılır. Şiirlerinde rind dünya görüşünü, dönemin sosyal yaşantısını, tabiat güzelliklerini söyleyiş mükemmelliği ve pürüssüz İstanbul Türkçesiyle anlatan Bâkî, devrinde sırasıyla “Sultân-ı Şairân”, “Melîkü’ş-Şu‘arâ” ve “Sultânü’ş-Şu‘arâ” ünvanlarına layık görülmüştür. Şairin *Dîvân*’ı, *Me‘alimü’l-yakin fî sîreti Seyyî’l-Mürselîn* adlı mensur siyeri, *Fezâ’il-i Cihâd*, *Fezâil-i Mekke* ve varlığı bilinen *Terceme-i Hadîs-i Erba‘în* adlı eserleri vardır. (İpekten 2016: 11-41)

Behiştî (?-1571)¹⁶: Vize’de dünyaya gelen şairin adı, farklı kaynaklarda Ahmed olarak geçse de aslında Ramazan’dır. Sonradan Çorlu’ya yerleşmiş ve bu şehirde yaşamıştır. Genç yaşta yetenekli şairler arasında adı anılan Behiştî’ye mahlasını kendisi için değerli olan ve saygı duyduğu biri vermiştir. Medrese öğrenimi gören Behiştî, imamlık-vaizlik ve danışmendlik vazifelerinde bulunmuştur. Vaazlarında hitâbetiyle halkı etkilemeyi başarmıştır. Halveti tarikatının Sünbüliyye koluna bağlı Merkez Efendi’ye intisap etmiştir. Tasavvufa sonradan meyleden şairin eserlerinde, tasavvufî etki hissedilmektedir. Nazma yetkin bir şair olarak nitelendirilen Behiştî, Zarîfî’nin de hocasıdır. Çeşitli ilmî eserleri olan şairin edebî eserleri “*Dîvân*, *Cemşâh u*

¹⁶ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız. Hakan Aksoy “Behiştî, Ahmed Sinan Çelebi”, *DİA*, C.6, İstanbul 1992, s.144-145

Alemşâh (mesnevi), *Heşt Behişt* (mesnevi), *Şehrengîz*, *Şerh-i Manzûme-i Muammâ* ve *Mevlid* dir.” (Aydemir 2018: 2-44)

Derûnî (?-1544): İznik’te doğan şair genç yaşta terzilik yapmıştır. İlim tahsil ettiği sırada tanıştığı emekli Mısır kadısı Leys-zâde ile irtibatı sonrası, ilim tahsilini bırakmış ve keyif veren maddelere müptela olmuştur. Ölüm sebebi de kötü alışkanlıklarıdır. Yazdığı şiirler, tezkire yazarları tarafından beğenilmiştir. Sehî Bey, şairi: “Eşsiz şiirleri vardır.” şeklinde övmektedir. Âşık Çelebi, şairin birçok gazel ve kasidesinin ölümünden sonra çalındığını belirtmektedir. Düzenli bir şair olmayan Derûnî’nin *Dîvân*’ı yoktur. Şiirleri, çeşitli mecmualarda yer almaktadır. Pervâne Bey Mecmuası’nda 24, Mecma’un-Nezâir’de 44 şiiri bulunmaktadır. (Köksal, 2013)

Emrî, Emrullah (?-1575)¹⁷: Edirne doğumlu şair, hayatının büyük bir kısmını bu şehirde geçirmiştir. Önemli bir kültür merkezi olan Edirne’de yetişen Emrî, başladığı ilim tahsilini yarıda bırakmış olsa da kıvrak zekâsı ve şiirdeki yetkinliği ile tezkire yazarlarının takdirini kazanmıştır. Özgün bir hayal dünyasına sahip olan şair, yaptığı orijinal teşbihlerle dikkat çekmektedir. Aruzu, kafiye ve söz sanatlarını kullanmada mahirdir. Muamma sanatı üzerine yoğunlaşan şair, İranlıların söz sâhibi olduğu bu sahada, onları geçmeyi başarmıştır. Zarif söyleyişlerle ve farklı mazmunlarla yazdığı şiirlerinde kimi zaman, muamma sanatının etkisiyle anlamın yer yer belirsizleştiği görülmektedir. Yaşadığı devirde “emirü’ş-şuara” ünvanıyla anılan şair asıl şöhretini, yazdığı muammalara borçludur. Esrar içmekten dolayı şuurunu kaybedip ölen şair, hayatta olduğu müddetçe daha çok yazdığı muammalarla kıymet görmüştür. Şairin ölümüyle beraber hem muamma yazma sanatı hem de şairin kendisi unutulmuştur. Ölümünden sonra tertip edilen *Dîvân*’ında, sadece 2 kaside yer almasının ve şairin maddi açıdan refah bir hayat geçirememesinin sebebi, tok gözlü olması ve kimseye el açmamasıdır. Bu yönüyle çağdaşı olan pek çok şöhretli şairden ayrılmaktadır. (Saraç 2002: 3-5)

¹⁷ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız. M.A.Yekta Saraç “Emrî, Emrullah”, *DİA*, C.11, İstanbul 1995, s.164

Esîrî (?-?): Asıl adı Hüseyin bin Mehmed olan şair, Tirelidir. Doğum ve ölüm tarihleri tam olarak bilinmeyen Esîrî'nin 1625 yılında Malta korsanlarına esir düşmesi göz önünde bulundurularak 16. yüzyılın sonunda doğduğu söylenebilir. Günay Kut, Yaşar Aydemir, Halûk Gökâlp gibi araştırmacılar, aynı dönemde yaşamış Esîrî mahlaslı 6 farklı şairden bahsetmektedirler. Yedi sene boyunca Sicilya Adası'nda esir kalan ve yıllar sonra hürriyetine kavuşan Esîrî'nin şiirlerinde yaşadıklarının etkisiyle vatan sevgisi, sıra hasreti, tutsaklık gibi konular görülmektedir. Şair; *Sergüzeşt-nâme*, *Gazavât-nâme*, *Pend-nâme* ve *Dîvân*'dan oluşan bir külliyata sahiptir. (Durmuş, Oğuz 2018: 2-12)

Fasîhî (?-?): Hayatı, doğum yeri ve kimliği hakkında yeterli bilgi mevcut değildir. 15. yüzyılın sonları ile 16. yüzyılın başlarında yaşadığı tahmin edilmektedir. Pervâne Bey Mecmuası'nda iki, Edirneli Nazmî'nin Mecma'u'n-Nezâ'ir'inde 6 ve Câmi'u'n-Nezâ'ir'de bir gazeli bulunmaktadır. (Köksal, 2013)

Figânî (1505?-1532)¹⁸: Trabzon doğumlu şairin asıl adı, Ramazan'dır. Mizacı gereği düzenli bir yaşam sürmeye muktedir olamayan şair, kuvvetli hafızası sayesinde Arapça ve Farsça'yı kendi çabalarıyla öğrenmiştir. Gramer, edebiyat ve hekimlik ilimlerinde de bilgi sâhibidir. İlk şiirlerinde Hüseyinî mahlasını kullanan şair, bu seçimini beğenmemiştir ve Figânî mahlasını tercih etmiştir. Bir dönem medrese kâtipliği yapan Figânî, yazdığı şiirlerle genç yaşta edebiyat çevrelerinin dikkatini çekmeyi başarmıştır. Kanuni Sultan Süleyman'ın üç oğlu için düzenlediği sünnet şöleninde yazdığı "*Sûriyye*" adlı kasideyle hatırı sayılır bir şöhrete ulaşmıştır. Bu hızlı yükselişini çekemeyenlerin iftirası sonucu, Sadrazam İbrahim Paşa tarafından öldürtülmüştür. Genç yaşta hayatını yitiren şairin 8 kaside, 107 gazel ve 2 tahmisten ibaret olan tüm şiirleri, Abdülkadir Karahan tarafından derlenmiştir. Halk söyleyişlerini sade bir Türkçeyle işleyen, şiir diline hakim ve zengin bir hayal gücüne sahip olan şairin şiirlerinin, 16. ve 19. yüzyıl arasındaki birçok mecmuada yer alması, Figânî'nin önemli bir sanatkâr olduğunun göstergesidir. (Karahan 1996: 57-58)

¹⁸ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız. Prof. Dr. Mehmed Fatih Köksal "Figânî (d. ?? - ö. 1531-32/938) **TEİS**, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/figani_ (erişim tarihi: 24 Nisan 2020)

Gedâyî (?-?): Memleketinin Antakya olduğu ve kâtiplik yaptığı bilinmektedir. Gedâyî, iyi bir hattattır ve nesta'lik yazıda maharet sâhibidir. Mevlevîliğe intisap eden şairin hayatı ve ailesi hakkında çok az bilgiye erişilebilmesine rağmen, 16. yüzyıl nazire mecmuaları Mecma' u'n-Nezâ'ir'de 68, Pervâne Bey Mecmuası'nda 82 şiirinin bulunması, klasik Türk edebiyatı adına önemli bir isim olduğunu ispat etmektedir. Şairin eserinin olup olmadığı konusunda yeterli bilgi yoktur. (Köksal, 2013)

Hâletî (1552-1581): Diyarbakır doğumlu şairin asıl adı Seyyid Mehmed Hâletî'dir. İbrahim Gülşenî'nin soyundan gelen şair genç yaşta zahirî ve batınî ilimleri öğrenerek şiirler yazmıştır. Şiir meclislerinin katılımcısı olan Hâletî genç yaşta vefat etmiştir. Nazire yazmayı benimseyen Hâletî'nin *Dîvân*'ı bulunmamaktadır. (Karagözlü, 2014)

Halîlî (?/1603-1617?): Bursa doğumlu şairin asıl ismi Halil'dir. Cılız yapılı ve sarışın bir gençtir. Bundan dolayı kendisine Halîl-i Zerd denilmiştir. Hayatı ve öğrenimi hakkında kesin bilgilere ulaşılamayan şairin Bursa ve İstanbul gibi şehirlerde önemli kişilere nedimlik yaptığı söylenmektedir. Yakın dostu Bursalı Ahmed Çelebi ile aralarının bozulması sonrası Hicaz'a gitmiştir. Memleketine dönmemiştir. Latîfî ve Âşık Çelebi'nin yetenekli buldukları şairin "*Dîvân*"ının olup olmadığı bilinmemektedir. Bursa Şehrengizi ve Leylî vü Mecnûn adlı mesnevisinin olduğundan bahsedilse de bu eserler henüz bulunamamıştır. (Kaplan, 2014)

Hâtîfî (1419-1521): Herat'ın Câm bölgesindeki Harcird kasabasında dünyaya gelmiştir. Abdurrahman-ı Câmî'nin kız kardeşinin oğludur. Ali Şîr Nevâyî tarafından himaye edilen şair, dayısı Câmî'den dersler almıştır. Çehâr Bâgi adında bir tekkede inzivaya çekilen şair, Şah İsmâil'in isteğiyle fetihnâme yazmaya başlamıştır. Eseri tamamlayamamıştır. Devrinin en büyük şairlerinden biri olarak kabul edilen Hâtîfî'nin "*Dîvân*"ı vardır ve hamse sâhibidir. (Öztürk 1997: 468)

Hâverî (?-1564/65)¹⁹: Asıl adı Açuk Kadioğlu Âlî olan Hâverî, Manastırlıdır. Defterdar Bayram Çelebi'den dersler alan Hâverî, müderrislik ve kadılık yapmıştır. Karaferye'de kadılık vazifesinde iken vefat etmiştir. İlk şiirlerinde Âlî mahlasını kullandığı bilinmektedir. İyi bir eğitim alan ve Âşık Çelebi gibi çoğu tezkire yazarınca beğenilen Hâverî, gençlik yıllarında Galata meyhanelerine sıklıkla gitmiştir. Tasavvufun Kalenderi koluna mensup olan şairin rindane tavrı, şiirlerine de yansımıştır. Şairin “*Dîvânçe*”sinden yola çıkarak edebi sanatlar konusunda başarılı olduğunu söylemek mümkündür. Hâverî'nin nazire yazma geleneğinden faydalandığı, Pervâne Bey Mecmuası'nda ve Edirneli Nazmî'nin Mecma'u'n-Nezâ'ir'inde kayıtlı olan şiirlerinden anlaşılmaktadır. (Açıl 2016: 172-178)

Hayâlî Bey (?-1556/57)²⁰: Asıl adı Mehmet, lâkabı Bekâr Memi olan şair birçok önemli sanatkârın yetiştiği Vardar Yenicesi'nde dünyaya gelmiştir. İlk eğitimini burada alan Hayâlî, Vardar Yenicesi'ne kafilisiyle uğrayan Baba Ali Mest-i Acemî adlı Kalenderi mürşidinden çok etkilenmiş ve topluluğun arasında bulunan bir ışık dilberine âşık olarak gezgin dervişlerin arasına katılmıştır. Tarikat mürşidi, Hayâlî'nin eğitimi ile yakından ilgilenerek ona babalık etmiştir. Dervişlerin arasında dış görünüşüyle dikkat çeken Hayâlî, İstanbul Kadısı Sarıgürz Nureddin Efendi'nin tavsiyesi sonrası şehir muhtesibi Uzun Ali tarafından himaye edilmiştir. Genç yaşında rağbet gören şiirler yazar Hayâlî, Defterdar İskender Çelebi ve Sadrazam İbrahim Paşa'dan sonra, Kanuni Sultan Süleyman'ın himayesine girmiştir. Padişahın yakınında bulunan ve takdirini kazanan Hayâlî Bey, çağdaşlarınca kıskanılmıştır. Dönemin ünlü isimlerinden Yahyâ Beyle birbirlerinden hoşlanmadıkları bilinmektedir. İbrahim Paşa'nın ölümünden sonra, dünya malına ve makama ehemmiyet vermeyen şairin huzuru kalmamıştır. Şair saraydan uzaklaşmak için sancak beyliği talebinde bulunmuştur, isminin ardındaki Bey ünvanından isteğinin gerçekleştiği düşünülmektedir. 16. yüzyılın Fuzûlî'den sonraki en büyük şairi

¹⁹ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız. Doç. Dr. Tuncay Bülbül “ Hâverî, Açuk Kadioğlu Ali Çelebi (d. ?? - ö. 1564-65/972)” ,**TEİS**, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/haveri-acuk-kadioglu-ali-celebi> (erişim tarihi: 24 Nisan 2020)

²⁰ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız. Cemal Kurnaz “Hayâlî Bey”, **DİA**, C.17, İstanbul 1998, s.5-7

olarak değerlendirilmektedir. Rûm'un Hâfız-ı Şîrâzisi diye anılan Hayâlî'yi birçok tezkire yazarı türlü yakıştırmalar ve övgüler yoluyla anlatmaya çalışmışlardır. Yakın arkadaşı Âşık Çelebi "Rûm ilinin sühan-ârâsı" olarak takdim ettiği şairi, feleğe baş eğmeyen tok gözlü biri olarak tarif etmektedir. Şöhreti İran'a varan şairin tek eseri "*Dîvân*"ıdır. (Tarlan 1992: 13-24)

Hayretî (?-1534)²¹: Vardar Yenicesi'nde dünyaya gelen şairin asıl adı Mehmed'dir. Abisi, Mevlevî şeyhi Yûsuf-ı Sîneçâk'tır. Başlangıçta ağabeyi gibi Mevlevîlik yolunda giden Hayretî, daha sonra Bektâşî tarikatına bağlanmıştır. Önemli bir kültür şehrinde yaşamının sağladığı imkanları iyi değerlendiren şair, devrinin kıymet verilen şairleriyle aynı ortamlarda bulunmuştur. Caferî olduğunu açıklayan Hayretî'nin şiirlerinde, abdalların yaşam tarzıyla alakalı pek çok bilgi mevcuttur. Sade dili, halkın söyleyişine uygun tavrı, rindane üslubu ile dikkat çekmektedir. Şairin *Dîvân*'ının yanında *Belgrad* ve *Yenice Şehrengizleri* vardır. (Tatçı 1998: 61-62) Hayretî, özgün sözcük seçimiyle kendine has bir şiir dili oluşturmuştur. Zengin bir kelime kadrosu olan şair, eserlerinde benimsediği yaşam tarzını yansıtmıştır. (Gök 2017: 33)

İshâk Çelebi, Üsküplü (1464/1465-1537): Üsküp doğumludur. Babası kılıç ustası, İbrahim Efendi'dir. Bu yüzden Kılıçzâde ünvanıyla da anılmaktadır. İlmiye sınıfından olan İshâk Çelebi; Siroz, Edirne ve Üsküp'te müderrislik yapmıştır. 1531 yılında ise İstanbul'da Sahn-ı Seman müderrisliğine getirilmiştir. 1536 yılında Şam'da kadılık vazifesi verilen şair, bir sene sonra aynı şehirde vefat etmiştir. Dünya malına ve makama tamah etmeyen İshâk Çelebi, şiirleriyle hem Kanuni Sultan Süleyman'ın hem de Yavuz Sultan Selim'in takdirlerini kazanmıştır. 16. yüzyıl tezkirecilerinden Sehi Bey ve Âşık Çelebi tarafından beğeniyle karşılanmıştır. Çevresince sevilen şair, mizah yeteneği üstün ve hoşsohbet biri olarak bilinmesine rağmen, savruk yaşamıyla eleştirilmiştir. Samimi ve canlı bir üslubu vardır. *Dîvân* sâhibi şairin en bilinen

²¹ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız. Doç. Dr. Tuba Durmuş "Hâyretî (d. ?? - ö. 1534/35/941)" **TEİS** <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hayreti> (erişim tarihi: 24 Nisan 2020)

eseri *Selim-nâme*'dir. Bu eser, Osmanlı edebiyatının en değerli şehnâmelerinden biridir. (Savaş 2000: 528-529)

Kâdirî, Abdülkadir Hamîdî Efendi (?-1534/35): Asıl adı Abdülkadir olan şair, Isparta doğumludur. Tanınmış bir aileye mensup olan Kâdirî, iyi bir eğitim almıştır. Arap diline de vakıf olan şair, müderrislik yapmıştır. Kadılık talebinde bulunan Kâdirî'nin bu isteğini, dönemin kazaskeri Tâci-zâde Efendi reddetmiştir. Sonraki kazasker, Kemal Paşa-zâde Kâdirî'yi Antalya kadısı olarak tayin etmiştir. Birçok önemli yerde yıllarca bu vazifeyi üstlenen şair, 1537'de görevinden alınmıştır. Daha sonra şeyhülislamlık makamına getirilmiştir. Hastalığı sebebiyle yaşamının geri kalanını Bursa'da geçiren şair, kendi yaptırdığı caminin avlusunda medfundur. Âşık Çelebi'nin değerlendirmeleri sonucu, nazım ve nesirde Arapça'ya Türkçe'den daha fazla hakim olduğu anlaşılmaktadır. (Yılmaz, 2014)

Kemal Paşa-zâde (1469-1534)²²: Edirne doğumlu şairin dedesi, Fatih Sultan Mehmed dönemi emirlerinden Kemal Paşa'dır. Babası Şücaeddin Süleyman Çelebi ise Fatih döneminin tanınmış kumandanlarından. Annesi, Fatih döneminin ünlü âlimlerinden Küpeli-zâde Molla Mehmed Muhyiddin'in kızıdır. Şöhretli bir aileye mensup olan Kemal Paşa-zâde ilk derslerini babasından ve dedesinden almıştır. Sarf, nahiv, mantık ve lügat ilminde öğrenimini tamamlayan şair, Farsça'yı da öğrenerek ilmi yönünü daha da geliştirmiştir. Başlangıçta aile geleneği olan askerlik mesleğini seçen Kemâl Paşa-zâde, devlet büyükleri nezdinde ilim ehli olmanın ne kadar önemli olduğunu anlayınca mesleğini değiştirmeye karar vermiştir. İyi bir medrese eğitimi gören Kemal Paşa-zâde, öğrenimini tamamlayınca müderrislik, kadılık, kazaskerlik ve şeyhülislamlık gibi üst düzey vazifeleri üstlenmiştir. Tevazu sahibi kişiliğiyle halkın takdirini kazanmıştır. Tarih, hukuk, kelâm, felsefe, hadis, dil ve edebiyat alanlarında 200'ü aşkın eser veren Kemal Paşa-zâde eşine az rastlanan büyük bir Osmanlı entelektüeli olarak dikkat çekmektedir. En bilinen eseri, tarihçi kimliğini öne çıkardığı *Tevârih-i Âl-i Osman*'dır. (Öçal 1998: 2-12)

²² Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız. Şerafettin Turan "Kemalpaşazâde", *DİA*, C.25, İstanbul 2002, s.238-240

Mesîhî (?- 1512'den sonra)²³: Priştine doğumlu olan şairin asıl adı, Îsâ'dır. Genç yaşlarda İstanbul'a giden şair, burada medrese öğrenimi görmüştür. Hüsn-i hat sanatında kendini geliştiren şair, Arapça ve Farsça'ya bu dillerde şiir yazacak kadar hakim olmayı başarmıştır. Hadım Ali Paşa'nın katipliğini üstlenen şair, başıboş tabiatı sebebiyle görevini sekteye uğratmıştır. Paşa'nın ölümüyle de kendisini himaye edecek birini bulamamıştır. Âşık Paşa tezkiyesinde Mesîhî'nin Osmanlı şiiri adına önemini, Divan şiirinin temelini Ahmed Paşa atmıştır, ilk taşı Necâtî koymuşsa ikinci taşı da Mesîhî koymuştur, sözleriyle vurgulamaktadır. Mesîhî Arapça ve Farsça'ya hakim olan, aruzu Türkçe'ye başarıyla uygulayan, dünyevî neşeyi rindane söyleyişle dile getiren bir şairdir. Bâkî gibi zirve bir şahsiyeti etkileyebilecek kadar Divan şiirine vakıftır. *Dîvân*'ı, *Şehrengiz*'i ve yaklaşık yüz tane mektuptan oluşan *Gül-i Sadberg* adlı bir inşâ örneği vardır. (Akbulak 2002: 4-8)

Muhibbî (1494-1566)²⁴: Asıl adı Süleyman'dır, Yavuz Sultan Selim'in Hafsa Hatun'dan dünyaya gelen oğludur. Trabzon doğumludur. On beş yaşında Karahisar, ardından Bolu ve Kefe sancakbeyliği vazifelerinde bulunan Kanuni, babasının vefatı üzerinde tahta geçmiştir. Kırk beş sene hüküm süren ve en devletin başında uzun süre görev yapan padişah olan Kanuni, alçak gönüllüğü, zarafeti ve ilme verdiği önemle Osmanlı sanatının altın çağını yaşamasına olanak sağlamıştır. Bâkî'yi keşfedip edebiyata kazandırmasını kendisini en mutlu eden olaylar arasında sayması, ilme verdiği önemin en somut kanıtlarındandır. Latîfî, Ahdî, Âşık Çelebi, Rıza, Hasan Çelebi gibi tezkire yazarları eserlerinde, hacimli bir *Dîvân* tertip eden ve en üretken Osmanlı padişahı olan Muhibbî mahlaslı Kanuni'den övgüyle bahsetmişlerdir. Muhibbî'nin ilk dönem şiirlerindense Bâkî, Hayâlî gibi önemli şairlerle münasebeti sonrası yazdığı şiirler, teknik açıdan daha başarılıdır. Kanuni Sultan Süleyman, Zigetvar Kalesi'nin kuşatması sırasında 1566 yılında, vefat etmiştir. Sadece devlet idaresinde yaptığı yenilikler ve kanunlarla değil, sanata verdiği değerle de hatırlanmaya devam edecektir. (Ak 1977: 1-5)

²³ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız. Mine Mengi "Mesîhî", *DİA*, C.29, Ankara 2004, s.312-313

²⁴ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız. Feridun Emecen "Süleyman I", *DİA*, C.38, İstanbul 2010, s.74-75

Necâtî Bey (?-1509): 1446 yılında Fatih Sultan Mehmed'in padişahlığı döneminde dünyaya geldiği tahmin edilen şairin asıl adı, Îsâ'dır. Çocukluk dönemi ve ailesi hakkında pek fazla bilgi bulunmayan Necâtî'nin yaşlı bir kadın tarafından evlat edinilip büyütüldüğü söylenmektedir. Sâilî adlı bir şairden ilk şiir eğitimini alan Necâtî'nin “*döne döne*” redifli gazeli çağdaşı Ahmed Paşa'ya ulaşmış ve Paşa tarafından beğeniyle karşılanmıştır. Fatih Sultan Mehmed'in de takdirini kazanan şair bu vesileyle divan katipliği vazifesine getirilmiştir. Fatih'in vefatından sonra yanında görev aldığı şehzadelerin erken ölümleriyle sarsılan şair, bu süreçte nişancılık vazifesi yaptığı için “Bey” ünvanını almıştır. Nişancılık, üstlendiği son devlet görevidir. Sehî Bey ve Sun'î gibi önemli şairlerin de hocası olan Necâtî, yaşadığı dönemde de değer gören bir isimdir. Mutasavvıfane şiirler söyleyen halk deyimlerini ve atasözlerini şiir potasında eriten, gazelde yeni bir anlayışın başlangıç noktası olan, zengin hayal ve duygu dünyasıyla hem yaşadığı dönemdeki hem de kendinden sonra gelen birçok şairi tesiri altına alan önemli bir değerdir. Bâkî, Fuzûlî, Hayâlî, Neşâtî, Nedim gibi sayısız şair, Necâtî'ye nazireler yazmışlardır. Şairin birkaç eserinin olduğu rivayet edilse de elde bulunan tek eseri “*Dîvân*”ıdır. (Kaya 2006: 477-478) Sehi Bey'in ve Latifi'nin “Husrev-i Rûm”, Âşık Çelebi'nin “Melikü's-Şu'ara” ünvanıyla andıkları, Hasan Çelebi'nin “emsali olmayan biri” olarak nitelendirdiği Necâtî'nin şiirlerinde (Tarlan 1992: VII-XVII) İstanbul Türkçesi'nin en güzel örnekleri görülür. Şiirde yerlilik anlayışının en önemli temsilcilerinden olan ve atasözlerini, hayata dair gözlemlerini mizah yoluyla geleneğin sınırları içinde kendine has bir söyleyişle dile getiren (Yılmaz 2015: 10-11) şairin Osmanlı şiirinde derin izler bıraktığı muhakkaktır.

Nesîmî (Şeyh İmâdüddîn Seyyid Nesîmî) (?-1404/5?)²⁵: Hayatı, doğum yeri, vefat yeri ve tarihi ile alakalı çeşitli söylenceler bulunan şairin hakkında birçok farklı bilginin türemesinin sebebi, halk tarafından çok sevilmesi ve acı bir ölümle bu dünyadan ayrılmasıdır. Şiirlerinden iyi bir eğitim aldığı anlaşılan Nesîmî'nin hayatının dönüm noktası, Hurûfilik tarikatine bağlanması olmuştur.

²⁵ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız. A.Azmi Bilgin “Nesîmî”, **DİA**, C.33, İstanbul 2007, s.5-6

Fazlûllah Hurûfî'nin şeyhleri arasında yer alan şair, Hurufilik'i yaymak gayesiyle Bağdat, Şirvan, Bakü gibi şehirlerde hizmet ettikten sonra, Murad Han zamanında Anadolu'ya gelmiştir. Coşkulu söyleyişle uç noktada şiirler üreten Nesîmî'nin derisi yüzülerek katledildiği bilgisi sabit olmakla beraber, neden böyle bir ölüme layık görüldüğü konusunda birçok farklı rivayet ortaya atılmıştır. Sade dille şiirler söyleyen şair, aruza hakimdir. Neredeyse tüm şiirlerinde ayet ve hadislerle telmih yapan Nesîmî “Kur'an şairi” olarak anılmaktadır. *Türkçe ve Farsça Dîvân*'ının yanında Hurûfiliğin esaslarını anlattığı *Mukaddimetü'l-Hakâyık* adlı mensur bir eseri de vardır. (Usluer, 2013)

Nev'î (1533/34-1599)²⁶: Malkara doğumlu şairin asıl adı, Yahyâ'dır. Babası Pîr Ali, İbrahim Gülşenî'nin müridi ve sıbyan mektebi muallimidir. Tasavvuf alanında ilk eğitimini babası vermiştir. Sahn medresesinde eğitim gören Nev'î, devrin önemli ilim erbabları olan Cevrî, Bâkî, Hoca Sâdeddin gibi isimlerle arkadaşlık yapmıştır. Müderrislik vazifesiyle farklı yerlere gönderilen Nev'î, en son İstanbul'daki Mihrimah Sultan Medresesi'nde bu görevi üstlenmiştir. Daha sonra III. Murad tarafından Şehzade Mustafa'nın hocalığına getirilmiş ve beş sene bu görevde devam etmiştir. Şehzadelerin öldürülmesi sonrası görevi mecburen bitmiştir. Tam bir tasavvuf ehli olan, düşkünlere yardım eden ve dünya malına ehemmiyet vermeyen şairin padişah dışında hiç kimseden hediye kabul etmediği ve öldükten sonra defin masraflarını karşılayacak kadar bile maddiyat bırakmadığı ve masrafların padişah III. Murad tarafından karşılandığı bilinmektedir. Gösterişten hoşlanmayan ve dünya malını önemsemeyen şairin yazdığı eserlerde de şahsiyetinin yansımaları görülür. Arapça ve Farsça'ya hakim olan, şiirlerinde deyim ve atasözlerine yer veren Nev'î'nin akıcı bir üslubu vardır. Manzum ve mensur bir çok eseri bulunan şairin eserlerinden bazıları şunlardır: *Dîvân*, *Nevâ-yı Uşşâk*, *Gül-i Sad-berg* vb. (Sefercioğlu 2004: 52-54)

²⁶ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız. Mustafa Nejat Sefercioğlu “Nev'î, Yahyâ (d. 1533-34/940 - ö. 1599/1007)” **TEİS** <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nevi-yahya> (erişim tarihi: 24 Nisan 2020)

Nihânî, İbrahim Çelebi (?-1592)²⁷: Asıl adı İbrahim Çelebi olan Nihânî'nin doğum yeri, Edirne'dir. Hayatı hakkında çok az bilgi edinilebilen şaire ait olduğu bilinen tek eser, *Divançe*'sidir. Âhdî, Gülşen-i Şuara adlı tezkiresinde Nihânî'nin akıcı üslûbundan övgüyle bahsetmektedir. Şiirlerinde tasavvufî öğelere pek yer vermeyen Nihânî, sevgiliyi ve onun güzelliklerini anlatmayı tercih etmiştir. Şairin sade ve akıcı bir dille dönem anlayışına uygun şiirler yazdığı bilinmektedir. (Kaplan 2010: 1280)

Nisârî, Nisârî Çelebi (?-?)²⁸: Osmanlı edebiyatının en verimli döneminde yaşayan şair, Serez doğumludur. Türkçe, Arapça ve Farsça olmak üzere üç farklı dilde şiirler yazdığı bilinen Nisârî'nin Arapça şiirleri eleştirilmiştir. Şairin Türkçe *Dîvân*'ı vardır. Kadı olduğu bilinen şair hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır. (Gönel, 2014)

Rahmî, Bursalı (?-1567)²⁹: Doğum yeri, Bursa'dır. Asıl adı Pîr Mehmed olan şairin doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. 1530 yılında Şehzade Mustafa'nın sünnet şöleninde kaside sunan isimler arasında, tüyü bitmemiş genç olarak tarif edilmesi doğduğu tarih hakkında tahmin yürütmeye olanak sağlamaktadır. Babası, dönemin ünlü sanatkârlarından Nakkâş Bâlî'dir. Rahmî, babasından nakış ve resim dersleri almıştır. Medrese tahsili görmek için İstanbul'a giden Rahmî, eğitimini tamamlayamamıştır. Defterdar İskender Çelebi tarafından himaye edilen ve yazdığı şiirlerle takdir toplayan Rahmî, hamisinin aracılığıyla Kanuni Sultan Süleymanla tanışmış ve yazdığı kasideler sayesinde genç yaşında, yüklü miktarda caizelerle ödüllendirilmiştir. Desteğini gördüğü İskender Çelebi ve İbrahim Paşa'nın vefatından sonra talihi tersine dönen şair, güçlüklerle medrese eğitimini tamamlamış ve Rumeli'deki Yenişehir'de küçük bir medresede müderris olarak vazifelendirilmiştir. Yakın arkadaşı olan tezkire yazarı Âşık Çelebi tarafından, temiz ahlaklı ve gösterişi

²⁷ 15. ve 17. yüzyıllar arasında yaşayan ve aynı mahlası kullanan sekiz ayrı Şairden bahsedilmektedir. Şairler hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız. <http://teis.yesevi.edu.tr/arama>

²⁸ 17.yüzyılda Nisârî mahlasını kullanan üç şair daha vardır. Mecmû'anın muhtevası gereği, şairin 16.yüzyılda yaşayan Nisârî olduğu tahmin edilmektedir.

²⁹ Mustafa Erdoğan "Bursalı Rahmî ve Dîvânı" (2017) <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmi-divanipdf.pdf?0> (erişim tarihi: 8 Eylül 2019)

sevmeyen, rind tabiatlı, güzel giyimli biri olarak tarif edilmektedir. Âşık Çelebi dışında da birçok tezkire yazarının takdirini kazanan Rahmî'nin şöhretinin İran sarayına ulaştığı söylenmektedir. Çağdaşı Hayâlî'yi beğenen ve onun izinden giden Rahmî sağlam kurgulu âşıkâne şiirler meydana getirmiştir. Hakkında yapılan değerlendirmelerden ve şiir mecmualarında pek çok şiirine rastlanmasından yola çıkılarak mühim bir şair olduğu söylenebilir. Şairin *Dîvân*'ı dışında, *Yenişehir Şehrengizi*, *Şâh u Gedâ ve Gül-i Sad-berg* adlı üç manzum eseri daha vardır. (Erdoğan, 2013)

Revânî (?-1523): Babasının adı Abdullah olan şair, tezkire yazarlarının çoğu tarafından Edirneli olarak kabul edilmektedir. Arapça, Farsça ve Türkçe'nin yanında Bulgarca'yı da bildiği düşünülmektedir. Hüsn-i hat sanatına vakıf olan şair; belagat, sarf ve nahiv ilimlerinde de eğitim almıştır. Katiplik yapan Revânî, Sultan Beyazıd'ın emriyle surre eminliği vazifesine getirilmiştir. Görevini kötüye kullanarak kazanç elde ettiği iddiaları, bir heyet tarafından padişaha bildirilince surre eminliğinden azledilmiştir. Bu durum üzerine Revânî, Trabzon'a giderek Şehzade Selim'e sığınmıştır. Yavuz Sultan Selim de tahta çıktığında şehzadeligi boyunca muhabbet beslediği ve koruduğu Revânî'yi önce matbah katipliğine, sonra Ayasofya Mütevelliliği'ne getirmiştir. Mısır Seferi'nde Revânî'nin padişaha sunduğu “berf” kasidesinin padişah tarafından farklı yorumlanması sonucu aralarındaki bağ kopmuştur ve Revânî, tüm vazifelerinden alınmıştır. Âşk, mey ve meclis şairi olarak anılan Revânî, sehl-i mümtenî tarzda sağlam kurgulu, gerçekçi ve özgün şiirler yazmıştır. Hem gazelde hem de kasidede başarılı kabul edilen müstesna bir şairdir. Şiirlerine yazılan nazirelerin fazlalığı şairin önemini göstermektedir. (68 farklı şair, 115 şiirine nazire yazmıştır.) *Dîvân*'ının yanında *Câmi'ü'n-Nesâyi*h, *İşretnâme* adlı eserleri vardır. Hamse sâhibi olduğu söylenen şairin bazı eserlerine ulaşamamıştır. (Avşar 2017: 2-10)

Rûhî-i Bağdâdî (?-1605/06)³⁰: Bağdat doğumlu şairin asıl ismi, Osman'dır. Babası sipahi olan Rûhî, iyi bir tahsil görmesine rağmen babasının yolundan

³⁰ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız. Nihat Öztoprak “Rûhî, Bağdatlı (d. 1534-1535/941 - ö. 1605-1606/1014)” **TEİS** <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ruhi-bagdatli> (erişim tarihi: 24 Nisan 2020)

giderek askerlik mesleğini tercih etmiştir. Mesleği ve fitratı gereği birçok yere seyahat eden Rûhî, gelişmiş gözlem yeteneği sayesinde, gidip gördüğü yerlerdeki yöneticilerin yaşayış ve davranışlarındaki aksaklıkları tespit etmiştir. Hiciv ve nükteyle örülü şiirlerinde gördüklerini sanata yakışır bir üslupla ele almıştır. İçten bir dili olan şair, makam peşinde olmamıştır. Rûhî, kendisi gibi talihleri gülmeyen Fuzûlî ve Nesîmî'den etkilenmiştir. Tek eseri “*Külliyât-ı Eş‘âr-ı Rûhî-i Bağdâdî*” adını taşıyan mürettep bir *Dîvân*'dır. (Ak 2008: 205-206)

Sa‘yî, Memik-zâde Ramazan (?-1552/53): Asıl adı Ramazan olan şair, Tire doğumludur. Çok iyi bir kâtip ve hattat olduğu bilinen Sa‘yî, danışmendlik ve kadılık vazifelerinde bulunmuştur. Kadılık yaptığı Rumeli'deki İskedos'ta hizmetini gören kişiler tarafından katledilmiştir. Herhangi bir eserinden bahsedilmez. Şiirlerine, bazı şiir mecmualarında rastlanmaktadır. Ahdî'nin Gülşen-i Şuara'sında yer verdiği şairlerden biridir. Arapça ve Farsça'ya hakim olduğu da bilinmektedir. Şairin bilinen bir eseri olmamasına rağmen Milli Kütüphane'de, 45 şiirin bir arada bulunduğu “*Gazelliyat*” başlıklı bir eser mevcuttur. (Kaplan, 2013)

Selîkî (?-?): Asıl adı Şaban olan şairin doğum yeri, Isparta'dır. İlmiye sınıfından olan Selîkî, medrese eğitimi alarak kadı olmuştur. Bir müddet mesleğini icra eden Selîkî'nin, en son görev yeri olan Mahbûb'daki kadılıktan azledilince İstanbul'a dönmek için yola çıktığı ve yolda eşkıyalar tarafından ailesiyle beraber katledildiği rivayet edilmektedir. Mürettep bir *Dîvân*'ı olan Selîkî hakkında tezkire yazarlarının müsbet görüşleri vardır. Âşık Çelebi, çok azimli olduğunu ve azmiyle başarıya eriştiğini ifade ederken Hasan Çelebi, açık ve akıcı bir üslubu bulunduğunu belirtmiştir. (Zülfe 2009: 15-19)

Sun‘î (?-1534/35): Şairin doğum yeri, Gelibolu'dur. Asıl adı, Mehmet'tir. Âşık Çelebi, tezkiresinde Sun‘î'nin danışmetken Rum bir kadına âşık olup her şeyi geride bıraktığı ve meyhanelere müptela olduğu bilgisini, aktarmaktadır. Şiirlerinde geçen ifadelerden ve sonunda âşkını dile getirdiği Rum kadınla evlenmesinden bu bilginin doğruluğu, anlaşılmaktadır. Düzensiz bir hayatı olan ve ömrü boyunca meyhaneye gitme alışkanlığından vazgeçmeyen Sun‘î, yetenekli bir şair olarak görülmektedir. İstanbul'dan uzak yaşaması, devlet

büyüklerine kaside yazmaması, bir hamî edinememesine ve şiir çevrelerinde hak ettiği değeri kazanamamasına sebep olmuştur. Dönemin usta şairlerinden Emrî'nin takdirini kazanacak kadar iyi bir şair olduğu bilinen Sun'î'nin çok hacimli olmayan bir *Dîvân*'ı vardır. (Yakar 2018: 2-6)

Şâmî (?-?): 16. yüzyılda “Ahmed Şâmî Efendi, Taluzyade Derviş Şâmî Efendi, Kınalıoğlu Şâmî Bey ve Şâmî” olmak üzere dört ayrı Şâmî bulunmaktadır. 16. yüzyıl nazire mecmualarında şiirleri dolaşımında olan ve Yahyâ Bey, Mesîhî, Zâtî gibi önemli isimler tarafından şiirlerine nazire yazılan Şâmî, özellikleri bakımından incelenen metne daha yakındır. Şam doğumlu olduğu için bu mahlası aldığı düşünülmektedir. Asıl adı, Mustafa'dır. Şiirde iddialı bir tavrı olan Şâmî, II. Bazeyid döneminde sancak beyliği yapmıştır. Moton Seferi'nde başarısız olduğu gerekçesiyle hapse atılmış, kalenin alınmasıyla serbest bırakılmıştır. Sehî Bey'e göre bu olay sonrası üzüntüden hayatını yitirmiştir. Şiirlerinde din dışı konuları işlemeyi tercih eden şairin tek eseri, *Dîvân*'ıdır. (Köksal, 2013)

Şânî (?-1541) : Riyazü's-Şu'arâ, Tezkiretü's Şu'arâ, Safâyî Tezkiresi gibi birçok kaynakta 16. yüzyılda yaşamış Şânî mahlaslı on bir farklı şairden bahsedilmektedir. (Tunç 2017: 5) Mecmû'a'da şiirine yer verilen ismin 16. yüzyılda yaşayan İstanbul doğumlu Şânî olduğu düşünülmektedir. Yeniçeri iken tımar sahibi olan şair, özellikle heccâv kimliğiyle tanınmaktadır. *Dîvân*'ı olup olmadığı bilinmemektedir. (Kılıç, 2014)

Şem'î, Prizrenli (?-1530): Klasik Türk edebiyatında Şem'î mahlasını tercih eden on şairden biridir. Üsküp yakınındaki Prizren'de dünyaya gelmiştir. Düzenli bir işi ve eğitim yaşantısı olmamasına rağmen, yazdığı şiirler çağdaşlarından aşağı değildir. İstanbul Şeyh Vefa Hânkâh'ında Ali Dede'ye bağlanan şair, şeyhinin yanında münzevi bir hayat sürmüştür. Aldığı tasavvuf eğitiminin gereği gibi yaşayan Şem'î, dünyevî mevkilerle mâlâyânî işlerle meşgul olmamıştır. Osmanlı edebiyatının en çok kullanılan mazmunlarından birini mahlas olarak tercih eden şairi anlatan tezkireciler, onu âşıkâne bir edayla söylenen ve yüreğe işleyen şiirleri dolayısıyla bir yol gösterici olarak telakki etmişlerdir. Şairin bilinen tek eseri “*Dîvân*”ıdır. (Karavelioğlu 2010: 505-506)

Şuhûdî (?-?): Şuhûdî mahlasını tercih eden altı şair bulunmaktadır. Bunlardan ilki tasavvuf ehli Diyarbakırlı bir şairdir. İkincisi, Manisalı Şuhûdî Çelebi'dir. Diğerleri Muğlalı Şuhûdî Dede, Bursalı Şuhûdî Mehmed ve Divançe sâhibi Şuhûdî'dir. Şairin kimliği tespit edilememiştir. (Can 2015: 3)

Tâlî'î (?-1519)³¹: Pervâne Bey Mecmuası'nda Kastamonulu olduğu belirtilen şair, hazine katipliği ve yeniçeri katipliği yapmıştır. Yavuz Sultan Selim tarafından İran Seferi'ni yazma göreviyle vazifelendirilmişse de verimli bir eser ortaya koyamamıştır. Tezkire yazarı Latîfî, şiirlerinde atasözlerinden yararlanan ve temiz bir Türkçe kullanan Tâlî'î'yi, Necâtî Bey'e benzeterek övmüştür. Şairin sıkça mazmun tekrarına düştüğü ve zaman zaman edebe aykırı söylemlere yer verdiği Farsça *Dîvân*'ı vardır. Günümüze ulaşan tek eseri, *Dîvân*'ıdır. Tezkirelerde bahsi geçen *Türkçe Dîvân*'ına ve *Selîmnâme*'sine ulaşamamıştır. (Kardaş, Köksal, 2013)

‘Ubeydî (?-?): Asıl adı, Abdurrahman'dır. Edirneli şairin doğum tarihi bilinmemektedir. Babası, velî bir zat olarak tarif edilen Nebi Halife'dir. Erken yaşlarda eğitim almaya başlayan ‘Ubeydî, musiki ilminde kendini geliştirmiştir. Muamma yazma sanatında, Emrî gibi önemli bir sanatkârın yolundan gitmiştir. Danişmend iken yazdığı gazel, Kanuni Sultan Süleyman'ın dikkatini çeken şairin mesleği kadılıktır. Tezkire yazarları tarafından hem dış görünüşü hem ahlakı hem de yazdığı şiirler, beğeniyle karşılanmıştır. *Dîvân* sâhibi şairin kasidelerinde Allah ve peygamber sevgisi göze çarparken gazellerinde rindane bir tavır ön plandadır. Şiirlerinin en büyük özelliği, yoğun bir lirizm barındırmasıdır. (Aslan 2013: 5-10)

‘Ulvî, Derzi-zâde (?-1585): Asıl adı Mehmed Çelebi olan şair, İstanbulludur. Kardeşinin de Rey'î mahlasıyla şiirler söylemesi sanata meyilli bir aileden olduğunu göstermektedir. Muallimzâde Efendi'den ilim tahsil eden ‘Ulvî, Şehzade II. Selim'in musâhibi olan Turak Çelebi sayesinde rahat bir hayat sürmüştür. Turak Çelebi'nin idamıyla sarsılan şair, yaşadığı kederi bir şiirle dile getirmiştir. Bu şiir, padişahın kulağına gidince idamına

³¹ Sedat Kardaş , “Tâlî'î'nin Farsça Divanı ve Necâtî Bey Divanı ile Mazmunlar Açısından Mukayesesi” 2012, s.1

hükmedilmiştir. İdam kararı sonrası İstanbul’u terk eden ‘Ulvî gurbette zor bir yaşam sürdükten sonra, II. Selim’in tahta çıkmasıyla memleketine geri dönmüştür. Tezkire yazarı Kınalızâde, meyhaneye ve şaraba düşkünlüğü sebebiyle şairin *Dîvân*’ını tertipleyemediğini belirtmektedir. En büyük Osmanlı sanatkârlarının yetiştiği bir dönemde şiirler yazan ‘Ulvî; Bâkî, Hayâlî gibi isimler kadar şöhretli olmasa da dönemin tezkire yazarlarınca iyi bir şair olarak kabul edilmiştir. (Çetin 1993: 3-5)

Usûlî (?-1538)³²: 16. yüzyılın önemli bir kültür merkezi olan Vardar Yenicesi’nde doğmuştur. Asıl adı, Abdullah’tır. Şairin medrese eğitimi almadığı, tekkede yetiştiği düşünülmektedir. Dönemin önemli tasavvuf şeyhi İbrahim Gülşenî’ye erişmek için Mısır’a gitmiş ve Gülşenî’nin müridi olmuştur. Mürşidinin vefatına kadar Mısır’da kalan Usûlî, şeyhinin vefatıyla memleketine dönmüştür. Yenice’de, bağlı olduğu Gülşenî tarikatını yayma çabası, orada etkili olan diğer tarikat ehilleri tarafından hoş karşılanmayınca kabuğuna çekilmiştir. *Mirâciyye, Şhregiz, Kırk Hadis ve Derlemesi*’nin dışında bir de *Türkçe Dîvân*’ı vardır. İçinde Farsça bir kaside de yer alan bu Dîvân, aruzla yazılan şiirlerin yanında heceyle yazılanları da ihtiva etmesi bakımından dikkat çekmektedir. (İsen, 2013)

Yahyâ Bey, Taşlıcalı (?-1582): Klâsik Türk edebiyatının en parlak döneminin en ünlü simalarından biridir. Arnavutlu şair, Dukakin sülalesine mensuptur. Osmanlı’nın, yaşadığı yerleri fethettiği yıllarda delikanlılık çağında olan Yahyâ, saraya devşirme olarak alınmıştır. İyi hocalardan eğitim gören şair, zekâsının da yardımıyla kısa sürede kendini fark ettirmiştir. Acemi oğlanlar ocağından yeniçeri ocağına geçen Yahyâ, dönemin değerli ilim adamı Kemalpaşa-zâde’den ders almıştır. Yahyâ, askerlik vazifesi gereği Kanuni Sultan Süleyman ile birçok sefere iştirak etmiştir. Padişahın has sohbet meclislerinde bulunan şair, yazdığı eserlerle takdir görmüş ve mükafatlandırılmıştır. Rekabet içinde olduğu, dönemin bir diğer değerli şairi Hayâlî ile aralarında derin bir husumet vardır. Rüstem Paşa’nın himayesinde olduğu zamanlarda maddi açıdan sıkıntısız bir yaşam süren şair, Şehzade

³² Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız. Bayram Ali Kaya“Usûlî”, *DİA*, C.42, İstanbul 2012, s.212-213

Mustafa'nın katli üzerine yazdığı meşhur kasidesinde Rüstem Paşa'yı hedef gösterince Paşa'nın hışmına uğramıştır. Paşa'nın ölümüne kadar yaşadığı zorluklar devam etmiştir ve hiçbir zaman eski refahına erişememiştir. İlk dönem şiirlerinde dilini cesurca kullanan, savaş sahnelerini canlı imajlarla zenginleştirerek aktaran Taşlıcalı Yahyâ'nın olgunluk çağındaki şiirlerinde, tasavvufî eda baskın bir şekilde hissedilmektedir. Bunun sebebi, Uryânî Muhammed Dede adlı şeyhe sadakatle bağlanmasıdır. Edebiyatımızda hamse sâhibi isimler arasında yer almaktadır. *Dîvân* sâhibi şairin hamsesini oluşturan eserler, şunlardır: *Gencîne-i Râz*, *Şâh u Gedâ*, *Gülşen-i Envâr*, *Kitâb-ı Usûl*, *Yûsuf ve Zeliâ*. (Sağlam 2016: 4-17)

Yetîmî (?-1552): Asıl adı Ali olan şair, İstanbul doğumludur. Babasının II.Bayezid ve I.Selim dönemlerinde turnacıbaşılık yaptığı bilinmektedir. I.Selim devrinde yeniçeri ocağında görev yapan Yetîmî'nin düzenli bir yaşantısı yoktur. Şiirden anlayan âlim zat Karamanlı Şeyh Cemaleddin ile tanıştıktan sonra hayatı tamamen değişen şair, on beş sene boyunca şeyhinin hizmetinde bulunmuştur. Şeyhinin vefatının ardından hastalık ve geçim derdiyle uğraşan Yetîmî'ye, Seydî Ali Çelebi yardım elini uzatarak şairi, donanmaya aldırıştır. Donanmada mutlu olamayan Yetîmî, yazdığı bir şiirle Kanuni Sultan Süleyman'dan yardım istemiştir. Padişah da ona maaş bağlamış ve onu silahtar bölüğüne almıştır. Burada da tutunamayan Yetîmî, Barbaros Hayrettin Paşa'ya başvurmuştur. Paşa, Yetîmî'yi galibiyetlerini şiir vasıtasıyla anlatmakla görevlendirmiştir. Yazmaya başladığı *Lüccetü'l-Ahyâr* adlı eser, paşanın ölümüyle yarım kalmıştır. Sıkıntılarla dolu bir hayat geçiren şair, denizcilik terimlerini şiirde ilk kez kullanan isim olmasına rağmen, kendisinden sonra gelen ve aynı yolu izleyen Âgehî kadar talihli olamamıştır. Şairin Türkçe bir *Dîvân*'ı vardır. (Piroğlu 1996: 16-28)

Zâfî (1471-1547): Balıkesirli şairin asıl adı hususunda farklı görüşler vardır. Âşık Çelebi bizzat şairden adının Ivaz olduğunu öğrendiğini, belirtmektedir. Medrese tahsili almadığı düşünülen şair, kendisini yetiştirmiştir ve okuduğu şiirleri anlayacak kadar Farsça öğrenmiştir. Zekâsıyla yeteneğini birleştiren şair, çevresindekilerin teşvikiyle bulunduğu şehir Balıkesir'den İstanbul'a gitmiştir ve dönemin tanınmış şairlerinden Mesîhî vasıtasıyla Hadım Ali

Paşa'ya ulaşmıştır. Onun desteğiyle de padişaha erişmiştir. II. Bayezid, Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman dönemlerinde el üstünde tutulan ve bolluk içinde bir yaşam süren şair, Şahkulu İsyanı'nda hamileri olan Müeyyedzâde ve Tacî-zâde Ca'fer Çelebi'nin öldürülmesiyle yoksulluk içine düşmüştür. Bâyezid Câmii yakınlarda bir dükkân kiralayarak remilcilik yapmaya başlamıştır. Zâtî'nin fal dükkânı kısa sürede edebi ve ilmi muhabbetlerin yapıldığı, Bâkî, Hayâlî ve Yahyâ Bey gibi genç şairlerin Zâtî'nin olurlu aldıkları bir mekana dönüşmüştür. Zâtî'nin geniş muhtevalı bir *Dîvân*'ının yanında *Şem'ü Pervâne*, *Edirne Şehrengizi*, *Letâyif* adlı eserleri ve bir de manzum mizahî mektubu vardır. (Kurtoğlu 2017: 3-8)

1.2.6. Derleyicinin Kimliği İle İlgili Hususiyetler

Derleyiciler, edebiyat tarihimizin aydınlatılmasında önemli rol oynayan eserleri bir bütün hâline getiren ve sayfaların içinde sanatsal belleğimizi muhafaza altına alarak sorumluluk bilinciyle hareket eden kültür koruyucularıdır. Dilimizin söz varlığını günümüze taşıyan Kâşgarlı Mahmud'dan; Osmanlı coğrafyası, kültürü, inanışları, efsaneleri gibi birçok millî unsura can suyu olmak için ömrünü yollarda geçiren Evliya Çelebi'ye, Evliya Çelebi'den günümüze kadar gönüllerini ortaya koyarak ömürlerini büyük bir fedakarlıkla ferdi oldukları topluma adayan ve medeniyetin kültür hazinesini sırtlanan sayısız araştırmacı vardır.

Derleyicilik belli belirsiz şeyleri rastgele bir araya getirmek değildir, aksine bilinçli ve titiz bir veri toplama sürecini sabırla aşmaktır. Toplumun belli kesiminin okur yazar olduğu Osmanlı coğrafyasında eli kalem tutan ve ilme vakıf olan kişilere fazlaca önem verilmiştir. Bu teveccühün farkında olan kalem ehli zatlar, bilgilerini taliplisi olana altın tepsilerde sunmuşlardır. İlim sahibi olmanın hodgâmlıktan sıyrılmak olduğunu Hazret-i Muhammed'in "*İlmin esirgenmesi helal olmaz.*" sözüyle zihinlerine kazıyan âlimler, sahip oldukları faydalı ilimleri paylaşma noktasında birbirleriyle yarışmışlardır.

Osmanlı coğrafyasında şartlar gereği çağları ve mesafeleri aşmanın yegâne yolu kaleme ve kâğıda sarılmaktır. Tıp, hukuk, edebiyat, tefsir ve akla gelebilecek tüm beşerî ve manevî ilim dallarında binlerce el yazması nadide

eser meydana getirilmiştir. Kişisel çabayla defter ve kitap oluşturmaya bu denli ihtimam gösterilmesinin önemli sebeplerinden biri de Avrupa’da 15. yüzyılda el yazması eserler yazılmaya devam etmekle birlikte matbaada kitap basımına başlandığı dönemde, Osmanlı devletinde matbaaya karşı mesafeli bir duruş sergilenmesidir.³³

Sergilenen bu tutumun ana sebebi, geleneksel sanatları ve eğitim sistemini muhafaza etme isteğidir. Muhafaza edilmek istenen değerlerin başında da hat sanatı gelmektedir. *Hat sanatına bu kadar kıymet verilmesi, Kur’ân-ı Kerîm’in mushaf hâlinde yazıya aktarılmasında ona yakışan bedîî güzelliği arayıp bulmak gayretiyle başlamış, gündelik yazışmalardaki sanat tezâhürü daha sonraları belirmiştir.*³⁴ Kutsal metne öykünerek eserler meydana getirenlerin sanatlarını bir üst merhaleye taşıdıkları hüsn-i hat, eserin zahirden batna kadar güzeli temsil etmesinde vitrin vazifesi görmektedir.

Muhteviyatı kıymetli eserlerin özel muameleyi hak ettiği düşüncesi asırlarca kabul görmüştür. Eğitim sisteminin temel dinamiğinde ve ilim talebesinin icâzet almasında el yazması eserlerin belirleyici rolü vardır. Müderrisin anlattıklarını belleğine kazıyan ve hafıza gücüne dinlediği derslerde aldığı notları ekleyen talebeler, edindikleri bilgileri aslına en uygun şekilde yazmaya çalışmışlardır. Başarılı eserler meydana getirenler takdire layık görülmüşlerdir. Bu yöntem, zihnin aktif bir şekilde işletilmesini sağlayarak talebeyi mütemâdiyen ilimle meşgul etmiştir.

Anlaşıldığı üzere bu eserlerin ortaya çıkış serüvenleri fabrikasyonun soğuk yüzünü yansıtan matbaa basımı eserlerden çok farklıdır. Ortaçağ Avrupası’nda manastırın tekelinde olan istinsah yöntemine³⁵ Osmanlı’da hudûdlar çizilmemiştir. El yazması her eser yeni bir yorum, yeni bir üretim demektir. Eserlerin yazımı uzun zaman aldığından sözlü ya da yazılı eserlerin aslından yola çıkılarak oluşturulan derlemelerinin sayısı oldukça fazladır.

³³ Ayrıntılı bilgi için bakınız. Mâlik Yılmaz, “Osmanlı Hükümeti Tarafından İlk Kurulan Matbaa Ve Bunun Neşriyatı”, Türk Kütüphaneciliği, 15 (4), (2001), s.436-442.

³⁴ Mustafa Uğur Derman, “Türk Hat Sanatı: İncelikleri ve Bedii Değerleri”, Arış Dergisi, 3, (1997), s.54-67.

³⁵ Ayrıntılı bilgi için bakınız. <https://blog.iae.org.tr/sergiler/yazmalari-yaratanlar/> erişim tarihi: 4 Haziran 2020.

Gelenekten beslenerek var olan klasik Türk edebiyatında derleyiciliğin önemi ve nitelikli derleme eserler ortaya koymak için kültürel donanıma sahip olunması gerektiği gerçeği bilinerek hareket edilmiştir. Derleme yapmak işin erbabı tarafından yerine getirilebilecek bir mesuliyettir.

İncelediğimiz *Mecmû‘a-i Eş‘âr*’ı derleyen kişinin kim olduğu bilinmemektedir; fakat *Mecmû‘a*’nın içeriği, ciltlenme şekli, kullanılan kâğıdın kalitesi ve rengi, şiirlerin hangi hatla ve mürekkeple yazıldığı, sayfa düzeni gibi parametreler, derleyicinin sahip olduğu imkânlar ve yeteneği, seçtiği şairler ve şiirler de derleyicinin zevki ve edebî bilgisi hakkında pek çok şeyi aydınlığa kavuşturmaktadır.

Usta bir hattatın kaleminden çıktığı aşikâr olan 59 varaktan oluşan *Mecmû‘a*’yı şekilsel özellikleri bakımından irdelemek gerekirse tâlik hatla yazılan eserin başlangıç sayfasından bitime kadar, üç ayrı istifle oluşturulması, bu üç ayrı istifin ikisinin harflerinin yazımının farklı olması şiir eksenli birden fazla metin bölümünün bir araya getirildiğine işaret etmektedir.

2^b-12^b varak aralığındaki sayfalarda, birleşim yerinin üst kısmında belirgin bir rutubet lekesinin olması, sayfaların devamında herhangi bir iz veya leke bulunmayışı, sayfa renginin, kalınlığının ve ebatının sonraki varaklardan farklı olması, devamındaki sayfalarda rastlanan güve yeniginin olmaması ve fotoğraflanış şekliyle *Mecmû‘a*’nın diğer varaklarından ayrılmaktadır.

Mürettep bir Dîvân tertibini çağrıştıracak biçimde 2^b sayfasına kasidelerle başlanmış ve gazellerle devam edilmiştir. Bu düzen, 12^b sayfasında son bulmuştur. Ağırlıklı olarak Figânî’nin şiirlerinin yer aldığı bu bölüm istiflenişi, yazı karakteri, kâğıt türü, mürekkep rengi ve kalemiyle kendine özgü bir dizgeye sahiptir. Diğer sayfalardan ayrılan birinci bölümün Âşir Efendi’ye başkası tarafından ulaştırıldığı ya da kendi beğenisi doğrultusunda bu kısmını edinerek *Mecmû‘a*’nın başına eklettirdiği düşünülmektedir. Belirgin farklılıklardan yola çıkarak bu bölümün ciltlenme esnasında *Mecmû‘a*’ya dahil edildiğini de söylemek mümkündür.

12^b sayfasından sonrasına bütüncül bir gözle baktığımızda kâğıt türünün ve ebatının, yazı stiline, geometrik düzenin değiştiği görülmektedir. Birinci

bölümde kullanılan kâğıdın sayfanın arkasında yer alan şiirleri göstermeyecek kadar kalın olduğu, şiirlere başlık konulmadığı, sayfalarda herhangi bir lekelenme ya da güve yeniği olmadığı; buna nazaran 12^b'den sonraki varaklarda kırmızı mürekkep ile şiirlere başlıklandırmalar yapıldığı, mürekkep ve kâğıt türünün değiştiği, istif ve yazı karakteri farklılığının olduğu, sayfaların alt kısmında aynı şekilde güve yeniği izinin olduğu görülmektedir. Kâğıdın kayganlaşması ve hat sanatına uygun bir zemin oluşturmak için nişastayla yapılan aharlama işlemi *Mecmû'a*'nın haşeratlar için ziyafet sofrasına dönüşmesine neden olduğundan bazı sayfaların bu sebepten zarara uğradığı görülmektedir. Eserin dokusunu zedeleyen ve maddi hasara yol açan güvenin beslenme stili bile araştırmacılara veri sağlaması yönüyle değer kazanmaktadır. Ufak bir böceğin bıraktığı emare, ihtimallerin onay mührü vazifesi görebilmektedir.

Şekilsel özelliklerini değerlendirmek gerekirse tâlik hatla yazılan *Mecmû'a*'nın başlangıç sayfasından bitime kadar, belli bir düzen korunmuştur. Âharlanmış kâğıdın üzerine siyah mürekkeple yazılan şiirler ve kırmızı mürekkeple yazılan başlıklar, görsel açıdan simetrik formuyla dikkat çekmektedir. Hatta çoğu yerde satırlara sığmayan redifler yazılmayarak figüratif yapının korunması adına şiirler, tahrip edilmiştir.

13. varak itibarıyla ikinci bir istif şekli karşımıza çıkmaktadır. Bu varaktan itibaren geometrik düzenin, yazı stiline, kâğıt türünün ve ebatının değiştiği görülür. Göz yormayan nohudî renkteki aharlanmış kâğıdın üzerine siyah mürekkeple yazılan şiirler ve kırmızı mürekkeple yapılan başlıklandırmalar, görsel açıdan simetrik formuyla dikkat çekmektedir. Şiirlerin istifleniş şeklinin tekdüze olmaması ve çağrışımlara müsait bir yapı arz etmesi figür şiir anlayışını akıllara getirmektedir. Oldukça eski bir tarihçesi olan, mısraların belli bir şekle benzetilmesi esasına dayandırılarak yazılan figür şiir örneklerine bu kısımda rastlanılması *Mecmû'a*'nın işine itina gösteren bir hattatının kaleminden çıktığına işaret etmektedir. Belli bir sanat gayesiyle yazılan mısraların veya beyitlerin estetik görünüm oluşturmak amacıyla alt alta ya da yan yana sıralanması bu görüşü kuvvetlendiren bir diğer husustur.

Derleyici çoğu zaman şekli, muhtevanın önünde tutmuştur. İlk on iki varakta yer alan hiçbir şiire başlık konulmaması, ilerleyen sayfalardaki tüm şiirlere -yanlış başlıklandırılmış ya da hiç başlık konulmamış birkaç istisna dışında- kırmızı mürekkeple şairin adının yazılması ve kâğıdın ebatı ile fotoğraflanışındaki farklılık bu bölümün *Mecmû‘a*’ya ciltlenme esnasında ilave edildiğini göstermektedir. 13. varaktan sonraki düzenin derleyicinin genel tutumuna daha uygun olduğunu belirtmek yerinde olacaktır.

Metinde yer alan şiirlere “ez ân, rast, velehû” başlıklandırmalarını yapması ve aynı redif üzerine inşa edilen birçok şiir örneğine yer vermesi, nazire mecmuasının temel özelliklerinden biri olmasına rağmen, zemin (model) şiiri ve nazire olarak yazılan şiirleri net bir şekilde belirtmemesi, derleyicinin nazire mecmuası oluşturma niyetiyle yola çıktığını; fakat meşakkatli bir uğraş olması sebebiyle bu hususa yeterince eğilmediğini düşündürürken birbirinden bağımsız rediflerden müteşekkil şiirlerin de yer alması, derleyicinin kısmen nazire mecmuası oluşturmaya çabaladığını göstermektedir. Zamanın eserler üzerindeki hükmünü unutmuş gibi hareket ederek yeterince bilgi vermemesi *Mecmû‘a*’nın gelecek nesillere güvenilir bilgi ulaştırma hedefinden uzak bir görünüm sergilemesine neden olmuştur.

Sayfaları arasında gezinildiğinde bir tablo güzelliği sunan ve bu yönüyle okurları kendine çeken *Mecmû‘a*’daki şiirlerin yazımında derleyicinin kelime, mısra, ek ve redif seçiminde aynı minvalde ilerlememesi, çoğu yerde şairlerin divanlarının esas alınmasına sebebiyet vermesi, henüz yazılış gayesine değinilmeden yapılan bir inceleme sonrası bile yaşadığı karar değişikliklerini yansıtmaktadır. Bundan yola çıkarak eseri kaleme almaya başladığında yolu, sınırları belli bir rota çizmediği ya da uzun bir yazma sürecinde farklı deneyimler ve öneriler sonrası tecrübe kazandığı söylenebilir.

Her el yazması, yeni bir eser mantığıyla ele alınmaktadır. Böyle değerlendirilmesinin sebebi, derleyicinin eser üzerinde inisiyatif sahibi olmasıdır. Kimi mecmualarda intinsah edilen eser kadar müstensihin derkenarlara yazmış olduğu dönemin sosyal, siyasal ve kültürel hayatıyla ya da şahsi hayatıyla izlenim ve beğenileriyle ilgili notlar dikkat çekmektedir. İncelenen *Mecmû‘a*’da derkenarlarda notların yer almaması, derleyici hakkında

çeşitli bilgilerden mahrum kalınmasına yol açmıştır; fakat bu bilgiden yola çıkılarak derleyicinin zamanla karalama defteri görünümüne bürünen mecmualar gibi yazmak istemediği fikrine ulaşılabilmektedir. Derleyici, şahsının yalnızca estetik zevkiyle ve şiir beğenisiyle devrede olmasını tercih etmiştir.

Derleyicinin şiir zevkini ortaya koyan en önemli unsur, kimin şiirine hangi amaçla yer verdiği'dir. Tespit edilebildiği kadarıyla seçilen şairlerin yaşadıkları yüzyıl, tablo hâlinde şu şekildedir:

Tablo 3

Yaşadığı Yüzyıl	Mahlası
15. yüzyıl	Ahmed-i Dâî, Ahmed Paşa, Necâtî Bey, Nesîmî
16. yüzyıl	Abdî, Âgehî, Âhî, Ânî, Aşkî, Bâkî, Behîştî, Derûnî, Emrî, Figânî, Hâletî, Halîlî, Hâtîfî, Hâverî, Hayâlî, Hayretî, İshâk Çelebi, Kâdirî, Kemal Paşa-zâde, Mesîhî, Muhibbî, Nev'î, Nihânî, Rahmî, Revânî, Rûhî, Sayî, Selîkî, Sun'î, Şâmî, Şem'î, Tâli'î, Ulvî, Usûlî, Yahyâ Bey, Yetîmî, Zâtî

Yüzyıl tablosundan hareket edilerek derleyicinin klasik Türk edebiyatının en parlak dönemi olan ve şiirin zirve isimlerini buluşturan 16. yüzyıl ağırlıklı bir seçki yaptığı görülmektedir. Ayrıca 194 şiirin 126'sını Hayâlî, Bâkî, Hayretî, Emrî ve Figânî'den seçerek dönemin rağbet gören isimlerine yönelmiştir. Fasîhî, Hatîfî, Sa'yî gibi az bilinen şairlerin ise tek şiirine yer vermiştir. Genel kabule yakın bir mecmua derlemiştir.

Derleyici, mecmuaların en büyük avantajlarından birini iyi değerlendirmiştir. Aynı dönemde yaşamalarına rağmen rekabet ve kıskançlık duyguları hasebiyle bir araya gelmeleri mümkün olmayan şairleri hayâlî bir meclis hüviyetinde olan mecmuada buluşturmuştur. Nitekim Hayâlî'nin ve çağdaşı Yahyâ Bey'in birbirlerinden hazzetmedikleri, aralarında ömür boyu süren bir husumet olduğu hem tarihi kayıtlar hem de karşılıklı yazdıkları hicivler vasıtasıyla bilinmektedir. Gerçekte muhabbet ortamında bir araya

gelmeleri mümkün olmayan şairler derleyicinin zevki gereği, bir araya getirilmiştir. Mecmuada hüküm derleyicininidir.

Mecmû‘a’daki şairlerin memleketleri:

Tablo 4

Memleketi	Mahlası
Amasya	Abdî
Antakya	Gedâyî
Arnavutluk	Yahyâ Bey
Balıkesir	Zâtî
Bağdat	Rûhî
Bursa	Ahmed Paşa, Ânî, Halîlî, Rahmî
Edirne	Emrî, Kemal Paşa-zâde, Nihânî, Revânî, Ubeydî, Derûnî
Gelibolu (Çanakkale)	Sun‘î
Germiyan (İzmir)	Ahmed-i Dâi
Herat	Hatîfî
Isparta	Kadîrî, Selîkî
İstanbul	Aşkî, Hâletî, Bâkî, Ulvî, Yetîmî
Kastamonu	Tâli‘î
Malkara (Tekirdağ)	Nev‘î
Manastır (Makedonya)	Hâverî
Niğbolu	Âhî
Prizren (Kosova)	Şem‘î
Şam	Şâmî
Trabzon	Figânî, Muhibbî (şehzadelîği)
Tire (İzmir)	Esîrî, Sayî
Üsküp (Makedonya)	İshâk Çelebi
Vardar Yenicesi	Âgehî, Hayâlî, Hayretî, Usûlî
Vize (Kırklareli)	Behişî

Üç kıtada Osmanlı hakimiyetinin görüldüğü 16. yüzyılda, gelişen şehir anlayışıyla beraber yeni kültür merkezleri ortaya çıkmıştır. Pâyitahtın yanında, şehzade sancakları konumundaki şehirler de sanatın ve sanatçının korunduğu yerler olmuştur. *Mecmû'a*'da devlet erkanına ulaşma fırsatının daha kolay olduğu Bursa, Edirne, Bağdat, Şam, Üsküp, Trabzon gibi şehirlerden çıkan veya padişaha sanatını gösterme gayesiyle sonradan İstanbul'a gelen şairlerin şiirleri ağırlıktadır. Her şehrin farklı bir kültürel dokuyu temsil ettiği düşünülünce derleyicinin mekan ayrımı gözetmeden zevkine hitap eden şairlerin şiirlerini *Mecmû'a*'ya dahil etmesi, eseri zenginleştirmiştir.

Tabloda yer alan şehirlerden en dikkat çekici olanı hem pâyitahttan hem de şehzade sancaklarından uzakta yer almasına rağmen birçok kıymetli şairin vatanı olan Vardar Yenicesi'dir³⁶. İstanbul'un ihtişamı içinde yetişen tabiat güzelliklerini ve medeniyetin şâsaasını yakından gözlemleme fırsatı bulan Bâkî'nin şiirlerinde aşkın ve güzelliğin zarif sadası duyulurken akıncı şehri Vardar Yenicesi'nde yetişen Hayâlî, Hayretî ve Usûlî'nin şiirlerinde tasavvufî bir neşve yankılanmaktadır. *Mecmû'a*'daki şiir oranlarından yola çıkarak derleyicinin bu coşkunluğa eşlik ettiğini ve durağanlıktan ziyade hareketli, canlı tasvirleri tercih ettiğini söylemek mümkündür.

Mecmû'a'da yer alan şairlerin meslekleri:

Tablo 5

Sınıfı	Mesleği	Mahlası
İlmiye	Şeyhülslâm	Kadîrî, Kemal Paşa-zâde
	Kadı	Abdî, Âgehî, Hâletî, Hâverî, Bâkî, İshâk Çelebi, Sayî, Selîkî, Ubeydî, Ânî
	Padişah musâhibi	Hayâlî
	Şehzade hocası	Ahmed-i Dâî, Nev'î
	Müderris	Rahmî
	Danışmend	Behişî

³⁶ Ayrıntılı bilgi için bakınız. Ramazan Ekinci, "Osmanlı Kültür Merkezlerinden Vardar Yenicesi Ve Tezkirelere Göre Vardar Yenicesi Şairleri", *Electronic Turkish Studies*, 7/4 (2012), s.1663-1679.

	Mülâzım	Âhî
	İmam	Behiştî
Seyfiye	Vezir	Ahmed Paşa
	Sipahi	Aşkî, Rûhî, Yahyâ Bey, Yetîmî
Kalemiye	Nişancı	Necâtî Bey
	Yeniçeri kâtibi	Tâlî'î
	Surre emini	Revânî
Reâyâ	Kâtip	Figânî, Gedâyî, Mesîhî
	Nedim	Halîlî
	Remilci	Zâtî
	Terzi	Derûnî

Tabloda da görüldüğü gibi derleyici, farklı sınıflardan şairleri bir araya getirmiştir, bunların içinde ilmiye sınıfından seçilen şairler baskındır. Okur yazar oranının düşük olduğu ve şiirlere kolaylıkla erişilemeyen bir dönemde, onlarca farklı kaynaktan edinilebilecek bilgiyi bir araya getiren derlemecinin de ilmiye sınıfına mensup olduğu düşünülmektedir. Dîvânlar ve şiir mecmuaları dışında, dönemin şiir meclislerinde bulunduğu ve orada ezberlediği ya da not aldığı şiirleri, *Mecmû'a*'ya dahil ettiği söylenebilir. Bunu destekleyecek en önemli veri, şairlerin divanlarında ve diğer mecmualarda yer almayan şiirlerin *Mecmû'a*'da bulunmasıdır. Derleyicinin imlâ ve sözcük tercihinde yaptığı hataların bir sebebi de bu olabilir.

Derleyicinin *Mecmû'a*'da Hayâlî, Hayretî, Haverî gibi tarikat ehli şairlerin şiirlerine fazlaca yer vermesi, gazellerde melâmetî unsurların öne çıkmasını sağlamıştır. Hatîfî, Şem'î, Yahyâ Bey, Yetîmî, Aşkî, Nev'î, Usûlî gibi tarikate veya bir şeyhe mensup olduğu bilinen şairlerin şiirlerinde de benzer bir tavır dikkat çekmektedir.

Şiirlerdeki vahdet-i vücud anlayışı ekseninde ilahi aşka kavuşmak için çekilen acı ve ızdıraplar, tarikatların usûllerine dair bilgiler, tarikat ehillerinin giysileri ve tercih ettikleri mekanlar gibi pek çok tasavvufî unsura rastlanmaktadır. Şâirlerin biyografileri incelendiğinde ve özelinde bizzat kendi

kalemlerinden çıkan şiirlere bakılıp bütüncül bir değerlendirme yapıldığında Gülşenilik, Bektaşilik, Mevlevilik tarikatlarında olduğu gibi bir silsilesi ya da kurucusu olmayan; ancak tüm tarikatlarda belirli ölçüde etkili olan bir meşrep veya yaşam tarzı olan adlandırılan Melamilik'in etkisi *Mecmû'a*'da fazlaca hissedilmektedir. Melamet tesiriyle şekillenen birçok şiirde baş açık, yalın ayak gezen hatta bazen ötesine giderek üryân gezen, göğüslerine elif şeklinde yaralar açan "Hakk'ın kölesi" olduklarını göstermek için boyun ve bileklerine halkalar takan, saç ve sakallarını usturayla tıraş eden gezici tiplere rastlanmaktadır. *Mecmû'a*'da melameti vurgulayan birkaç beyit örneği şu şekildedir:

Yağdı 'ışkun dilde âteş sînem üzre tâze dâğ
Ben gâribi eyledi şehr-i belâda od ocağ (Emrî/vr.9^a)

Yine sînemde yakup tâze tâze dâğlar yir yir
Melâmet okına her dem nişân olmak diler gönlüm (Hayretî /vr.21^b)

Melâmet mülkine mâlik olup tâ kim 'alem çekdüm
Selâmet defteri erkâmuna evvel kalem çekdüm (Hayâlî /vr.31^a)

Mecmû'a'da yer alan Ârifî, Usûlî, Nev'î gibi çok sayıda şair; ehl-i sünnet anlayışına derinden bağlılık gösteren Halvetilik'in bir alt kolu olan Gülşenilik tarikatına mensupturlar.

Dünyaya tamah etmeme, istiğna, ızdıraptan zevk alma, dünyanın fânî olduğu vurgusu, maşuka beslenen ve gün geçtikçe ziyadeleşen şiddetli sevdâ, nehirler gibi çağlayıp kabına sığamayan ve varlığını maşukun yolunda feda eden âşık temalı şiirlerin yoğunlukta olması, gök cisimlerinden ve dünyevî aşktan bahseden şiirlere daha az yer veren derleyicinin hayata bakışını yansıtmaktadır. Âşıkâne gazellerdense rindâne gazelleri tercih eden derleyicinin ruhunun coşkunluğa, ızdıraba, manevî zevklere daha yakın olduğu söylenebilir.

Gazel seçkisinde âşıkâne ve daha çok rindâne bir üslup sezilirken kasidelerde, belirgin bir tabiat ve çiçek teması vardır. Derleyici; Hayâlî'nin “*Gül Kasîdesi*”ni, Necâtî'nin “*Benefşe Kasîdesi*”ni, Bâkî'nin “*Bahâriyye*”sini ve “*Sünbül Kasîdesi*”ni, Hayretî'nin “*Rûzgâr Kasîdesi*”ni, Üsküplü İshâk Çelebi'nin “*Tâvus Kasîdesi*”ni, genellikle sayfa kenarlarına yazarak *Mecmû'a*'yı çiçeklerle ve tabiat güzellikleriyle bezeli bir şiir bahçesine dönüştürmüştür. Ayrıca Âgehî'nin şöhret kazanmasını sağlayan denizcilik terimleriyle örülü, klasik Türk edebiyatına alışılmışın dışında bir söyleyiş kazandıran “*Keştî Kasîdesi*”ni, Figânî'nin Kanuni Sultan Süleyman'ın oğullarının sünnet şöleni için yazdığı ve edebî çevrelerin dikkatini çektiği “*Sûriyye*”sini tercih etmesi, şairlerin dönüm noktası sayılabilecek şiirleri derlediğini göstermektedir.

Kimi yerlerde derleyicinin yaptığı tercihler, yöneticilere ve şahıslara karşı duruşunu gözler önüne sermektedir. Şair kimliğiyle şiirine yer verdiği Muhibbî'nin sultan kimliğini *Mecmû'a*'ya taşıyarak şiire “*Şî'r-i Sultân Süleymân*” başlığını yazması, monarşik yapının ve patronajın sanata yansımaları örneklenmektedir. Ayrıca, Bâkî'nin hocası Karamanî Mehmed Çelebi için yazdığı 47 beyitten müteşekkil “*Sünbül Kasîdesi*”nde, 46 beyite yer verip sadece “*Fâzıl-ı dehr Mehemmed Çelebi kim eflâk/ Bâğ-ı fazlında tokuz danelü bir ter sünbül*” beytini kullanmaması, bu tercihin kasıtlı olduğunu düşündürmektedir.

Sonuç olarak tüm özellikler birlikte değerlendirilirse derleyicinin belli bir kompozisyon gayesiyle hareket ettiği ve düzen açısından bunda başarılı olduğu; fakat imlada ve kelime seçiminde hassas davranmaması sebebiyle belirgin hatalara düştüğü, derlemede yer verdiği şiirlerin genellikle ilmiye sınıfından şairlere ait olmasının kendisinin de bu sınıfa ait olma ihtimalini güçlendirdiği, gözde şiirleri ve şairleri bir araya getirmeye çalıştığı, devinimi yansıtan şiirleri benimsediği ve yaptığı bu seçkiyle 16. yüzyıldaki edebi zevkin genel bir panoramasını çizdiği söylenebilir.

1.2.7. Mecmuanın (1^b-33^a) MESTAP’a Göre Muhteva Tablosu³⁷

Tablo 6

Yer Nr.: İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Âşir Efendi Koleksiyonu, Mecmû‘a-i Eş‘âr, No: 458							
Yp. Nr.	Mahlaş	Maṭla‘ Beyti / Bendi	Maḳṭa‘ Beyti / Bendi	Naẓım şekli / birimi	Naẓım türü	Vezin	Açıklamalar
2b	Fiğānī	Şubḥ-dem alup ‘Uṭārid destine zerrīn qālem Defter-i sīm-āb-gün-ı çārūme çekdi raḳam	Yaḳam āh-ı âteşinümle sipihrün dāmenin Dest-i miḥnetden FİĞĀNĪ ger alınmazsa yaḳam ... Sūrlar ile şafā sür dünya durdukça şehā Ḥānedānuḡ beklesün elṭāf-ı dādār-ı kıdem	Kasīde/41		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	[Kasīde-i Fiğānī]
3b	Fiğānī	Bir dün ki cünd-i şām ile ceng itdi āsümān Oldı burūc-ı ḳal‘a-i gerdūnda çok kıran	Meddāḥ olalı saḡa eyā müşterī-cenāb Oldı FİĞĀNĪ ‘arşa-i naẓm içre pehlevān ... Ṭaḳup kemendi gerdenine zārb-ı dest ile Devlet kapuḡa ḥasmı getüre keşān keşān	Kasīde/28		- - + / - + - + / + - - + / - + -	[Kasīde-i Fiğānī]
4b	Fiğānī	Zaḥm-ı nāḡun bāḡ-ı sīnemde gülistāndur baḡa Kesdügüm her bir elif serv-i ḥırāmāndur baḡa	Zevḳ ideydi dirdi Cāmī ṭab‘umuḡ keyfiyyetin İy FİĞĀNĪ ma‘rifet bezminde Selmāndur baḡa	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	[Ġazel-i Fiğānī]
4b	Fiğānī	Cihān bāḡı bahārını n'idem ol nev-bahārumsuz Gerekmez ravza-i cennet baḡa ol gül-‘izārumsuz	FİĞĀNĪ rüz u şeb her dem bu fānī gülsitān içre Geçürdüm ‘ömri zār ile dirīḡā gül-‘izārumsuz	Ġazel/5		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	[Ġazel-i Fiğānī]

³⁷ Sistematik tasnif tablosu, Prof. Dr. Fatih Köksal’ın hazırladığı “Mecmû‘aların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)”ne uygun olarak hazırlandı. Tablonun makta beyti bölümüne kasidenin mahlas beyti ile makta beyti yazıldı. Açıklamalar bölümünde Mecmû‘a’da yer almayan başlıklar, köşeli parantez [...] içinde gösterildi.

5a	Ḥayālī	İtmezem gülzâr seyrin bülbül-i şeydâ gibi Meskenüm Kâf-ı kanâ‘at olalı ankâ gibi	Zerre deplü kılmadun dehre ḤAYÂLÎ i‘tibâr Topun ağsun göklere mihr-i cihân-ârâ gibi	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	[Ġazel-i Ḥayālī]
5a	Ḥayālī	Mîve-i bâğ-ı cihân âh ki bî-dâd ancak Ṭalib-i bezm-i ğam ol mîveye mu‘tâd ancak	Her ne yüzde ki ḤAYÂLÎ baķasın ol görünür Nazarunda felek âyine-i pûlâd ancak	Ġazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	[Ġazel-i Ḥayālī]
5a	Ḥayālī	İy ‘ışķ-ı yâre bende-i fermân olan başum Bî-taht ü tâc ‘âleme sulţân olan başum	Her gün ḤAYÂLÎ gibi idüp bir maķâmı seyr Her gice bir vilâyete mihmân olan başum	Ġazel/5		- - + / - + - + / + - - + / - + -	[Ġazel-i Ḥayālī]
5b	Bâķī	Hürşid kim fezâ-yı felekdür mesîr aķa Degmez gedâlar içre işigünde yir aķa	BÂĶÎ sühanda fark-ı sipihre kadem başar Luţf-ı Hudâ olursa eger dest-gîr aķa	Ġazel/5		- - + / + - - + / + - - + / + - -	[Ġazel-i Bâķī]
5b	Bâķī	Zülf-i nigâre şâneveş olursa dest-res Mikrâz gibi rişte-i peyvend-i ğayrı kes	BÂĶÎ hevâ-yı ‘ışķ ne müşkil belâ imiş Ḥâl-i ‘izâr-ı yâr gibi ‘anberin meges	Ġazel/5		- - + / - + - + / + - - + / - + -	[Ġazel-i Bâķī]
5b	Bâķī	Ķaddün nihâli lâıyıkı serv-i sehî degül Ṭübâya hem-ser eyleme ol kûtehî degül	BÂĶÎ peleng-i ĳulle-i kûhsâr-ı ‘ışķdur Sâlûs u zerķ bîşesinün rûbehî degül	Ġazel/5		- - + / - + - + / + - - + / - + -	[Ġazel-i Bâķī]
6a	Fiġânî	Ṭübâ ĳaddüne serv-i hırmân olalı ĳul Âzâde oldu bâğ-ı cihânda ĳazândan ol	Elden ĳoma FİĠÂNÎ fenâ vâdisin saķın Menzile irgürür giderek ĳün seni o yol	Ġazel/5		+ - + - / + + - - / + - + - / + + -	[Ġazel-i Fiġânî]
6a	Fiġânî	Aķaydı gülşene varduķķa ĳaddüni bülbül Ṭutardı anı el üstinde her nihâl iy gül	FİĠÂNÎ geĳmek içün nâle seyl-i eşķumden Çeker feleklere yir yir bu dūd-ı âhum pül	Ġazel/5		+ - + - / + + - - / + - + - / + + -	[Ġazel-i Fiġânî]
6a	Fiġânî	Bu ĳârîştân-ı ‘âlemde açılmazşâ gül-i maķşûd Ne ĳam iy bülbül-i cân işte gülzâr-ı ‘adem mevcûd	Tecellî-i şafâ-yı şayķal-ı mir‘ât-ı ĳâverden O mâhuñ ‘aks-ı ĳûsnidür FİĠÂNÎ mâ-huve'l maķşûd	Ġazel/5		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	[Ġazel-i Fiġânî]

6b	Figānī	Dīvāneñ olmasa senüñ iy şems-i bî-naẓīr ‘Üryan gezer midi gice gündüz meh-i münīr	Bakmaz ise yüzüñe n'ola yāruñ FİĠĀNİyā Ol pādīshāh-ı ‘ālem ü sen bir gedā faķīr	Ġazel/5		--+/--+ /+--+ /--+	[Ġazel-i Figānī]
6b	Figānī	Āh kim hālī degül bir lahza göñlüm āhdan N'eylesün bîçāre dil kırtulmadı eyvāhdan	Āh-ı fūrķātden FİĠĀNİ ölse cānā tañ mıdur Niceler öldi bilürsin derd ile bu āhdan	Ġazel/5		-+--/-+--/-+--/-+-	[Ġazel-i Figānī]
6b	Figānī	Gördi nihāl-i kāmētini sen semenberüñ Biñ pāre oldı ķalbi ħasedden şānavberüñ	Kimdür diriseñ iy şeh-i ħübān FİĠĀNİyi Ĥōr u ħaķīr ü ‘āşīķ u şūrīde kemterüñ	Ġazel/5		--+/--+ /+--+ /+--+	[Ġazel-i Figānī]
7a	Figānī	Hep hebā oldı yolunđa çekilen bunca emek Arada yinmedi mi yoĥsa begüm nān ü nemek	Ĥāk-i rāh oldı FİĠĀNİ seni bir görmek içün Şeh-süvārum gel atun başını yab yab çekerek	Ġazel/5		++--/++--/++--/++--	[Ġazel-i Figānī]
7a	Figānī	Çevgān-ı dūd-ı āhuma iy serv-i sīm-ten Meydān-ı ġamda ġüy-ı zer atdum şerāreden	Taĥsīn iderdi görse senüñ luţf-ı taḃ‘una Bu ĥüsrevāne şi‘ri FİĠĀNİ eger Ĥasan	Ġazel/5		--+/--+ /+--+ /+--+	[Ġazel-i Figānī]
7a	Figānī	Nāz eyle çünki vardur eyā serv-i ġül-‘ızār Ġülzār-ı ġamda bencileyin bülbulün hezār	Kimdür FİĠĀNİ dirseñ eyā Ĥüsrev-i zamān Bir derd esīri ‘ışķla Ferĥād-ı rüzġār	Ġazel/5		--+/--+ /+--+ /+--+	[Ġazel-i Figānī]
7b	Figānī	Çarĥa āhum gice iy meh çekmese yalın ķılıç Böyle encüm içine yir yir kıran girmezdi ĥıç	İy FİĠĀNİ çün fenā bezmine başduñ ayaġı Nüh sipihrün bu toķuz peymānesin bir demde iç	Ġazel/5		-+--/-+--/-+--/-+-	[Ġazel-i Figānī]
7b	Behiştī	Ne ĥoş ‘ālemdür iy sāķī şabūĥ-ı bāde-i bākī Ĥadeĥ tut pür-şafāķ olsun yüzün şāĥnının āfākı	Biĥamdillāh BEĤİŞTİ bezm-i ‘uşşāķa ayak başdum <i>Edir ke'sen ve nāvilhā ilā yā eyyühe's-sāķī</i>	Ġazel/5		+---/+---/+---/+---	[Ġazel-i Behiştī]
7b	Figānī	Yüz virmesün meded diñüz ol māh-pāreye Şol ĥal ü ĥaṭ diñen bir iki yüzü ķaraye	Mihrün zevālden başı kırtulmaz FİĠĀNİyā Kim ķoşdı yāri sāye diyen yüzü ķaraye	Ġazel/5		--+/--+ /+--+ /+--+	[Ġazel-i Figānī]

8a	Figānī	Qavl ü qarār eylemeñ ol bī-qarār ile Zīrā ki öldürür kişiyi intizār ile	Şimdi FİĠĀNĪ yār senüñ bilmedi ğamun Şağ olsun aňlaya seni ol rüzgār ile	Ġazel/5		--+/-+--+/-+--+/-+-	[Ġazel-i Figānī]
8a	Figānī	Cām-ı ıřkuñ şevk ile nüş itmişem rüz-ı elest Şanmañuz kim zāhirā meyden olupdur cān mest	Mest görüp kūyında ı ayb itmeñ FİĠĀNĪyi ki ol Bir leb-i mey-gün firākıdan olupdur mey-perest	Ġazel/5		-+---/-+---/-+---/-+-	[Ġazel-i Figānī]
8a	Figānī	Gözümün qaşrını eylerse hayālün n'ola cāy Şeh-i ı alemdür idinse yir yaraşur şırça sarāy	Ayağı illere taķsīm idesin bezmünde N'içün iy sākī FİĠĀNĪ kuluña degmeye pāy	Ġazel/5		++--/++--/++--/++-	[Ġazel-i Figānī]
8b	Hāverī	N'ola ol meh idünürse dil ü cān qaşrını cāy Şeh-i devrān olan idinse olur şırça sarāy	Her tolu başına bir eller ayağunı öper HĀVERİ bendeñe n'içün güzelüm degmeye pāy	Ġazel/5		++--/++--/++--/++-	[Ġazel-i Hāverī]
8b	Figānī	Ne zībā serv-i ra' nāsın vü ne şīrīn dehensin sen Beni Ferhād iden kūh-ı belālar içre sensin sen	Yüzi mir'ātına karşı ögüp kanmaz leb-i yāri FİĠĀNĪ tuťi dilünle ı aceb şekker sühānsın sen	Ġazel/5		+---/+---/+---/+---	[Ġazel-i Figānī]
8b	Figānī	Hāk iderse beni sevdā-yı saçun iy yüzi gül Dikeler kabrümün etrāfına yir yir sünbül	Bitmeye bāğ-ı melāhatde FİĠĀNĪ min ba'd Saçlı-zāde gibi bir kāmēt-i bālā yüzi gül	Ġazel/5		++--/++--/++--/++-	[Ġazel-i Figānī]
9a	Emrī	Yār çıķduķda kapudan gören ol ruhsārı Benzedür maţla' -ı hırşīde der-i dildārı	Hışşe aldum ğam-ı Ferhād ile Mecnūndan ben Anda iy EMRİ ben aldum ğam-ı ı ıřķ-ı yārı	Ġazel/5		++--/++--/++--/++-	[Ġazel-i Emrī]
9a	Emrī	Hatı sevdāsını şor geşt-i çemenden gelene Nāfe-i hālını añ deşt-i Hotenden gelene	Dehen-i yār için EMRİ müjeden yaşlar akıt Rāzı ol gönçe için sen de dikenden gelene	Ġazel/5		++--/++--/++--/++-	[Ġazel-i Emrī]

9a	Emrî	Yakdı ‘ışķun dilde âteş sînem üzre tâze dâğ Ben ġaribî eyledi şehr-i belâda od ocağ	EMRÎ-i bîçāreyi öldürmege gider gibi İy kemān-ebrû oķun olmış yine yalın yarağ	Ėazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	[Ėazel-i Emrî]
9b	Emrî	Maħabbet şāhbāzınun yuvasıdur benüm başum Görinür āşiyānında ķanadı ucıdur ķaşum	Degül encüm yazar her gice altun ĥall ile ĥaddın Diler kim ola iy EMRÎ ‘arūs-ı dehr oynaşum	Ėazel/5		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	[Ėazel-i Emrî]
9b	Ėayālî	Kelāmum ehl-i derdün dā’imā vird-i zebānıdur Maħabbet ‘āleminün her sözüm bir dāsītānıdur	Bugün devrinde bir Dārā-yı Cem-ķadr ü felek-taĥtın ĖAYĖĖĖ ‘arşa-i nażmun ser-āmed pehlevānıdur	Ėazel/5		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	[Ėazel-i Ėayālî]
9b	Ėayālî	Zāhidā cennet ne yapam kūy-ı dilber var iken Añmazam Tübāyı ol ķadd-i şanavber var iken	Kūy-ı cānāna ĖAYĖĖĖyi görüp gelmez ‘adū Yā gider mi bişeye ceyrān ġazanfer var iken	Ėazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	[Ėazel-i Ėayālî]
10a	Figānî	Sürdün sipihrün üstine dün gice ķunki yol İy dūd-ı āħ dünyede var yirden üstün ol	Şorsam dehānına dil-i güm-geşteden ĥaber Dir iy FİĖĖĖ gitdi ‘adem milketine ol	Ėazel/5		- - + / - + - + / + - - + / - + -	[Ėazel-i Figānî]
10a	Figānî	Kūy-ı dilberden yaņa iy dil revān ol her gice İşigünĖ itler ile hem-zebān ol her gice	İy FİĖĖĖ cidd ü cehd ile iriş cānāneye Şoĥbet-i ĥāş eyleyüp sen cāna cān ol her gice	Ėazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	[Ėazel-i Figānî]
10a	Figānî	Hecrinde gördüğün bu tōķuz ser-nigün ķıbāb Deryā-yı eşķüm üzre benüm oldı bir ĥabāb	Dīdār-ı yāri görmege bir dem FİĖĖĖyā Gözler idüp ĥabāb aķar sür‘at ile āb	Ėazel/5		- - + / - + - + / + - - + / - + -	[Ėazel-i Figānî]
10b	‘Ubeydî	Rūze-i ġamla ġeçürsek n'ola eyyāmumuzu Eyledi bir ĥaķķ-ı kāfir ķara bayramumuzu	Meykede ķapusına ġeçdi ‘UBEYDÎ diyü yaz Luķf it iy pîr-i muġān yirde ķoma nāmumuzu	Ėazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	[Ėazel-i ‘Ubeydî]

10b	‘Ubeydī	Şerh iderdüm sūzumı taķrīr olunmaz n'eyleyim Ĥāmenün yanar dili taķrīr olunmaz n'eyleyim	İy ‘UBEYDİ şerh iderdüm vāķı‘āt-ı ‘ışķı ben Bu ‘ibārāt ile ol ta‘bīr olunmaz n'eyleyim	Ėazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	[Ėazel-i ‘Ubeydī]
10b	Figānī	Her kaçan ol bī-vefā aġyār ile sāġar çeker ‘Āşık-ı dil-ĥasteler ķanlar yudar ġamlar çeker	‘Ālemün sultānidur dirse FİĖĀNİ vechi var Ĥāk-i pāyundan efendi başına efser çeker	Ėazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	[Ėazel-i Figānī]
11a	Şun‘ī (Gelibolulu)	Lāle ruĥsāruņa öykündüġi içün ġül-i ter Pāresin itdi ķulaġınca anuñ bād-ı seĥer	ŞUN‘İyā pīre-zen-i dehr seni aldamasun Dōst olmaz ķarı düşmen ķişiye eyle ĥazer	Ėazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	[Ėazel-i Şun‘ī]
11a	Emrī	‘Adem itdün vücūdum iy şanem ġonçe-dehān ile Tenüm bir ķıl gibi ķılduñ yine ol mū-miyān ile	Ĥayālin ġamzesin tenhā ġörürsin diyü iy EMRİ Müjem ķanlı bıçaķlı oldu çeşm-i ĥün-feşān ile	Ėazel/5		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	[Ėazel-i Emrī]
11a	Emrī	La‘lün üzre beñ midür yā ol enārı vāż‘ iden Nāfesin müşġ-i ter itmiş dānesin dürr-i ‘Aden	Çeşm-i cāzūsına ol seĥĥāruñ EMRİ āferīn Kim tūtup mār-ı siyāhı eylemiş çāha resen	Ėazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	[Ėazel-i Emrī]
11b	Emrī	Māh-ı nev bir nūn yazup beñzetmemişdür ķaşuņa Āferīn iy naķş-ı ġarrā āferīn naķķāşuņa	Ėam bucaġında seni tenhā bulup bir ġün boġar İ‘timād itme şaķın iy EMRİ ķanlı yaşuņa	Ėazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	[Ėazel-i Emrī]
11b	Emrī	İy şanem şemşīr ile biñ yāre urduñ cānuma Tīr ile revzenler açduñ sīne-i ‘üryānuma	Ol şanem dirmiş ki EMRİ Ka‘be mi şanur beni Yīr ile olup ber-ā-ber yüz sürer dāmānuma	Ėazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	[Ėazel-i Emrī]
11b	Emrī	Bezm-i maĥşerde olursa dīdeden dīdārı dūr Nālemün nāyına āheng ola ol meclisde sūr	‘Anberīn ĥālinden EMRİ boyanup dütmek diler Bezmde ĥarc itmek ile bir iki minķār buĥūr	Ėazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	[Ėazel-i Emrī]

12a	Bâķī	Zevraķ-ı şahbâyı sâķī şundı çün nüş eyledüm İrdi bir hâlet ki deryâlar gibi cüş eyledüm	Nâleler kıldum ser-i kūymda yâruñ BĀĶĪyā Būlbūlān-ı gūlsitān-ı dehri hāmūş eyledüm	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	[Ġazel-i Bâķī]
12a	Bâķī	Oldı dil bir büt-i şīrīn-dehenūñ Ferhādı Aña lālā geçinür Hüsrev ü Şīrīn dadı	Cevre kıatlanmak olurdı n'idelüm iy BĀĶĪ ‘Ahd-i dilber gibi yok şabrumuzun būnyādı	Ġazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	[Ġazel-i Bâķī]
12a	Bâķī	Mūbtelā oldı göñül cām-ı şarāb-ı nāba Āh kim zevraķ-ı dil düşdi yine gird-āba	Ṭāķ-ı ebrū-yı nigārı görelı iy BĀĶĪ Ser-fürū kıılmadı ‘ışķ ehli daķı mihrāba	Ġazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	[Ġazel-i Bâķī]
12b	Bâķī	Maħabbet baħridür āhum yilinden mevc urur yaşum Melāmet fūlkidür ser aña lengerdür iki kaşum	Ayırdı siħr idüp yāri sipiħr-i kaħpe-zen dünyā Ne lu‘b itdi baña gör BĀĶĪyā billāhi oynaşum	Ġazel/5		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	[Ġazel-i Bâķī]
12b	Bâķī	Bī-tekellūf yüz sürer her şeb ruħ-ı renginūñe Böyle n'ichün yüz virürsün dōstum bālīnūñe	Cilve-gāh-ı şāhid-i ma‘ nā olaldan BĀĶĪyā Reşķ ider āyineler kalb-i şafā-engizūñe	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	[Ġazel-i Bâķī]
12b	‘Aşķī (Üsküdarlı)	Bulmaz isem şanemā şahn-ı kilisāda seni Rūz-ı maħşerde bulam meclis-i ‘İsāda seni	Büt-i ‘AŞĶĪ diyü muğbeçe-i hūr u ğılmān Göstere birbirine cennet-i me'vāda seni	Ġazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	[Ġazel-i ‘Aşķī]
13a	Ĥayālī	Rūz-ı rūşenden n'ola envār olursa şāmumuz Miħr-i ‘ālem tābdan yaķar çerāĝı cāmumuz	İy ĤAYĀLĪ ‘ālem-i nażma Süleymānuz bugün Ĥātem-i ‘ışķun nigininde yazıldı nāmumuz	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Ĥayālī fermāyed
13a	Ĥayālī	İdince vaşf-ı ruħun ĥarfını raķam ‘aşıķ Yaķasın eyledi çāk oluban kaķem ‘aşıķ	Kaķar-ı ‘ışķ çekildi götürdi bār-ı ĝamı ĤAYĀLĪ köçek iken oldı çāk dedem ‘aşıķ	Ġazel/5		+ - + - / + + - - / - + + - / + + -	Velehū eyzan

13a	Ḥayālī	‘ Ārızuñ meyden ‘ arak-rîz olsa iy hūr-ı cemîl Şanuram cennette tuğyān eylemişdür selsebil	Reşk-i a‘ dādan ḤAYĀLĪ çekme zahmet şābîr ol Eyledi Ḥaḡ āteş-i Nemrûdî gülzâr-ı Ḥalîl	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Velehû eyzan
13a	Ḥayālī	Seherden seyre vardum merğzâra Hezârân murğı gördüm geldi zâra	Şunup bu nazmı dest-i şehriyâra Gül-i Şad-Bergi ırgürdüm bahâra	Dibâce-i Eş‘ ar-ı Gül-i Sad-Berg/5		+ - - - / + - - - / + - -	Velehû eyzan
13a	Ḥayālī	Kâse kâse nice zehrin içelüm gerdünün Bize tiryākını şun sākî mey-i gülgünün	İltifâtını ḤAYĀLĪ kûlunuñ eyle ziyād Aña çekdürme şehā ta‘ nını her bir dünün	Ġazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	Ḥayālī Beg fermāyed
13b	Ḥayālī	Şu qarşudan gelen dilber be-ğāyet şivekâr ancaḡ O hūnî çeşm-i ‘ āşıḡ-kûş kemān-ebrû nigâr ancaḡ	ḤAYĀLĪnün gören cānā dişün vaşfıyla eş‘ ârdan Didiler silk-i nazm içre bu dürr-i âbdâr ancaḡ	Ġazel/5		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	Ez ān Ḥayālī est
13b	Ḥayālī	Serv-ḡadd maḡbûblar içre cefāsuz yâr yok Dehr gülzârunda bir şāḡ-ı gül-i bî-hâr yok	İy ḤAYĀLĪ şāhid-i ma‘ nâyı sayd itdün velî Her tarafdan saña şanma ta‘ ne-i aḡyâr yok	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Velehû eyzan
13b	Ḥayālī	Var ol iy āhum ki eşküm güllerin al eyledün Yile virdün gülşen-i kūyunda pâ-māl eyledün	Müşterî gibi ḤAYĀLĪ mihriyle ey māh-rû Ḳılmañ bāzârı bilsem n'içün ihmāl eyledün	Ġazel/7		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Velehû eyzan
13b	Ḥayālī	Dolduysa sākîyâ mey-i gül-reng ile ḡabakḡ Seyr idelüm diyâr-ı neşâtı ayak ayak	Çekdi ḤAYĀLĪ sînede her dāḡa bir elif Ḳat‘ eyledi menāzil-i ‘ ıḡḡı ayak ayak	Ġazel/5		- - + / - + - + / + - - + / - + -	Velehû eyzan

13b	Ḥayālī	Degül içindeki merdüm bu çeşm-i giryānuḡ Ḥayāl-i ḥālīdür uçar gözümde cānānuḡ	Meger ḤAYĀLĪ sözünde tılsım-ı sihr itdüḡ Ki girdi koynına yārūḡ bu resme dīvānuḡ	Ġazel/5		+ - + - / + + - - / + - + - / + + -	Velehū eyzan
14a	Ḥayālī	Āyīne ḥüsniḡe kul olsun şafāsı var ise Şāne çeksün zülfüḡüḡ biḡ biḡ cefāsı var ise	İy ḤAYĀLĪ bir oḡulmaz derd bī-derd olmadur Çāre yok bu derde her derdüḡ devāsı var ise	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Ez ān Ḥayālī rāst
14a	Ḥayālī	Ḥumāruḡ derdin aldum sāḡar-ı şāḡbādan el çekdüm Cefā-yı ḥārına degmez gül-i ra‘ nādan el çekdüm	ḤAYĀLĪ ‘umķına ḡavş eyle bul ol dürr ü yektāyı Ḥazer idüp nehenginden dime deryādan el çekdüm	Ġazel/5		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	Velehū eyzan
14a	Ḥayālī	Elüm çekdüm bu deştüḡ lālesinden sünbülünden hem Ferāḡum var bu gülzāruḡ gülünden bülbülünden hem	ḤAYĀLĪ bir gözi açuķ ser-āmed şāḡbāzem hem Külāḡa egmezem baş uçmazam şehir kolından hem	Ġazel/5		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	Velehū eyzan
14a	Ḥayālī	Mey ayaḡa binmiş gezer peymāneden peymāneye Düşmiş lebüḡ sevdāsına ḡum-ḡāneden ḡum-ḡāneye	Pīr-i ḡarābātuḡ sözi çıķdı ḤAYĀLĪ girçeḡe Vā‘ ız gibi salmaz beni efsāneden efsāneye	Ġazel/5		- - + - / - - + - / - - + - / - - + -	Velehū eyzan
14b	Ḥayālī	Dilā Mecnūn-şifat ‘üryān-ı ‘ışķ ol pīrehenden geķ Belā meydānınuḡ girçek şehīdiyseḡ kefenden geķ	ḤAYĀLĪ cāme-i zerbeft ü atlasdan olup fārīḡ Libās-ı müste‘ārīden geķüp belki bedenden geķ	Ġazel/5		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	Ez ān Ḥayālī est ez ān Ḥayālī rāst
14b	Ḥayālī	Bezm-i yāre ḡün-ı ‘āşıkdan şarāb eglenmesün Şol oda yanmış ciğerlerden kebāb eglenmesün	İy ḤAYĀLĪ var di bir zībā ḡazel naẓm ehline Her biri olsun buḡa ḡāzır-cevāb eglenmesün	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Velehū eyzan
14b	Ḥayālī	Eḡāna ‘andelibi kaçan bāḡa şaldılar ‘Üryān-ı ‘ışķ olanları ocaḡa şaldılar	Āb-ı letāfet ile ḤAYĀLĪ kelāmuḡı Gülzār-ı kā’inātı şuvarmaḡa şaldılar	Ġazel/5		- - + / - - + + / + - - + / - - +	Velehū eyzan

14b	Ḥayālī	İşigün̄de dime ol seng-dilün̄ taş yatur Nazar it her qademinde nice biñ baş yatur	Oldı nā-yāb görüp nazm-ı ḤAYĀLİyi ḥasūd Pertev-i mihre nazar eylese ḥuffāş yatur	Ġazel/5		++-- / ++-- / ++-- / ++-	Velehū eyzān
14b	Ḥayālī	Dilüm xanı ki saña şerḥ ide ḥālūmden Meger belā dil olup söyleye melālūmden	Didüm ḤAYĀLİye bir tır-i ġamze pertāb it Tebessüm eyledi didi gezer ḥayālūmden	Ġazel/5		+-+- / ++-- / +-+- / ++-	Velehū eyzān
15a	Emrī	Ruḥuḡa beñzediġiyün̄ gül-i al Eli üstinde tutar anı nihāl	Öykünürmiş lebine iy EMRİ Bulıcağ cām-ı şarābı ele al	Ġazel/5		++-- / ++-- / ++-	Ez ān Emrī rāst
15a	Emrī	Tenūr-ı dilde yanar cān kebābı n'eyleyeyin Bu cām-ı dide tolu xan şerābı n'eyleyeyin	Ġam-ı nigār ile bir ḥāl iderdüm iy Emrī Derün-ı sinedeki ıztırābı n'eyleyeyin	Ġazel/5		+-+- / ++-- / +-+- / ++-	Velehū eyzān
15a	Emrī	Götürürüz göğüsde o mehün̄ mihr dāġını Abdāllaruz belī çekerüz er çerāġını	Gül bī-ḥayālīğ eyleyüp açıldı bāġda EMRİ hemān çekdi qopardı qulaġını	Ġazel/5		--+ / -++ / +-- / -+-	Velehū eyzān
15a	Emrī	Müjen kār itdi cism-i nā-tüvāna Bıcağ irdi dirīġā üstühāna	Der-i dildāra qarşu āḥ qılma Oq atmaq yoqdur EMRİ āsümāna	Ġazel/5		+--- / +--- / +--	Velehū eyzān
15a	Emrī	Olmasa dīvāne bu ḥüsn ile gördükde seni Şa' şa' a zencirine çekmezdi mihrün̄ gerdeni	Na' l aña sīne-i sengin taḡta-i dükkānidur Sürilür anuḡla EMRİ ' ışq-ı dilber ḡırmeni	Ġazel/5		-+-- / -+-- / -+-- / -+-	Velehū eyzān
15b	Ḥayālī	Rızānı gözlerem senden gelen derd ü belā ḥaqqı Sözüm̄den dönmezem ölsem şehīd-i Kerbelā ḥaqqı	ḤAYĀLİ Ḥaydaridür tavq-ı zülfün̄ ḥaqqıdur anuḡ Begüm̄ teslim qıl boynuḡda n'eyler bir gedā ḥaqqı	Ġazel/5		+--- / +--- / +--- / +---	Ez ān Ḥayālī rāst

15b	Ḥayālī	Her dem cigerde var ola bir qanlı dāğumuz Eyleñ du‘ā söyünmeye yanar çerāğumuz	Qılsun HAYĀLĪ kayd-ı bedenden dili ḥalāş Bir murğ-ı zeyreküz n'ola kırsaq tuzāğumuz	Ġazel/5		- - + / - + - + / + - - + / - + -	Velehū eyzan
15b	Sa‘ yī	Nāle ney göz yaşı mey oldı ciger büryānum Ḥāne-i dilde ḥayālūñ olalı mihmānum	Şerm-sārem yaqalı SA‘ YĪ seng-i dilberden Üstüḥān-ı tenümi nār-ı dil-i sūzānum	Ġazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	Sa‘ yī fermāyed
15b	Emrī	Yüzüñ gördüm şürū‘ itdüm niyāza Seḫer-gāh güyiyā tırdum namāza	Qadeḫler oynadursın elde dā‘im Ne ḥoş beñzersin EMRĪ kāse-bāza	Ġazel/5		+ - - - / + - - - / + - -	Emrī fermāyed
15b	Emrī	Eger ḥaşr olmaz isem ol kıyāmet-qad nigārumla Gezem maḫşerde gögsüm döğerek seng-i mezārumla	Megesdür pāyına tıfl-ı belā ḡam riştesin taqmış Benüm cān-ı za‘ ifüm EMRĪyā cism-i nizārumla	Ġazel/5		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	Emrī fermāyed
16a	Bāqī	Rūḫ-baḫş oldı Mesīḫā-şıfat enfās-ı bahār Açdılar dīdelerin ḥ‘āb-ı ‘ademden ezḫār	Qoma BĀQĪ kuluñı cür‘ a-şıfat ayakda Dest-gır ol aña iy dāver-i ‘ālī-miḡdār ... Gül gibi ḫurrem ü ḫandān ola rūy-ı baḫtuñ Sāğar-ı ‘ayşuñ ola lāle-şıfat cevher-dār	Qaşıde/45		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	[Qaşıde-i Bāqī]
16a	Bāqī	Berg-i gülden yüzi ol lāle-‘ızaruñ terdür Nükte fehmi eyle begüm ḫaylīce rengin yirdür	Cüy-ı ḫüsn ābı taşup çıkmış o servüñ biline BĀQĪyā şanma miyānında turan ḫançerdür	Ġazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	Ve min eş‘ arihi
16a	Bāqī	Başdan meclisde sākiler qarārüm aldılar Bir ayağ ile elümden iḫtiyārüm aldılar	Sineme çeksem elifler dağlar yaqsam n’ola BĀQĪyā bir serv-kāmet gül-‘ızārüm aldılar	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Ve min eş‘ arihi
16a	Ḥayretī	Künc-i miḫnetde baña ḡuşsa vü ḡam yār yiter Göñlümi eglemege münis ü ḡam-ḫār yiter	Cennet-i vaşlı taḡa‘ itme inen ḤAYRETĪyā ‘Āşık-ı şādık işen ger şaḡa dīdār yiter	Ġazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	Ez ān Ḥayretī

16b	Ḥayretī	Bahār iriṣdi cām içmek gerekdür Şarāb-ı la‘l-fām içmek gerekdür	Bugünlerde hemişe ḤAYRETİ var Olup rüsvā-yı ‘ām içmek gerekdür	Ġazel/5		+ --- / + --- / + ---	Ve min eş‘arihi
16b	Ḥayretī	Ne melāmet gibi bir künc-i selāmet bulunur Ne nedāmet gibi eglenmeğe ālet bulunur	ḤAYRETİNÜḡ yoğ ise ‘aqlı ne var iy şüfi Her ne deḡlü dir isen ḡaflet ü ḡayret bulunur	Ġazel/5		+ + --- / + + --- / + + --- / + + -	Ve min eş‘arihi
16b	Ḥayretī	İy ḡāce şanma sen bizi şehvet esīriyüz Dīdār ḡaḡkı ‘ışḡ u maḡabbet esīriyüz	İy ḤAYRETİ ayak tozu birkaç gedālaruz Biz şanma bu fenāda riyāset esīriyüz	Ġazel/5		- - + / - + - + / + - - + / - + -	Ve min eş‘arihi
17a	Gedāyī	Yā cevruṇi çekmege ḡalmadı tāḡatüm Yazuḡ degül mi ben ḡulıḡa hey sa‘ādetüm	Cānā GEDĀYİ niçeye dek intizār ola ‘Arz eyle ḡāmetün aḡa gel hey ḡıyāmetüm	Ġazel/5		- - + / - + - + / + - - + / - + -	Ez ān Gedāyī
17a	Raḡmī (Bursalı)	Figān ider yine bülbul bahārı ḡörmışdür Benüm gibi o da bir gül‘izārı ḡörmışdür	Vücūd-ı ‘āleme RAḡMİ ‘adem dir ise n’ola Umūr-ı dünyede çok i‘tibārı ḡörmışdür	Ġazel/5		+ - + - / + + - - / + - + - / + + -	Mevlānā Raḡmī
17a	‘Ulvī (Derzi-zāde)	Dün ḡice sīneme bir dilber-i ra‘nā çekdüm Şubḡ-dem la‘l-i lebūḡden mey-i ḡamrā çekdüm	‘İṣḡ sulṡānı berāt-ı ḡamı ḡönderdi baḡa ‘ULVİyā ḡūn-ı cigerden aḡa ṡuḡrā çekdüm	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Monla ‘Ulvī
17b	Bāḡī	Devlet el virse yüzün ḡördiḡüm eyyām olsa Merḡabā eylesem ol şūḡ ile bayram olsa	BĀḲİyā ‘ayş-ı bahār eyler idük meclisde Sākī-i lāle-‘izār u mey-i gül-fām olsa	Ġazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	Ez ān Bāḡī
17b	Behiştī	Mübtelā-yı derd ü ḡam bulsam melālüm söylerem Ehl-i ḡāle rāst gelsem vaşf-ı ḡālüm söylerem	İy BEHİŞTİ ḡişsedār olsun diyü erbāb-ı ‘ışḡ Ḳışsa-ḡān olup raḡīb ile ḡıtālüm söylerem	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Ez ān Behiştī

17b	Raḥmī (Bursalı)	Şitā devri geçüp iy dil yine ‘ālem bahār olsa Çemende gönçeler açılsa bülbüller hezār olsa	Ne hoş ‘ıyd idicek bağ idi RAḤMÎ gülşen-i zībā Ḥazān irişmese ḥüsnine yārūñ ber-ķarār olsa	Ġazel/5		+ --- / + --- / + --- / + ---	Monla Raḥmī
18a	‘Ubeydī	Şanmañ belā-yı turre-i dilberden ağların Zülf-i siyeh didükleri kâfirden ağların	Bir âfitāb-çihre durur ağladan beni Şanma ‘UBEYDÎ yaña feleklerden ağların	Ġazel/5		-- + / - + - + / + - - + / - + -	Ez ān ‘Ubeydī
18a	Emrī	Meh ġam-ı ruḥsār-ı zībāñ ile kendin pāreler Çarḥ aña ağlar gözinüñ yaşıdur seyyāreler	Tır-i cānānum gibi bir servden ayırdılar Sinem üzre EMRÎyā acımasun mı yāreler	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Monla Emrī
18a	Emrī	Her gün ḥayāl-i çihre-i dilberden ağların Her dün melāl-i turre-i dilberden ağların	Hîç gün yüzini göstere mi gözlerüm baña Laḥza-be-laḥza EMRÎ ben anlardan ağların	Ġazel/5		-- + / - + - + / + - - + / - + -	Ve min eş‘ārihī
18b	Ḥayālī	Bāğda olup şükûfe ḥayline serdār gül Od bıraķdı ḥānümān-ı bülbüle tekrār gül	Çihresinde jāleden göz yaşı peydā eyleyüp Kara baḥtına ḤAYĀLÎ bendenüñ ağlar gül ... Devletüñ gülzārınuñ olsun sa‘ādet gönçesi Gül gibi sen her nefes iy ruḥları gülzār gül	Ķaşıde/26		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	[Ķaşıde-i Ḥayālī]
18b	Raḥmī (Bursalı)	Ne dil-i ḥaste-i mecrūḥuma merhem bulunur Ne zamān ġuşşaları def‘ine hem-dem bulunur	RAḤMÎyā yār vişāline ķarīb olduķça Āh kim her yañadan mānî‘-i muḥkem bulunur	Ġazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	Ez ān Raḥmī
18b	Rūḥī (Bağdatlı)	Sūz-ı ‘ışķunla nic‘itsün dil ü cān olduġıçün Oda yansın mı efendi bu cihān olduġıçün	RŪḤÎyā sāğar-ı mey rakşā girüp devr eyler Yār elinden yüregi toptolu ķan olduġıçün	Ġazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	Ez ān Rūḥī

18b	Rahmî (Bursalı)	Nûr-ı mahz olur elini şoksa zîbâ koynına Şol yed-i beyzâ gibi girdükçe Mûsâ koynına	Bahr-i nazm içre hayâl-i hâşa benzer RAHMÎyâ Şoyunup ol mû-miyân girdükde deryâ koynına	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Ez ân Rahmî
19a	Şühüdî	‘Aks-i la‘l-i cām-ı mey aldıkda tenhâ koynına Meryemün güyâ girer nâz ile ‘İsâ koynına	Dürr-i dilde la‘lün şevkin ŞÜHÜDÎ itdi derc Koydı bir yâkût-ı rûh-efzâyı güyâ koynına	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Monla Şühüdî
19a	Kemâl Paşa-zâde	Biñ cefâ görsem iy şanem senden Bu ne sözdür ki uşanam senden	Ruğların şevkiyle şem‘ gibi Şubh-ı vaşluğa dek yanam senden	Ġazel/5		+ + - - / + + - - / + + -	[Ġazel-i Kemâl Paşa-zâde]
19a	Necâtî	İy şöbet eyledüm diyen ol dil-sitân ile Yalanı şöyle söyle ki bir az inanıla	Tıtdı cihânı şöret-i şi‘rün NECÂTÎyâ Dünyâyâ şıgmaz olduñ o bir kaç yalan ile	Ġazel/5		- - + / - + - + / + - - + / - + -	Monla Necâtî
19b	Zâtî	İy gönül vaşf-ı leb-i cânânı ter kıl dâ‘imâ Ağzuñı şâf mükerrer ü pür şeker kıl dâ‘imâ	Gerçi olduñ müsterî ZÂTÎ metâ‘-ı vaşlına Ol mehün mirrîh-i çeşminden hâzer kıl dâ‘imâ	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Ez ân Zâtî
19b	Hâverî	Çapuğa yüz sürmeyen sen şâhdan mehcûrdur Kim ‘ibâdet itmeyen dergâh-ı Hâğdan dîrdur	Yana yana hâlûmi ‘arz itdi bezm-i yârda HÂVERÎ tûmâr-ı şi‘rüm şafhâ-i kâfûrdur	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Mevlânâ Hâverî
19b	Zâtî	Varayın şem‘-i vişâlün baña yandur diyeyin Zulmet-i hücredeyin niçe zamândur diyeyin	Zülfini kesmege sa‘y eylemiş ol kıble-i cân Zâtîyâ ‘Urve-i Hâğğ ‘ömre ziyândur diyeyin	Ġazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	Ez ân Zâtî
20a	Şem‘î (Prizrenli)	Gül yüzünçün giceler şubha degin zâr ü nizâr Cân virür gülşen-i küyünde benüm gibi hezâr	Rişte-i cânın idüpdür şanemâ ŞEM‘Î fetîl Yanmağa zülf ü ruğun şevki ile leyl ü nehâr	Ġazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	Ez ân Şem‘î

20a	Necâtî	Teşbîh olahı hıtt-ı ruḥ-ı yâre benefşe Gönlümüz içre ârâ-çemen-ârâ benefşe	Bu şî'r-i dil-âvîzi NECÂTÎ yaraşur kim Ḥall ile yaza şafḥa-i jengâre benefşe ... Ḥaḳdan dilerem devlet ü 'ömrün ola bâḳî Nite kim ola pîşrev ezhâre benefşe	Ḳaşıde/42		-- + / + -- + / + -- + / + --	Ḳaşıde-i Necâtî
20a	Ḥayretî	Lebünden büse almadı kimesne câmdan ğayrı Şoyup ḳoynına ḳomadı seni ḥammâmdan ğayrı	Biḥamdillâh hele iy ḤAYRETÎ bed-nâm-ı 'âlemsin Nesi ḳalur sonuḳda ḳişinün bir nâmdan ğayrı	Ġazel/5		+ --- / + --- / + --- / + ---	Ez ân Ḥayretî
20a	Ḥayretî	Meded meded nic'idem n'eyleyem ne çâre ḳılam Libâs-ı şabrı diler dil ki pâre pâre ḳılam	Bir âh idüp od uram şehre ḤAYRETÎ ola kim Birez bu süz-ı dili yâre âşikâre ḳılam	Ġazel/5		+ - + - / + + - - / + - + - / + + -	Ve min eş'ârihî
20b	Ḥayretî	Serverâ her ḥizmete ḳâbil gezer ḳulun senün Bende-i muḳbil n'içün olmaya maḳbûlün senün	Derdünge iy ḤAYRETÎ tîmâr idelden 'ışk-ı yâr Göz yaşıdur ḳarye-i miḥnetde maḥşûlün senün	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Ve min eş'ârihî
20b	Ḥayretî	Âsitânun ğüyyâ firdevs-i a' lâdur senün Hey ḳıyâmet ḳâmetün benzer ki Tûbâdur senün	ḤAYRETÎ naḳş it ḥayâlin gönlün evrâḳı yine Mühre-i mihr-i nigâr ile mücellâdur senün	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Ve min eş'ârihî
20b	Ḥayretî	Vâsıl-ı cân olmaḳ istersen bedenden gezer göñül Gel şehîd-i 'ışk-ı cânân ol kefenden gezer göñül	Bir elif-ḳad tâze-ḥad dilber sevüpdür ḤAYRETÎ Fâriğ ol billâhi gel serv-i çemenden gezer göñül	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Ve min eş'ârihî
21a	Ḥayretî	Ben senün işiğünî mesned-i 'izzet bilürem Ayağun tozını ser-tâc-ı sa'âdet bilürem	ḤAYRETÎ görmedüm ammâ ki ferâsetle hele Ben 'adem mülkini bir küşe-i vaḥdet bilürem	Ġazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	Ve min eş'ârihî
21a	Ḥayretî	Yine cân derdine devâ buldum Yine dil zaḥmına şifâ buldum	Âsitân-ı sa'âdetine irüp Yine iy ḤAYRETÎ ğinâ buldum	Ġazel/5		+ + - - / + - + - / + + -	Ve min eş'ârihî

21a	Hayretî	İşigün̄de niyāza başlayalum Ka‘bede gel namāza başlayalum	Nāzenīnler çü nāza başladılar ḤAYRETİ biz niyāza başlayalum	Ġazel/5		++-- / +-+- / ++ -	Ve min eş‘ārihī
21b	Hayretî	İçüp mest-i şarāb-ı ergāvān olmak diler göñlüm Gedā iken yine şāh-ı cihān olmak diler göñlüm	Ferāġat eyleyüp iy ḤAYRETİ bu şi‘r ü inşādan Bugün ‘ālemde bī-nām u nişān olmak diler göñlüm	Ġazel/5		+--- / +--- / +--- / +---	Ve min eş‘ārihī
21b	Hayretî	İçelüm içelüm müdām içelüm Hiç ayılmayalum müdām içelüm	Sözi iy ḤAYRETİ uzatmayalum İçelüm hāşılı kelām içelüm	Ġazel/5		++-- / +-+- / ++ -	Ve min eş‘ārihī
21b	Şem‘î	Germ olursın iy göñül gül yüzlü cānānuñ mı var Şubḥ olunca sīnede bir māh-ı tābānuñ mı var	Başuña odlar yakup feryād idersin ŞEM‘İyā Cevri çok dünyā gibi zulm issi sulṭānuñ mı var	Ġazel/5		-+-- / -+-- / -+-- / -+-	Ve min eş‘ārihī
22a	Hayretî	Ne Süleymāna esīrüz ne Selīmüñ kılıyuz Kimse bilmez bizi bir şāh-ı kerīmüñ kılıyuz	Terk idüp ḤAYRETİyā tāt u kabādan geçdük Anca bu dünyede bir köhne kilimüñ kılıyuz	Ġazel/5		++-- / ++-- / ++-- / ++-	Derviş Hayretî
22a	Esirî	Okıyan ‘ışkuñ kitābın kāmīl-i insāndur Bu meşeldür ‘ışk hālīn bilmeyen hayvāndur	İy ESİRİ ‘ārif isen anla ‘ışkuñ hāletīn Zīrā ‘ışk didükleri ‘ālemde bir sulṭāndur	Ġazel/5		-+-- / -+-- / -+-- / -+-	Ez ān Esirî
22a	Behiştî	Göñlüm eglenmez varup görsem gül-i gülzārı ben Bir dehān-ı ġonçe bulsam yāre beñzer bārī ben	İy BEHİŞTİ dūr olup bir laḥza kūy-ı yārdan Āşkāre dünyede gördüm ‘azāb-ı nārı ben	Ġazel/5		-+-- / -+-- / -+-- / -+-	Ez ān Behiştî
22b	Bākî	Urınup farkına bir tāt-ı mücevher sūnbül Oldı iqlīm-i çemen taḥtına server sūnbül	Nazm-ı eşḥāsa kıyās eyleme BĀĶİ şi‘rin Ola mı her giyeh-i ḥuşke ber-ā-ber sūnbül ... Ser-i a‘dāña taḥa seng-i melāmet güller Ola düşmenlerüñüñ başına şeş-per sūnbül	Ḳaşıde/46		++-- / ++-- / ++-- / ++-	Ḳaşıde-i Bākî

22b	Bâkî	Elemin Kaysa kıyâs itme dil-i maḥzûnuḡ ‘Aklı yoḡ idi ne derdi var idi Mecnûnuḡ	Yâre ‘arz eyleyemez çihre-i zerdin BÂKÎ Virdügi rengi görüḡ aḡa mey-i gül-gûnuḡ	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Ez ân Bâkî
22b	Ḥâletî	Her kaçan kim yanuma bin nâz ile cânân gelür Şanasın iy dil bugün bu mürde cisme cân gelür	Derde şabr eyle şikâyet eyleme dildârdan Cânib-i Ḥaḡdan saḡa iy ḤÂLETÎ dermân gelür	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Ez ân Ḥâletî
22b	Nev‘î	O şîvelerle tebessüm o nâzlarla ‘itâb O ḡandelerle tekellüm o ‘işvelerle ḡitâb	Kirişmelerle nîgâh idicek o şeh-r-âşûb Ḳalur mı NEV‘Î-i dil k’olmaya ḡarâb u yebâb	Ġazel/5		+ - + - / + + - - / + - + - / + + -	[Ġazel-i Nev‘î]
23a	Nişârî	O sâhirâne beyân-ı bedi‘ ile o cevâb O şâirâne kelâm-ı daḡıḡ ile o ḡitâb	NÎŞÂRÎ şîşe-i siḡr-i nâzarla ol fettân Esâs-ı ṭab-‘ı ‘imâret nihâdum itdi ḡarâb	Ġazel/5		+ - + - / + + - - / + - + - / + + -	Ez ân Nişârî
23a	Ḥayâlî	Belâlar bezmine sînem benüm meyḡânedür dirler Ḳızarmış daḡuma meyle ṭolu peymânedür dirler	ḤAYÂLÎ çârsü-yı ‘ışḡda her müjḡân-ı Mecnûnı Ḥayâl-i zülf-i Leylâya düzülmüş şânedür dirler	Ġazel/5		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	Ḥayâlî Beg
23a	Ḥayâlî	Gül yüzünde iy perî zülf-i perîşânıḡ mı var Gülşen-i cennetdür anda tâze reyḡânıḡ mı var	Bu ḤAYÂLÎ ḡastayı öldürmek istersin şehâ Ka‘be-i küyüḡda yoḡsa yine ḡurbânıḡ mı var	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Ve min eş‘âriḡ
23b	Yaḡyâ (Taşlıcalı)	Dülbendüḡi nâz ile zarîfâne şararsın Meydân-ı maḡabbetde gezüp ‘âşıḡ ararsın	YAḡYÂ n’ola olursa sözün inceden ince Yârün belî vaşfında ḡılı ḡırḡ yararsın	Ġazel/5		- - + / + - - + / + - - + / + - -	Ez ân Yaḡyâ
23b	Yaḡyâ (Taşlıcalı)	Hey benüm cânım yiter cevruḡle pâmâl it beni Yâ baḡa raḡm eyle yâ öldür yâ bir ḡâl it beni	Zinde olsun ḡaşre dek YAḡYÂ gibi adum benüm İy elif-ḡâmet dem-â-dem derdüḡe dâl it beni	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Ve min eş‘âriḡ

23b	Nesîmî	Her kişîñüñ şorma hâlin kisvetinden bellidür Şoñbet-i ‘irfân görenler hîdmetinden bellidür	İy NESÎMÎ nakdini nâdân eline virme kim Gevheri merdân bilür hem kıymetinden bellidür	Ėazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Monla Nesîmî
24a	‘Abdî (Çelebi)	Ėısmet itdükde Ėudâ ‘uşşâka vuşlat ‘âlemin Rûzî kılmış ben Ėarîb-i zâra fûrkat ‘âlemin	‘ABDÎyâ küy-ı nigârı seyr ideydi bir nazar Şûfî-i Ėalvet-nişin anmazdı cennet ‘âlemin	Ėazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Ez ân ‘Abdî
24a	Selîkî	Mâle meyl itmez bilen genc-i kanâ‘at ‘âlemin Mülke bañmaz seyr iden genc-i ferâğat ‘âlemin	Şan Ėalîlullahdur kim gülşen oldı nâr aña İy SELÎKÎ buldı dil fûrkatde vuşlat ‘âlemin	Ėazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Monla Selîkî
24a	Ėalîlî	‘Âşîka dil-rübâ mı eksük olur Ehl-i derde belâ mı eksük olur	Ne şorarsın ĖALÎLÎ ağladığum Yâr ile mâcerâ mı eksük olur	Ėazel/5		+ + - - / + - + - / + + -	Ez ân Ėalîlî
24b	Necâtî	Ben üzümün şuyın severin şûfî dânesin Zîrâ kimi kızını sever kimi anesin	Öldürmege bahâne gerekmez NECÂTÎyi Yetmez mi bu bahâne ki sen bî-bahânesin	Ėazel/5		- - + / - + - + / + - - + / - + -	Ez ân Necâtî
24b	Faşığî	Nüş it üzüm şuyın elüñe alma dânesin Zîrâ meşel durur kızın al görüp anesin	Cevrün ne deñlü var ise eyle FAŞİĞÎye Furşat senündür iy perî bulduñ zemânesin	Ėazel/5		- - + / - + - + / + - - + / - + -	Faşığî
24b	Ânî	Ėançerini tañinsa Ėamze-i yâr İki göz arasında cânâ kıyar	Ėâmet-i yâre serv dik gelse Rûzgâr elleyüp ÂNÎ şarşar	Ėazel/5		+ + - - / + - + - / + + -	Ėazel [Ėazel-i Ânî]
25a	Necâtî	Şöyle muĖkem tutayın ‘ışk ile dildâr etegin Yâ elüm kať ideler yâ keseler yâr etegin	Bu NECÂTÎ nazara gelmedi göz yaşı gibi Yire Ėeçdi tıtalı çeşm-i güher-bâr etegin	Ėazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	Ez ân Monla Necâtî

25a	Muhibbî	Pendi güş itme dilâ alma ele ‘âr etegin Ço ne dirlerse disünler tutagör yâr etegin	İy MUHİBBÎ benî âdemde vefâ kalmadı hiç Sen de Mecnûn-şîfat ol tut yûri tağlar etegin	Ėazel/5		++--/++--/++--/++-	Sultân Süleymân Raĥîm
25a	Uşulî	Dilde ĥayliden ĥayâl-i zülf-i dilber var imiş Sinem içinde yatur bîñ başlu ejder var imiş	Zâl-i dünyâya gönül virme UŞULÎ var iriş Gülşenî dirler vilâyet içre bir er var imiş	Ėazel/5		-+--/-+--/-+--/-+-	Mevlânâ Uşulî
25b	Yetimî	Ėüsnuñ ĥiyâsı ‘âleme iy dil-rübâ yiter La‘ lûñ şafâsı cânuma her dem belâ yiter Ėâl-i ruĥuñ bu sînede dâğ-ı cefâ yiter Dil kişverine zülf-i siyâhuñ belâ yiter Yağmağa bu vilâyeti bir ejdehâ yiter	Kimse YETİMÎ gibi bî-‘izzet olmasun ‘Âlem içinde müflis ü bî-ĥürmet olmasun Ac ol minnet ile cihânda ni‘ met olmasun Tek yirde gökde zerre kadar minnet olmasun Örtü döşek NECÂTİye bir bûriyâ yiter	Tahmîs/5		--+/--++/+--+/-+-	Ėüsnuñ Ėiyâsı [Tahmîs]
25b	Ėayretî	Başdan gel iy ĥalender kîl ü kâli kıl tırâş Yohsa kılca ne bıyık virür zarar saña ne ĥaş	Gitdi ol mâhuñ senünle yıldızı barışmadı Çäre ne iy ĖAYRETÎ var tâli‘ ünle kıl şavaş	Ėazel/5		-+--/-+--/-+--/-+-	Ez ân Ėayretî
25b	İşĥâk Çelebi (Üsküplü)	Gösterüp ‘uşşâka eski şüretin ol nev-tırâş ‘Ârız-ı ĥatın ĥazıtdı ma‘nî-i ‘ışk oldı fâş	‘Aĥlını İŞĖĖĖKuñ almış Rümili dilberleri Rüz u şeb fikr-i enîsi ala gözdür ĥara ĥaş	Ėazel/5		-+--/-+--/-+--/-+-	Monla İşĥâk Çelebi
25b	Ėâdirî	Her kaçan ol sîm-ten nâz ile giyse ĥaralar Şanuram ebr-i siyeh yüzini mâhuñ ĥaralar	ĖÂDİRÎ ‘ârız-ı yâre idüp ilkâ ĥat-ı yâr Şanasın Mışra hemân yûriyiş itdi ĥaralar	Ėazel/5		++--/++--/++--/++-	Mevlânâ Ėâdirî Çelebi
26a	Rûĥî (Bağdatlı)	Lâle-ruĥlar tonanup nâz ile geyse ĥaralar Âl iderler ki döküp ĥanumı ĥâke ĥaralar	Şi‘re meylün görelî RÛĞÎ-i dil-ĥaste senün Eline ĥâme alur defter ü dîvân ĥaralar	Ėazel/5		++--/++--/++--/++-	Ez ân Rûĥî

26a	Derūnī	İy kamer varma geyüp kūyına her şeb qaralar Bir gün ol şāha geçerler seni yüzi qaralar	Cān revān eyler iken haste DERŪNĪ lebüğe Hey di peyveste qaşuñ eylesün yayqaralar	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Ez ān Derūnī
26a	Revānī	Hey güzel cevre ‘ādet olmışsın Allah Allah ne āfet olmışsın	Yāri çoçdum didüñ REVĀNĪ hele Gırçek iseñ ne rāhat olmışsın	Ġazel/5		+ + - - / + - + - / + + -	Ez ān Revānī
26a	İşhāk Çelebi (Üsküplü)	Mazhar-ı behcet-i hüsn oldı ser-ā-ser tāvus Cennet ehliydügi ma‘lūm u muqarrer tāvus	Görinen levha-i pīrūze ye naqqāş-ı ezel Her seher niçe kim bu vech ile yazar tāvus	Qaşıde/34		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	Qaşıde-i Tāvus Ez ān İşhāk Çelebi
26b	İşhāk Çelebi (Üsküplü)	Dilerem zād-ı gamuñ dilde firāvān olsun Ki cihāndan sefer itmek baña āsān olsun	Lebin öpdüm uyanup nāz ile dildār didi Hele İŞHĀQ saña var bu dañi ihsān olsun	Ġazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	Ez ān İşhāk
26b	Hayretī	Erbāb-ı ‘ışka pīşe hemān her gün āh imiş Her bir nefes ki āh ile geçmez günāh imiş	Ceħd eyle ‘ışka kul olıgör HAYRETĪ k'anuñ Eñ kem gedāsi hüsrev-i gerdün-penāh imiş	Ġazel/5		- - + / - + - + / + - - + / - + -	Monla Hayretī
26b	Şānī	Hevā-yı ‘ışka uyaldan nihāl-i şahn-ı cihān Çemende hayli döküldi saçıldı berg-i hazān	Nuķūd-ı zerr ile pürken hazā'in-i gülşen Şu koydı başına ŞĀNĪ çürütdi hep yārān	Ġazel/5		+ - + - / + + - - / + - + - / + + -	Ez ān Şānī
27a	Hayālī	Neden bī-kayd imiş Mecnūn-ı şeydā Ki konmış başına bñ dürlü gavgā	HAYĀLĪnün dili deryāya beñzer Suṭūr-ı şī'ridir emvāc-ı deryā	Ġazel/5		+ - - - / + - - - / + - -	Hayālī
27a	Hayālī	Ne gam ger vaşl-ı yār içün çekem renc Kişi kim renc çekmez bula mı genc	HAYĀLĪ ‘ışka düşdün çünki şabr it Ki olmaz ‘ışk bī-gam genc bī-renc	Ġazel/5		+ - - - / + - - - / + - -	Hayālī

27a	Ḥayālī	Āllarla ḵana girmiş ol melek-sīmāya baḵ Fi'l-meşel gökde şafaḵ içinde doğmış aya baḵ	Görmedünse ḵana müstağraḵ ḤAYĀLĪ dāğını Fi'l-meşel gökde şafaḵ içre tutilmış aya baḵ	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Ḥayālī
27b	Ḥayālī	Ḥayālīñ hem-demi yaşum düşüp ruḥsāre yaşdanmış Nedīm-i şāhdur kim bālīş-i zerkāre yaşdanmış	ḤAYĀLĪ ruḥlarıyla zūlfine yārūñ esir olmuş Güneş yollara düşmüş sāyeler divāre yaşdanmış	Ġazel/5		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	Ḥayālī
27b	Ḥayālī	Āyīne her gün ḵoyar dildārı tenhā ḵoynına Nāz ile Yūsuf girer gūyā Züleyḥā ḵoynına	Bu nice göz yaşı ḤAYĀLĪ ‘ışḵ içinde oldı maḥv Girdiler ırmağlar gūyā ki deryā ḵoynına	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Ḥayālī
27b	Ḥayālī	Günümi ḵara iden zūlf-i siyeh-kāruñdur Beni odlara yaḵan āteş-i ruḥsāruñdur	Şu gibi yüz süriyü geldi ḤAYĀLĪ ḵapūña Anı redd itme şehā ‘āşīḵ-ı dīdāruñdur	Ġazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	Ḥayālī
28a	Ḥātīfī	Gice yāri görüp bir bālīş-i zerkāre yaşdanmış Didüm yāri görūñ kim günbed-i devvāre yaşdanmış	Şanuram ḤĀTĪFĪ naḵş eylemişler bir perī şeklin Göriceḵ sāye-i dildārumı divāre yaşdanmış	Ġazel/5		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	Ḥātīfī
28a	Emrī	Yārsuz bu cihānda n'eylersin Gülü yoḵ gülsitānda n'eylersin	Dil-i EMRĪdedür senūñ yirūñ Billāh iy ḡam yabanda n'eylersin	Ġazel/5		+ + - - / + + - - / + + -	Mevlānā Emrī
28a	Emrī	Yārsuz bu cihānda n'eylersin Serv yoḵ būstānda n'eylersin	Çünki ‘āşīḵ degülsin iy EMRĪ Söyle kūy-ı fülānda n'eylersin	Ġazel/5		+ + - - / + + - - / + + -	Velehū
28a	Fiğānī	Girince cāme-i ḥ‘āba cihān-ı buḵalemūn Uyudu fitne-i ‘ālem kevāḵib açdı ‘uyūn	Çerāğūñ olsun uyandur bu ḥ‘āb-ı ḡafletden FĪĠĀNĪ çākerūñı itme ḡayrīya memnūn ... Ḥıyām-ı ḵadrūñe şems ola şemse-i zerrīn Nite ki yücele tāk-ı muḵarnes-i gerdūn	Ḵaşıde/19		+ - + - / + + - - / + - + - / + + -	Ḵaşıde-i Mevlānā Fiğānī kuddise sırrıhu

28b	Esîrî	Seher dil bûlbûlin gördüm uçar âheste âheste Varup sen gönçeye râzın açar âheste âheste	ESÎRÎ la‘l-i hecründen gözi yaşın şarâb itmiş Oturmuş künc-i hasretde içre âheste âheste	Ġazel/5	+--- / +--- / +--- / +---	Mevlânâ Esîrî
28b	Necâtî	Câm-ı ‘ışkuğdur dem-â-dem sırrımı fâş eyleyen Nâr-ı şevkûğdür hemîşe gözlerüm yaş eyleyen	Sâlik-i râh-ı hâkîkatdûr NECÂTÎ korqusuz Dil-rübâlar ‘ışkını kendüye yoldaş eyleyen	Ġazel/5	-+--- / -+--- / -+--- / -+-	Monla Necâtî
28b	Zâtî	Her kaçan gözde hayâl-i ‘arız-ı cânân turur Aña qarşu kirpûğün şaf bağlayup dîvân turur	Râst gelse ol boyı serve reh-i meyhânede Yıkılup ol demde ZÂTÎ gidemez bir ân turur	Ġazel/5	-+--- / -+--- / -+--- / -+-	Mevlânâ Zâtî
29a	Dâ‘î	Âsitânunda kaçan iy şeh ‘adû dîvân turur Bâb-ı cennetdûr şan anda cem‘ olup şeytân turur	Hecr-i yâr ile kaçan iy DÂ‘Î mey nûş eylesem Yüregümde derd olup ol dem cigerde kan turur	Ġazel/5	-+--- / -+--- / -+--- / -+-	Mevlânâ Dâ‘î
29a	Mesîhî	Aç kodığün ol şanem mâh-ı cihânı Birkaç kişi üşdük boğayazduk ramazânı	Câm-ı leb-i dildâr ile bir lahza MESÎHÎ Gel ‘ayş idelüm geçdi tûtalum ramazânı	Ġazel/5	--+ / +---+ / +---+ / +---	Monla Mesîhî
29a	Figânî	Hâlûğ gamıyla tâzeledüm sîne dâğın Yağdum dil ehlinüñ o söyünmiş çerâğın	Görsem FİĠÂNÎ câm-ı mey içre habâb-ı al Bezm-i fenâda yâd iderem Cem otağın	Ġazel/5	--+ / -+---+ / +---+ / -+-	Figânî
29b	Âgehî	Çekdürüp fırkatañı bizden ırağ olduñ sen Bağr-ı fûrkatde niçe furtunalar çekdüm ben	Olsa deryâ kumı mîkdârı kayurmaz derdün Sâ‘ati var geçer iy ÂGEHÎ şabr it katlan ... Kelimâtum dîr-i deryâ-yı hâkîkât anlar Bağr-i ma‘nâda şinâverlik iden ehl-i sühân	Ġaşîde/28	++--- / ++--- / ++--- / ++-	Ġaşîde-i Âgehî
29b	Mesîhî	Gerçi ‘arûs-ı hüsünge zûlfün niğâb olur Ġorğum budur ki arada dâ‘im hicâb olur	Diler MESÎHÎ kûyına irişse vaşluñı Bilür ki Ka‘be içre du‘â müstecâb olur	Ġazel/5	--+ / -+---+ / +---+ / -+-	Monla Mesîhî

29b	Mesîhî	Bu ne istignâ olur bu niçe ‘izz ü nâz olur Kim seni çok sevdüğümce başa meylün az olur	Çeng-i gamda nâle eylerken MESÎHÎ dün gice Zühre gökde işidüp didi ne erkek sâz olur	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Velehû
29b	Figânî	Abdâl-ı dil ki kendüyi zeyn itdi dâğ ile Bâzâr-ı ‘ışka cerre gelüpdür çerâğ ile	El virmedi bu sâkî-i devrân FİGÂNiyâ Bezm-i cihânda yıkdı beni bir ayâğ ile	Ġazel/5		- - + / - + - + / + - - + / - + -	Figânî
30a	Figânî	Terk idüp yârânı ‘uzlet ihtiyâr itdi gönül Bir niçe eyyâm ğurbet ihtiyâr itdi gönül	‘Asker-i derd ü belâya şâh-ı gam olmağ için İy FİĠÂNÎ şimdi şöhrat ihtiyâr itdi gönül	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Mevlânâ Figânî
30a	Kemâl Paşa-zâde	Nice toyınca görem sen gül-i nâzûk bedeni Kendü kirpigüm olupdur başa gözüm diken	Dest-gîr ol beni sâyeğ gibi ayakda koma Böyle hâk itme efendi yolunda cân vireni	Ġazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	[Ġazel-i Kemâl Paşa-zâde]
30a	Yahyâ (Taşlıcalı)	‘Âlemün yokdur şafâsı derd-i bî-dermânı var Bu metâ-‘ı vuşlata aldanmañuz hicrânı var	Muktezâ-yı yâra râzı ol cefâdan ağlama Hânkâh-ı ‘ışkun iy YAĦYÂ yolu erkânı var	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Mevlânâ Yahyâ
30b	Bâkî	Câme-h’âb ol âfeti alduğça tenhâ koynına Şanuram ebrün girür mâh-ı şeb-ârâ koynına	RuĦların şevķiyle pür-dâğ itdi BÂĦÎ sînesin Bir avuç berg-i gül-i ter koydı güyâ koynına	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Mevlânâ Bâkî
30b	Bâkî	Ħanı bir şîrîn-süĦan la‘l-i şeker-bârün gibi Ħanda gördi tûĦi bir âyîne ruĦsârün gibi	Öğmesün ‘âşıklara vâ‘iz riyâz-ı cenneti Bâğ-ı Ħurrem olmaz ehl-i ‘ışka didârün gibi	Ġazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	Velehû
30b	Bâkî	Sîne gencînesini Ħançer-i bürrân deldi Bugün şüĦ-ı dil-ârâ yine bir Ħân deldi	BÂĦiyâ bezm-i belâda neye döndük görseñ Nâyveş bağrumuzı nâle vü efgân deldi	Ġazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	Velehû

31a	Ḥayālī	Dünyā maḥabbetini göñülden idüp tırāş Kıldum tarīḳ-i Ḥaḳda erenler gibi ma‘āş	Olma ḤAYĀLĪ vaşlı metā‘ına müşterī Biçdürme rāst ḳaddüñe hecr ile bir ḳumaş	Ġazel/5		---+/-+--+/-+--+/-+--+	[Ḥayālī] Velehū
31a	Ḥayālī	Melāmet mülkine mālīk olup tā kim ‘alem çekdüm Selāmet defteri erkāmuna evvel ḳalem çekdüm	ḤAYĀLĪ küşe-i meyhāneden bir toğrı yol buldum Götürdüm ayağı ‘işret diyārına ḳadem çekdüm	Ġazel/5		+---/+---/+---/+---	Velehū
31a	Ḥayretī	‘Iyş u nüş it geldi eyyām-ı şafā-yı rüzgār Ya‘ni açıldı bahār-ı dil-güşā-yı rüzgār	Çünkü bu dergāha ḳılduñ intisāb iy ḤAYRETĪ Umaram kim āḫir ola guşşahā-yı rüzgār ... Gerd-i ğamdan şaḳlasun āyine-i ḳalbın Ḥudā Āfitāb olduḳca mir‘āt-ı cilā-yı rüzgār	Ḳaşıde/36		-+---/-+---/-+---/-+--	Ḳaşıde-i Mevlānā Ḥayretī
31b	Ḥayālī	Derd-i dilber ğidā-yı rūḥumdur Ḥūn-ı dil bāde-i şabūḥumdur	Metn-i ‘ışḳı ḤAYĀLĪ ben açdum Sīnede şerḫalar şürūḥumdur	Ġazel/5		-+---/+--+ /++-	Ḥayālī Beg
31b	Ḥayālī	Dil-rübālar kim benüm şabr ü ḳarārım aldılar Çekdiler evvel elümden ihtiyārım aldılar	Zahm-ı sīnemden ḤAYĀLĪ tır-i yāri çekdiler Piste-leb bir serv-ḳāmet gül-‘izārım aldılar	Ġazel/5		-+---/-+---/-+---/-+--	Velehū
31b	Ḥayālī	Nedür cān kim anı sen nāzenin cānāne virmezler Saḡa ‘āşık olanlar yoluḡa cānā ne virmezler	ḤAYĀLĪ ‘ışḳ-ı Leylāya heves ḳılduñ velī anı Belā destinde her Mecnūn-ı ser-gerdāne virmezler	Ġazel/5		+---/+---/+---/+---	Velehū
32a	Ṭālī‘ī	Āsitānuñdan ırağ olan şehā miḥnetdedür İşbu kūyı her ki yaşdanur yatur rif‘atdedür	ṬĀLĪ‘ī ālemde meşhūr olduñ inen ‘ışḳ ile Key şaḡın kim āfet-i dünyā-yı dūn şöhetdedür	Ġazel/5		-+---/-+---/-+---/-+--	Monla Ṭālī‘ī

32a	Ahmed Paşa	Âh kim gam kilidinüñ dili yok ‘Âşıkun bundan özge müşkili yok	Cevri oransuz itme AĖMEDe kim Tîr-i âhuñ felekde ĥâ’ili yok	Ėazel/5		++-- / +-+- / ++-	AĞmed Paşa
32a	Bākî	Göñül bir rind-i ‘âlem-süz şüh-ı şeh-levend ister Ki ‘ışık odına yakmağa dil ü cânın sipend ister	Murādı sîneye ol serv-i sim-endāmı çekmekdür Semend-i tab-‘ı BĀĖÎ gümüşden sîne-bend ister	Ėazel/5		+--- / +--- / +--- / +---	Bākî
32b	Şām‘î	Dil gam-ı ‘ışıkun da yārūñ bî-ser ü bî-pā yatur Nālesi var kendüsi yok şöyle nā-peydā yatur	Kevşeri ol ŞĀM‘Î görmüş ‘aklı başından gidüp Ėāke düşmüş āfitāb-ı evc-i istignā yatur	Ėazel/5		-+--- / -+--- / -+--- / -+-	Şām‘î
32b	Āhî	Kime feryād ideyin nāle vü efĖānumdan Kime ĥan ağlayayın dîde-i giryānumdan	Saĥa maĥlaş yiter ĀĖÎ kim ider aduñı yād Her Ėazel kim oĥınur defter ü dîvānumdan	Ėazel/5		++-- / ++-- / ++-- / ++-	Monla ĀĖî
32b	Bākî	Ėāl-i ‘âlem ezeli böyle perişān ancaĥ Kimi ĥayrān kimi ĥandān kimi giryān ancaĥ	BĀĖÎyā ĥānĥāh -i ‘âlem-i ĥayretde hemān Her gelen kimse bu esrār ile ĥayrān ancaĥ	Ėazel/5		++-- / ++-- / ++-- / ++-	Bākî
33a	Mesîĥî	Ol ĥonçe kim yüzine tatar āl ile niĥāb Būlbūllerinden utanup eyler meĖer ĥicāb	Sūrse yüzün MESÎĖÎ yüzünĖe ‘aceb degül Tezhîb olıcaĥ daĥı merĖüb olur kitāb	Ėazel/5		--+ / -+-+ / -+-+ / -+-	Mevlānā Mesîĥî
33a	Bākî	Esirgemek gerek ol ‘āşık-ı dil-fikārı ‘Ale'l-ĥuşūş ki bir bî-vefā ola yāri	Hemîşe ĥāmet-i bālānı vaşf ider BĀĖÎ Būlend-mertebe olsa ‘aceb mi eş‘ārı	Ėazel/5		+--+ / +--+ / +--+ / +--+	Bākî
33a	Nihānî	Niçe bir ‘ayş ü neşāt ile ferāĥ-nāk olasın Fikr it ol sâ‘ati kim seyre girüp ĥāk olasın	BāĖ-ı ‘ömr ola NĖĖĖNĖ nice bir tāze bahār Ola kim ire ĥazān mevsim-i ĥāşāk olasın	Ėazel/5		++-- / ++-- / ++-- / ++-	Nihānî

BÖLÜM 2: 2.1.Tenkitli Metnin Kurulmasında İzlenen Yol

1. Bu çalışmada Süleymaniye Kütüphanesi Âşir Efendi Koleksiyonu numara 458/1’de kayıtlı “Mecmû‘a-i Eş‘âr” başlıklı şiir mecmuası tedkik edilmiş *Mecmû‘a*’da yer alan şiirlerin tenkitli metni hazırlanmıştır.
2. Çalışmamız, toplamda 59 varaktan oluşan söz konusu *Mecmû‘a*’nın 1^b-33^a varak aralığındaki şiirlerin transkribe edilerek basılı Dîvânlardaki şiirlerle karşılaştırılması sonucu ortaya konan tenkitli metnini ihtiva etmektedir.
3. *Mecmû‘a*’da örneği bulunan nazım şekillerine ait şiirler müretteb divanlardaki dizilime uygun olarak Kasideler, Gazeller ve Musammatlar şeklinde yeniden sıralanmış, şiirler nazım şekline göre numaralandırılmıştır.
4. *Mecmû‘a*’da yer alan şiirlerin diziliminde derleyici ya da müstensih elif bâ sıralaması gözetmediğinden şiirler tarafımızca rediflerine göre yeniden dizilmiştir.
5. Dîvân tertibine uygun formda oluşturulan metinde, şiirlerin hangi varakta yer aldığı her sayfada aparatta belirtilmiştir.
6. *Mecmû‘a*’da yer alan şiirlerin şairlerin Dîvânlarındaki şekilleriyle karşılaştırılması neticesinde ortaya çıkan farklar metinde beyit numarası ve bulunduğu mısra’a ilişkin kısaltma ile aparatta gösterilmiştir.
7. Aparatlarda ^a harfî beytin birinci mısra’ını ^b harfî ikinci mısra’ını, yazma sayfalarında her ikisi de yaprak yüzlerini gösterir şekilde düzenlenmiştir.

8. Metinde yer alan her şiire numara verilmiş, şiirlerin başlıklarına tutturulan aparatlarda şiirlerin nazım şekillerini belirten kısaltmalar ile yazma ve yaprak numaraları yazılmıştır.
9. Tenkitli metnin kurulumunda kullanılan eserler ve nazım şekilleri belirlenen kısaltmalara göre yazılmış, çalışmanın *Kısaltmalar ve İşaretler* adlı bölümünde bütün kısaltmaların açılımına yer verilmiştir.
10. Her şiirin başında vezinleri ve ait oldukları bahirler yazılmıştır.
11. Karşılaştırmaların ve tercihlerin gösterildiği dipnot bölümünde şairlerin eser adları kısaltılmadan yazılırken “*Prizrenli Şem‘î Dîvânı, Necâtî Bey Dîvânı, Üsküplü İshâk Çelebi Dîvânı vb.*”, asıl metinde şablonun estetiğini muhafaza etmek adına şairin adı, büyük harflerle ve kalın yazı stiliyle mensup olduğu şehrin adına yer verilmeden şiir numarasının altına yazılmıştır.
12. Şair adlarının yazımında, şairlerin Dîvânları üzerinde çalışma yapan araştırmacıların tercihleri esas alınmıştır.
13. Mahlas beyti bulunmayan yani hangi şaire ait olduğu tespit edilemeyen şiirlerin yanına “[...]” şeklinde not düşülmüştür.
14. Dîvân için “**D.**”, Mecmû‘a için “**M.**” kısaltması tercih edilerek aparatta gösterilmiştir.
15. Tenkitli metinde şiirin redifine göre belirlenen sırası, *Mecmû‘a*’da hangi varakta yer aldığı ve varsa şairin divanında kaç numaralı şiir olduğu “76. A.E. 458: 19^b; Hâyetî Dîvânı: G.228” şeklinde aparata yazılmıştır.
16. Birkaç sayfa boyunca devam eden kasidelerin başladığı ve bittiği varaklar arasına kısa çizgi (-) konularak gösterilmiştir. “A.E. 458:16^a-17^b; Bâkî Dîvânı: K.18”

17. Mecmû'a ile Dîvân arasında beyitlerin sıralamasındaki fark “2 Dîvân: 3.beyit” şeklinde gösterilmiştir.

18. Dîvânda olup *Mecmû'a*'da bulunmayan kelimeler “3^a var: Mecmû'a'da yer almamaktadır.” şeklinde *Mecmû'a*'da olup divanda yer almayan kelimeler:

“5^a ki: Dîvân'da yer almamaktadır.” şeklinde aparatta gösterilmiştir.

19. Sadece *Mecmû'a*'da yer alan, divanlarda bulunmayan şiirlerin vezni aksaklıkları metin tamiri yöntemiyle giderilerek “3^a kaşı yâ: ol kaşı yâ; vezin gereği bu şekilde okunmuştur.” biçiminde aparata yazılmıştır. Şiirin veznindeki eksiklikler ise “5^a [sen]: Vezin gereği tarafımızdan teklif edilmiştir.” biçiminde ifade edilmiştir.

20. Dîvân ile *Mecmû'a* arasında aynı beyitin birinci ve ikinci mısrası arasındaki farklılık araya çift taksim “//” işareti konularak gösterilmiştir. “Dîvân: 2.beyit // 3^a guşsa: miñnet D. // 3^b ki kişi: kişi ki D.”

21. Şairlerin divanlarında bulunmayan şiirleri “35. A.E. 458: 26^b; Hayâlî Bey Dîvânı'nda yer almamaktadır.” şeklinde yazılmıştır.

22. *Mecmû'a* ve Dîvân'daki beyitler birbirinden tamamen farklıysa, bu fark dipnotta beyitlerin yazılması usulüyle gösterilmiştir.

23. Tenkitli metinde farklar gösterilirken ortaya “:” (iki nokta) konulmuş, aynı mısrada birden fazla tercih farkı varsa, “4^a taş: taşlar M.; basmadıysa: basupdur M. // 4^b seng: şol D.” örneğinde olduğu gibi “;” (noktalı virgül) kullanılmıştır.

2.2. Tenkitli Metnin Transkripsiyon ve İmlasında İzlenen Yol

1. Metnin yazımında ilmî eserlerde kullanılagelen ve kabul görmüş çeviri yazı alfabesi kullanılmıştır.

2. *Mecmû'a-i Eş'âr* büyük oranda 16. yüzyıl şair ve onların şiirlerini ihtiva ettiği için tenkitli metnin imlâsında Eski Anadolu Türkçesi dil özellikleri korunmuştur.
3. Arapça ve Farsça kelimelerin imlâsında İsmail Ünver'in önerilerine uyulmaya çalışılmıştır.
4. Bazı isimlerin ve kelimelerin sonunda bulunan elif-i maksûrelerin " / veya ۛ " ile kullanımı fark etmeksizin daima â'lı yazımı tercih edilmiştir: Îsâ, Yahyâ gibi.
5. Arapça-Farsça söz gruplarının imlâsında "*lâ seyfe illâ Zü'lfikâr*" italik yazı formu tercih edilmiştir.
6. Özel isimlerin yazımına büyük harfle başlanmıştır ve tenkitli metinde özel isme getirilen ekler kesme işareti ile ayrılmamıştır: Hakka, Nevâyîden, Mecnûndan vb.
7. Aparatta özel isme getirilen ekler kesme işaretiyle ayrılmıştır: "Emrî Dîvânî'nda yer almamaktadır., Dîvân'daki 4.beyit Mecmû'a'da yer almamaktadır." vb.
8. Farsça kelimelerde bulunan vâv-ı mâdûlelerin yazımında " ˘ " işareti kullanılmıştır: ħ˘âb, ħ˘ân, ħ˘âr, ħ˘âce vb.
9. Metinde "gonca ve gonçe" şeklinde iki farklı yazımına rastlanan kelimenin "gonçe" biçiminde "ç" li yazımı tercih edilmiştir.
10. Mahlaslarda bütün harfler, büyük yazılmıştır. Estetik kaygı gözetilerek mahlasın ilk harfinin puntosu "11", diğer harflerinin puntosu "9" olarak tercih edilmiştir.
11. N'ola, nic'idem, n'eylesün, n'eyleyeyin, n'içün gibi hece kaynaşmasına uğrayan kelimelerde düşen hece, " ' " (kesme işareti) ile gösterilmiştir.
12. Sonu şeddeli biten "dürr, hatt" gibi kelimeler, ek almadıkları ve terkiib içinde olmadıkları yerlerde, şeddesiz yazılmıştır: dür, haṭ vb.

13. Bazı Farsça kelime ve eklerdeki tercihler, şu şekilde sıralanabilir:

- Farsça kelimelerde yer alan vâv-ı mechûleler, kısa ünlülü olarak yazılmıştır: hoş, hod vb.
- Farsça benzerlik ilgisini gösteren “-veş, -âsâ” gibi ekler, kelimelere bitişik olarak yazılmıştır: kûhveş, nâyveş, mâhveş, gonçeâsâ, ‘arşâsâ, pervaneâsâ vb.
- Farsça yer adı yapmaya yarayan “-kede/-gede,” gibi iki farklı kullanımı olan ek, “meykede” kelimesinde, kendisinden önceki kelimeye bitişik ve sert ünlülü şekli tercih edilmiştir.
- Farsça yer adı yapmaya yarayan “-zâr, -istân/-sitân,-sâr” gibi diğer son ekler de “gûlzâr, gûlistân, âsitân, dilsitân, kuhsâr” şeklinde bağlı bulunduğu kelimeye bitişik yazılmıştır.
- Benzetme ilgisi kuran ve eklendiği kelimeye “gibi” anlamı katan anlamındaki Farsça “-vâr” ekinin bitişik yazımı tercih edilmiştir: Ferhâdvâr, Mûsâvâr, şehvâr vb.
- Farsça meslek kılıcı isimler yapan “-kâr” eki kendisinden önceki kelimedenden ayrı olarak ve kelimeyle ek arasına kısa çizgi (-) konularak yazılmıştır: siyeh-kâr, sitem-kâr, şîrîn-kâr vb.

14. Nice kelimesi, “nasıl” anlamında kullanıldığında “nice” şeklinde c harfi ile (ج) mikdar bildirme anlamında kullanıldığında da ise “niçe” ç harfi (چ) ile yazılmıştır.

15. İlk harfi ayın (ع) olan ve hem “ı” hem de “a” ile kullanımı olan kelimelerin yazımında yapılan tercihler, şu şekildedir: “عشق ‘ışk, عیش ‘ıyş, عیان ‘iyân.”

16. Hemzeli kelimelerin yazımında, kesme işareti “ ’ ” kullanılmıştır ve metnin tamamında “y” li kullanımına yer verilmemiştir: dā'im, dā'imā vb.

17. Eski Anadolu Türkçesi dil kurallarından yola çıkılarak kapalı “e” sesi “i” sesiyle karşılanmıştır: iy, gice, virürse, diyü, yimüşdür vb.



2.3. MECMÛ‘A-İ EŞ‘ ÂR'IN (1^b-33^a)
TRANSKRİPSİYONLU METNİ

[KAŞĀİD]

1.

ḤAYRETİ

Fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'Iyş u nūş it geldi eyyām-ı şafā-yı rūzgār
Ya' ni açıldı bahār-ı dil-gūşā-yı rūzgār
Cümle ihyā oldu envāt-ı nebātāt-ı zemīn
Şan dem-i 'İsā durur bād-ı bahār-ı rūzgār
3. Günleri toğdı ışındı hālüne dervīşler
Gördiler fi'l-cümle çün mihr ü vefā-yı rūzgār
4. Her şecer kurdı çemende bir otāğ-ı nīlgūn
Her gedā oldu yine bir pādīşā-yı rūzgār
5. Olmasun mı başına sultān bu dem āvāreler
Oldı her bir kūşe bir devlet-serāy-ı rūzgār
Kāmrān itdi bir elden 'ālemi bād-ı bahār
Birdür istiğnāda serdār u gedā-yı rūzgār
7. 'Iyd-ı nevrūz oldu tañ mıdur çemende her şecer
El uzadup itseler ger merḥabā-yı rūzgār
Şalınurlar çārsū-yı gülşen içre nāz ile
Geydi her bir şāḥ bir la' līn ḳabā-yı rūzgār
9. Nergisūn başında bir şāhāne tāc-ı zer-nigār
Lālenūn destinde bir cām-ı şafā-yı rūzgār
Her taraftan dāmen açmışdur şükūfe yir yirin
Çün direm-rīz oldu eṭrāfa şabā-yı rūzgār
11. Defter ü dīvān-ı gülden dā'imā eş'ār oḳur
Ḥānḳāh-ı bāğda destān-serā-yı rūzgār
Dil uzatmışdur çemen söyler zebān-ı ḥāl ile
Bādedür ḡam derdine bu dem devā-yı rūzgār

1. A.E.458: 31^a-33^a; Ḥayretī Dīvānı: K.12
2. Dīvān: 5.beyit // 2^b bahār: şabā **D.**
4. Dīvān:3.beyit // 4^b her gedā oldu: dehr doldı **M.**
5. Dīvān: 4.beyit
7^a 'ıyd-ı: 'ıyd ü **D.**
11^a gülden: güldi **M.**

13. Vaḳtidür kim açasın mir'ât-i ḳalbi pâsdan
Şayḳal-ı dildür şarâb-ı ğam-zedâ-yı rûzgâr
Bir iki gün 'ıyş u nûş it kim degüldür pâydâr
Çünki âb üzre urulmuşdur binâ-yı rûzgâr
15. Devr-i sâġardur fenâya virme gülşen kûşesin
Yoḳdur iy 'ârif bilürsin çün beḳâ-yı rûzgâr
Bâġ u râġ içre geçür 'ömrün aḳar şular gibi
Olmasun dirseġ eger iy dil hebâ-yı rûzgâr
17. Güyiyâ bir bî-naẓîr ü bî-bedel maḥbûbdur
Buldı şol vech ile zîb ü fer likâ-yı rûzgâr
'Âlemün seyr itdi bu vech ile çün ra' nâlıġın
Her çenâr el ḳaldurup eyler du' â-yı rûzgâr
19. Gömgök oldu yine ruḥsâr-ı benefşe ġâlibâ
Bencileyin çok yimişdür sillehâ-yı rûzgâr
20. Fâris-i şahrâ-yı 'işretdür ser-â-ser kâ'inât
Bir benem 'âlemde pâmâl-i 'anâ-yı rûzgâr
21. Her kişi bâġ-ı şafâda 'ıyş u nûş itmekde lik
Ben gedâ künc-i belâda mübtelâ-yı rûzgâr
Gâh ki ancaḳ seg-i küyuġ durur yâd eyleyen
Yoḳsa yâd olmuş durur her âşinâ-yı rûzgâr
23. Görmedüm hengâme-i âfâḳ içinde bir daḫi
Çok baḳa gördüm benüm gibi fenâ-yı rûzgâr
Kimse bilmez mi bu vâdide senün ġâlün 'aceb
Yoḳsa ḳalmadı mı erbâb-ı seḫâ-yı rûzgâr
25. Didi ol dem cānib-i Ḥaḳdan baḡa ilhâm olup
Var durur var yûri bir devlet-fezâ-yı rûzgâr
Ḥazret-i İshâḳ Beg kim dest-i cûdından anuġ
Güyiyâ bir fûls-i aḫmerdür behâ-yı rûzgâr

16^a içre: üzre **M.**

19^b çok: hoş **M.**

20^a ser-â-ser: saray **M.**

22^a geh: ki **M.**

24^a Dîvân:25.beyit // 24^a senün ġâlün 'aceb: 'aceb hâlün senün **D.**//
Dîvân'daki 24.beyit Mecmû' a'da yer almamaktadır.

25^b var durur var bir daḫi devlet-fezâ-yı rûzgâr **D.**

26 Dîvân: 27.beyit

27. Bir kerem kânı seḥā ‘ummānıdur kim her nefes
Mevc urur keffinde deryā-yı ‘aṭā-yı rûzgār
Bir ṭabīb-i cāndur ol kim derd-mend olanlara
İşigi toprağıdur dārū’ş-şifā-yı rûzgār
29. Bir Sikender durur ol k’āyine-i gītī-nümā
Göñli yanında anuñ bir bī-ziyā-yı rûzgār
Kara taşı la‘l iderken āfitāb-ı zer-feşān
Dest-i cūdında anuñ bir kehrübā-yı rûzgār
31. Düşse şahrāya nesīm-i himmet-i bālāsı ger
Bī-tekellûf serv ola her bir giyā-yı rûzgār
Kaldurur sen zerreyi toprakdan ol āfitāb
Ġam yime şimdengirü iy ḥāk-i pāy-ı rûzgār
33. Kara toprağ idün ammā işün altun eyledün
Çünkü bu dergāha irdün iy gedā-yı rûzgār
Çünkü bu dergāha kıldun intisāb iy ḤAYRETİ
Umaram kim āḥir ola bu ğuşşahā-yı rûzgār
35. Bulduğınca rûz u şeble zīb ü ziver kâ’ināt
Olduğınca mihr ü meh ḥüsn ü behā-yı rûzgār
Gerd-i ğamdan şaklasun āyine-i ḳalbin Ḥudā
Āfitāb oldukça mir’āt-ı cilā-yı rûzgār

2.

BĀĶİ

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Rûḥ-baḥş oldı Mesîḥā-şıfat enfās-ı bahār
Açdılar dîdelerin ḥ’āb-ı ‘ademden ezḥār
Tāze cān buldı cihān irdi nebābāta ḥayāt
Ellerinde ḥarekāt eyleseler serv ü çenār

- 27 Dīvān: 28.beyit
28 Dīvān: 29.beyit
29 Dīvān:30.beyit // 29^a ol k’āyine: ol kim āyine **M.**// 29^b gönli: gönül **M.**
30 Dīvān:31.beyit // 30^b cūdında anuñ bir: cūdında bir **M.**
31 Dīvān:32.beyit
32 Dīvān:33.beyit
33 Dīvān:34.beyit
34 Dīvān:35.beyit //34^b umaram kim āḥir ola: umaram āḥir ola bu **M.**
35 Dīvān:36.beyit
36 Dīvān:37.beyit
2. A.E. 458:16^a-18^b; Bākī Dīvānı: K.18

3. Döşedi yine çemen naṭ' -ı zümür-rüd-fâmın
Sîm-i ḥâm olmuş iken ferş-i ḥarîm-i gülzâr
Yine ferrâş-ı şabâ şahın-ı ribât-ı çemene
Geldi bir kâfile kondurdu yüki cümle bahâr
5. Leşker-i ebr çemen mülkine aķın şaldı
Tırma yağmada yine niteki yağı Tâtâr
Farķına bir nice per taķınur altun telli
Ḥayl-i ezhâra meger zanbaķ olupdur serdâr
7. Dikdi leşger-geh-i ezhâra şanavber tûğın
Ḥaymeler ķurdu yine şahın-ı çemende eşcâr
Döşedi mihr-i felek yolları dîbâlar ile
İtdi teşrîf çemen mülkini sulṭân-ı bahâr
9. Şubḥ-dem velvele-i nevbet-i şâhî mi degül
Şavt-ı murğân-ı hoş-elḥân u şadâ-yı kûhsâr
Çemen etḫâlinüñ uyḫuların uçurdu yine
Şubḥ-dem gülgüle-i fâḫte gül-bang-i hezâr
11. Dâye-i ebr yine gonçelerüñ şebnemden
Başına aķçe dizer niteki etḫâl-i şıgâr
Mevsim-i rezm degüldür dem-i bezm irdi diyü
Sûsenüñ ḥançerini tutdı ser-â-pâ jengâr
13. Semenüñ sîne-i sîmînin açup bād-ı seḫer
Çözdü gülşende gülüñ dügmelerin nâḫun-ı ḫâr
Pîreḫen berg-i semen gûy-ı girîbân şebnem
Gülsitân oldu bugün bir şanem-i lâle-‘ izâr
15. Zîb ü fer virmek içün rûy-ı ‘arûs-ı çemene
Yâsemen şâne şabâ mâşıta âb âyîne-dâr
Şîşe-i çarḫda gör bunca muraşsa‘ naḫli
Nice ârâste ķılmış yine şun‘ -ı Cebbâr
17. Berg-i ezhârı hevâ şöyle çıkardı felege
Pür-kevâķib görinür günbed-i çarḫ-ı devvâr

14^a gûy-ı: bûy ü **M.**

15^b mâşıta: meşşâta **M.**

16 Dîvân’da: 17.beyittir. // Dîvân’daki 16. beyit Mecmû‘ a’da yer almamaktadır.

17 Dîvân:18.beyit

- Dem-i ‘İsā dirilür bûy-ı buhûr-ı Meryem
Açdı zanbağ yed-i beyzâyı keff-i Mûsâvâr
19. Câm-ı zerrîni tolu bâde-i gül-reng itmiş
Gül-i ra‘ nâ şehri kılmağ için def‘-i hûmâr
Dehen-i gonçe-i ter dürlü letâ’if söyler
Gülüp açılsa ‘aceb mi gül-i rengin-ruhsâr
21. Güher-i fırsatı aldurma şağın devr-i felek
Sîm ü zerle gözüñi boyamasun nergisvâr
Câm-ı mey kaçreleri şübha-i mercân olsun
Gelünüz zerğ ü riyâdan idelüm istiğfâr
23. Lâle şahrâyı bugün kân-ı Bedaḥşân itdi
Jâle gülzâre nişâr eyledi dürr-i şehvâr
24. Dâmenin dürr ü cevâhîrle pür itdi gül-i ter
Ki ide ḥâk-i der-i Ḥazret-i Pâşaya nişâr
25. Şâhib-i tîğ ü qalem mâlik-i câm u ḥâtem
Âşâf-ı Cem-‘ âzamet dâver-i Cemşîd-veḡâr
26. Āsmân-pâye hûmâ-sâye ‘Alî Pâşâ kim
İremez tāk-ı celâline kemend-i efkâr
27. Şâh-ı gül neşv ü nemâ bulsa nem-i luḡfindan
Ola her gonçe-i ter bûlbûl-i şîrin-güftâr
Âb u gil müşğ ü gül-âb ola çemen şaḡnında
Bûy-ı ḥulқыyla güzâr itse nesîm-i eşhâr
29. Ṭab‘-ı veḡḡâdın eger âteş-i rahşân görse
Ḳızara aḡker-i sûzân nitekim dâne-i nâr
Güneşi keff-i zer-efşânına beḡzer dir idüm
Almasa mâha ‘aṭâ eyledüğün âḡir-i kâr

-
- 18 Dîvân: 19.beyit
19 Dîvân: 21.beyit
20 Dîvân: 22.beyit // Dîvân'daki 20. beyit Mecmû‘ a'da yer almamaktadır.
21 Dîvân: 23.beyit
22 Dîvân: 24.beyit
23 Dîvân: 25.beyit
24 Dîvân: 26.beyit
25 Dîvân: 27.beyit
26 Dîvân: 28.beyit
27 Dîvân: 29.beyit
28 Dîvân: 30.beyit // 28^b eşhâr: eşcâr **M.**
29 Dîvân: 31.beyit
30 Dîvân: 32.beyit // 30^a dir idüm: direm **M.** // 30^b âḡir-i kâr: âḡir eger **M.**

31. Şöyledür keff-i güher-pāşı yemîn itmek olur
Ki ‘a‘āsından irer baħre ğinā kāne yesār
Bāġ-ı cūdında nihāl-i kereminden derilür
Lu‘f-ı bī-minnetinün mīvelerinden her bār
33. İşigi hāķi imiş yüz süricek hayf diyü
Taşdan taşā döger başını şimdi enhār
Serverā cānı mı var devletün eyyāmında
Sünbülün tırresine el uzada şāh-ı çenār
35. Geşt iderken çemen-i medħ ü şenānı hātır
Lāyih oldu dile nā-gāh bu şī‘r-i hemvār
Reşk-i dendānuñ ile hañçere düşdi jāle
Berg-i sūsende gören itdi şanur anı qarār
37. Geçemez çenber-i ġisū-yı girih-ġiründen
Gerçi kim za‘f ile bir kılcā qalupdur dil-i zār
38. Turreler milket-i Çin nāfe-i müşġin ol hāl
Gözün āhū-yı Hoten ġamzeleründür Tātār
39. Dil-i mecrūha şifā-baħş ruħ u la‘lündür
Gül-be-şekkerle bulur kuvveti tab‘-ı bīmār
Degme bir gevheri kirpüġine şalındurmaz
Görelī la‘l-i revān-baħşuñı çeşm-i hūn-bār
41. Koma BĀĶĪ kuluñı cür‘a-şifat ayağda
Dest-ġir ol aña iy dāver-i ‘ālī-miğdār
Bāġ-ı medħünde olur cümleye ġālib tenhā
Baħş için gelse eger bülbül-i hoş-naġme hezār

-
- 31 Dīvān: 33.beyit
32 Dīvān: 35.beyit
33 Dīvān: 37.beyit // 33^a hāķi: taşı **D**.
34 Dīvān: 38.beyit // Dīvān'daki 34. beyit Mecnū‘ a'da yer almamaktadır.
35 Dīvān: 41.beyit
36 Dīvān: 43.beyit // 36^b anı: anda **M**. // Dīvān'daki 36. beyit Mecnū‘ a'da yer almamaktadır.
37 Dīvān: 44.beyit
38 Dīvān: 45.beyit
39 Dīvān: 46.beyit // 39^b bīmār: Mecnū‘ a'da yer almamaktadır. // Dīvān'daki 39. beyit Mecnū‘ a'da yer almamaktadır.
40 Dīvān: 47.beyit // Dīvān'daki 40. beyit Mecnū‘ a'da yer almamaktadır.
41 Dīvān: 48.beyit
42 Dīvān: 49.beyit // Dīvān'daki 42.beyit Mecnū‘ a'da yer almamaktadır.

43. Baħr-i eş'ār yiter urdı sūtūr emvācın
Demidür k'ide du'ā dūrlerini zīb-i kenār
Lālelerle bezene niteki deşt ü şahrā
Nitekim güller ile zeyn ola dest ü destār
45. Gül gibi ħurrem ü ħandān ola rüy-ı baħtuñ
Sāgar-ı 'ıyşuñ ola lāle-şıfat cevher-dār

3.

İSHĀK ÇELEBİ

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Mażhar-ı beħcet-i ħüsn oldı ser-ā-ser tāvus
Cennet ehliydügi ma' lūm u muķarrer tāvus
Geyüben egnine altunlu münakķaş dībā
Yine yüz şive ile cılveler eyler tāvus
3. Tā ki irgürmeye ħurşid-i cihān-tāb gezend
Sāyebānlar götürüp seyr ider ekşer tāvus
Per açup şüret-i zībā ile cevlan idicek
Şanki āyineci dükkānı olur her tāvus
5. Gösterür cümle cihān naķşını bir devrinde
Nitekim āyine-i cām-ı Sikender tāvus
Dürlü gevherler ile kendüyi tezyin eyler
Görinür çün kafes-i āhen-i zerger tāvus
7. Şaħn-ı gülşende şalup keffine āyine siper
Bir mübārız gibi başına şoķar per tāvus
Kimden öğrendi 'aceb şu'bede 'ilmin ki yine
Per ü bālin pür idüp oynadur aħker tāvus
9. Nev-cüvān gibi yürür cāme-i zībā ile gāh
Geh yürür niteki bir pır-i ķalender tāvus
Avladı murğ-ı dili kākül-i müşķin-i nigār
Kim görüpdür ki şikār ide kebüter tāvus

43 Dīvān: 52.beyit // 43^a eş'ār: eş'āra **M.**; emvācın: mevāc **M.** // 43^b zīb: zır **M.**

44 Dīvān: 53.beyit // 44^b güller ile zeyn: güller zeyn **M.**

45 Dīvān: 55.beyit // Dīvān'daki 50., 51. ve 54. beyitler Mecmū'a'da yer almamaktadır.

3. A.E.458: 26^a-28^a; Üsküplü İshāk Çelebi Dīvānı: K.11

11. Berg-i sebz ile varur her yire adrini bulur
Ger olur ise n'ola cümleye manar āvus
Bildi rü'yāda cihānu var ise īlesini
Dehr elinden yine feryādlar eyler āvus
13. Naar itse yüzine ūret-i zībāsından
Mahar-ı luf idügin her kii alar āvus
Ravza-i bā-ı cināndan getürüpdür ü niān
Behet ü ūsne olursa n'ola mahar āvus
15. Erefilerle idüpdür per ü bālin yine pür
Neden oldu 'acabā böyle tüvānger āvus
Meclis-i āha varup bir iki ra itmek ile
Dürlü gevherrlere ar oldu ser-ā-ser āvus
17. Muntazırdur eref-i izmete iy āh-ı cihān
āhn-ı gülende urup etr-i mu' anber āvus
ehriyārā gelesin diyü buūr itmek için
Gezdürür bezm-i emende yine micmer āvus
19. o zamāndur olalı rāh-ı cināndan güm-rāh
Mutaribdür bulımaz kendüye rehber āvus
Yodur āramı yedi ravza-i cennet yirine
Āsitānua varup gönlünü egler āvus
21. Geri arua geüp her yaa cevlan eyler
Heybetünden naar it gör nice ditrer āvus
ıl alem kim baı üzre götürür Mānive
ehriyārā ıfat-ı zülfüi yazar āvus
23. afa-i sīnesine ūret-i 'adlün yazuban
Lāciverd ile anı itdi muarrer āvus
ūretā bezedi tevi-i refi' -i āha
Urınsa yiridür başına efser āvus
25. Dürlü reng ile virüp kendüye zīver āvus
arua 'arz-ı cemāl eylemek ister āvus

11^a bulur: bilür **D.**

17^b urup: ılup **M.**

20^a yedi: yeri **D.**

22^b zülfüi: vafuı **D.**

23^a sūret-i 'adlün yazuban: ūretler yazuban 'adlün **M.**

- Niçe kim zînet ide kendüyi yüz şüret ile
Olmaz sünbül-i dildāra ber-ā-ber tāvus
27. Genc-i hüsnuñ ruḥ-ı dilberde tılısımın gör kim
Nazar itsen görine şüret-i ejder tāvus
- Ḥüb u zibā görünür dilde ḥayāl-i zülfün
Yaraşur āyinede olsa muşavver tāvus
29. Cān u dilden ḥaṭ-ı ser-sebzüne bende tūṭı
Zülf-i müşkinüne yüz vech ile çāker tāvus
- Ruḥuñ üzre yaraşur sünbül-i müşk-efşānuñ
Nitekim levḥa-i sım üzre mu‘anber tāvus
31. Pāy-ı hacletden anuñçün başını kalduramaz
Utanur sünbülüñe olmağa hem-ser tāvus
32. Anlayaydı dil-i pür-süzümü pervāne gibi
Āteş-i ‘ışka girüp olsa semender tāvus
33. Dehr elinden ne belā çekdügümü ḥazretüne
Dir idi bir bir eger olsa süḥanver tāvus
34. Görinen levḥa-i pırūzeve naḳḳāş-ı ezel
Her seher niçe kim bu vech ile yazar tāvus

4.

BĀḲĪ

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Urnup farkına bir tēc-ı mücevher sünbül
Oldı iklim-i çemen tahtına server sünbül
- Şeh-levendāne şikest eyledi taraf-ı külehin
Gögsinüñ dügmelerin çözdü ser-ā-ser sünbül
3. Oldı gülşen yine bir dilber-i müşkīn mergül
Şol kadar virdi aña zînet ü ziver sünbül
- Çihre gül sine semen çeşm-i mükeḥḥal nergis
Ḥaṭ çemen gönçe dehen ca‘d-ı mu‘anber sünbül

28 Dīvān: 29.beyit // Dīvān'daki 28. beyit Mecmū'a'da yer almamaktadır.

29 Dīvān: 30.beyit

30 Dīvān: 31.beyit

31 Dīvān: 32.beyit

32 Dīvān: 33.beyit

33 Dīvān: 34.beyit

34 Dīvān: 35.beyit // Dīvān'daki 36. beyit Mecmū'a'da yer almamaktadır.

4. A.E.458: 22^b-25^b; Bāḳī Dīvānı: K.24

5. Yazdurup müşg ile boynına hamā'il taqdı
Kendüye itmek için halkı musahhar sünbül
Şahn-ı gülzāre gelüp eyledi 'arz-ı dīdār
Jālelerden taqınup gūşına gevher sünbül
7. Beñzer ol bñy-ı dīl-āviz ile mñy-ı yāre
Başlar üzre n'ola ger eyler ise yir sünbül
Yine gömgök tere batmış çıka geldi çemene
Nev-bahār irdi diyü virdi haberler sünbül
9. Beden-i pāki neden böyle olurdı hōş-bñ
Olmasa müşk ü gül-āb ile muhammer sünbül
Var ise bencileyin 'āşık-ı zār olmuştur
Gök gök itmiş döginüp cisini yir yir sünbül
11. 'Işk sevdālarına uğramasa olmaz idi
Mñy-ı jülīde ile bir ten-i lāgar sünbül
12. Yine Fir'avn-ı şitā ceyşine Mūsā-mānend
Eyledi elde 'aşāsını bir ejder sünbül
13. Nev-'arūs-ı çemene māşītdur faşl-ı bahār
Kim anuñ hāme-i müşkīnine beñzer sünbül
Sākiyā zevrakı sür bād-ı bahār esdi yine
Sebze-zār oldu yem-i aḥẓar u lenger sünbül
15. Şahn-ı gülşende yatupdur gice var ise meger
Ki taqınmış seheri başına güller sünbül
Bürüdi kendinüñ etrāfını bāl u per ile
Yine tāvus-şıfat cilveler eyler sünbül
17. Yine ferrāş-sıfat destine cārüb almış
Ki ide hīdmet-i hāk-i der-i dāver sünbül
Olımaz reh-güzeri hākine hem-pā 'anber
İdemez saçlarına kendüyi hem-ser sünbül

5^a müşg ile: müşkül **M.**

6^b taqınup: taqınur **M.**; gūşına gevher: gūşına dürr ü gevher **M.**

7^b üzre: üstinde **M.** ; ger eyler: eyler **M.**

8^b irdi: oldu **M.**

10^b gök: Mecmū' a'da yer almamaktadır.

11^a olmaz: kalmaz **D.**

14^a esdi: irdi **M.**

18^b Dīvān: 19.beyit; saçlarına: tırrasına **D.** // Dīvān'daki 18.beyit Mecmū' a'da yer almamaktadır.

19. Geldi bir Hindū-yı biçāre-şifat işigüne
Ġarażı bu ki қаpuңda ola çāker sūnbūl
Bāġ-ı luṭṭuңda meh ü mihr iki aḥḥar nergis
Keremūñ gūlşenine sūnbūle kemter sūnbūl
21. Būy-ı ḥulḥuṇla gūzār eylemese bāġa nesīm
İdemez ḥalk dimāġını mu‘ atṭar sūnbūl
Bulsa bārān-ı sehāñ ile eger neşv ü nemā
Ḳad-i bālā çeke mānend-i şanavber sūnbūl
23. Ebr-i cūduңdan eger irse nem-i in‘ āmuñ
Bitüre ḥāre gül ü lāle vū mermer sūnbūl
Ger ṭoḳınsa nefes-i luṭṭ u dem-i iḥsānuñ
Gidere dūd-ı kebūdı vire āzer sūnbūl
25. Nūr-baḥş olsa eger bāġa çerāġ-ı luṭṭuñ
Şem‘ vār eyleye eṭrāfı münevver sūnbūl
Cür‘ a-rīz olsa eger gūlşene cām-ı keremūñ
Ṭuta nergis-şifat elde ḳadeḥ-i zer sūnbūl
27. Ḥāline ‘ayn-ı ināyetle nigāḥ eyler isen
Göz açup ide naẓar niteki ‘abher sūnbūl
Bezmūñe gelmek ile bu ne kerāmetdür kim
Dimeye şayf u şitā bitüre micmer sūnbūl
29. Dāne ḥaṭ jāle noḳṭa nefḥa-i müşgīn ma‘ nā
Yazdı levḥ-i çemene bir ġazel-i ter sūnbūl
Ġam-ı ġisun ile āşüfte degül ger sūnbūl
Ne içün böyle perīşān olur ekşer sūnbūl
31. Var ise ṭurrelerūñ bāġ-ı cinān sūnbūlidür
Ḳopmadı bāġda o resme mu‘ anber sūnbūl

19 Dīvān: 20.beyit
20 Dīvān: 21.beyit // 20^a aḥḥar: aḥḥar **M.** // 20^b sūnbūle: sūnbūl **M.**
21^a ḥulḥuṇla: luṭṭ ile **M.**
22 Dīvān: 23.beyit
23 Dīvān: 24.beyit
24 Dīvān: 25.beyit // 24^b gidere: gider **M.**
25 Dīvān: 26.beyit
26 Dīvān: 27.beyit
27 Dīvān: 28.beyit // 27^a nigāḥ eyler isen: naẓar kılmaz isen **M.**
28 Dīvān: 29.beyit // 28^a dimeye: dolmaya **M.**
29 Dīvān: 30.beyit
30 Dīvān: 31.beyit // 30^b olur: ola; ekşer: eger **M.**
31 Dīvān: 32.beyit // 31^a cinān: ḥuban **M.**; bāġda: bāġdan **D.**

- Ġonçenüñ cānı mı var öyküne la‘ l-i lebüne
Zülfüne kaç başı var ola ber-ā-ber sünbül
33. Bāde-i la‘ lüne hemşire şarāb-ı gül-fām
Zülf-i müşgīn-i semen-sā birāder sünbül
- Ġüb olur ‘ārızuñ üstinde o ħaṭṭ-ı müşgīn
Āb-ı nāb içre durur tāze vü hoş-ter sünbül
35. Lāle reşk-i ruḥ-ı gül-günüñ ile pā-der-gil
Ġam-ı zülfüñle perīşān u mükedder sünbül
- Nice teşbīh idem ağzuña bir ebkem Ġonçe
Nice nisbet kılam ol zülfe ber-ā-ber sünbül
37. Dūdlar çıkdı yanup şevk-i ruḥuñ nārına bāğ
Cā-be-cā şanma çemende görinenler sünbül
38. Ruḥlarıñ üzre yatur zülf-i semen-sā gūyā
Gül-i terden idinür kendüye bister sünbül
39. Ĥaṭ-ı müşgīn-i leb-i la‘ lüne mānend olmaz
Bulsa ger perverīş-i çeşme-i kevşer sünbül
40. Yaraşur zülf ü ruḥuñ vaşfına defter yazsam
Kāğıdı berg-i gül ola ħaṭ-ı defter sünbül
41. Levḥ-i dilde ħaṭṭıñuñ naḫşını taşvīr itdüm
Olmadın şafḥa-i gülzārda muşavver sünbül
- Naẓm-ı eşḥāsa kıyās eyleme BĀĶī şī‘ rin
Ola mı her giyeḥ-i ḥuşke ber-ā-ber sünbül
43. Gerçi sünbül çoğ olur gülşen-i ‘ālemdür bu
Līk rengīn ü muṭarrā olımaz her sünbül
- N'ola ḳadr ü şerefüñ sāl-be-sāl olsa mezīd
Her yıl arturmadadur dāneyi dirler sünbül

32 Dīvān: 33.beyit // 32^b var: ile **M.**
33 Dīvān: 34.beyit
34 Dīvān: 35.beyit
35 Dīvān: 36.beyit
36 Dīvān: 37.beyit
37 Dīvān: 38.beyit // 37^a şevk-i: reşk-i **D.**
38 Dīvān: 39.beyit
39 Dīvān: 40.beyit // 39^b bulsa: bu **M.**
40 Dīvān: 41.beyit
41 Dīvān: 42.beyit // 41^b olmadın: olmadı **M.**
42 Dīvān: 43.beyit
43 Dīvān: 44.beyit // yıl: Mecmū‘ a'da yer almamaktadır.
44 Dīvān: 45.beyit // 44^b her yıl: her **M.**

45. Götürüp tā ki şehensāh-ı bahāruñ tūğın
Getüre cünd-i şitā üstine leşger sünbül
Ser-i a‘ dāña taқа seng-i melāmet güller
Ola düşmenlerüñün başına şeş-per sünbül

5.

ḤAYĀLĪ

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bāğda olup şüküfe ḥayline serdār gül
Od bıraқdı ḥānümān-ı bülbüle tekrār gül
Pūtesinde gonçenüñ zer ḥālis eyler ‘andelīb
Gūşvāre itmege kulağına zerkār gül
3. Cūr‘ adānın gonçenüñ açmaz meger rāz ehline
Olalı tecrīd içinde şāḥib-i esrār gül
4. Mantıku’t-Ṭayr okıtur bülbul çemen eṭfāline
Şerḥ ider her faşlın anuñ nitekim ‘Aṭṭār gül
- 5.. Yüreginde baş çıkarur ‘andelībün intizār
Gonçenüñ yā Rab neden eyler yaқasın dār gül
Her varaқ bir nüktedür gülşende fehm it olalı
Maḥzen-i Esrār gonçe Maṭla‘ -ı Envār gül
7. Penbe ile āteşüñ gerçi ki yoқdur oyunu
Od içinde bülbüli şaқlar semendervār gül
Sīnesinde dāğdur mergüb iden her lāleyi
Eylemez ḥāruñ cefāsından çemende ‘ār gül
9. Āteş-i gayret yaқup n'ola külitse bülbüli
Şalınup boynına her şāḥuñ güler oynar gül
‘Andelīb eṭfālinüñ açup dehānın vaқtidür
Āşiyān-ı bülbüli eylerse mūsikār gül

-
- 45 Dīvān: 46.beyit
46 Dīvān: 47.beyit
5. A.E. 458 : 18^b-20^a; Ḥayālī Dīvānı: K.12 / s.37
1^b od: oda **M.**
2^b itmege: itmiş **M.**
8^b cefāsından: ḥayāsından **M.**
9^a yaқup n'ola: n'ola yaқup **D.**; 9^b salınup: salınur **M.**
10 Dīvān: 11.beyit // Dīvān'daki 10.beyit Mecmū‘a'da yer almamaktadır.

11. Hāk-ı pâyı kühlını şāhuñ şabādan isteyüp
Bāguñ eyler nergis-i bīmārına tīmār gül
Nice şeh Şultān Süleymān-ı Selīmü'l Kālbi kim
Tāk-ı eyvānında hūrşid oldı bir zerkār gül
13. Būy-ı hulkından eşerdür nefhā-i bāzār-ı Çin
Faşl-ı cūdından varağdur dāver-i ezhār gül
Yılda bir kez ayağı toprağına yüz sürmese
La' l tacin jāleden itmezdi cevherdār gül
15. Nīzeñ üzre kana müstağrak 'adānuñ kellesi
Beñzer ol mevzūn nihāle kim ucında var gül
Bülbülün kanın alup sürmekden iy şeh yüzine
'Adlün eyyāmında demdür k'ide istiğfār gül
17. Çıkmaz illā 'adlün evşāfı dehān-ı gönçeden
İtmez illā zıkr-i ihsānuñ senün her bār gül
İtlerün izine geldüm hüsrevā yüz sürmege
Gülşeninde 'ālemün oldur baña bī-hār gül
19. Āşiyān-ı bülbüli deryüzeye keçkül idüp
Cerr ider dergāhuña geldi kalendervār gül
Kānlu kānlu dāğlarla zīnet eyler kendüyi
Oldı sen sultān-ı hüsne 'āşık-ı didār gül
21. Çihresinde jāleden göz yaşı peydā eyleyüp
Kāra bahtına HAYĀLİ bendeñün ağlar gül
Ben fenā bulsam sözüm bākīdür iy Cemşid-fer
Kendü mahv oldı gül-ābından kodı āsār gül
23. Şoñra geldimse Necātīyle Nevāyiden ne ğam
Hār evvel ser zened ez şāh u ba' d ez hār gül

-
- 11 Dīvān: 12.beyit // 11^a şabādan: şān **M.**; isteyüp: işidüp **M.**
12 Dīvān: 13.beyit // 12^b bir: her **M.**
13 Dīvān: 14.beyit // 13^b faşl-ı: fażl u **M.**
14 Dīvān: 15.beyit // 14^a sürmese: sürmege **M.**; 14^b itmezdi: kılmazdı **D.**
15 Dīvān: 16.beyit
16 Dīvān: 17.beyit // 16^a iy şeh yüzine: iy yüzine **M.**
17 Dīvān: 18.beyit
18 Dīvān: 19.beyit // 18^b oldur: oldı **M.**
19 Dīvān: 20.beyit // 19^a deryüzeye: dervāzeye **M.**
20 Dīvān: 21.beyit // 20^a eyler: etti **D.**
21 Dīvān: 22.beyit
22 Dīvān: 23.beyit // 22^a bākīdür: bākī **M.**; 22^b gül-ābından: kelāmından **M.**
23 Dīvān: 24.beyit

Ġonçe gibi ħār-ı ġamdan yüregüm pür-ġün iken
Gülbün-i gülzār-ı baġtum virdi berg ü bār gül

25. Nitekim her nokta-i bārāna bā' iş ebr olur
Devr eşkālinde resm oldukça bī-pergār gül
Devletüñ gülzārınun olsun sa' ādet ġonçesi
Gül gibi sen her nefes iy ruġları gülzār gül

6.

FIGĀNĪ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şubġ-dem alup 'Uṭārid destine zerrin ħalem
Defter-i sīm-āb-ġün-ı çārüme çekdi raġam
Emr-i şāhı yazdı bildürdi emir-i çarġa kim
Cem' ola Kerrübiyān ħ'ānında şāhun biş ü kem
3. Sūr-ı şāha okımaġa encüm-i seyyāreyi
Tevsen-i gerdüna bindi şāh-ı ħāver şubġ-dem
Aṭlas-ı gerdünı ħat ħat eyleyüp yıġdı Zuġal
Ĥāk-i pāy-i raġş-ı şāha itmege ferş-i ħadem
5. Altun üsküfli ġüneş derbān-ı sūr-ı şāh idi
Virdi sancaġ ħal' a-i mīnā-nümāya lā-cerem
Ĥahramān-şavlet Feridün-saṭvet İskender-şıfat
Sencer-i Dārā-şalābet Keyġubād-ı Cem-ġaşem
7. Zıll-i Yezdān dāver-i devrān Süleymān-ı zamān
Ĥüsrev-i İrān u Tūrān vāli-i vālā-himem
'Arşa-i ħālī bulup yilmiş yüpürmiş bādveş
Rüstem ü İsfendiyār u Zāl ü Sām u Güstehem
9. Midġat-i tıġün şehā lā seyfe illā Zü'lfikār
Vaşf ü şān-ı tır ü ħavsün āyet-i nūn ve'l-ħalem

24 Dīvān: 25.beyit // 24^b gülbün-i: gül gibi **M**.

25 Dīvān: 26.beyit

26 Dīvān: 27.beyit

6. A.E.458: 2^b-3^b; Figānī Dīvānı: K.2

1^b çāreme: tāreme **D**.

3 Dīvān: 6.beyit

4^a yıġdı: bükdi **M**.

5^a üsküfli: üsküfle **D**.

6 Dīvān: 7.beyit // 6^a şavlet: heybet **D**. // 6^b sencer-i dārā: sencer u dārā **M**.

7 Dīvān: 5.beyit

- Ḥādim-i kemter kapuḡda Mısr sulṭānı şehā
Āsitānuḡ kullarından ḡüsrev-i mülk-i ‘Acem
11. Salṭanat ḡülzārınuḡ nevres nihāl-i servisin
Ġonçeāsā baş açup eyler du‘ā bunca ümem
Şol Süleymānsın ki İbrāhīm olupdur āşafuḡ
Enbiyānuḡ ḡimmeti üstünḡde ḡāzır dem-be-dem
13. Muştāfānuḡ sünneti devründe cārīdür şehā
Ehl-i İslāma du‘ā-yı devletüḡ farz-ı ehem
Şıyt-ı nāyuḡ sūrda sūr-ı Sirāfil olmasa
Dirilüp bir yire gelmezdi şehā bunca ümem
15. Ḥalka her gün ittibā‘-ı emrün irşād itmege
Āsümān-ı āsitānuḡda yidi kevkeb ḡadem
16. Nāy-ı rūyınuḡ şadāsı ḡüşına kılmaz eşer
Eyledi kūs u nefirünḡ ḡulgulı ḡalkı aşam
17. ‘Arşāsā kurduḡuḡ her ḡayme At Meydānına
Sāyebān-ı çarḡ-ı atlas aḡa nisbet pest ü kem
18. Her birisi bir şükūfe şan dıraḡt-ı ravzadan
‘İyş u ‘işret kıлмаḡa altında ḡılmān-ı İrem
19. Başka başka cümle maḡlūkı konuḡladuḡ şehā
Oldılar ḡānuḡda enva‘-ı nı‘ amdan muḡtenem
Mihr ü meh kurs oldu nuḡl encüm sımātı heft çarḡ
Yayılupdur yınmege ḡānuḡda enva‘-ı nı‘ am
21. Şöyle sır itdüḡ cihān ḡalkın sımātuḡdan şehā
İştihāya aş yirerdi mā‘ idünḡde her şikem
Cümle maḡlūkāta sufrenḡden nevāle kıasm olur
Ger nemek olsa yitişmez maḡbaḡuḡda heft yem
23. Қаtre-i şebnemce gelmez rüz-ı sūruḡda şehā
Çeşme-i mihr olsa şerbet kāseler eflāk hem

11^a nevres: nūr-ı **M.**

12 Divān: 13.beyit

13 Divān: 14.beyit // 13^b ehem: a‘ am **D.**

14 Divān: 15.beyit

15 Divān: 12.beyit // 15^a gün: dem **D.**

17^a āsā: şadr **M.**

18^a bir: pür **D.**; 18^b kıлмаḡa: itmege **D.**

20^b ḡānuḡda: sūruḡda **D.** / envā: elvān **M.**

21^a cihān ḡalkın sımātuḡdan şehā: nefāyisden cihān ḡalkın şehā **M.** // 21^b aş yirerdi: diş bilerdi **M.**

22^a olur: olup **D.**

- Nîze-i zerrîn elinde hüsrev-i evreng-i çarh
Nîze-bâz olmuş öñünde iy şeh-i gerdün-ğaşem
25. Dikdi bir zerrîn kabağ meydân-ı gerdûna nişân
Tîr atar yir yir şihâb idüp kemân-ı çarhı ham
Taķınup Mısrî kılıç kulların itse cündilik
Mîş olur ol rezmd e şîr-i jiyân bebr-i dijem
27. Hüsrevâ bezmün neşâtından zebân-ı hâl ile
Sâzlar her sũ nağam-sâz olup iderler nağam
Mümdur yanmağa bezmün gicesi şems ü kamer
Şem^c-dân-ı nuķra kûbuğdur sipihr-i pür-direm
29. Şöyle rûşen eyledi mehtâb şâm-ı târî kim
Şâh-ı hâverden gürîzân oldu san cünd-i zulem
30. Od saçarken her yaņa ağızından iy şâh-ı cihân
Cânı yokdur ejdehânın kim ura öñünde dem
31. Şâh-ı hâver havfdan kaçdı hişâr-ı çârûme
Âsümânîler burûc-ı çarha çün dikdi ^c alem
32. Zîn-i zerrîn-i hilâli mîr-i âhûr-ı kazâ
Hînk-i çarha urdı koşmağa koşunda şubh-dem
33. Kân kaşanur tevsen-i gerdün anı şanma şafaķ
Heybetinden rahşunun iy hüsrev-i mülk-i ^c Acem
^c Arşa-i nazm içre şâh öñdül virürse baņa ger
Rahş-ı tab^cum eyleye iki cihânı bir kadem
35. Yaķam âh-ı âteşinümle sipihrün dâmenin
Dest-i miħnetden FİĠÂNÎ ger alınmazsa yaķam
Bâğrumı biņ pâre itdi fâķa şemşîri şehâ
Gözlerüm yaşı anuñcün bağladı reng-i baķam
37. Bu meşel meşhûrdur ellerde manşîb dest-mâl
Birini eyle ^c inâyet gözlerüm yaşın silem

26^b mîş: mûş **D.** // şîr-i jiyân bebr-i dijem: bebr-i jiyân şîr-i dijem **M.**

28^a şems ü: şem^c -i **D.**

29^a eyledi: itdi; mehtâb: mâh-tâb **M.** // 29^b san: çün **M.**

30^a her yaņa: dem-be-dem **D.**

31 Dîvân: 34.beyit // 31^a kaçdı: çıkdı **M.**; 31^b çün dikdi: dikdiler **M.**

32 Dîvân: 35.beyit

33 Dîvân: 31.beyit // 33^b ^c acem: himem **M.**

34 Dîvân: 32.beyit

35 Dîvân: 33.beyit

36^a itdi: kıldı **D.** // şemşîri şehâ: şemşîr-i şehâ **M.**

- Yiter ağladuñ yaşıñdan mâcerâ ma' lümdur
Destüñi qaldur du' âya cümleden oldur ehem
39. Nice kim burc-ı kıla' ı çârüm üstinde ola
Şehriyâr-ı çâr-bâliş şâhib-i ta'bl ü ' alem
Eyle ol şâha du' â kim cümle eylerler du' â
Zâyir-i eknâf-ı Ka' be sâkin-i şahn-ı Harem
41. Sûrlar ile şafâ sür dünya durduķca şehâ
Hânedânun beklesün elîâf-ı dâdâr-ı kıdem

7.

FIGÂNİ

Me'ûlû fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Bir dün ki cünd-i şâm ile ceng itdi âsümân
Oldı burûc-ı qal' a-i gerdünda çok kıran
Aldı eline tîğini Behrâm-ı dâr ü gîr
Bârû-yı çarha çıkdı neberd itmege hemân
3. Hıfz itmege kıla' ını kat kat feleklerün
Ol gice bâm-ı çarha Zuhal oldı pâsbân
Etrâf-ı kâ'inâta haber kıлмаğa güneş
Od yaqdı evc-i kulle-i gerdünda nâgehân
5. Tıp almış idi qal' a-i gerdünü hayl-i şâm
Oldı livâ-yı hüsrev-i hâver hemân ' iyan
Bindi tekâvür-i felege ' azm-i rezm idüp
Aldı eşi' adan eline tîğ-i zer-nişân
7. Qalb ü cenâh-ı meymenesi târmâr olup
Oldı ' adem memâlikine şeb-revân revân
Sultân-ı şubh böyle yüz ağardımaz idi
Ger olmasa penâhı vezîr-i şeh-i cihân
9. ' Âşaf-ı şaf-ı zamân-ı Süleymân-ı şark u garb
Ser-' asker-i müdebbir ü pâşâ-yı kâmrân

38^a oldur: olur **D.**

39 Dîvân: 40.beyit // 39^a nice kim: nitekim **D.**; kıla' ı: kıla' -ı **D.**
39^b çârüm: târem **D.**

40 Dîvân: 39.beyit

7. A.E. 458 : 3^b-4^b; Fiğânî Dîvânı: K.3

5^a gerdünü: gerdün **M.** ; hayl-i: cünd-i **D.**

- Bu ʿizz ü şevketi ki saña virdi zıll-i Hağ
Lâyık öñünce olur ise Erdevân devân
11. Görse mehâbetünj eyâ Rüstem-i zemân
Çahrundan ister idi senün Çahramân emân
Haşmuñ kafası kulle-i Kâf olsa fi'l-meşel
Hurd ide zarb-ı destün ile şeşper-i girân
13. Hindü-yı muğbil olmağa kapuñda dem-be-dem
Çalışdı cân u baş ile şemşir-i hûn-feşân
Eflâke irse zemzeme-i izzetün n'ola
Bir ketğudâ durur saña İskender-i zamân
15. Aldı kanadı altına gerdünı beyzâvâr
Şâhbâz-ı himmetün ki aña ʿarş oldu âşiyân
16. Beñzetdi kendüyi var ise işigüne kim
Gerdün-ı dünüñ üstine yol sürdi kehkeşân
17. İbrâhim oldu nâmuñ eyâ kân-ı maʿdelet
Bu fakr âteşini baña eyle gülsitân
18. Gülzâr-ı midhatünde uçarken göñül kuşu
Cân bülbülü bu şiʿr-i teri okıdı hemân
19. Ağzuñ hadişine açamaz zerrece dehân
Esrâr-ı ğayba vâkıf olan tabʿ-ı hurredân
İy serv-i hoş-hırâm şağın yoluña gelür
Her sūya şu gibi gel ağıtma yaşum revân
21. Qaldum ayakda ʿarşa-i miñnetde al elüm
İy şeh-süvâr-ı maʿreke-i âhîrü'z-zamân
Gözden çıkalı gelmedi hiç ʿaynuma yaşum
Merdüm gibi ki eyleye kendü yirinde kan

10^b olur: yürür **M**.

11^a zemân: vegâ **D**.

12^b destün: dest **M**.; ile: anı **M**.

14^a zemzeme: kevkebe **M**.; izzetün: kevkebeñ **M**.

16 Dīvân: 19.beyit // Dīvân'daki 16. beyit Mecmûʿa'da yer almamaktadır.

17 Dīvân: 20.beyit // Dīvân'daki 17. beyit Mecmûʿa'da yer almamaktadır.

18 Dīvân: 21.beyit // 18^b hemân: revân **D**. // Dīvân'daki 18. beyit Mecmûʿa'da yer almamaktadır.

19 Dīvân: 22.beyit

20 Dīvân: 23.beyit

21 Dīvân: 24.beyit

22 Dīvân: 25.beyit

23. Cām-ı şafâyı şun tolu iy pîr-i deyr kim
Bir laḫẓa devrûn acılığın unudam hemân
Meddâḫ olalı saḡa eyâ müşterî-cenâb
Oldı FİĞÂNÎ ‘arşa-i nazm içre pehlevân
25. Rûmuḡ Kemâli dirdi baḡa şüphesiz eger
Görse kemâl-i kudretümi ehl-i İsfahân
Ḥatm eyle dâsitânı şürû‘ it senâsına
Uzatmağıl ḫikâyeti mânend-i kışşa-ḫ’ân
27. Tâ ḫal‘ a-i sipihre nücüm eyleye hücüm
Tâ kim niyâm-ı şebde ola tiğ-i ḫôr nihân
Ṭaḡup kemendi gerdenine zarb-ı dest ile
Devlet getüre kapuḡa ḫasınḡ keşân keşân

008.

ĀGEHĪ

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Çekdürüp fırḫataḡı bizden ırâğ olduḡ sen
Baḡr-ı fırḫatde niçe furtunalar çekdüm ben
Sen yıḡarsın bu yaḡalarda göḡüller şehrin
Dil ü cân mülkini yağma idici sensin sen
3. Bād-ı ‘ışḡuḡ alavand eyledi şabrum gemisin
İlevend oldı göḡül tıflı senüḡ derdüḡden
Seyr iden yüzüḡi deryâda irişür Ḥızra
Ḳadre uğrar seni bir kerre ḫadırgada gören
5. Baḡr-ı ‘ışḡ içre yürürsem n'ola yelken ṭorıda
Bir ḫarāmî baḡıcı yâre esîr oldum ben

23 Dīvân: 27.beyit

24 Dīvân: 28.beyit // 24^a müşterî: ma‘ şerî **M**.

26 Dīvân: 30.beyit // 26^a senâsına: du‘ âsına **D**. // Dīvân'daki 26. beyit Mecmû‘a'da yer almamaktadır.

27 Dīvân: 31.beyit // nücüm eyleye hücüm: hücüm eyleye nücüm **D**.

28 Dīvân: 32.beyit // 28^b Devlet getüre kapuḡa ḫasınḡ keşân keşân: Devlet kapuḡa ḫasınḡ getüre keşân keşân **D**.

8. A.E. 458 : 29^b-31^a; Şâ‘ire ait bir dīvân tespit edilememiştir. Bu şiir Tietze tarafından neşr edilmiştir. (Andreas Tietze, XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili, Türkiyat Mecmuası, İstanbul, 1951, S.9, s.113-138)

- Yār aġyār ile seyrāna çıkar deryāya
Ehl-i dil ‘āşık olan volta vurur geñ yaqadan
7. Dūd-ı āhum direk oldu bu zemīn keştīdür
Bir yeñi yelken olupdur aña gerdün-ı kühen
Cānda şugurya durur derd ü belā renc ü ‘anā
İstifā oldu göñül mankaları miñnetden
9. Geldi çatdı dil ü cān zevraķına derd ü elem
Bizi çignetmege bu fülk-i felek tutdı dümen
Götür irġalyayı olma paçariz iy aġyār
Yāri ben baħr kenārında kenār eyler iken
11. Baħr-ı ‘ışķ içre olan ‘āşıkā pend iy zāhid
Qaradan ālet oñarmaķ gibidür geñ yaqadan
12. Rūzgār oldu muħālif başuma üşdi belā
Başladı geldi qarıntı yine başdan kıçdan
13. Baħr-ı ‘ışķa düşeli oldu muħālif çenber
Qorķum oldur ki gele bād-ı belā yapraqdan
Eger olduñsa maħabbet denizinde mellāħ
Puşula şevķ gerek ħartı ġam u derd ü miñen
15. Hūblar forşa kaçup saña kenār olmaz ise
Olma anlardan alarġa bir iki gün qatlan
‘İşķ deryāsına şaldunsa göñül zevraķını
Bulımazsın bu yaķalarda dilā sen mesken
17. İy göñül nice yatarsın bu limān-ı tende
Himmetün lengerin al mevsimidür aç yelken
Qorşan ol ħāsılı dünyādan alarġa olıġor
Bu ħayırsuz adada turma dilā iso seren
19. Himmetün göncüġin elden şalıvirme zinhār
Keştī-yi şabruñı şakla alavand olmaqdan
Alamargayla yüri yoġ ise yil yelkende
Çünkü ‘āşık olımazsın hele bāri yelten
21. Qulzüm-ı ‘ışķa sefer eylemege ‘azm eyle
Rūzgār ola yüri tenta fora sök yelken
İtmek istersen eger bāġ-ı cinānda manca
‘Amel ü zühd qomanyasını vāfir yüklen
23. Orsa varsan çıkamazsın boca gitsen gird-āb
Nice kullansan atar qaraya bu keştī-i ten

- Yâ İlâhî bizi girdâb-ı hevâdan kırtar
Bize yol vir varalum bir ilimâna irken
25. İy dirîğâ bizi ğâfille zebûn itdi hevâ
Geldi çatdı demür üstinde yaturken düşmen
- Olsa deryâ kumu miqdârı kayurmaz derdün
Sâ'ati var geçer iy ÂGEHî şabr it kıatlan
27. Olmadın lenger-i ten baır-i fenâya fonda
Pupa âlât ile cân kıalyetasını kıullan
- Kelimâtum dür-i deryâ-yı haķıķât aırlar
Baır-i ma'nâda şınâverlik iden ehl-i sülhan

9.

FİĞÂNİ

Mefâ'ilün fê'ilâtün mefâ'ilün fê'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Girince câme-i h'âba cihân-ı buķalemün
Uyudı fitne-i 'âlem kevâķib açdı 'uyün
2. Horôs-ı 'arşa ğidâ itmege yâhod ol şeb
Kevâķib erzenin ölçerdi keyl ile gerdün
3. Nücüm çeşmine çekmek dilerdi yâhod kuhl
Sipihir bivesi çözmiş yâ zülf-i ğâliye-ğün
- Cihânı almış idi cünd-i Hindü-yı şâmî
İrince husrev-i hâver livâsın itdi nigün
5. Geçüp oturdı çü tahta o husrev-i ğitî
Cihâna saçdı zer açup define-i Kârün
- Yumağa çirk-i şebi çarhı câme-h'âbından
Getürdi çeşme-i hor âb kıurş-ı meh şabün
7. Cihâna mu'cizesi rüşen oldı Mûsiveş
Çıkardı çün yed-i beyzâyı şubh-dem gerdün
- Yüzini sürmek ile hâk-i pây-ı pâşâya
İşini mihr-i cihân-tâb eyledi altun

9. A.E. 458 : 28^a-29^b; Fiġânî Divânı: K.4

2^a 'arşa: çarh M.

3^b çözmiş: çarhuş M.

5^b Kârün: medfün D.

6^a çarhı câme-h'âbından: câme-h'âb-ı gerdündan D.

7^a rüşen: zâhir D.

9. Yüce şu denlü sarāyuñ senüñ süreyyādan
Nite ki taht-ı şerādan bu çarḥ-ı mīnā-gün
Rumūz-ı mes'ele-i 'adlūñ itmege taḥḳıḳ
Çıkardı şubḥa çerāğın kevākib-i gerdün
11. Şarīr şanma şadāsını kıl-kı giryānuñ
Baş üzre dikilüben medḥüñi oğur mevzūn
Sipih-r-i dīn ü düvel Āşaf-ı Süleymān Şāh
Revān öñüñce nice Erdevān ü Efrīdūn
13. Dikildi sancağı dīnūñ kılā' -ı küffāre
Mağar olalı semendūñ sūmine şehr-i Budun
Öñüñce kim gelür iy āşaf-ı zamāne senüñ
Başına yıkar idūñ kaçmasa eger mel'ün
15. Bu sūz-ı nāk-ı felāket olur baña gülşen
Ḥalilüm ola eger luṭf u cūduña maḳrūn
16. Kimesne rişte-i nazmumı ḥabbeye almaz
Cevāhir-i sūḥanum olsa lü'lü-i meknūn
17. Çerāğūñ olsun uyandur bu ḥ'āb-ı ḡafletden
FİĞĀNİ çākerüñi itme ḡayrıya memnūn
Yiter şikāyet-i faḳr ü felāket-i devrān
Götür du'āya livā gibi ellerüñ eknūn
19. Ḥıyām-ı ḳadrüñce şems ola şemse-i zerrīn
Nite ki yücele ṭāḳ-ı muḳarnes-i gerdün

-
- 9 Dīvān: 16.beyit
10 Dīvān: 17.beyit // 10^a taḥḳıḳ: tevfiḳ **M.**
11 Dīvān: 10.beyit // 11^a şarīr: cerīr **M.**; 11^b oğur: yazar **M.**
12 Dīvān: 11.beyit
Dīvān'daki 12.beyit Mecmū' a'da yer almamaktadır.
13 Dīvān: 9.beyit // Dīvān'daki 13.beyit Mecmū' a'da yer almamaktadır.
14^a gelür: ṭura **M.** // 14^b kaçmasa eger: peçi kaçmasa **D.**
15 Dīvān: 18.beyit // 15^a nāk: nār **D.**; olur baña: baña olur **D.**
// Dīvān'daki 15.beyit Mecmū' a'da yer almamaktadır.
16 Dīvān: 19.beyit
17 Dīvān: 20.beyit // 17^a ḡafletden: zilletden **M.**
18^a Dīvān: 21^a yiter şikāyet-i faḳr ü felāket-i devrān: ḥaddūñ degül çü
medih olmağa āşaf-ı dehrüñ **M.** // 18^b: Dīvān: 21^b
19 Dīvān: 23.beyit // Dīvān'daki 22.beyit Mecmū' a'da yer almamaktadır.

10.

NECÂTİ

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Teşbih olalı hatt-ı ruh-ı yâre benefşe
Gönlümüz içre ârâ-çemen-ârâ benefşe
Bu luğf ile kim kıldı çemen şahnını çinî
Ta' n itse n'ola nâfe-i tâtâra benefşe
3. Hindü-beçe-i micmere-gerdân-ı çemendür
Rağbet komadı tabla-ı 'atfâra benefşe
Âhı dütüni yir yüzini göge boyadı
Rûza semen-i tâze şeb-i târa benefşe
5. Cem' eylemedi bağ-ı felek beñzedügiyçün
Ma' şûka gül ü 'aşık-ı ğam-ı âre benefşe
6. Dem geldi ki gül şevkine her hâr ayağına
Yüzün süre boynın çeke yalvara benefşe
7. Pervâne gibi bâl ü peri kabkara yanmış
Dīvâne gibi pîreheni pâre benefşe
'İsâ nitekim süzen ile çıkdı hevâya
Ol resme çıkar kulle-i kühsâre benefşe
9. Tâ maşşer-i gülşende şunıldı kara defter
Maşzûn oluban döndi güneş-kâra benefşe
N'içün gögerüp boynın eger serv dibinde
Aşmadı ise kendüzünü dâra benefşe
11. Gömmiş beline dek yire kim ide siyâset
Ne eyledi 'aceb çarh-ı sitem-kâra benefşe

10. A.E. 458 : 20^a-22^b; Necâtî Beg Dīvânı: K.22

1^a Dīvânda yer almamaktadır. // 1^b: Dīvân 21^b // Gönlümüz içre ârâ-çemen-ârâ benefşe: Tâ gönli açâ ârâ-çemen-ârâ benefşe **D**.

2 Dīvân: 5.beyit // Dīvân'daki 2.beyit Mecmû' a'da yer almamaktadır.

3 Dīvân: 6.beyit

4^b Dīvân: 7^b

5^a Dīvân: 8^a // Cem' eylemedi bağ-ı felek beñzedügi için: Vaşl itmedi gülzâr-ı cihân beñzedügiyçün **D**. // 5^b: Dīvân 8^b

6 Dīvân: 3.beyit

7 Dīvân: 9.beyit // Dīvân'daki 7^b Mecmû' a'da yer almamaktadır.

8 Dīvân: 11.beyit // 8^a hevâya: semâya **D**.

9 Dīvân: 12.beyit

10 Dīvân: 13.beyit // Dīvân'daki 10.beyit Mecmû' a'da yer almamaktadır.

11 Dīvân: 14.beyit // 11^a dek: denlü **D**.; kim ide: k'ide **D**.

- Deste işidür lîkin ucuz olmamağ için
Bir kez gelür eyyâmda bâzâra benefşe
13. Hâr-güş gibi gözi açuğ uyhuya varmış
İrmezse ne ta^c devlet-i bîdâra benefşe
- Mestâne turup kürte-i nîlisin ider çāk
İşbu gâzel-i hûb-ı güher-bâra benefşe
15. Âşüfte olup sünbül-i dildâre benefşe
Yüz yire kôdı derd ile bî-çâre benefşe
- Leylî saçunıñ ^cışkı ile tağlara düşmiş
Mecnûn gibi âşüfte vü âvâre benefşe
17. Zülf ile hâta ^câşık olan gülşene gelsün
Kim gönlin açar ârâ-çemen-ârâ benefşe
18. Gülzâre varup gönlümüz eglense olurdu
Sünbüllerüñe beñzese bir pâre benefşe
19. Bir ekmedüğün yirde biter kôpmayasıdur
Kara saçuna kôrkârum il kara benefşe
20. Ben bî-dile cevır itmek için tâbi^c olupdur
Zülf-i siyeh ü çarh-ı nîgün-sâre benefşe
21. Âh eyliyecek çıkdı dütünü depesünden
Yağup cigerin bencileyin nâre benefşe
- Dün hüzñ ile olmışdı kara yire ber-â-ber
Bugün neden irişdi bu mîkdâre benefşe
23. Kâdr ile şeref buldı yitişdi göge başı
Şâh işigine süreli ruhsâre benefşe
- Mağmūd-ı cevân-baht ü cihân-bağş kim anuñ
Hulķı ile virür hâr gül ü hâre benefşe

-
- 12 Dîvân: 15.beyit // 12^b eyyâmda: eyyâmla **M.**
13 Dîvân: 16.beyit
14 Dîvân: 18.beyit
15 Dîvân: 19.beyit
16 Dîvân: 9.beyit // 16^a ^cışkı: ^cışkı-ı **D.**
17^a Dîvân: 21^a // 17^b kim gönlin açar: tâ gönli açā **D.** // Dîvân'daki 17.beyit
Mecmû^c'da yer almamaktadır.
18 Dîvân: 22.beyit
19 Dîvân: 23.beyit
20 Dîvân: 24.beyit // 20^a ben bî-dile: bî-dillere **M.**
21 Dîvân: 25.beyit // 21^a eyliyecek: eyledi kim **D.** // 21^b cigerin: cigeri **D.**
22 Dîvân: 26.beyit // 22^b neden: ne hoş **M.**
23 Dîvân: 27.beyit
24 Dîvân: 28.beyit

25. Ȑop eyley p efl ki  ninde ȓod  ȓaȓd r
Ȑol resm ile kim y r ȓunar y re benef  e
D   man  alemi gibi gel r   h i igine
Ba   a   a m nkesir    are benef  e
27. Her yapra   bir g z bebegi gibi olupdur
 adri g line itmege nezz re benef  e
 Ahd nde  acil oldu y zi yirlere d  di
Girdig  i  n kisvet-i k ff ra benef  e
29. G lz re g zer eyler ise  ar ar-   ahru 
 te  ola g l d d ola hemv re benef  e
Egmezdi boyun olmasa   km   yeli  avuş
Ol sanca -  zerk r -i jeng re benef  e
31. Senden usanur  alduruban ba un  ba maz
G lz r  ar mindeki ebk re benef  e
32. U r  gibi ba lu get r rl  n zar na
Yire ba uban geyd gi  n  are benef  e
33. Er  ama n zar eylese in   f-   ehin   h
K r  o maya herg z da   bi  re benef  e
G lz r-  sar y nda zih  d r-  sa  adet
Kim oldu l   ab  ar  -  perest re benef  e
35. Ȑol vech iled r  a r-  ref     kim ider fa r
  k nd  ine s ye-i div re benef  e
Rif  atde  a an  apu a m n nd ola gerd n
Hem-ser ola m  g nbed-i devv re benef  e

-
- 25 D v n: 29.beyit
26 D v n: 30.beyit
27 D v n: 31.beyit
28 D v n: 33.beyit // 28^b kisvet: k sm t **D**.
29 D v n: 34.beyit // 29^a eyler ise: eylese **M**.; 29^b g l: Mecn    a'da yer almamaktadır.
30 D v n: 35.beyit // 30^b zerk r -i jeng re: jeng r -i zer- ara **D**.
31 D v n: 36.beyit
32 D v n: 37.beyit // D v n'daki 32.beyit Mecn     a'da yer almamaktadır.
33 D v n: 38.beyit // 33^a in   f: ke  togamaya **D**.;  ehin   h: herg z **D**. // 33^b k r  o maya herg z da  :  lemde meger derd ile **D**.
34 D v n: 39.beyit
35 D v n: 40.beyit
36 D v n: 41.beyit

37. Bir hāme ile kâğad-ı rengin ider ihzār
Evşāfuñ ile nazm olan eş'āre benefşe
Vaşfuñ çemeninde yaraşur jāle yirine
Müstağrağ ola lü'lü-i şehvāre benefşe
39. Bu şi'r-i dil-āvizi NECĀTİ yaraşur kim
Hāl ile yaza şafha-i jengāre benefşe
Şāhā bu siyeh-baht kuluña nazar it kim
Bağmağla cilālar virür ebsāre benefşe
41. Nazm itmege süsen gibi dilüm tolaşurken
Vaşfuñla getürdi beni güftāre benefşe
Hağdan dilerem devlet ü 'ömrün ola bākī
Nite kim ola pīşrev ezhāre benefşe

[ĞAZELİYYĀT]

1.

[İbtidā-i Harfū'l-Elif]

FİĞĀNİ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Zahm-ı nāhun bāğ-ı sīnemde gülistāndur baña
Kesdügüm her bir elif serv-i hırāmāndur baña
Cān virürken hasret-i la' lünle künc-i hücrede
Çatre çatre şu viren iy gönçe peykāndur baña
3. 'Arz-ı dīdār eylemezsen düzağ olur kâ'ināt
Sensüz iy hür-ı behiştī ravza zindāndur baña
Çatlüme hañçer çeküp āzürde kılma destünj
Süsen-i āzādı bāğun tīg-i bürrāndur baña

-
- 37 Dīvān: 42.beyit
38 Dīvān: 43.beyit
39 Dīvān: 44.beyit
40 Dīvān: 45.beyit // 40^a it kim: it **M**.
41 Dīvān: 46.beyit // 41^a nazm itmege süsen gibi: süsen gibi
nazm itmege **D**.
42 Dīvān: 47.beyit // 42^b kim: Dīvān'da yer almamaktadır.; bākī: cāvīd **D**.;
42^b nite: niçe **M**.
1. A.E. 458: 4^b; Fiğānī Dīvānı: G.1

5. Zevk ideydi dirdi Cāmī ṭab‘ umuñ keyfiyyetin
İy FİĞĀNī ma‘ rifet bezminde Selmāndur baña

2.

BĀĶĪ

Mef‘ūlū mefā‘ilū mefā‘ilū fe‘ūlūn

Muzāri‘---+/+---+/+---+/+---

1. Hūrşid kim fezā-yı felekdür mesir aña
Degmez gedālar içre işigünde yir aña
Ṭaḳdı hilāl ḥalkasını gūş-ı ḥidmete
Oldı sipihr bende-i fermān-pezir aña
3. Yüz sürmez idi südde-i devlet me‘ ābına
Ḳul olmayaydı ḥüsrev-i gerdün-serir aña
Görmez mişāl-i kāmētünī çeşm-i rāst-bīn
Aḥvel baña meger ki görenler nazir aña
5. BĀĶĪ sülḥanda fark-ı sipihre ḳadem başar
Lutf-ı Ḥudā olursa eger dest-gir aña

3.

ZĀTĪ

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

Remel-+-+/-+-+/-+-+/-+-

1. İy göñül vaşf-ı leb-i cānānı ter ḳıl dā'imā
Ağzuñı şāfi mükerrer pür şeker ḳıl dā'imā
Başuña gün toğa tā mihr eyleye ol meh-liḳā
Maṭla‘-i bābında var āh-ı seḥer ḳıl dā'imā
3. Çün yolında ölene cān virür ol şirīn-nefes
Öl diril Cercīs gibi terk-i ser ḳıl dā'imā
Deyr-i ‘ālem içre şüret bulmak isterseñ eger
Ḥüsn-i mir'ātına yārūñ gel nazār ḳıl dā'imā
5. Gerçi olduñ müşteri ZĀTĪ metā‘-ı vaşlına
Ol mehūñ mirriḥ-i çeşminden ḥāzer ḳıl dā'imā

5^a dirdi cāmī: derd-i cāmī M.

2. A.E. 458: 5^b; Bāḳī Dīvānı: G.7

3. A.E. 458: 19^b; Zātī Dīvānı: G.32

4.

ḤAYĀLĪ

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec +---/+---/+---

1. Neden bî-kayd imiş Mecnûn-ı şeydâ
Ki konmuş başına biñ dürlü gavgâ

N'ola kılsam leb-i dildâr için âh
Kanı ' âlemde bir bî-dûd helvâ
3. Ayağa düş dilerseñ başa çıkmak
Bunuñla başa çıkdı cām-ı şahbâ

Vücûdum mülkidür Kâf-ı kanâ' at
Göñül murğıdur ol Kâf içre ' anğâ
5. ḤAYĀLînün dili deryāya beñzer
Suṭûr-ı şî' ridür emvâc-ı deryâ

[İbtidâ-i Harfî'l-Bâ]

005.

FİĞÂNÎ

Mef' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Hecrinde gördüğün bu toğuz ser-nigün kıbâb
Deryâ-yı eşküm üzre benüm oldu bir habâb

Vaşlı metâ' ın alur idüm naqd-i cân ile
Bâzâr içinde râst degül evdeki hisâb
3. Ḥâlün gamı şu deñlü za' if eyledi beni
Kim sâye-bân idinsem olurdu per-i zübâb

Zülfî ucından eylese ruhsârını ' iyan
Dirler ki toğdı cânib-i mağribden âfîtab
5. Dîdâr-ı yâri görmege bir dem FİĞÂNîyâ
Gözler idüp habâb aḡar sür' at ile âb

4. A.E. 458: 27^a; Ḥayālî Dîvânı: S.98

5. A.E. 458: 10^a; Fîğânî Dîvânı: G.3

2^a vaşlı: vaşl-ı **M.**

3 Dîvân: 4.beyit // 3^b per-i zübâb: pür zebân **M.**

4 Dîvân: 3.beyit // 4^a ucından: içinde **M.**

5^a görmege: görmek; bir dem: içündür **D.**

6.

NEV'İ

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. O şivelerle tebessüm o nāzlarla 'itāb
O Һandelerle tekellüm o 'işvelerle Һitāb

O meh-cebīn-i münevver o kec-rev ebrūlar
O ca' d-ı zūlf-i mu' anber o kākül-i pür-tāb
3. O cilveler o revişler meded o cünbişler
O ğamzelerle baķışlar o nergis-i pür-Һ'āb

O Һāl-i müşg-feşān o Һaṭ-ı ' abīr-efşān
O la' l lebler o dendān o gevher-i nā-yāb
5. Kirişmelerle nīgāh idicek o şehr-āşüb
Қalur mı NEV'İ-i dil k'olmaya Һarāb u yebāb

7.

NIŞARİ

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. O sāhirāne beyān-ı bedi' ile o cevāb
O şāirāne kelām-ı daķıķ ile o Һitāb

O lü'lü-i kelimāt ol cevāhir-i elfāz
O cān-fezā leb-i la' l ü o femn-i dürr-i nā-yāb
3. Meded meded nedür ol serv-қad o ğonçe-dehen
O gül-beden o sīmīn-ten o nergis-i pür-Һ'āb

O māh-sīne o mihr-i ' izār-ı meş'āle-dār
O şem' -i rüy-ı [cihān]-süz o Һihre-i pür-tāb
5. NIŞARİ şīşe-i sihr-i nażarla ol fettān
Esās-ı ṭab-ı ' imāret nihādum itdi Һarāb

6. A.E. 458: 22^b; Nev'î Dîvânı: G.23 // Mecmû' a'da Sîretî olarak başlıklandırılan şiir Nev'î'ye aittir.

1^a nāzlarla: nāz ile **M.**

3^b ğamzelerle: ğamzeler o **M.**

4^a ' abir: ' anber **M.**

5^b қalur mı Nev'î dil ki olmaya Һarāb u yebāb: қalur mı Sîretî dil olmaya Һarāb u bî-tāb **M.**

7. A.E. 458: 23^a; Nişārî Dîvânı'nda yer almamaktadır.

8.

MESİHİ

Mef'ülü fâ' ilâtü mefâ'ilü fâ' ilün

Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ol gönçe kim yüzine tutar âl ile niķāb
Bülbüllerinden utanup eyler meger hiçāb
İçmezlenürdi meclis-i gülşende gönçe lik
Şebnem güç ile koydı anuñ ağızına şarāb
3. Şūfî ' aceb mi cennete girsem hisābsuz
Yoķdur benüm günāhuma maķşerde çün hisāb
Deryā-yı eşküm üzre benüm oñmaduķ başum
Bād-ı hevā ile toludur nitekim habāb
5. Sürse yüzün MESİHİ yüzüne ' aceb degül
Tezhībi olıcaķ daķı mergūb olur kitāb

[İbtidā-i Harfū't-Tā]

009.

FİĖĖNİ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Cām-ı ' ışķuñ şevķ ile nūş itmişem rüz-ı elest
Şanmañuz kim zāhirā meyden olupdur cān mest
Şem' -i rūhsārına yārūñ dil düşüp pervāneveş
Perr ü bālin nār-ı hicrān ile itmişdür şikest
3. Ol kamer-ţal' atluya nāzır olaldan cümle halk
Māh u mihrūñ zerre-i kemterden oldu ķadri pest
Göreliden ķāmetin ol serv ķaddūñ nāreven
Gör ne ta' zīmle duruben bāğlamışdur karşı dest
5. Mest görüp ķūyında ' ayb itmeñ FİĖĖNİyi ki ol
Bir leb-i mey-gün firāķından olupdur mey-perest

8. A.E. 458: 33^a; Mesīhī Dīvānı: G.12

2^a lik: leb **M**. // 2^b şebnem güç ile: şebnemler üşdi **M**.

3 Dīvān: 4.beyit // Dīvān'daki 3.beyit Mecmū' a'da yer almamaktadır.

4 Dīvān: 5.beyit

5 Dīvān: 6.beyit // 5^b tezhībi: tezhīb **D**. // Dīvān'daki 7.beyit Mecmū' a'da yer almamaktadır.

9. A.E. 458: 8^a; FīĖānī Dīvānı: G.5

4^b ta' zīmle duruben: ta' zīm ile durup **D**.

[İbtidā-i Ḥarfū'l-Cim]

10.

ḤAYĀLĪ

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec +----/+----/+---

1. Ne ğam ger vaşl-ı yār için çekem renc
Kişi kim renc çekmez bula mı genc
Mekānuḡ Mekkedür kıblem evüḡ Ḳuds
Yüzüḡ Rūm ili zülfüḡ mülk-i Efrenc
3. Atınuḡ ayağına ruḡ koyayın
Tek iy şeh oynama düşmanla şatrenc
4. Cevānsın pīrlerden pend alğıl
Şaḡın 'āşıkıların dan alma ilenç
5. ḤAYĀLĪ ' ışkā düşdüḡ çünki şabr it
Ki olmaz ' ışk bī-ğam genc bī-renc

[İbtidā-i Ḥarfū'l-Çim]

11.

ḤAYĀLĪ

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Hezec +----/+----/+----/+----

1. Dilā Mecnūn-şıfat ' üryān-ı ' ışk ol pīrehenden geç
Belā meydānınuḡ girçek şehīdiyseḡ kefenden geç
Yüri her serv-i bālāya aḡıtma şu gibi gönlüḡ
Fenā gülzārınuḡ el çek gülinden gel dikenden geç
3. Çekilmiş düd-ı ḡasrettür bu bağıḡ serv-i dil-cūsı
Dökülmüş zehr-i miḡnettür ruḡ-ı ḡāke cemenden geç
Göḡül şehbāzunı sīmürg-ı Kāfa hem-cenāḡ eyle
Bu alçaḡlarda pervāz eyleyen zāḡ u zegandan geç

10. A.E. 458: 27^a; Ḥayālī Divānı: S.118
1^b kişi kim renc çekmez bula mı genc: kişi renc çekmez ise ola mı genc **M**.
2^a Mekkedür: Ka' bedür **M**.
5^b ki: kim **D**.
11. A.E. 458: 14^b; Ḥayālī Divānı: S.118
3^b ruḡ-ı: ruḡ u **D**.

5. HAYĀLĪ cāme-i zerbeft ü atlasdan olup fārīg
Libās-ı müste‘ārīden geçüp belki bedenden geç

12.

FIGĀNĪ

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Çarha āhum gice iy meh çekmese yalın kılıç
Böyle encüm içine yir yir kıran girmezdi hiç
Öykünürse yāra iy engüşt-i tīg-i āb-dār
Gökte māhı bir gice durduğı yirde iki biç
3. Bu dil-i güm-geşteye şorsam eger virmez cevāb
İy güneş yokdur dehānuñ zerrece var ise hiç
Halka olmuş bir yılan şandum dir iy servüm gören
‘Ārızuñ üstindeki bu zülf-i ‘anber pīç pīç
5. İy FIGĀNĪ çün fenā bezmine başduñ ayağı
Nüh sipihruñ bu toğuz peymānesin bir demde iç

[İbtidā-i Harfū'd-Dāl]

13.

FIGĀNĪ

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Bu hāristān-ı ‘ālemde açılmazsa gül-i maķşūd
Ne ğam iy bülbül-i cān işte gülzār-ı ‘adem mevcūd
Kaķupdur başuma cellād-ı ğamzeñ niçe kızmış mih
Gözümnden uçları çıkdı degül müjgān-ı hūn-ālūd
3. Ruķuñda hāl-i yektā ile baķş-i iştirāk eyler
‘Aceb mi ehl-i hind oda yaķarsa kāfir oldı ‘ūd

5^b geçüp: bezüp **M.**

12. A.E. 458: 7^b; FIGĀNĪ Dīvānı: G.9

1^a āhum gice iy meh: iy meh gice āhum **D.** // 1^b girmezdi: düşmezdi **D.**

2^b gökte māhı bir gice durduğı yirde iki biç: bir gice gökte māhı durduğı yirde iki biç **M.**

4^a bir yılan: şu yılanı **D.** / gören: görüp **D.** // 4^b üstindeki: üstünde **D.** / ‘anber: mu‘anber **D.**

5^b demde iç: yirden iç **M.**

13. A.E. 458: 6^a; FIGĀNĪ Dīvānı: G.10

1^b işte: çünkü **M.**

2^a kaķupdur: urupdur: **M.**

3^a yektā ile: yek-tāneyle **D.** // 3^b hind: dīn **M.**

Ne ğamlar çekdüğüm cām-ı belā ile firāķunġa
Ĥisāb almaġı terk eyle bilürsün olmaz ol ma' dūd

5. Tecellī-i şafā-yı şayķal-ı mir'āt-ı ĥāverden
O māhuñ 'aks-ı ĥüsnidür FİĠĀNī mā-huve'l maķşūd

[İbtidā-i Ĥarfü'r-Rā]

14.

FİĠĀNī

Mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Dīvāneñ olmasa senün iy şems-i bī-naẓīr
'Üryān gezer midi gice gündüz meh-i münīr
2. Hey pīr olası bu ne ĥasendür ki cān virür
Yüz sürmege ayaġuñā bir dem cüvān u pīr
3. Mülk-i ĥasende şāh olalı sen bu ĥüsn ile
Çok pādişāhı kendüzüne eyledün esīr
4. Ėaddün gibi yolunġa şu kim toġrı olmadı
Redd it yabāna at anı iy kaşı yā çü tīr
5. Baķmaz ise yüzüne n'ola yāruñ FİĠĀNiyā
Ol pādişāh-ı 'ālem ü sen bir gedā faķīr

15.

FİĠĀNī

Mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Nāz eyle çünki vardur eyā serv-i gül-' izar
Gülzār-ı ġamda bencileyin bülbülün hezār
- Sultān-ı 'ışķam oldı şerār ile dūd-ı āh
Şahrā-yı ġamda üstüme bir çetr-i zer-nigār
3. Şol kanlu kanlu dāġ ile bu cism-i nā-tüvān
Oldı şeh-i belāya bir altun beneklü zār

4 beyit Dīvān'da şu şekilde yer almaktadır:
Komadı yir yaşum rüy-ı zemīni ġarķ-ı āb itdi
Anuñçün dūd-ı āhum yir yir oldı göklere memdūd
14. A.E. 458: 6^b; FİĠĀNī Dīvānı'nda yer almamaktadır.
15. A.E. 458: 7^a; FİĠĀNī Dīvānı: G.17
3^a cism: çeşm M.

- Esrār-ı ʿışkuñ aňlayalı ħāletin şehā
Terkīb-i cismüm eyledi bād-ı fenā ğubār
5. Kimdür FİĞĀNİ dirseñ eyā ħüsrev-i zamān
Bir derd esiri ʿışkla Ferĥād-ı rüzgār

16.

ĤAYĀLİ

Mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. Kelāmum ehl-i derdün dā'imā vird-i zebānıdur
Maĥabbet ʿāleminün her sözüm bir dāsītānıdur
Şanemler yādına deyr-i cihānda āhum u eşküm
Nevā-yı erġanūnıdır şarāb-ı erġavānıdır
3. Bozaldan şüret-i Erjengi sen bu naķş-ı dil-keşle
Benüm vaşfuñda her beytüm Nigāristān-ı Mānıdır
4. Varurşañ kabır-i Mecnūna temāşā kıl ki Leylānuñ
Mükeĥĥal çeşminün her üstüĥānı sürmedānıdur
5. Bugün devrinde bir Dārā-yı Cem-ķadr ü felek-taĥtuñ
ĤAYĀLİ ʿarşa-i nażmuñ ser-āmed pehlevānıdur

17.

FİĞĀNİ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1. Her kaçan ol bī-vefā aġyār ile sāġar çeker
ʿĀşık-ı dil-ĥasteler ķanlar yudar ġamlar çeker
Dōstlar bilsem ġünāhum n'eyledüm ol dilbere
Ĥışm idüp mestāne çeşmi ķatlüme ĥançer çeker
3. Ĥasret-i laʿlünle cānā dil belā bezminde āh
Dem-be-dem ķan aġlayup ķanlar yudar semler çeker

4^a ĥāletin: ĥayretin **D**.
16. A.E. 458: 9^b; Ĥayālī Dīvānı: G.174
1^a kelāmum: kelāmın **D**.
2 Dīvān: 4.beyit
3 Dīvān: 2.beyit
4 Dīvān: 3.beyit
17. A.E. 458: 10^b; Fīġānī Dīvānı: G.20
3^a ĥasret: ĥançer **M**.

Āh-ı âteş-nākūmi kim görse başum üzre dir
Bende-i maḳbūlidür şāhuṅ livā-yı zer çeker

5. ‘Ālemün sultānidur dirse FİĞĀNİ vechi var
Ḥāk-i pāyuṅdan efendi başına efser çeker

18.

ŞUN‘İ

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Remel ++--/++--/++--/++-

1. Lāle ruḥsāruṅa öykündüğü içün gül-i ter
Pāresin itdi ḳulaḡınca anuṅ bād-ı seḫer
Ne ‘aceb ḫālī var iy sākī şūrāḫīnün kim
İl içer ḳanını ol kendi ziyānına güler
3. Yārdan irdi biḫamdillāḫ esenlik ḫaberi
Şimdi geldi ayaḡı tozı ile bād-ı seḫer
4. Cān virürken ḡam-ı ‘ışḳuṅda anup dildārı
Geçemez daḡı hevādan bu göñül āḫ eyler
5. ŞUN‘İyā pīre-zen-i dehr seni aldamasun
Dōst olmaz ḳarı düşmen kişīye eyle ḫazer

19.

ḤAYĀLİ

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Remel ++--/++--/++--/++-

1. İşigünde dime ol seng-dilün taş yatur
Naḡar it her ḳademinde nice biṅ baş yatur
Dergehinde dil-i ‘uşşāḳa ḳaçan olsa ḫisāb
Ḥākde dut ki bī-ḫad dāne-i ḫaşḫaş yatur
3. Eşḳ ile ḳıldı gözüm rāḫ-ı ḫayālinde ḳarār
Mū-miyānın yazamaz ḫāme-i naḳḳāş yatur

18. A.E. 458: 11^a; Gelibolulu Şun‘i Dīvānı: G.31

2 Dīvān: 3.beyit // 2^b ziyānına: zebānına D.

3 Dīvān: 2.beyit

4^a ‘ışḳuṅda: ‘ışḳıyla D.; anup: görüp M.

5^b ḳarı: kızı D.

19. A.E. 458: 14^b; Ḥayālī Dīvānı: S.159

2^a ‘uşşāḳa: ‘uşşāḳ // 2^b ki: yine D. bī-ḫad dāne-i: dendāne-i D.

3^a Dīvān: 4^a // 3^b ḫāme-i: ḫane-i M.

- Ḥublar zülf-i siyehkârı durur sünbül-i bâğ
Kara toprakda nice la‘l-i güher-pâş yatur
5. Oldı nâ-yâb görüp nazm-ı ḤAYÂLi yi ḥasûd
Pertev-i mihre nazar eylese ḥuffâş yatur

20.

RAḤMÎ

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Fiğân ider yine bülbül bahârı görmışdür
Benüm gibi o da bir gül‘izârı görmışdür
Benefşe pür-figen olmuş turur perişân-hâl
Meger ki sünbül-i zülf-i nigârı görmışdür
3. Benem o şadr-nişîn-i muḥibb-i ḥâne-i ‘ışk
İçine girmedi Manşûr dârı görmışdür
4. Nedür bu ḥüsn-i melâḥat nazîrûn olmazmış
Efendi gerçi kuluḡ çok diyârı görmışdür
5. Vücûd-ı ‘âleme RAḤMÎ ‘adem dir ise n'ola
Umûr-ı dünyede çok i‘tibârı görmışdür

21.

EMRÎ

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Meh gam-ı ruḥsâr-ı zibân ile kendin pâreler
Çarḡ aḡa aḡlar gözinûn yaşıdur seyyâreler
Tîr-i gamzenle nigârâ ‘âşık öldürdün gibi
Yası var ebrûlarınun yine geymiş şareler
3. La‘l-i nâbuḡ yâdına câm-ı şarâba düşdiler
Kûşe-i meyḥânelerde iy şanem âvâreler
Döymeyüp feryâduma taş başmadıysa baḡrına
Yâ nedür iy dōst dīvârundaki seng-ḥâreler

20. A.E. 458: 17^a; Bursalı Raḥmî Dīvânı: G.41
3^a muḥibb-i ḥâne-i ‘ışk: maḥabbet-i cānân D.
4 Dīvân'daki 4. beyit Mecmû‘ a'da yer almamaktadır.
5 Dīvân: 6.beyit
21. A.E. 458: 18^a; Emrî Dīvânı: G.120
4^a taş: taşlar M.; başmadıysa: başupdur M. // 4^b seng: şol D.

5. Tîr-i cānānum gibi bir servden ayırdılar
Sînem üzre EMRîyā acımasun mı yâreler

22.

RAĦMÎ

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Ne dil-i haste-i mecrûhuma merhem bulunur
Ne zamān guşşaları def' ine hem-dem bulunur
Ne perîşānlığını hâţır-ı sevdā-zedenün
Merhamet eyleyüben bir şorar âdem bulunur
3. Ne ğam-ı ' ışk-ı nigār ile perîşān dilümün
Rāzını söylemege mūnis ü maḥrem bulunur
Bulmazam niçe kim sa' y iderem şādlığı
Şādlık ister ikeñ belki niçe ğam bulunur
5. RAĦMîyā yār vişāline qarîb oldukça
Âh kim her yañadan māni' -i muḥkem bulunur

23.

ŞEM'Î

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Gül yüzünçün giceler şubḥa deġin zār ü nizār
Cān virür gülşen-i kūyuñda benüm gibi hezār
Görelî serv-i ser-efrāzuñı iy gülbün-i nāz
Çöpçe gelmez gözi Sidre vü Tûbî vü çenār
3. Ğarḫa virmezdi gözüm baḥr-i tenüm zevraḫını
Rûzgār ile benüm ' ömrüm eger olsa kinār

5^a cānānum: cānāne **M.**

22. A.E. 458: 18^b; Bursalı Raḥmî Dîvānı: G.69

2^a perîşānlığını: perîşānlığı **M.**

3^a perîşān: şikeste **M.**

4^a niçe kim: nitekim **M.** // 4^b ikeñ: iseñ **M.**

23. A.E. 458: 20^a; Prizrenli Şem'î Dîvānı: G.57

1^b gibi: bigi **M.**

2 Dîvān: 3.beyit // 2^a gülbün: gülşen **M.** // 2^b gözi: gözüm **M.**

3 Dîvān: 4.beyit

- Sākī-i devr-i zemān devri ‘aceb devr durur
Kimisi cām-ı şafā kimi çeker renc-i humār
5. Rişte-i cānın idüpdür şanemā ŞEM‘İ fetil
Yanmağa zülf ü ruḥuṇ şevḳi ile leyl ü nehār

24.

ŞEM‘İ

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Germ olursın iy göñül gül yüzlü cānānuḡ mı var
Şubḡ olunca sīnede bir māh-ı tābānuḡ mı var
Ḥātem-i la‘ lüḡle nerm itdün cihānı iy perī
‘ Ālemi mūm eyledün mühr-i Süleymānuḡ mı var
3. Sidreye baş egmeyüp Ṭübīye vırmezsin selām
İy göñül yanūda bir serv-i ḥirāmānuḡ mı var
4. Yirde gökde mişli yok bir āfitābum var benüm
İy felek ya‘ ni senūḡ de mihr-i raḡşānuḡ mı var
5. Başıḡa odlar yakup feryād idersin ŞEM‘İyā
Cevri çok dünyā gibi zulm issi sulṭānuḡ mı var

25.

ESİRİ

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Okıyan ‘ışḡuḡ kitābın kāmīl-i insāndur
Bu meşeldür ‘ışḡ ḡālīn bilmeyen ḡayvāndur
Her ki geldi ḡānḡāḡ-ı ‘āleme abdālveş
Ḳondı göçdi ol hemān ḡüyā ki bir miḡmāndur

-
- 4 Dīvān: 6.beyit // 4^a devrdurur: devrdür **M.** // 4^b renc-i humār : renc ü humār **M.**
- 5 Dīvān: 7.beyit
24. A.E. 458: 21^b; Prizrenli Şem‘İ Dīvānı: G.41
- 1^a göñül: felek **M.**
- 3 Dīvān: 7.beyit // 3^b yanūda: yanūnce **D.** // Dīvān'daki 3.beyit Mecmū‘ a'da yer almamaktadır.
- 4 Dīvān: 8.beyit // 4^b raḡşānuḡ: tābānuḡ **D.**
- 5 Dīvān: 9.beyit // Dīvān'daki 5.ve 6.beyitler Mecmū‘ a'da yer almamaktadır.
25. A.E. 458: 22^a; Esīrī Dīvānı'nda yer almamaktadır.

3. Tekye-gāh-ı ‘ālem içre rûz u şeb abdāl-ı dil
Hâk bile esrâr-ı ‘ışk ile katı hayrândur
Tutalum ger pâdişâh olduñ cihâna iy göñül
Yüz biñ ‘ālem eyleseñ ‘ālem hemân bir andur
5. İy ESİRİ ‘ārif isenñ anla ‘ışkuñ hâletin
Zîrâ ‘ışk didükleri ‘ālemde bir sultândur

26.

ḤĀLETİ

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Her kaçan kim yanuma biñ nâz ile cānân gelür
Şanasın iy dil bugün bu mürde cisme cān gelür
Ben nice hayrân ü ser-gerdân ü zâr olmayayın
Karşudan ol serv-kâmet gözleri mestân gelür
3. ‘İşkdan hergiz haberdâr olmayan âdem degül
Ma‘nide hayvândur ol şüretâ insân gelür
4. İtme dervîşâna iy münkir haķâretle nazâr
Ḥānķâh-ı Gülşenîdür bunda çok sultân gelür
5. Derde şabr eyle şikâyet eyleme dildârdan
Cānib-i Haķdan saña iy ḤĀLETİ dermân gelür

27.

ḤAYĀLİ

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Belâlar bezmine sînem benüm meyḥânedür dirler
Kızarmış dâğuma meyle tolu peymânedür dirler
‘Aceb mi âfitâba şa‘şa‘a zencîr-i zer olsa
Ġamından sen hilâl-ebrû mehûñ divânedür dirler
3. Saña ma‘mûr-ı ‘ālemdür diyenler baña iy nâşih
Haķîķat gencine mâlik olan vîrânedür dirler

26. A.E. 458: 22^b; Şâ‘ire ait bir divân tespit edilememiştir.

27. A.E. 458: 23^a; Ḥayālî Divânı: S.192

1^b dâğuma meyle: dağum ile **M**.

2^a zencîr-i zer: zencîrler **M**.

3^a iy: hem **M**. // 3^b virânedür: divânedür **M**.

Olanlar lücce-i baħr-i muħiṭ emvācına nāzır
Gözüm yaşına nisbet bir kuru efsānedür dirler

5. HAYĀLİ çārsū-yı ıṣḡda her müjgān-ı Mecnūnı
Ḥayāl-i zūlf-i Leylāya düzülmiṣ ṣānedür dirler

28.

HAYĀLİ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gül yüzünde iy perī zūlf-i perīṣānuḡ mı var
Gülşen-i cennetdür anda tāze reyḥānuḡ mı var
Yār ile aḡyārı gördüm oturur bir gün didüm
İy melek-şüret nedür yanuḡda şeyṭānuḡ mı var
3. Öldürürsün ıāşıḡı raḡm eylemezsın iy ṣanem
Hey ne kāfırsın senüḡ sīneḡde imānuḡ mı var
4. Gel iḡende kendüḡe germ olma iy bāḡ-ı behiṣt
Kāmet-i dilber gibi serv-i ḡıramānuḡ mı var
5. Bu HAYĀLİ ḡasteyi öldürmek istersin şehā
Ka'be-i kūyuḡda yoḡsa yine ḡurbānuḡ mı var

29.

NESİMİ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Her kiṣiḡnüḡ ṣorma ḡālin kisvetinden bellidür
Şoḡbet-i ırfān görenler ḡidmetinden bellidür
Ḥaḡ Te' alā ıilm içinde çünki sīmāhum didi
Her kiṣiḡnüḡ baḡ yüzine şüretinden bellidür
3. Dervişüḡ pīrini ṣormaḡ didiler ıādet degül
ıĀrifāne yek naḡār ḡıl cünbiṣinden bellidür
Didiler kim müdde' iyi sen nesinden bilesin
Ben didüm ki aḡzı egri eḡsesinden bellidür

5^b zūlf-i: çeşm-i M.

28. A.E. 458: 23^a; Ḥayālī Dīvānı: S.136

2^a bir gün: iken D.

3^a iy ṣanem: dōstum M.

29. A.E. 458: 23^b; Nesīmī Dīvānı'nda yer almamaktadır.

5. İy NESİMİ naḳdini nādān eline virme kim
Gevheri merdān bilür hem kıymetinden bellidür

30.

ḤALİLİ

Fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Hafif ++-- / +-+- / ++-

1. ‘Āşıḳa dil-rübā mı eksük olur
Ehl-i derde belā mı eksük olur
Ben ölürsem belā ile iy dōst
Saḡa bir mübtelā mı eksük olur
3. Gülşen-i ḥüsnine o ḡonçe-lebün
Bülbül-i ḡoş-nevā mı eksük olur
N'ola yār olmaz ise ol yüzi gül
Baḡa bir meh-liḳā mı eksük olur
5. Ne şorarsın ḤALİLİ aḡladığım
Yār ile mācerā mı eksük olur

31.

ĀNİ

Fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Hafif ++-- / +-+- / ++-

1. Ḥançerini taḳınsa ḡamze-i yār
İki göz arasında cāna kıyar
Mīve-i la‘l-i yāre diş bileyen
Hiç olur mı ki ola ber-ḡurdār
3. Bāḡ-ı dehr içre pāyına servün
Balṭa çaldı o serv-i ḡoş-reftār
Mihr idelden o māha ḡurşidün
Yandı yaḡıldı pek ḡarāreti var
5. Ḳāmet-i yāre serv dik gelse
Rūzgār elleyüp ĀNİ şarşar

30. A.E. 458: 24^a; Şā‘ ire ait bir dīvān tespit edilememiştir.

31. A.E. 458: 24^b; Şā‘ ire ait bir dīvān tespit edilememiştir.

32.

ḲĀDİRĪ

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Her kaçan ol sîm-ten nâz ile giyse qaralar
Şanuram ebr-i siyeh yüzini mâhuñ qaralar
Dilberâ hâl ü hañuñ uyħuda gelse gözüme
Görürem ol gice seyrümde ser-â-ser qaralar
3. Bu dil-i mecrūhumı qorqutmağ için kaşı yâ
Müje oqları ile her dem vurur yayqaralar
Nâz hınnâsı ile destini reng eyler imiş
Hûblar kanuma nâ-hağ ne için el qaralar
5. ḲĀDİRĪ³ arız-ı yâre idüp ilkâ hañ-ı yâr
Şanasın Mışra hemân yürüyüş itdi qaralar

33.

RŪHĪ

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Lâle-ruhlar tonanup nâz ile geyse qaralar
Âl iderler ki döküp kanımı hâke qaralar
Fitne kopardı yine devr-i ruhında hañ ü hâl
Şaldı Rum iline ğavgâyı bir iki qaralar
3. Çin idüp kaşlarını urma başa ğamzeñ oğın
Bir dil almağa nedür çağ bu kadar yayqaralar
Dide merdümeleri yaşum dökeli oldı⁴ iyân
Görinür başladı gūyâ ki denizden qaralar
5. Şi' re meylün göreli RŪHĪ-i dil-ħaste senün
Eline ħâme alur defter ü dīvân qaralar

32. A.E. 458: 25^b; Şâ' ire ait bir dīvân tespit edilememiştir.

3^a kaşı yâ: ol kaşı yâ; Vezin gereği bu şekilde okunmuştur.

4^a reng; rengin; Vezin gereği bu şekilde okunmuştur.

33. A.E. 458: 26^a; Bağdatlı Rūhī Dīvānı'nda yer almamaktadır.

34.

DERÜNİ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İy kamer varma geyüp kūyına her şeb qaralar
Bir gün ol şāha geçerler seni yüzi qaralar

Mısr-ı hüsnünde 'aziz olsa n'ola hāl ü haṭuṇ
Gerçi kim Mısrā 'aziz olduğu yokdur qaralar
3. Ol şanem zülfini 'arz itdügi bu 'arızına
Ka'bedür iki yüzün örtüle lābūd qaralar

İremez āb-ı 'izāruṇda qalup zülfüne dil
Düşdi bir nehr-i firāvāna görünmez qaralar
5. Cān revān eyler iken ḥaste DERÜNİ lebüṇe
Hey di peyveste qaşuṇ eylemesün yayqaralar

35.

ḤAYĀLİ

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Günümi kara iden zülf-i siyeh-kāruṇdur
Beni odlara yaқан āteş-i ruḥsāruṇdur

Yol başup şabr metā' ını alan 'uşşākuṇ
Devr-i hüsnünde şehā turre-i tarrāruṇdur
3. Şordığım çün bir ağız la' lüne sırr-ı dehenün
Yok yire kanum içen gamze-i hūn-h'āruṇdur

Duruban nāz ile gülşende şalınuḳca şehā
Servi ḥayretde kıoyan şive-i reftāruṇdur
5. Şu gibi yüz süriyü geldi ḤAYĀLİ қаpuṇa
Anı redd itme şehā 'āşık-ı didāruṇdur

34. A.E. 458: 26^a; Şā' ire ait bir dīvān tespit edilememiştir.

35. A.E. 458: 27^b; Ḥayālī Dīvānı'nda yer almamaktadır.

36.

MESİHİ

Mef'ülü fâ' ilätü mefâ'ilü fâ' ilün

Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Gerçi 'arūs-ı hüsnuñe zülfün niķāb olur
 orķum budur ki arada dā'im ķicāb olur
 att-ı lebünle cānuma irdi yine ğubār
 Her ķanda ise fitneye bā' iş şarāb olur
3. Meh-pāreler durur n'ola tıfl ise hūblar
 Her birisi zamān ile bir āfitāb olur
 Dīvār-ı ķaşrı şemsesidür āfitāb-ı ķarķ
 Ol şehriyār-ı hüsñ ne 'ālī-cenāb olur
5. Diler MESİHİ kūyuña irişse vaşluñı
 Bilür ki Ka' be içre du' ā müstecāb olur

37.

MESİHİ

Fā'ilätün fā'ilätün fā'ilätün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bu ne istiġnā olur bu niçe 'izz ü nāz olur
 Kim seni çok sevdüğümce baña meylün az olur
 Gel bugün şehir-i sarāy içinde beglük idelüm
 Kim bilür yarın felek kimlerle 'işret-bāz olur
3. Cāñ u dil murġın n'içün şayd eyledün didüm didi
 Bosnadur bunda kim anadan toġan şehbāz olur
 Zülfün ucında benün puşı ķomış dil almaġa
 Vay niçe 'ayyārdur niçe kemend-endāz olur
5. Çeng-i ġamda nāle eylerken MESİHİ dün gice
 Zühre gökde işidüp didi ne erkek sāz olur

36. A.E. 458: 29^b; Mesîhî Dîvânı: G.43
 2^a cānuma irdi yine: irdi yine cānuma **D**.
 5^a kūyuña: vaşluñı **D**.; vaşluñı: kūyuña **D**.
 37. A.E. 458: 29^b; Mesîhî Dîvânı: G.71
 3^b bosnadur bunda kim anadan: bu Tuna yalısidur bunda **M**.
 4^a puşı ķomış: puşudadır **D**.; 4^b vay: vah **M**.
 5^a çeng-i: bezm-i **M**.

38.

YAḤYĀ BEG

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ' Ālemün yokdur şafası derd-i bî-dermānı var
Bu metā-' ı vuşlata aldanmañuz hicrānı var
Her firāķuñ bir vişāli her belānuñ āḥiri
Her cefānuñ bir vefası her ğamuñ pāyānı var
3. Cevr-i yār u ṭa' n-ı aġyār u cefā-yı rūzgār
Ġam degül ol ' āşıķ-ı şeydāya kim cānānı var
Günde yüz biñ ' āşıķın giryān ider bülbul gibi
Bu gülistān-ı cihānuñ bir gül-i ḥandānı var
5. Muķtezā-yı yāra rāzı ol cefādan aġlama
Ḥānķāh-ı ' ışķuñ iy YAḤYĀ yolu erkānı var

39.

ḤAYĀLİ

Fā' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Hafif - + - - / + - + - / + + -

1. Derd-i dilber ġidā-yı rūḥumdur
Ḥūn-ı dil bāde-i şabūḥumdur
Pend-i nāşıḥdan eyleyen beni dūr
Sāķiyā tevbe-i naşūḥumdur
3. Baḥr-i zāta sefinedür tevḥīd
Piri deryā-şinās Nūḥumdur
Seyr-i eşyā zī mülk tā melekūt
Bir seḥerde olan fütūḥumdur
5. Metn-i ' ışķı ḤAYĀLİ ben açdum
Şerḥalar sīne-i şurūḥumdur

38. A.E. 458: 30^a; Yahyā Bey Dīvānı: G.58

2 Dīvān: 3.beyit

3 Dīvān: 2.beyit

39. A.E. 458: 31^b; Ḥayālī Dīvānı: S.153

2 Dīvān: 4.beyit

3 Dīvān: 2.beyit // 3^b piri: pīr-i M.

4 Dīvān: 3.beyit

5^b şerḥalar sīne-i şurūḥumdur: sīnede şerḥalar şurūḥumdur D.

40.

ḤAYĀLĪ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dil-rübālar kim benüm şabr ü qarārum aldılar
Çekdiler evvel elümden ihtiyārum aldılar
Kānlu yaşumdan çemen gülzāre virdi reng-i rū
Üşdiler bülbülleri feryād ü zārum aldılar
3. Şabrumı dilden kara gözlü güzeller kapdılar
Bir nice şehbāzlar elden şikārum aldılar
Sīnemün meydānı tōlsa kānlu yaş ile n'ola
Leşker-i miḥnet beden gibi ḥişārum aldılar
5. Zahm-ı sīnemden ḤAYĀLĪ tīr-i yāri çekdiler
Piste-leb bir serv-kāmet gül-izārum aldılar

41.

ḤAYĀLĪ

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Nedür cān kim anı sen nāzenīn cānāne virmezler
Saḡa 'āşık olanlar yoluḡa cānā ne virmezler
Lebi sevdāsı gönlümde yaraşur zāhidā yārün
Bu bir la' l-i muşaffādur anı her kāne virmezler
3. Ḥarābāt erleri bir sengi bālīn itseler anı
Serīr-i devlet üzre mesned-i sulṭāne virmezler
Züleyḡāsın şu kim tuḡyān-ı nefsinden cüdā itdi
Anuḡ Mışr-ı vücūdın Yūsuf-ı zindāne virmezler
5. ḤAYĀLĪ 'ışk-ı Leylāya heves kılduḡ velī anı
Belā destinde her Mecnūn-ı ser-gerdāne virmezler

40. A.E. 458: 31^b; Ḥayālī Dīvānı: S.151

41. A.E. 458: 31^b; Ḥayālī Dīvānı: S.152

4^a itdi: kıldı D.; 4^b vücūdın: vücūdı D.

42.

BÂKÎ

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. Göñül bir rind-i 'âlem-süz şüh-ı şeh-levend ister
Ki 'ışk odına yakmağa dil ü cânın sipend ister
Belâ-yı bend-i zülfünden hâlâş it cân-ı miskîni
Esîr-i miñnet-i 'ışkuñ ne bend ü ne kemend ister
3. Qarâr itmez göñül murğı bu bâğuñ degme şâhında
Nihâl-i qadd-i dilber gibi bir serv-i bülend ister
Mezâkın zehr-i qahr-ı miñnet-i eyyâm telh itmiş
Lebünden 'âşık-ı bî-şabr u dil bir pâre qand ister
5. Murâdı sîneye ol serv-i sîm-endâmı çekmekdür
Semend-i tab-ı BÂKÎ bir gümüñden sîne-bend ister

43.

ĤAYÂLÎ

Me'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' - - + / - - + / - - + / - - +

1. Efğâna 'andelîbi kaçan bâğa şaldılar
'Üryân-ı 'ışk olanları ocağa şaldılar
Dâğ-ı siyâhumı görüp âh itdi ehl-i derd
Pervâzî şâhbâzları zâğa şaldılar
3. Cârüb-ı şa' şa' ayla seher mihri âh kim
Küyundan ol gülün yaşum ırmağa şaldılar
Geldi benefşe bâğa arar haţţına mişâl
Reng-i ruñuna lâleleri dâğa şaldılar
5. Âb-ı leţâfet ile ĤAYÂLÎ kelâmuñı
Gülzâr-ı kâ'inâtı şuvarmağa şaldılar

42. A.E. 458: 32^a; Bâkî Dîvânı: G.143

1^b cânın: cāndan **D**.

5^b bir: Mecmû' â'da yer almamaktadır.

43. A.E. 458: 14^b; Ĥayâlî Dîvânı: S.155

3^a şa' şaayla seher mihri: şa' şaa vü sipihr-i mihr **M**.

4^a arar: ider **M**.

44.

HÄVERİ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Kapağa yüz sürmeyen sen şahdan mehcürdur
Kim 'ibadet itmeyen dergāh-ı Hāğdan dūrdur

Öliceğ rūz-ı kıyāmetde 'azāb olmaz bağa
Nār-ı 'ıṣṣuṣ sīnede cānā du' ā-yı nūrdur
3. İrmedin öldüm o şirīn la' lūne Ferhādvār
Hūsrevā oṇmaz imiş üstād olan meşhūrdur

Şu yirine kḫanımı içmek dilermiş gözlerūṇ
Çeşm-i mestūṇ iy perī beṇzer yine maḥmūrdur
5. Yana yana ḥālūmi 'arz itdi bezm-i yārda
HÄVERİ tūmār-ı şī' rüm şafḥā-i kāfūrdur

45.

ZĀTİ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Her kaçan gözde ḥayāl-i 'arız-ı cānān tūrur
Aṇa karşı kirpügūṇ şaf bağlayup dīvān tūrur

Cūst ü cū itdi şu deṇlū şīve-i refṭarūṇı
Serv-i bālā kād kılup gülşende ser-gerdān tūrur
3. Deyr-i 'ālemde görelden iy ḥālilūm ḥüsnūṇı
Arkasın dīvāra urmuş her şanem dīvān tūrur

Ol perī-rūyı meger da' vet ider esmā ile
Şūfī-i şehrūṇ elinde sübhā-i mercān tūrur
5. Rāst gelse ol boyı serve reh-i meyḥānede
Yıkılup ol demde ZĀTİ gidemez bir ān tūrur

44. A.E. 458: 19^b; Hāverī Dīvānçesi G.9
1^a şahdan: şahidin **D.** // 1^b itmeyen: kılmayan **D.**
2^a öliceğ: olıcağ **D.**
3 Dīvān: 4.beyit
4 Dīvān: 3.beyit
45. A.E. 458: 28^b; Zātī Dīvānı'nda yer almamaktadır.

46.

DĀĪ'

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Āsitānuḡda kaçān iy şeh 'adū dīvān ṭurur
Bāb-ı cennetdūr ṣān anda cem' olup Şeytān ṭurur
Cāmi' içre iy ṣānem görse seni 'āşıklaruḡ
Kimisi ḡalkar düşer ol dem kimi lerzān ṭurur
3. Zūlf ü ḡaddūḡ ḡasretiyle gül-sitānda serverā
Boynını egmiş benefşe lāle ser-gerdān ṭurur
Şöyle bī-hūş itmiş esrār-ı lebūḡ dīvāneler
Kendüzünden kimi geḡmiş kimisi ḡayrān ṭurur
5. Hecr-i yār ile kaçān iy DĀ'Ī mey nūş eylesem
Yüregümde derd olup ol dem cigerde ḡan ṭurur

47.

ṬĀLĪ'Ī

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Āsitānuḡdan ıraḡ olan şehā miḡnetdedūr
İşbu kūyı her ki yaşdanur yatur rif' atdedūr
Cennet-i kūyuḡ nigārā her ki idinmez vaṭān
Kendü şehrinde daḡı olursa ol ḡurbetdedūr
3. Şūfiyi gör kim bize her gün gelūr zāhidlenūr
Şora varsāḡ ḡalvetinde her gice şoḡbetdedūr
'Āşık-ı didāruz iy vā' iz bize ṭa' n eyleme
Sencileyin ṣānmaḡıl kim göḡlümüz cennetdedūr
5. ṬĀLĪ'Ī 'ālemde meşhūr olduḡ iḡen 'ışık ile
Key ṣaḡın kim āfet-i dünyā-yı dūn şöhretdedūr

46. A.E. 458: 29^a; Dāī Dīvānı'nda yer almamaktadır.

4^a Mısranın vezni aksamaktadır.

47. A.E. 458: 32^a; Şā' ire ait bir dīvān tespit edilememiştir.

48.

ŞĀMĪ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dil ğam-ı 'ışkunda yārūñ bī-ser ü bī-pā yatur
Nālesi var kendüsi yok şöyle nā-peydā yatur
N'idügin bilmez cihānda hecr-i ğam dañi uyur
Cāme-h'ābında anuñ kim bir semen-sīmā yatur
3. 'İşkumuñ şebbāzı pervāz eylese cānā meger
Seyl-i eşküm cūşa gelse havfdan deryā yatur
Dīde-i 'ibretle kıl bañr-i zemīne bir nazār
Niçe şāhib-şevket ü niçe serīr-ārā yatur
5. Kevşeri ol ŞĀMĪ görmiş 'aklı başından gidüp
Hāke düşmiş āfitāb-ı evc-i istiğnā yatur

49.

EMRĪ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bezm-i mañşerde olursa dīdeden dīdārı dūr
Nālemüñ nāyına āheng ola ol meclisde sūr
Küşte-i 'ışk olduğına şem' budur rüşen delīl
Gündüzin aşıldı indi gicesi üstine nūr
3. Arkası üzre yatarsa küşte-i hicrān n'ola
Cān çekişmekden hālāş olmışdur itmişdür huñūr
Haññuñ üzre zūlf-i 'anber-bār şöyle şalınur
İy Süleymānum ki olmaz ayağı altında mūr
5. 'Anberīn hālinden EMRĪ boyanup dütmek diler
Bezmdede harc itmek ile bir iki minķār buñūr

48. A.E. 458: 32^b; Şāmī Dīvānı'nda yer almamaktadır.

49. A.E. 458: 11^b; Emrī Dīvānı: G.111

2^a budur: bu **M**.

5^a dütmek: gitmek **D**.

50.

BÂKÎ

Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Berg-i gülden yüzi ol lāle-‘ izaruñ terdür
Nükte fehm eyle begüm haylīce rengin yirdür

Murğ-ı dil nağmeleri şevkine gül ruhlarının
Ne şafā-bahş edālar ne güzel yirlerdür
3. ‘Aynına şanma ğubārı ala erbāb-ı nazar
Bizi hayrān iden esrār-ı leb-i dilberdür

Mīve-i vaşlına bir kāmēti Tūbā güzelün
Zāhidā her kim irişdiyse yitişmiş erdür
5. Cūy-ı hūsn ābı taşup çıkmış o servün biline
BÂKîyā şanma miyānında turan hançerdür

51.

BÂKÎ

Fā' ilâtün fā' ilâtün fā' ilâtün fā' ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+--

1. Başdan meclisde sākīler qarārum aldılar
Bir ayağ ile elümden ihtiyārum aldılar

Hār-ı hecründe görüp hālüm baña öykündiler
Bülbülān-ı bāğ-ı ‘ālem āh u zārum aldılar
3. Zāğlar bir kebk-i ra' nādan üşüp ayırdılar
Şāh-bāz-ı ‘ışk iken elden şikārum aldılar

Şaff-ı müjgānın görüp ol šāha dil virdüm hemān
Tob-ı ğabğabla beden gibi hisārum aldılar
5. Sıneme çeksem elifler dāğlar yakşam n'ola
BÂKîyā bir serv-kāmet gül-‘ izarum aldılar

50. A.E. 458: 16^a; Bâkî Dīvānı: G.107

1^a yüzi: ruḥı **D**.

51. A.E. 458: 16^a; Bâkî Dīvānı: G.178

1^b Bu mısra Dīvān'da şu şekildedir:

Çekdiler evvel elümden ihtiyārum aldılar

3^b şikārum: şikār **M**.

52.

ḤAYRETİ

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Remel ++--/++--/++--/++-

1. Künc-i miḥnetde baḡa ḡuşṣa vü ḡam yār yiter
Göñlümi eglemege mūnis ü ḡam-ḡār yiter
Şubḡa dek her gice göz yummayuban aḡladığum
Baḡa ger ‘aşık isem devlet-i bīdār yiter
3. Bir iki gün bu fenā evde eger ādem isem
İşigün itleri yārān-ı vefādār yiter
Varmayam gülşene gülzār-ı cinān olsa eger
Baḡa geh ḡāḡ teferrüc ruḡ-ı dildār yiter
5. Cennet-i vaşlı ṭama‘ itme inen ḤAYRETİyā
‘Āşık-ı şādık isen ger saḡa dīdār yiter

53.

ḤAYRETİ

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Remel ++--/++--/++--/++-

1. Ne melāmet gibi bir künc-i selāmet bulınur
Ne nedāmet gibi eglenmeḡe ālet bulınur
Ne benüm zaḡmuma zaḡmet gibi şıḡḡat görünür
Ne benüm göñlüme miḥnet gibi rāḡat bulınur
3. Ne ben üftādeye ḡurbet gibi raḡbet yiri var
Ne bu dil-dādeye zillet gibi ‘izzet bulınur
Ne olur meykede künci gibi hürmet şadı
Ne ḡarābāt gibi kūşe-i vaḡdet bulınur
5. ḤAYRETİNÜN yoḡ ise ‘aḡlı ne var iy şūfī
Her ne deḡlū dir isen ḡaflet ü ḡayret bulınur

52. A.E. 458: 16^a; Ḥayretī Dīvānı: G.46

2^a yummayuban: yummayup **M.**

4^a gülşene gülzār-ı cinān: gülşen-i firdevse vişāl **M.**

53. A.E. 458: 16^b; Ḥayretī Dīvānı: G.110

3^b dil-dādeye: üftādeye **M.**

4^b ḡarābāt: ḡarāt **M.**

54.

ḤAYRETİ

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

Hezec + --- / + --- / + ---

1. Bahār irişdi cām içmek gerekdür
Şarāb-ı la' l-fām içmek gerekdür
Geçüp ağ u қarasından cihānuñ
Oturup şubḥ u şām içmek gerekdür
3. Hele eksüklünün anladığı bu
Bu eyyāmı tamām içmek gerekdür
Dilersen kim olasin gamdan āzād
Müdām içmek müdām içmek gerekdür
5. Bugünlerde hemişe ḤAYRETİ var
Olup rüsvā-yı 'ām içmek gerekdür

[İbtidā-i Ḥarfü'z-Zā]

55.

ḤAYRETİ

Mef' ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. İy h'āce şanma sen bizi şehvet esīriyüz
Dīdār ḥaqqı 'ışq u maḥabbet esīriyüz
Şubḥ-ı şafā gibi n'ola olsağ güşāde-dil
Şadıklaruz cihānda şadākat esīriyüz
3. Āzādelük vilāyetinüñ pādīşāhiyuz
Biz ḥānedān-ı şāh-ı velāyet esīriyüz
Baş egmezüz irerse göge başı cāhilün
'Āriflerüz efendi zarāfet esīriyüz
5. İy ḤAYRETİ ayak tozu birkaç gedālaruz
Biz şanma bu fenāda riyāset esīriyüz

54. A.E. 458: 16^b; Ḥayretī Dīvānı: G.90

5^b 'ām: 'ālem **M.**

55. A.E. 458: 16^b; Fiğānī Dīvānı: G.36

1^a şehvet: şöhet **M.** // 1^b dīdār ḥaqqı: dīdār-ı ḥaqqı **M.**

56.

FIGÂNÎ

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. Cihân bâğı bahārını n'idem ol nev-bahārumsuz
Gerekmez ravza-i cennet bağa ol gül-^ç izārumsuz
Yeñilmez bir nefes eşküm bu çeşm-i hün-feşānumdan
Açar Ceyhünveş sır sır o serv-i cüy-bārumsuz
3. Felek zeyn itmesün iğen bu mihr ü mäh ile kendin
Ki gelmez zerre deñlüce cihân nağşı nigārumsuz
Firāk-ı künc-i ğam içre ne müşkil derd olur yā Rab
Esir-i derd ü ğam olmağ o şāh-ı şeh-süvārumsuz
5. FIGÂNÎ rüz u şeb her dem bu fānī gülsitān içre
Geçürdüm ^çömri zār ile dirîğā gül-^ç izārumsuz

57.

ḤAYÂLÎ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel -+---/-+---/-+---/-+---

1. Rüz-ı rüşenden n'ola envār olursa şāmumuz
Mihr-i ^çālem tābdan yağar çerāğı cāmumuz
Ten ğubār-ālūde dil āvāre-i kūy-ı belā
Gird-bād-ı rāh-ı ^çışkuz yok durur ārāmumuz
3. Biz ne ^çālemde uçar murguz göreydün zāhidā
Gülşen-i ^çālemde olmasa ta^ç alluğ dāmumuz
Vaşl ile yār olmazuz hecrün kulu kurbānıyuz
Biz melāmet ehliyüz nā-kāmlıkdur kāmumuz
5. İy ḤAYÂLÎ ^çālem-i nazma Süleymānuz bugün
Ḥātem-i ^çışkuñ nigīninde yazıldı nāmumuz

56. A.E. 458: 4^b; Figānī Divānı: G.36

1^b cennet bağa: cennet riyāz-ı **M**.

57. A.E. 458: 13^a; Ḥayālī Divānı: S.200 // Aynı şiir 31^a da mükerreren yazılmıştır.

1^a envār: enver **D**.

4^b melāmet: nedāmet **M**.

58.

ḤAYĀLĪ

Mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Her dem cigerde var ola bir anlu dāğumuz
Eyleñ du' ā sōyünmeye yanar erāğumuz
Düşdük arī-i meykededden cām-ı bādeye
El ekmezüz ecel şımayınca ayağumuz
3. Her dilbere ölümlü dirilmekdür işümüz
Derd ehliyüz bizüm bulunur şanma şağumuz
Biñ söyleseñ kelāmuñı nāşih işitmezüz
Şit ü şadā-yı ' ış ile pürdür kulağumuz
5. ılsun ḤAYĀLĪ ayd-ı bedenden dili alāş
Bir murğ-ı zeyreküz n'ola ırsak ızağumuz

59.

ḤAYRETĪ

Fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilūn

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --

1. Ne Süleymāna esirüz ne Selimūñ ulıyuz
Kimse bilmez bizi bir şāh-ı kerimūñ ulıyuz
ul olan ' ışa cihān beglerine egmedi baş
Başa sultān-ı cihānuz göre kimūñ ulıyuz
3. Ğam yirüz an yударuz küşe-i miħnetde müdām
Şanma biz kevşer-i cennāt-i na' imūñ ulıyuz
Ḥüsn-i ḥādiş ulıyuz şanma bizi sultānum
Vech-i pākūñde olan ān-ı adimūñ ulıyuz
5. Terk idüp ḤAYRETİyā tāt u abādan gedük
Anca bu dünyede bir köhne kilimūñ ulıyuz

58. A.E. 458: 15^b; Ḥayālī Dīvānı: S.199
2^a meykededden: meykedeye **D.**; bādeye: bādeden **D.**
59. A.E. 458: 22^a; Ḥayretī Dīvānı: G.138
5^b anca: daı **M.**

[İbtidā-i Ḥarfū's-Sīn]

60.

BĀḲĪ

Mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

Muzārī' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Zülf-i nigāre şāneveş olursa dest-res
Mikrāz gibi rişte-i peyvend-i gayrı kes
Güftāra kādīr olsa dili çalmasa eger
Taqrīr iderdi nālelerümden saña ceres
3. Kim gūş ururdu kavline meclisde def gibi
Nāy olmayaydı nāle-i 'uşşāka hem-nefes
4. Bāzār-ı dehr içinde gözüme toķınmadı
Benden naşīhat ister işeñ eyleme heves
5. BĀḲĪ hevā-yı 'ışķ ne müşkil belā imiş
Ḥāl-i 'izār-ı yār gibi 'anberīn meges

[İbtidā-i Ḥarfū's-Şīn]

61.

UŞŪLĪ

Fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dilde ḥayliden ḥayāl-i zülf-i dilber var imiş
Sīnem içinde yatur bīñ başlu ejder var imiş
Olmadın levḥ ü kalem daḥi ḥaṭ-ı ma' şūķ ile
Levḥ-i dilde yazılı dīvān u defter var imiş
3. Yirüm od itdüm hevā ile dirīgā bilmedüm
Āb u ḥākümde benüm bir pāk gevher var imiş

60. A.E. 458: 5^b; Bāḳī Dīvānı: G.209
2^a dili çalmasa eger: eger çalmasa dili **D.** // 2^b nālelerimden: derd-i derūnum **D.**

3 Dīvān: 2.beyit
3^a ururdu: iderdi **M.** // 3^b olmayaydı: olmasaydı **D.**

4^b Dīvān: 5^b beyit

5^b Dīvān: 4^b beyit // 5^b 'anberīn: daḥi bir **M.**

61. A.E. 458: 25^a; Uşūlī Dīvānı: G.51

1^b sīnem: cānum **D.**; yatur: yatar **D.**

3 Dīvān: 4.beyit // 3^a Yirüm od itdüm hevā ile dirīgā bilmedüm: ey dirīgā hīçe satdım kıymetini bilmedim şeklindedir. // Dīvān'daki 3.beyit Mecmū'a'da yer almamaktadır.

- Secdeler eylen gelün abdallar kim bunda bir
Tekye-i Haḫda tıraş olmuş ḫalender var imiş
5. Zāl-i dünyāya göñül virme UŞŪLİ var iriş
Gülşenī dirler vilāyet içre bir er var imiş

62.

ḤAYRETİ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Başdan gel iy ḫalender ḫīl ü ḫālī ḫıl tırāş
Yohsa ḫılca ne bıyık virür zarar saña ne ḫaş
Gel göñül abdālına geydür tecerrüd ḫırḫasın
Dile andan şoḡra 'üryān gez dilersen gey ḫumās
3. Taşı başa urdı Şīrīn göñlini nerm itmedi
Fi'l-meşel mūm idi Ferḫādun elinde gerçi taş
4. Dilleşüp iy dil birāder çıkdı baḫr ile gözüm
Baḫrdan ammā uluyam dir gözüm bir niçe yaş
5. Gitdi ol māḫun senünle yıldızı barışmadı
Çāre ne iy ḤAYRETİ var ṭālī' ünle ḫıl şavaş

63.

İŞHĀḲ ÇELEBİ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gösterüp 'uşşāḫa eski şūretin ol nev-tırāş
'Ārız-ı ḫattın ḫazıtdı ma' nī-i 'ışḫ oldı fāş
Taş ışığüne nigāruḡ beḡzedürdüm Ka' beyi
Ḳorḫaram ḡāyet ki nāḡeh yaḡa gökden yire taş
3. Nūḫ tūfānında bir yaşına girmişdi gözüm
Aḫdeḡiz Ḳaradeḡiz andan kiçidür iki yaş
Yār içün aḡyār ile 'āşık ḫaçan ceng eylese
Dīn içün kāfir müselmān şanki eylerler şavaş

4 Dīvān: 5.beyit

5 Dīvān: 4.beyit

62. A.E. 458: 25^b; Ḥayretī Dīvānı: G.153

63. A.E. 458: 25^b; Ūsküplü İshāḫ Çelebi Dīvānı: G.116

2^a Ka' beyi: Ka' beye **M**.

4^b eylerler: iderler **D**.

5. ‘Aqlını İŞHAK’uñ almış Rūmili dilberleri
Rūz u şeb fıkır-i enîsi ala gözdür qara qaş

64.

ḤAYRETİ

Meṣ‘ulū fā‘ilātū meṣ‘ilū fā‘ilūn

Muzāri‘ – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Erbāb-ı ‘ışka pîşe hemān her gün āh imiş
Her bir nefes ki āh ile geçmez günāh imiş
Sevdā-yı ‘ışk yoğ ise başuñda şūfiyā
Bu qara şarduğuş ne belā-yı siyāh imiş
3. Her h‘āce-i zemāne birer ehl-i ihtiyāc
Her bir faķire baķdum idi pādīşāh imiş
Bir şeh-sūvāra hālķa-be-gūşam ki atınuñ
Her bir nişān-ı na‘li birer secde-gāh imiş
5. Ceħd eyle ‘ışka ķul olıgör ḤAYRETİ k'anuñ
Eñ kem gedāsı hūşrev-i gerdūn-penāh imiş

65.

ḤAYĀLİ

Meṣ‘ilūn meṣ‘ilūn meṣ‘ilūn meṣ‘ilūn

Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ḥayālūñ hem-demi yaşum düşüp ruhsāre yaşdanmış
Nedīm-i şāhdur kim bāliş-i zerkāre yaşdanmış
Hilālī cāmdan sen çekmede her dem şafaķ-gūn mey
Otağan mest olup başuñdaki destāre yaşdanmış
3. Ser-i kūyuñda gördüm arķa virmiş hāra bir ‘āşık
Ķanatmış tāze dāğın hārlar gūlzāre yaşdanmış
Ķomış bir taşā Mecnūn başı görmiş düşde Leylāsın
O taşī nice yıllar ara ķoçmış ara yaşdanmış
5. ḤAYĀLİ ruħlarıyla zūlfine yārūñ esir olmış
Güneş yollara düşmiş sāyeler dīvāre yaşdanmış

5^b gözdür: göz ü **M.**

64. A.E. 458: 26^b; Ḥayretī Dīvānı: G.162

3^b baķdum idi: baķdı **M.**

65. A.E. 458: 27^b; Ḥayālī Dīvānı: S.214

2^a çekmede: içmede **D.**

3^a ser: belā **D.** // 3^b hārlar: dāğlar **M.**

4^a başı: baş **D.**

66.

ḤĀTİFİ

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. Gice yāri görüp bir bāliš-i zerkāre yaşdanmış
Didüm yāri görüñ kim günbed-i devvāre yaşdanmış

İrağdan görinen şanma bulutdur her seher cānā
Benüm ol āh-ı şeb-girüm durur kūhsāre yaşdanmış
3. Bükādan şol kadar çeşmüm kızardı künc-i miḥnetde
Gören müjgānum içre dir güli gör ḥāre yaşdanmış

Gice bir 'āşıkı gördüm kapuñda qaddi ḥam olmuş
İrağdan ḥalqadur şandum der-i dildāre yaşdanmış
5. Şanuram ḤĀTİFİ naḡş eylemişler bir perī şeklin
Göricek sāye-i dildārumı dīvāre yaşdanmış

67.

ḤAYĀLİ

Mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Dünyā maḥabbetini gönülden idüp tırāş
Kıldum tarīḡ-i Ḥağda erenler gibi ma' āş

Faqr oqlarıyla qaddümi yā kıldı rūzgār
Devlet benüm ki egmedüm iki cihāna baş
3. Demler durur ki ḥāk-i rehinden urur demi
Ağarsa gözlerüm demidür çok geçürdi yaş

Kim görse yüzde dāne-i hālūñ döğünmege
Destine āsiyāb gibi alsun ol iki taş
5. Olma ḤAYĀLİ vaşlı metā' ına müşterī
Biçdürme rāst qaddüñe hecr ile bir kumaş

66. A.E. 458: 28^a; Şā' ire ait bir dīvān tespit edilememiştir.

67. A.E. 458: 31^a; Ḥayālī Dīvānı: S.213

2^b egmedüm: egmedüñ **M.**

4^a dāne-i hālūñ: ḥāl-i siyāhuñ **M.**

5^b hecr ile: hicrānlı **D.**

[İbtidā-i Ḥarfū'l-Gayn]

68.

EMRÎ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Yağdı 'ışkuñ dilde âteş sînem üzre tâze dâğ
Ben ġaribi eyledi şehr-i belâda od ocağ
Şābit olsa çarhuñ eşküm denlü ger seyyāresi
Andan artuğ sîne-i 'üryānumuñ üstinde dâğ
3. Dūd-ı āhumdan cihān şeb gibi tārîk olmasa
Kaşr-ı gerdūnda güneş yağar mıdı her dem çerāğ
4. Zūlf-i müşğîni koyup Leylā içün cān vericek
Kağdılar başına Mecnūnuñ o şeb zāğ ü kelāğ
5. EMRî-i bî-çāreyi öldürmege gider gibi
İy kemān-ebrū oquñ olmuş yine yalıñ yarağ

[İbtidā-i Ḥarfū'l-Ḳāf]

69.

ḤAYĀLÎ

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Mîve-i bāğ-ı cihān āh ki bî-dād ancağ
Ṭālib-i bezm-i ġam ol mîveye mu' tād ancağ
Dāne-i encüm ider ḥalka-i māh eṭṭrāfın
Murğ-ı ervāḥa felek göz göre şayyād ancağ
3. Gird-bāda yā nedür ḥāl didüm döndi didi
Ten esāsına göñül virme ki berbād ancağ

-
68. A.E. 458: 9^a; Emrî Dīvānı: G.246
2^a çarhuñ eşküm denlü ger: çarḥ eşküñ dökilür **D.** // 2^b sîne-i: ten-i **M.**; 2^b bu: Dīvān'da yer almamaktadır.
3^b her dem: hergiz **D.**
4 4.beyit Dīvān'da şöyledir:
Deşt-i ġamda mûy-ı jûlîdem gören başumda dir
Gör bu Mecnūnı ki üşmiş başına zāğ u kelāğ
69. A.E. 458: 5^a; Ḥayālî Dīvānı: S.235
1^a bāğ-ı cihān: bāğ-ı cihān **D.**
3^a yā: be **D.** // 3^b virme: verem **D.**

Boynı bağılu kıl olan mülk-i ğınā beglerine
Ġam-ı tenden elem-i zāddan āzād ancak

5. Her ne yüzde ki HAYALİ baķasın ol görünür
Nazarunda felek āyine-i pūlād ancak

70.

HAYALİ

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. İdince vaşf-ı ruḥuḥ ḥarfini raķam ' aşık
Yaķasın eyledi çāk oluban ķalem ' aşık
Aķıttı ḥūn-ı cigerden göziyle seyl-ābı
Efendi sürdi hele devletünde dem ' aşık
3. Yolını tūĝ gibi toĝrı varmış abdālem
Sipāh-ı ' ışķ içinde benem ' alem ' aşık
4. Firāk āteşi ḥaķķı ümīdüm oldur kim
Müyesser olmaya vuşlat ölem gidem ' aşık
5. Kaķar-ı ' ışķ çekildi götürdi bār-ı ğamı
HAYALİ köçek iken oldu çāk dedem ' aşık

71.

HAYALİ

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Şu karşıdan gelen dilber be-ĝāyet şivekār ancak
O ḥūnī çeşm-i ' aşık-kūş kemān-ebrū nigār ancak
Yürürken gün gibi şehir içre her gün sāye şultānı
Kamer-ruḥlar seririnde efendüm şehriyār ancak
3. Gice yanup yakıldığım göriceķ şem' meclisde
Didi bencileyin miskīn başunda od yanar ancak

4^b tenden: teninden **M**.

70. A.E. 458: 13^a; HAYALİ Dīvānı: S.229

2^a Dīvān: 4.beyit // göziyle: gözünde **D**.

4 Dīvān: 2.beyit // 4^b vuşlat: vaşluḥ **D**.

5^a ' ışķ: ' ışķa **D**.; ğamı: ğam **D**.

71. A.E. 458: 13^b; HAYALİ Dīvānı: S.227

1^a şu: şol **M**.; şivekār: gamze-kār **D**. // 1^b ḥūnī çeşm-i: fitne-çeşm-i **D**.

2^a şehir içre her gün: her gün şehirde **D**.

Semen-sīmā güzellerle gönül ʿıyş-ı müdām eyle
Ki ʿālem deyrine şüret viren nağş-ı nigār ancağ

5. HAYĀLİNÜŋ gören cānā dişüŋ vaşfiyla eş ʿārın
Didiler silk-i nazm içre bu dürr-i ābdār ancağ

72.

HAYĀLĪ

Fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Serv-ğad mağbūblar içre cefāsuz yār yok
Dehr gülzārunda bir şāh-ı gül-i bī-ğār yok
Yūsufa benzetme yārı Mısr-ı hüsn içre bugün
İy ʿazīzüm sen didigün şāhid-i bāzār yok
3. Ortada gerçi miyān-ı dil-rübānuğ adı var
Ol daği lakin dehān-ı tengi gibi var yok
4. Eyledi hengāmesin Ferhād ü Mecnūn her taraf
ʿİşğ meydānında benden özge şīrīn-kār yok
5. İy HAYĀLĪ şāhid-i maʿ nāyı şayd itdün veli
Her tarafdan saña şanma taʿ ne-i ağıyār yok

73.

HAYĀLĪ

Mefʿ ūlū fāʿ ilātū mefāʿ ilū fāʿ ilün

Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Dolduysa sāķīyā mey-i gül-reng ile kabağ
Seyr idelüm diyār-ı neşātı ayak ayak
Ferhād Bīsütūnda ne eksüklük itdi kim
Her lāle daği qanunı içre çanağ çanağ
3. Bülbül bahār dersini eyler edā veli
Faşl-ı ħazāndan okımamış daği bir varaq
Şāf itdün ise qalbünjı jeng-i ʿalāqadan
Āyīne gibi var o nigāruğ yüzine bağ

4^b ki: bu **M**.

5^a gören cāna: görüp şāha **D.**; eş ʿārın: eş ʿardan **M.** //
5^b ābdār: şehvār **D.**

72. A.E. 458: 13^b; Hāyālī Dīvānı: S.226-227

1^a cefāsuz: şafāsuz **M**.

73. A.E. 458: 13^b; Hāyālī Dīvānı: S.231

4^a şāf: pāk **D**.

5. Çekdi HAYÂLÎ sinede her dâğa bir elif
Kât^ç eyledi menâzil-i ^ç ışkı ayak ayak

74.

HAYÂLÎ

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Âllarla kana girmiş ol melek-sîmāya bak
Fi'l-meşel gökde şafağ içinde doğmuş aya bak
Zülf-i ^ç anber-bār-ı yāre beñzedürmiş kendüyi
Nāfe miskînün dimāğında kuru sevdāya bak
3. Şu gibi her alçağa meyl itme bu gülzārda
Kāmetün servi gibi bir himmet-i bālāya bak
Zerrenün içindeki hürşid-i ^ç ālem-tābı gör
Katreye kendüyi teslim eyleyen deryāya bak
5. Görmedünse kana müstağrak HAYÂLÎ dāğını
Fi'l-meşel gökde şafağ içinde doğmuş aya bak

75.

AHMED PAŞA

Fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

Hafif + + - - / + - + - / + + -

1. Āh kim ğam kilidinün dili yok
^ç Āşıkuñ bundan özge müşkili yok
Şındı seng-i cefāda şabr ayağı
Rāh-ı ^ç ışıkuñ maḳām u menzili yok
3. Ğonçe la^ç lūñe kanda öyküne kim
Ğonçe miskindür ağız var dili yok
Niçe teşbîh idem yüzin ḳamere
Ki mehün ^ç anberîn selāsili yok

5^b ayak ayak: ḳonaḳ ḳonaḳ **D**.

74. A.E. 458: 27^a; Hayālî Divānı: S.229-230

1^b içinde: içre **M**.; doğmuş: tutilmış **M**.

4 Divān: 5.beyit // Divān'daki 4.beyit Mecmū' a'da yer almamaktadır.

5 Divān: 8.beyit // 5^b içinde: içre **M**.; doğmuş: tutilmış **M**. // Divān'daki 6. ve 7. beyitler Mecmū' a'da yer almamaktadır.

75. A.E. 458: 32^a; Ahmed Paşa Divānı: G.146

1^b özge: ulu **D**.

3^a lalūñe: ağızına **D**.

4^a ḳamere: māha **D**.

5. Cevri oransuz itme AḤMEDE kim
Tir-i āhuṅ felekde ḥā'ili yok

76.

BĀḲĪ

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Ḥāl-i 'ālem ezeli böyle perişān ancak
Kimi ḥayrān kimi ḥandān kimi giryān ancak
Kimisi bülbül-i nālān-ı gül-i 'ārız-ı yār
Kimi pervāne-i şem-'i ruḥ-ı cānān ancak
3. Bu cihān kimine kaşr-ı tarāb u 'ıyş u safā
Kiminüñ miḥnet ile başına zindān ancak
Pāy-māl olmada āḥir şütür-ı gerdüna
Pādişāh ile gedāsı hele yeksān ancak
5. BĀḲiyā ḥānḳāh-i 'ālem-i ḥayretde hemān
Her gelen kimse bu esrār ile ḥayrān ancak

[İbtidā-i Ḥarfü'l-Kāf]

77.

FIGĀNĪ

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Hep hebā oldı yolunda çekilen bunca emek
Arada yinmedi mi yoḥsa begüm nān ü nemek
Dil firāḳunda ciger-ḥün u vişālünde raḳīb
Kim ider buḡa taḥammül ya niçe döye yürek
3. Bir yaḡa hecr ü belā bir yaḡa derd ile figān
Ḳalmışam ortada gör kim neler eyledi felek

5^a cevri: zulmü **D**.

76. A.E. 458: 32^b; Bāḳī Dīvānı: G.238

1^b Dīvān'da “kimi ḥandān kimi giryān kimi nālān ancak” şeklinde yer almaktadır.

4^a āḥir: iy dil **M**.

5^a ḥānḳāh: rāviye **M**.

77. A.E. 458: 7^a; Fiğānī Dīvānı: G.45

1^b Mecmū'a'da “Hey begüm yinmedi mi yoḥsa arada nān ü nemek” şeklinde yer almaktadır.

2^a ciger: alar **M**. // 2^b buḡa: aḡa **M**.

3 Dīvān: 4.beyit // 3^a belā: belā vü **D**.; derd ile figān: derd ü elem **D**.

- Ay ü gün bulmadı kapuğa senüñ zerrece yol
Gitdi bî-çârelerüñ bir yaña boynın egerek
5. Hâk-i rāh oldı FİĞĀNĪ seni bir görmek için
Şeh-süvārūm gel atıñ başını yab yab çekerek

78.

FİĞĀNĪ

Meḥ'ülü fā'ilātü meḥ'ülü fā'ilün

Muzārī' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Gördi nihāl-i kâmetini sen semen-berüñ
Biñ pāre oldı qalbi ḥasedden şanavberüñ
Dağıd efendi gül yüzüñ üstine sünbülün
Yüzi qarası yanına qalsun qo 'anberüñ
3. Cānā şarāb-ı la' lüñi nüş eyleyeydi ger
Zāhid cihānda adını aḡmazdı kevşerüñ
4. La' lüñ nebātı virdi kesāda benüm begüm
İşin bitürdi kâmet-i mevzūnuñ 'ar' aruñ
5. Kimdür dirisen iy şeh-i ḥübān FİĞĀNĪyi
Hōr u ḥaḡır ü 'āşık u şūrīde kemterüñ

79.

ḤAYĀLĪ

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Kāse kāse nice zehrin içelüm gerdūnuñ
Bize tiryāqını şun sākī mey-i gülgūnuñ
Leylīnün yolına ḥāk olduğı çün 'izzet idüp
Götürür başda ġubārını şabā Mecnūnuñ
3. Müdde'iler gözümün yaşına hā'il olamaz
Ḥār u ḥasler yolını bağlayamaz Ceyhūnuñ
Sīm-i eşküm neme yarar naḡar itmez baña yār
Yire geçsün dutalum genci imiş Qārūnuñ

4 Dīvān: 3.beyit

5^a seni: beni **M.** // 5^b atıñ: anuñ **D.**

78. A.E. 458: 6^b; Fiğānī Dīvānı'nda yer almamaktadır.

79. A.E. 458: 13^a; Ḥayālī Dīvānı: S.241

4^a sīm: seyl **M.** // 4^b dutalum: nideyin **D.**

5. İltifâtını HAYÂLÎ kûlûnı eyle ziyâd
Aña çekdürme şehâ ʔa' nını her bir dünüñ

80.

HAYÂLÎ

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Remel - + - - - / - + - - - / - + - - - / - + -

1. Var ol iy âhum ki eşküm güllerin al eyledün
Yile virdün gülşen-i kûyında pâ-mâl eyledün
Bir kebûterdür hâyâl-i zülf-i yâr iy dîde kim
Eşk-i sîmînünden ayağına hâl hâl eyledün
3. Çeşm-i cellâduñ siyâset kıлмаğa cân düzdine
Zülfüñi meydân-ı hüsn içinde çengâl eyledün
Hâlümi âyîne-i ruhsârıñ içinde görüp
Üstine bir nokta kôduñ adını hâl eyledün
5. Pâdişâhum kişver-i hüsn içre dâd itseñ n'ola
Kaddüñi çünküm elif zülfeynüñi dâl eyledün
6. Şoyınuñ her dem rakîbe karşı 'üryan olmağın
Döstüm billâh ben dervîşi abdâl eyledün
7. Müşterî gibi HAYÂLÎ mihr ile ey mâh-rû
Kılmañ bazarı bilsem n'içün ihmâl eyledün

81.

HAYÂLÎ

Mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

Müctes + - + - - / + + - - - / + - + - - / + + -

1. Degül içindeki merdüm bu çeşm-i giryânıñ
Hayâl-i hâlidür uçar gözümde cânânıñ
Hiç ilmez iy kaşı yâ tîz gelür geçer dilden
Okınla ol cigere uğrayası peykânıñ

80. A.E. 458: 13^b; Hayâlî Dîvânı: S.242

1^a ol: var **M.**

2^a iy: Mecmû' a'da yer almamaktadır.

3 Dîvân: 4.beyit

5^a kişver: leşker **M.**

7^a mihr ile: mihrine **D.**

81. A.E. 458: 13^b-14^a; Hayâlî Dîvânı: S.237-238

2^b okınla: göreyin **M.**; ol: şol **D.**

3. Çerāğlar yaquban g n arar seni iy meh
Diler ki bekleye s y n gibi alup yanu n
Ne denl  g zleri b m r dil-r b  var ise
 l ml s  diril r ol leb-i Mes h anu n
5. Meger H Y L  s z nde t ls m-ı si r itd n
Ki girdi  oyunına y r n bu resme d v anu n

82.

H YRET 

F  il t n f  il t n f  il t n f  il n

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Server  her h zmete k bil ge er  ulu n sen n
Bende-i mu bil n'   n olmaya ma b l n sen n
Fenn-i       ol  adar ma' l m idind n iy g   l
B b-ı  amda  almadı bir  arf-i mech l n sen n
3. R h-ı     nda i en  ok dur ben m yolsuzlu um
Her ne  ılsa  ben  ula vardur  eh  yolu n sen n
Sen g zeller R minu n beglerbegisi olalı
  hlardur defter-i h sn nde ma' z l n sen n
5. Derd ne iy H YRET  t m r idelden     -ı y r
G z ya ıdur  arye-i mi netde ma   l n sen n

83.

H YRET 

F  il t n f  il t n f  il t n f  il n

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1.  sit nu n g yiy  firdevs-i a' l dur sen n
Hey  iy met   met n ben zer ki T b dur sen n
  ig n vall hi beytu'll h-ı  uly dur ba a
Vech-i p k n iy  anem n r-ı tecell dur sen n
3. Z hid  gel t 'nı  o kim k f-ı k fr-i       n
    bil r kim k fr  m nundan a' l dur sen n

3 D v n: 4.beyit // 3^a arar seni: seni arar **D.**; meh: m h **M.**

4 D v n: 3.beyit // 4^b diril r: ge in r **M.**

82. A.E. 458: 20^b; H yret  D v n : G.228

4^a g zeller: g zellik **D.**

83. A.E. 458: 20^b; H yret  D v n : G.230

2^a ba a: sen n **M.**

Dā'im iy dil zülfi ile ağızdur fikr itdigün
Cümle fikrün hep hayāl ile mu'ammādur senün

5. HAYRETİ naş it hayālin gönlün evrākı yine
Mühre-i mihr-i nigār ile mücellādur senün

84.

BĀĶĪ

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Elemin Kaysa kıyās itme dil-i maḥzūnuḡ
‘Aqlı yoğ idi ne derdi var idi Mecnūnuḡ
İy ser-efrāz geçen kimse ne ġaddār idügin
Başuḡa toḡunıcaḡ anılayasın gerdūnuḡ
3. Mey-i rāḡat dileyü çekme ġam-ı devrānı
Cām-ı gül-rengi yiter saḡa dil-i pūr-hūnuḡ
4. Zır-i ḡāk olsa gerek menzilün āḡır n'idelüm
Māline mālik imişsin tūtalum Ḳārūnuḡ
5. Yāre ‘arz eyleyemez çihre-i zerdin BĀĶĪ
Virdügi rengi görüḡ aḡa mey-i gül-ġūnuḡ

[İbtidā-i Ḥarfū'l-Lām]

85.

BĀĶĪ

Meḡ'ülü fā'ilātü meḡ'ülü fā'ilün

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ḳaddün nihāli lāyıkı serv-i sehī degül
Ṭübāya hem-ser eyleme ol kūtehī degül
Kevn ü mekānı şevḡ-i ruḡuḡ şöyle tūtdı kim
Ḥurşidi kimse zerreye şaymaz mehī degül

4^a fikr: zıkr **M.**

5^a gönlün: gönlümün **M.**; evrākı yine: evrākına **M.**

84. A.E. 458: 22^b; Bāḡī Dīvānı: G.275

3 Dīvān: 4.beyit // 3^a dileyü: diyü **M.**

4 Dīvān: 3.beyit // 4^b imişsin: olmışsun **M.**

5^a eyleyemez: eyleme **M.**

85. A.E. 458: 5^b; Bāḡī Dīvānı: G.288

1^a lāyıkı: hem seri **D.** // 1^b ṭübāya: ṭübāyı **D.**; hem-ser eyleme: alma sāyene **D.**

3. Sulṭān-ı çār-bāliş-i iklīm-i dehre dil
Kem-ter gedānı beşzedemez sen şehī degül
Meclisde būsene dolaşur şöyle aḡların
Cāmuḡ efendi bir ġarażı var tehī degül
5. BĀḲĪ peleng-i ḡulle-i kūh-sār-ı ıışkdur
Sālūs u zerḡ bīşesinüḡ rūbehī degül

86.

FIGĀNĪ

Mef'ulü fā' ilātü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ṭübā ḡaddüḡe serv-i ḡurāmān olalı ḡul
Āzāde oldı bāġ-ı cihānda ḡazāndan ol
Geçmezdi cāna iy ḡaşı yā kimsenüḡ sözi
Peykānuḡ aḡa dil döküben eyledi duḡul
3. Nūn oldı ḡāmetüm ḡam-ı ebrū-yı yār ile
Rūḡum içine noḡta gibi eyledi ḡulül
Cām-ı şafāyı zevḡ ideyin dir isenḡ dilā
Pir-i muḡān ayaġına düş ḡāk-i pāyı ol
5. Elden ḡoma FIGĀNĪ fenā vādīsın şaḡın
Menzile irgürür giderek çün seni o yol

87.

FIGĀNĪ

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Aḡaydı ḡülşene varduḡça ḡaddüḡi bülbul
Ṭutardı anı el üstinde her nihāl iy ḡul
Bu dūd-ı āhumı zeyn eyledüm şerāre ile
'Arūs-ı dehre ṭaḡınmaḡa zer-feşān sūnbül
3. İşitdi ḡāl-i ruḡunda yanup yaḡılduḡını
Ḳarardı ṭurdu aḡa ḡayli saḡt olup fülful

3^a dehre dil: dehrde **M**.

86. A.E. 458: 6^a; Figānī Dīvānı: G.49

5^b giderek çün: gide gide **D**.

87. A.E. 458: 6^a; Figānī Dīvānı: G.48

2^b dehre: çarḡa **D**.

3^b fülful: bülbul **M**.

Bu deḡlü zülfüñe yüz virme ḡüsnüñ ayaklar
Ki böyle yüz bulalı çıkdı başuñā kākül

5. FiĠĀNī geçmek içün nāle seyl-i eşkümden
Çeker feleklere yir yir bu dūd-ı āhum pül

88.

FiĠĀNī

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Ḥāk iderse beni sevdā-yı saçuñ iy yüzi gül
Dikeler kabrümün eṭrāfına yir yir sünbül
La' lüñi yād idüben gülşene varsam seyre
Baña peykān-ı belādur görinen gönçe degül
3. Ḥayfdur iy yüzi muşḡaf baña devründe bu kim
Yaḡa eczā-yı tenüm nār-ı firāk eyleye kül
4. Ġamzesinün beni bir kimse elinden alıma
Meger ayaḡa düşüp yalvara başdan kākül
5. Bitmeye bāḡ-ı melāḡatde FiĠĀNī min-ba' d
Şaçlı-zāde gibi bir kāmēt-i bālā yüzi gül

89.

FiĠĀNī

Mef' ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

Muzāri' --+/-+--+/+--+/+--

1. Sürdün sipihrüñ üstine dün gice çünkü yol
İy dūd-ı āḡ dünyede var yirden üstün ol
Girdāb-ı ' ıḡḡa ḡalka-i nün oldu bu cihān
Anuñ içine noḡḡa gibi eyledüm ḡulül
3. Dīvānelük vilāyetinün beglerin görüp
Ḳaçdı ' adem diyārına dek ' asker-i ' uḡül
Dil dökmek ile cāna girişdi o tiḡ-i yār
Deryāya dil döküp nitekim baḡr ider duḡul

4^b çıkdı başuñā kākül: başuna çıkar kākül D.
88. A.E. 458: 8^b; FiĠānī Dīvānı'nda yer almamaktadır.
89. A.E. 458: 10^a; FiĠānī Dīvānı: G.52
1^a çünkü: yine D.

5. Şorsam dehânına dil-i güm-geşteden haber
Dir iy FiĠĀNî gitdi ‘adem milketine ol

90.

ĤAYĀLÎ

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ‘Ārızuñ meyden ‘araķ-rîz olsa iy hūr-ı cemîl
Şanuram cennette tuġyān eylemişdür selsebil
Āfitābı nice teşbîh ideyin ruhsāruña
Sen sa‘âdet nûrısın ol hâke düşmiş bir zelîl
3. Bir kadem çıkmaz ser-i kūyuñ koyup ‘âşık laruñ
Tāk-ı ‘arşa nerdübān olursa perr-i Cebre‘îl
Bezmdede bir perde açdı çeng ‘ışkuñda senüñ
Düşdü nâ-geh perdeden taşra hezārān kâl ü kîl
5. Reşk-i a‘dādan ĤAYĀLÎ çekme zaĥmet şābir ol
Eyledi Ĥaķ âteş-i Nemrûdı gülzār-ı Ĥalîl

91.

EMRÎ

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Remel + + - - / + + - - / + + -

1. Ruĥuña beñzediġiyçün gül-i al
Eli üstinde tutar anı nihāl
Leblerüñ vaşfını işitdi meger
Kendüsinden şovudı āb-ı zülāl
3. Ağladı ağladı yaşum çıkarup
Kondı göz hānesine şāh-ı ĥayāl
Boynın egmezdi gelüp karşıñda
‘Āşık olmasa ger ebrüña hilāl
5. Öykünürmiş lebine iy EMRÎ
Bulıcaķ cām-ı şarābı ele al

90. A.E. 458: 13^a; Ĥayālî Dîvânı: S.263

91. A.E. 458: 15^a; Emrî Dîvânı: G.308

2 Dîvân: 4.beyit // 2^a leblerüñ: lebleri **D.** // 2^b kendüsinden: kendüzinden **D.**

4 Dîvân: 2.beyit

92.

ḤAYRETİ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Vāşıl-ı cān olmak istersen bedenden geç gönül
Gel şehīd-i 'ışk-ı cānān ol kefinden geç gönül

Faşl-ı güldür gül gibi çāk eyle gel ten cübbesin
Mevsim-i divānelikdür pīrehenden geç gönül
3. Ḳal' a-i 'ışka girüp ölmek dilerseñ ger emīn
Ḥāk ile yeksān olup burc-ı bedenden geç gönül

Ger dilerseñ iresin dīdār-ı yāre şu gibi
Benligün maḥv eyle el yu mā vü menden geç gönül
5. Bir elif-ḳad tāze-ḥad dilber sevüpdür ḤAYRETİ
Fāriğ ol billāhi gel serv-i çemenden geç gönül

93.

FİĞĀNİ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Terk idüp yārānı 'uzlet ihtiyār itdi gönül
Bir niçe eyyām ğurbet ihtiyār itdi gönül

Rūzgāruñ çekmedük 'ālemde ḳahrı ḳalmadı
Derde mu' tād oldı miḥnet ihtiyār itdi gönül
3. Bir 'aceb iş eyledi pend ü naşīḥat tutmadı
Varını terk itdi 'uzlet ihtiyār itdi gönül

Bu meşeldür didiler devlet ḳazā yanındadır
Pes ḳazā yanında devlet ihtiyār itdi gönül
5. 'Asker-i derd ü belāya şāh-ı ğam olmağ için
İy FİĞĀNİ şimdi şöhret ihtiyār itdi gönül

92. A.E. 458: 20^b; Ḥayretī Dīvānı: G.257

93. A.E. 458: 30^a; Fīğānī Dīvānı: G.50

3^b 'uzlet: zillet **M.**

4^a didiler: dutalar **M.**

[İbtidā-i Ḥarfū'l-Mīm]

94.

ḤAYĀLĪ

Mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

Muzārī' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. İy 'ışk-ı yāre bende-i fermān olan başum
Bī-taht ü tāt 'āleme sultān olan başum
Qanıyla tāt ne taşlarını la' l-reng idüp
Derd ü belā güherlerine kān olan başum
3. İy bir gedüğine bu cihānuñ konulmayup
Ġam ellerinde seng-i beyābān olan başum
4. Evvel benüm firāk ile 'ummān olan yaşum
Āḥīr ḥabāb-ı lücce-i 'ummān olan başum
5. Her gün ḤAYĀLĪ gibi idüp bir maḳāmı seyr
Her gice bir vilāyete mihmān olan başum

95.

EMRĪ

Mefā' ilūn mefā' ilūn mefā' ilūn mefā' ilūn

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Maḥabbet şāhbāzınun yuvasıdur benüm başum
Görinür āşiyānından ḳanadı ucıdur ḳaşum
Belā destinde hem-pā gerçi sāyemdür baḳa lākin
Ḳalır aḥşam olıcaḳ olımaz ol da ayakdaşum
3. İzi tozına yüz sürdüm gözüm gel ağlama luṭf it
Ġubār-ı rāh-ı cānānı yüzümden yumasun yaşum
Anun 'aynına sen bir ḳatrece gelmezsin iy deryā
Dilün uzatma ḡāfil ḳaḡlama çeşm-i güher-pāşum

94. A.E. 458: 5^a; Ḥayālī Dīvānı: S.284

1^b bī: vey **M**.

2^b derd ü belā: derd-i belā **D**.

4^a benüm: ber'im **D**.; olan: edip **D**. // 4^b āḥir: sonra **D**.

5 Dīvān: 6.beyit // Dīvān'daki 6.beyit Mecmū' a'da yer almamaktadır.

95. A.E. 458: 9^b; Emrī Dīvānı: G.338

1^b āşiyānından: āşiyānında **M**.

2^b da: daḡi **M**.

5. Degül encüm yazar her gice altun hall ile haddin
Diler kim ola iy EMRî ‘arūs-ı dehr oynaşum

96.

‘UBEYDÎ

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şerh iderdüm sūzumı takrîr olunmaz n'eyleyüm
Hâmenün yanar dili taḥrîr olunmaz n'eyleyüm
Görse taşvîrüm baḳaydı belki Mecnûn zann idüp
Bu ḥayâl olmış tenüm taşvîr olunmaz n'eyleyüm
3. Şol kadar fikr eylerüm hicrân kazasın şavmağa
Re'y ile ammâ kazâ taḡyîr olunmaz n'eyleyüm
Bir ḥarâb-âbâddur gönülüm gözüm merdümle
Dökdi dünyâ mâlnı ta‘ mîr olunmaz n'eyleyüm
5. İy ‘UBEYDÎ şerh iderdüm vâkı‘ ât-ı ‘ışkı ben
Bu ‘ibârât ile ol ta‘bîr olunmaz n'eyleyüm

97.

BÂKÎ

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Zevraḳ-ı şaḥbâyı sâķî şundı çün nüş eyledüm
İrdi bir ḥâlet ki deryâlar gibi cüş eyledüm
‘İşret-i bezm-i vişâl-i yâr geldi yāduma
Ġuşşa-i dehri ġam-ı devri ferâmüş eyledüm
3. Terk idüp tâc u ḳabâyı şevḳ-i şem‘ -i ḥüsnüñe
Kendümi pervâneāsâ bir nemed-püş eyledüm
Fürḳatünde bâğa vardum ḥasret-i bālân ile
Ḳalmadı şabrum görüp servi der-âġüş eyledüm
5. Nâleler kıldum ser-i kūyında yârıñ BÂKîyâ
Bülbülân-ı ġülsitân-ı dehri ḥāmüş eyledüm

5^a yazar: bezer D.

96. A.E. 458: 10^b; ‘Ubeydî Dîvânı: G.215

2^a taşvirüm: Mecmû‘a’da yer almamaktadır.

97. A.E. 458: 12^a; Bâķî Dîvânı: G.324

98.

BÂKÎ

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

Hezec + ---- / + ---- / + ---- / + ----

1. Maḥabbet baḥridür āhum yilinden mevc urur yaşum
Melāmet fülkidür ser aḡa lengerdür iki ḡaşum

Peleng-i ' ıṣḡ-ı yārūṡ bîşesidür müy-ı jülidem
Diyār-ı derd ü miḡnet kūhsārıdur benüm başum
3. Ne meclis içre nūş-ı cām idersem yād-ı la' lūṡle
O bezm ehlinde ḡalmaz cūr' adan ḡayrı ayaḡdaşum

Bilürsin nūr-ı dīdem tūtüyāya ḡatılur cevher
N'ola aḡlarsa ḡāk-i pāyüṡe çeşm-i güher-pāşum
5. Ayırdı siḡr idüp yāri sipihr-i ḡahpe-zen benden
Ne lu' b itdi baḡa gör BÂKİyā billāhi oynaşum

99.

ḤAYÂLÎ

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

Hezec + ---- / + ---- / + ---- / + ----

1. Ḥumārūṡ derdin aldum sāḡar-ı şaḡbādan el çekdüm
Cefā-yı ḡārına degmez gül-i ra' nādan el çekdüm

Ben ol Mecnūn-ı derdem keşretünden ' ıṣḡınuṡ dilde
Aradum kendüme yir bulmadum Leylādan el çekdüm
3. Ğam-ı ferdāsı yok şubḡ u mesāya cılve-ḡāḡ olmaz
Bir özge ' ālemüm var dünye vü uḡbādan el çekdüm

Şabā idi yiler yanumca ol hem eyledi mesken
Ḥabābuṡ ḡānesin ben menzil ü me'vādan el çekdüm
5. ḤAYÂLÎ ' umḡına ḡavş eyle bul ol dürr ü yektāyı
Ḥazer idüp nehenginden dime deryādan el çekdüm

98. A.E. 458: 12^b; Bâkî Dīvânı: G.322

2^b derd ü: kūh-ı **M.**

5^a ḡahpe-zen: pīre-zen **D.**; benden: dünyā **M.**

99. A.E. 458: 14^a; Ḥayālî Dīvânı: S.287

3 Dīvân: 4.beyit

4 Dīvân: 3.beyit

5^a ol: şol **D.**

100.

ḤAYĀLĪ

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. Elüm çekdüm bu deştüñ lālesinden sünbülünden hem
Ferāğum var bu gülzāruñ gülünden bülbülünden hem
Günāhumdan beni pāk eylemezler bir kadeḥ meyle
Ḥarābāt-ı muğāna gerçi kim geldüm yolundan hem
3. Palās-ı fakr ile nefse kanā' at geldi fāriğdür
İşigi itlerinden şehlerüñ atlas çulundan hem
Dili fāriğ iden bu ḥalka ḥalka dūd-ı āhumdur
Peri-peykerlerüñ ḥam-der-ḥam olmuş kākülünden hem
5. ḤAYĀLĪ bir gözi açuḳ ser-āmed šāhbāzem hem
Külāha egmezem baş uçmazam şehler kolından hem

101.

SA'YĪ

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Nāle ney göz yaşı mey oldu ciğer büryānum
Ḥāne-i dilde ḥayālün olalı miḥmānum
Levh-i çihremde yazar sürḥ ile 'ışḳ āyetini
Kıl kalemlemlerle benüm dīde-i ḥūn-efṣānum
3. Ḥār ü ḥasdur ki getürdi anı seyl-āb-ı sirişk
Şanmañuz çeşm-i terümde görinen müjgānum
Ne ziyān ola nişār eyleyeyin yoluñda
Güher-i eşk ile pür eyleyüben dāmānum
5. Şerm-sārem yaḳalı SA'YĪ seng-i dilberden
Üstühān-ı tenümi nār-ı dil-i sūzānum

100. A.E. 458: 14^a; Ḥayālī Dīvānı: S.288

101. A.E. 458: 15^b; Şā' ire ait dīvān tespit edilememiştir.

102.

GEDĀYĪ

Mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Yā cevruṇi çekmege kalmadı tākatüm
Yazuḡ degül mi ben kuluṇa hey sa' ādetüm
Dīvāne gönlümi yenemem yoḡsa dōstum
Yoḡdur kıl olmaḡa saṇa hergiz liyākatüm
3. Bī-iḡtiyār kūyūṇa varsam 'acebleme
Cānā bilürsin elde degüldür irādetüm
Görmeyeli cemālūṇi kalmadı dōstum
Dilde qarār u şabr ile cānda rāḡatüm
5. Cānā GEDĀYĪ niçeye dek intizār ola
'Arz eyle kāmētūṇ aṇa gel hey kıyāmetüm

103.

'ULVĪ

Fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dün gice sīneme bir dilber-i ra' nā çekdüm
Şubḡ-dem la' l-i lebinden mey-i ḡamrā çekdüm
Bulmadum şāḡar-ı la' lūṇ gibi bir dāfi' -i ḡam
Gerçi meyḡānede çoḡ cām-ı muşaffā çekdüm
3. İki çeşmümden iki rişte-i eşki aḡıdup
Levḡa-i çihreme bir ḡaṡṡ-ı müşennā çekdüm
Sübḡa-ı eşki ele aldum idüp nāmını vird
Ol perī-peykeri teşḡir iḡün esmā çekdüm
5. 'Işḡ sultānı berāt-ı ḡamı gönderdi baṇa
'ULVĪyā ḡūn-ı cigerden aṇa tuḡrā çekdüm

102. A.E. 458: 17^a; Gedāyī Dīvānı'nda yer almamaktadır.
1^a cevruṇi: cefānı; Vezin gereḡi bu şekilde okunmuştur.

103. A.E. 458: 17^a; Derzi-zāde 'Ulvī Dīvānı: G.373
1^b subḡ-dem: subḡdan D.

104.

BEHİŞTİ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Mübtelā-yı derd ü ğam bulsam melālüm söylerem
Ehl-i hāle rāst gelsem vaşf-ı hālüm söylerem
Çande bir dīvāne bulsam eylerem ' arz-ı cünün
Hem-demüm ehl-i kemāl olsa kemālüm söylerem
3. Ger şikār aḥvālin aḥsa cem' olup şayyādlar
Şayda kābil olmayan vaḥşī ğazālüm söylerem
İtmesün mi ol güneş benden felekde 'ār kim
Bulduğum yirde hemān başlar zevālüm söylerem
5. İy BEHİŞTİ ḥiṣṣedār olsun diyü erbāb-ı 'ışk
Kıssa-ḥ'ān olup raḳīb ile kıtālüm söylerem

105.

ḤAYRETİ

Mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Meded meded nic'idem n'eyleyem ne çāre kılam
Libās-ı şabır diler dil ki pāre pāre kılam
Yüz üzre göz yaşı gibi revān olup bāğa
Çınārı servi boyun yādına kenāre kılam
3. Sitāresüz dimesün kimse bağa kūyuḡda
Şerār-ı āh ile bu çarḥı pūr-sitāre kılam
Yanuğa varmağa bende efendi yok kudret
Ḳo bāri karşı ıraḡdan saḡa neḡāre kılam
5. Bir āh idüp od uram şehre ḤAYRETİ ola kim
Birez bu sūz-ı dili yāre āşikāre kılam

104. A.E. 458: 17^b; Behiştî Dîvânı: G.342

1 Dîvân'da söylerem olarak geçen redif Mecmû' a'da söylesem olarak yer almaktadır. // 1^b vaşf-ı: ḥasb-ı D.

3^a ger: bir M.

4^a benden: yüzlü M.

105. A.E. 458: 20^a; Ḥayretî Dîvânı: G.274

2^b çınārı: meger ki M.; servi boyun: serv-ḡadūḡ D.

3 Dîvân: 4.beyit // 3^a kimse bağa: bağa kimse M.

4 Dîvân: 3.beyit

106.

ḤAYRETİ

Fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Hafif ++-- / +-+- / ++-

1. Yine cān derdine devā buldum
Yine dil zaḥmına şifā buldum

Yine iy tīre-dil gözün aydın
Pertev-i nūr-ı Muşafā buldum
3. İşgi Ka' besine yüz sürdüm
Merve ḥaḳḳı yine şafā buldum

Baḡa bīgānelik iden güzeli
Ḥamdülillāh ki āşinā buldum
5. Āsitān-ı sa' ādetine irüp
Yine iy ḤAYRETİ ġinā buldum

107.

ḤAYRETİ

Fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Hafif ++-- / +-+- / ++-

1. İşigünde niyāza başlayalum
Ka' bedde gel namāza başlayalum

Arıdup ḳalbümüzi şāf idelüm
Nāle-i dil-güdāza başlayalum
3. Yana yana fiğānlar eyleyelüm
Dem-be-dem söz ü sāza başlayalum

Sırr-ı 'ışḳı yiter nihān itdük
Vaḳtidür keşf-i rāza başlayalum
5. Nāzenīnler çü nāza başladılar
ḤAYRETİ biz niyāza başlayalum

106. A.E. 458: 21^a; Ḥayretī Dīvānı: G.300

107. A.E. 458: 21^a; Ḥayretī Dīvānı: G.301

1^b gel: gelün **M.**

5 Dīvān: 4.beyit // Dīvān'daki 5. ve 6. beyit Mecmū' a'da yer almamaktadır.

108.

ḤAYRETİ

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. İçüp mest-i şarāb-ı ergāvān olmağ diler göñlüm
Gedā iken yine şāh-ı cihān olmağ diler göñlüm

Sürüp cümle murādātı çıkardı künc-i hātırdan
Ferāğat kūşesinde kāmran olmağ diler göñlüm
3. Yine sīnemde yağup tāze tāze dāğlar yir yir
Melāmet okına her dem nişān olmağ diler göñlüm

Qarārı yok durur taşup bulanup şu gibi dā'im
Düşüp pāyına bir servüñ revān olmağ diler göñlüm
5. Ferāğat eyleyüp iy ḤAYRETİ bu şî'r ü inşādan
Bugün 'ālemde bī-nām u nişān olmağ diler göñlüm

109.

ḤAYRETİ

Fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Hafif ++---/+--+ /++-

1. İçelüm içelüm müdām içelüm
Hîç ayılmayalum müdām içelüm

Niçe bir yiyelüm zamāne ğamın
Tırmayalum 'ale'd-devām içelüm
3. Var müşelles saña helāl olsun
Şūfî қо biz mey-i harām içelüm

Baña çiğ pişmiş aňmañuz 'arağı
Puhteyüz biz şarāb-ı hām içelüm
5. Sözi iy ḤAYRETİ uzatmayalum
İçelüm hāşılı kelām içelüm

108. A.E. 458: 21^b; Ḥayretî Dīvānı: G.304

109. A.E. 458: 21^b; Ḥayretî Dīvānı: G.318

3^a қо: Dīvān'da yer almamaktadır.

110.

ḤAYĀLĪ

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. Melāmet mülkine mālîk olup tā kim 'alem çekdüm
Selāmet defteri erķāmuna evvel ķalem çekdüm
Görüp sâğarda 'aks-i rüy-ı yâri reşkden öldüm
İçince ķanunı anuñ nice dürlü elem çekdüm
3. İşigi itleriyle hem sifāl oldum biķamdillah
Bu zevķi bulmadum şehlerle gerķi cām-ı Cem çekdüm
Muķîṭ-i 'ışķda ben ol neheng-i ejdehā-pāyem
Yedi deryāyı lerzān eyledüm her dem ki dem çekdüm
5. ḤAYĀLĪ kûşe-i meyķāneden bir toğrı yol buldum
Götürdüm ayağı 'işret diyārına ķadem çekdüm

111.

ḤAYRETĪ

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Ben senün işigünji mesned-i 'izzet bilürem
Ayağun tozını ser-tāc-ı sa' ādet bilürem
Baş ile cānı nişār itmege yolunḡa senün
Dōstum başum içün cānuma minnet bilürem
3. Şimdi bir hālete irgürdi beni fūrķat kim
Ayda bir kez yüzünji görmegi vuşlat bilürem
Yārdan ben nice vuşlat umayın kim yañılup
Ger öpem işigi taşını hıyānet bilürem
5. ḤAYRETĪ görmedüm ammā ki ferāsetle hele
Ben 'adem mülkini bir kûşe-i vaḡdet bilürem

110. A.E. 458: 31^a; Ḥayālî Dîvânı: S.283

2^b dürlü: derd ü D.

3^b cām-ı Cem çekdüm: cām çekdüm M.

4^a ejdehā: şad M.

111. A.E. 458: 21^a; Ḥayretî Dîvânı: G.278

2 Mecmū'a'da 2^b 3^b 4^b 5^b de bilürin olarak geçen redif Dîvân'da bilürem olarak yer almaktadır.

3^b kez: gün D.; görmegi: görmege M.

4^a umayın: olmayın M.

[İbtidā-i Ḥarfū'n-Nūn]

112.

EMRÎ

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Tenūr-ı dilde yanar cān kebābı n'eyleyeyin
Bu cām-ı dīde tolu ẓan şerābı n'eyleyeyin

Degülse künc-i ğam-ı ʿışk-ı dilbere mesken
Göñül didükleri genc-i ḥarābı n'eyleyeyin
3. Ḥadiş-i ʿarız-ı zibā-yı dilber olmayıcağ
Gülün elindeki rengin kitabı n'eyleyeyin
4. Tevaḳḳuf eyle nigārā ki çekdüğüm derdi
Döküp yaşum raḳamını ḥisābın n'eyleyeyin
5. Ğam-ı nigār ile bir ḥāl iderdüm iy Emrî
Derün-ı sinedeki ıztırābı n'eyleyeyin

113.

FİĞÂNÎ

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Āh kim ḥālī degül bir laḥza göñlüm āhdan
N'eylesün bî-çāre dil kırtulmadı eyvāhdan

Dil-berā seng-i raḳībünden şaḳınsa dil n'ola
ʿĀşık olan kişi şaḳlar sevdigün bed-ḥ'āhdan
3. Sıneme çekdüm ʿAlinün Zülfikārı şeklini
Hem anuñ etrāfını zeyn eyledüm yā şāhdan

Ser-nigün gördüm bugün ağıyār-ı merdūdı yine
Beñzer ol şeyṭānı sürdün iy melek dergāhdan
5. Āh-ı fūrḳātten FİĞÂNÎ ölse cānā ṭaḥ mıdur
Niceler öldi bilürsin derd ile bu āhdan

112. A.E. 458: 15^a; Emrî Dīvānı: G.412

1^a dilde: tende **M.**; cān: ten **M.**

2^a künc: genc **D.** // 2^b genc: künc **D.**

3^a dilber: yār **D.** // 3^b elindeki: altındaki **M.**; rengin: zibā **D.**

4^a derdi: derdün **M.** // 4^b ḥisābın: ḥisāb **D.**

113. A.E. 458: 6^b; Fiğānî Dīvānı: G.62

5^a fūrḳātten: fūrḳātde **M.**

114.

FIGÂNİ

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. Ne zibâ serv-i ra' nâsın vü ne şîrîn dehensin sen
Beni Ferhâd iden kûh-ı belâlar içre sensin sen

Ölürsem hasret-i la' l-i leb-i cânâne ilen ger
Bağa iy lâl-e-i hamrâ ' aceb hûnîn kefansin sen
3. Şaçı dârını yüzinde görüp didi dil-i Manşûr
Bu meydân-ı siyâsetde bağa müşğîn resensin sen

Cihân fettânıdır çeşmün ki döker sürmeyi gözden
Ğubâr-ı pây-ı cânânı bu çeşmümden silesin sen
5. Yüzi mir'âtına karşı ögüp kırmaz leb-i yâri
FIGÂNİ tûti dilünle ' aceb şekker sühânsın sen

115.

FIGÂNİ

Mef' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzâri' ---+/-+--/+---+/-+--

1. Çevgân-ı düd-ı âhuma iy serv-i sîm-ten
Meydân-ı ğamda güy-ı zer atdum şerâreden

Âhum duĥânı câmi' -i kâşî kıbâbdır
Kandil-i zer ' aşar şererüm aña zîneten
3. Öldüm ğam-ı ' izârûn ile yâd idüp beni
Kabrümde geldi akçe üleşdüirdi yâsemen

114. A.E. 458: 8^b; Figânî Divânı: G.66

1^a serv: verd **D.** // 1^b içre sensin sen: içresin sen **M.**

2^a ilen: ile **D.**

4^a döker: çeker **D.**

5^b tûti: tutma **M.**; şekker: sükker **D.**

115. A.E. 458: 7^a; Figânî Divânı: G.71

2 Divân'da yer alan 2. beyit Mecmû' a'dan farklıdır.

İrgürse ger selâm-ı hatı-ı sebzüni sabâ

'İzzet idüp iki bükilür aña her çemen

3^b üleşdüirdi: eleştirdi **D.**

- Tiğ-i müjenle iy kaşı yâ dilleşürdi cân
Bari belâ-yı ıışkdur anuñ belin büken
5. Taḥşîn iderdi görse senüñ luṭf-ı ṭab‘ una
Bu ḥüsrevâne şi‘ ri FiĠĀNî eger Ḥasan

116.

ḤAYĀLÎ

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Zāhidā cennet ne yapam kūy-ı dilber var iken
Añmazam Ṭübāyı ol ḳadd-i şanavber var iken
Ḳanlu yaşum gör raḳībün göñline meyl eyleme
Seng-i ḥārāya begüm yüz ṭutma gevher var iken
3. Giryē eylerken sitāremde ruḥuñ gösterdi yār
Gün ṭulū‘ itdi gözüm burcında aḥter var iken
4. Virmezem iki gözümün birine iy nūr-ı ‘ayn
Ayağuş tozını başumda aña yer var iken
5. Kūy-ı cānāna ḤAYĀLîyi görüp gelmez ‘adū
Yā gider mi bîşeye ceyrān ḡazanfer var iken

117.

EMRÎ

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. La‘lün üzre beñ midür yâ ol enārı vaż‘ iden
Nāfesinde müşg-i ter itmiş dānesin dürr-i ‘Aden
Tiğ-i ḡamzeyle gözün bādāmı çün ḳatlı eyledi
Dest-i ḳudret ḳoydı tābūta şarup ḥünin kefen
3. Var mı ben dil-ḥasteye şeftālū-yı la‘l-i nigār
Añmazam ‘unnābı her dāne ‘aḳıḳ olsa Yemen

4^a tiğ-i müjenle: Peykânıñ ile D.; dilleşürdi: titreşürdi D. // 4^b bari: bār-ı D.
; belin: belini D.

116. A.E. 458: 9^b; Ḥayālî Dîvânı: S.304

2^a göñlüne meyl: göñlüni yād D. // 2^b yüz ṭutma: meyl itme D.

5^a görüp: görür D.

117. A.E. 458: 11^a; Emrî Dîvânı: G.365

2^b ḥünin: rengin D.

Āb-ı hayvānı bulup bir çeşme itmiş la' l-i yār
Öñine havz eylemiş billürdan anuñ zeķan

5. Çeşm-i cāzūsına ol sehḥāruñ EMRi āferīn
Kim tūtop mār-ı siyāhı eylemiş çāha resen

118.

ḤAYĀLĪ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bezm-i yāre ḥün-ı 'āşıqdan şarāb eglenmesün
Şol oda yanmış cigerlerden kebāb eglenmesün
Bir ḥaber vir iy göñül cān-ı 'azīze sīnede
Yāre varsun eyleyüp ref' -i ḥicāb eglenmesün
3. Pāre pāre eyledi zerrāt-ı 'ālem kendüyi
'Arz-ı dīdār eylesün ol āfītāb eglenmesün
4. Bir güzer kılsun bize düşsün behište nār-ı reşk
Düzāḥ-ı hecrinde çok çekdük 'azāb eglenmesün
5. İy ḤAYĀLĪ var di bir zībā ḡazel naẓm ehline
Her biri olsun buña ḥāzır-cevāb eglenmesün

119.

ḤAYĀLĪ

Mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Dilüm xanı ki saña şerḥ ide ḥālümden
Meger belā dil olup söyleye melālümden
Beni görince tutar destüni yüzine ol şūḥ
Şikāyet eyler isem n'ola dest-i zālümden
3. Mücāvir-i ser-i kūyı olalı şerḥ eyler
Libās-ı Ka' be bu egnümde köhne şālümden
Ben ol muķīm-i ḥarābāt-ı kūy-ı 'ışķam kim
Melek nevāle alur bir şınıķ sifālümden

4^a çeşme: çeşm **D.** // 4^b havz eylemiş billürdan: billürdan havz eylemiş **D.**

118. A.E. 458: 14^b; Ḥayālī Dīvānı: S.328

2^a vir: var **M.**

4^a kılsun: kılsun **M.**; reşk: eşk **M.** // 4^b çekdük: çekdüm **M.**

119. A.E. 458: 14^b; Ḥayālī Dīvānı: S.315

3^a Dīvān: 4^a // şerḥ: şerm **D.**

5. Didüm HAYĀLiye bir tîr-i ğamze pertâb it
Tebessüm eyledi didi geçer hayâlünden

120.

‘UBEYDÎ

Meʿûlû fâʿilâtü mefâʿilü fâʿilün

Muzâriʿ--+/--++/+---+/-+-

1. Şanmañ belâ-yı turre-i dilberden ağların
Zülf-i siyeh didükleri kâfirden ağların
Laʿline öykünür mey aña ağların müdâm
Şanmañ ki mest olup mey-i aħmerden ağların
3. Ruhsâr-ı âteşiyle tutuşmak kolay idi
Ammâ duhân-ı haţţ-ı muʿanberden ağların
Yaşum dökince gitdi o meh sitâreyi
Dîde didükleri o bed-aħterden ağların
5. Bir âfîtab-çihre durur ağıladan beni
Şanma ‘UBEYDÎ yaña feleklerden ağların

121.

EMRÎ

Meʿûlû fâʿilâtü mefâʿilü fâʿilün

Muzâriʿ--+/--++/+---+/-+-

1. Her gün hayâl-i çihre-i dilberden ağların
Her dün melâl-i turre-i dilberden ağların
Tañ mı yaşum sitâre gibi olsa bî-şümâr
Her gice cevri-i çarh-ı sitem-gerden ağların
3. Ol mâhveş tûlûʿ ide mi tâliʿ ümde ben
Tâliʿ didükleri şu bed-aħterden ağların
Çeşmüm şebîh olursa n'ola kırmızı güle
Çün dem-be-dem firâķ-ı gül-i terden ağların

5^b hayâlünden: hayâlinde D.

120. A.E. 458: 18^a; ‘Ubeydî Dîvânı: G.234

1^a dilberden: ‘anberden D. // 1^b zülf-i: haţţ-ı D.

2 Dîvân: 3.beyit // 2^b aħmerden: ħamrâdan M.

3 Dîvân: 2.beyit

4^a yaşum: yaşın D.; dökince: görince D.; o meh: umagör D.

121. A.E. 458: 18^a; Emrî Dîvânı: G.358

2^b cevri-i: çünkü D.

5. Hic gün yüzini göstere mi gözlerüm baña
Laḥza-be-laḥza EMRî ben anlardan ağların

122.

RŪḤÎ

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Sūz-ı 'ıṣḡuṣla nic'itsün dil ü cān olduğıcün
Oda yansın mı efendi bu cihān olduğıcün
Şaḡın esrār-ı ḡamı kimseye fāş eyleme dir
N'eylesün nāle vü feryād u fiḡān olduğıcün
3. Kişver-i ḡusne senün şāh idigün ḡukm itdüm
Kaşların pādīşāhum aña nişān olduğıcün
Rāh-ı 'ıṣḡ içre göre virdi başın Ferhādı
Ne vefā itdi aña devr-i zamān olduğıcün
5. RŪḤiyā sāḡar-ı mey rakşa girüp devr eyler
Yār elinden yüregi toptolu kan olduğıcün

123.

KEMAL PAŞA-ZĀDE

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel ++--/++--/++--

1. Biñ cefā görsem iy şanem senden
Bu ne sözdür ki uşanam senden
Ṭālî' ümdür seni vefāsuz iden
Ben anı şanma kim şanam senden
3. Senün içün cihān 'adū olsa
Ḥavf idüp şanma usanam senden
Dem-i vaşluṣla ḡoş geçer aḡyār
Derd ü miḡnet çeken benem senden
5. Ruḡların şevkiyle şem' gibi
Şubḡ-ı vaşluṣa dek yanam senden

5^a gün yüzini: göz yaşını **M.**

122. A.E. 458: 18^b; Bağdatlı Rūḡî Dīvānı'nda yer almamaktadır.

123. A.E. 458: 19^a; Kemal Paşa-zāde Dīvānı: G.317

2^b ben anı: şanemā **D.**

3^a senün içün: senden ötürü **D.**

4^a aḡyar: 'ālem **D.**

5^b şubḡ-ı: şem' -i **M.**

124.

ZĀTĪ

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Varayın şem' -i vişālūñ baña yandur diyeyin
Zulmet-i hücredeyin niçe zamāndur diyeyin
Āteş-i hecrden āh eyleyeyin yana yana
Vuşlātuñ ābına ben teşneyi qandur diyeyin
3. Yārüm uyğuda ise Hakkā tazarru' ideyin
Devletüm şem' ini yā Rabbi uyandur diyeyin
Başuma od yakayın şāha şikāyet ideyin
Başuma od yağan ol şāh-ı cihāndur diyeyin
5. Zülfini kesmege sa' y eylemiş ol kıble-i cān
Zātiyā 'Urve-i Hakk 'ömre ziyāndur diyeyin

125.

BEHİŞTĪ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+--

1. Göñlüm eglenmez varup görsem gül-i gülzārı ben
Bir dehān-ı yāre beñzer gonçe bulsam bārı ben
Gösterürseñ 'āşıka kūyuñ tavāfında yüzün
Ka' beye iy gözlerüm nūrı nedür sen varuben
3. Çünkü sīnemdür beni derde giriftār eyleyen
Āhır anuñ üstine yıksam gerekdür yārı ben
Naqd-i cāna buseñ almağa harış olsam n'ola
Düşde dañi görmezem bunuñ gibi bāzārı ben
5. İy BEHİŞTĪ dūr olup bir lahza kūy-ı yārdan
Āşkāre dünyede gördüm 'azāb-ı nārı ben

124. A.E. 458: 19^b ; Zātī Dīvānı'nda yer almamaktadır.

125. A.E. 458: 22^a, Behiştī Dīvānı: G.386

1^b dehān-ı yāre beñzer gonçe bulsam: gonçe bulsam yāre beñzer **M.**

2^a tavāfında: tavāfindan **M.**

126.

YAḤYĀ BEG

Mef'ulü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Dölbendüni nāz ile zarīfāne şararsın
Meydān-ı maḥabbetde gezüp 'aşık ararsın
Sen gönçe gibi gāh yeşil gāh kıyıl gey
Üftādelerün berg-i ḥazān gibi şararsın
3. Yazup ele al nāme gibi gönlümi iy dōst
Düşmānlarumun ḥāme gibi bağıı şararsın
Ağlamağ ile sevdüğimi yāre tıyurdun
İy dīde-i ğam-dīde baña 'ayn-ı zarārsın
5. YAḤYĀ n'ola olursa sözün inceden ince
Yārün beli vaşında kılı kırk yararsın

127.

'ABDĪ

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Kısmet itdükde Ḥudā 'uşşāka vuşlat 'ālemin
Rūzı kılmış ben ğarīb-i zāra fūrķāt 'ālemin
Gel ğarībün ḥālünü bilmek dilerseñ sevdüğüm
Var birāz sen de temāşā eyle ğurbet 'ālemin
3. Rūḥ-ı qudsī 'ālem-i ma'nāda seyrān eylesün
Gel қalender ol göñül terk eyle şūret 'ālemin
Sırrunı fāş itme tā kim ḥalk içre sen sen ol
Bulmak isterseñ eger dünyāda cennet 'ālemin
5. 'ABDĪyā kūy-ı nigārı seyr ideydi bir nazar
Şūfi-i ḥalvet-nişin anmazdı cennet 'ālemin

126. A.E. 458: 23^b; Yaḥyā Bey Dīvānı: G.321

3^a nāme: ḥāme **M.** // 3^b ḥāme: nāme **D.**; bağıı: қalbi **D.**

5^b beli: lebi **M.**

127. A.E. 458: 24^a; Şā'ire ait bir dīvān tespit edilememiştir. // Mahlas beytinde 'Abdī adı yer alan şiirin başlığı 'Ubeydī olarak yazılmıştır.

128.

SELİKİ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Māle meyl itmez bilen genc-i ẓanā' at 'ālemin
Mülke bakmaz seyr iden genc-i ferāḡat 'ālemin

Bir olan dildār ile aḡyārdan bāk eylemez
Niçeler bulmuşdurur kesretde vaḡdet 'ālemin
3. Āsitān-ı yārı me'vā ideḡor var öl diril
Bulmaḡ isterseḡ eger dünyāda cennet 'ālemin

'İşk-ı dildār ile 'ālemde melāmet olalı
Göḡlüm aṣlā istemez oldu selāmet 'ālemin
5. Şan Ḥalilullahdur kim ḡülşen oldu nār aḡa
İy SELİKİ buldı dil fūrḡatde vuṣlat 'ālemin

129.

NECĀTİ

Mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün

Muzāri - - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ben üzümlüğ şuyın severin şūfī dānesin
Zirā kimi kızını sever kimi anesin

Şabr ideyin cefāḡa eyā cevri çok ḡüzel
Yā ben ölem firāḡ ile yā sen uşanasın
3. Sildim süpürdüm ādemiyāna gel iy perī
Sırça seray gibi göḡül tāb-ḡānesin

Ḥaṭṭuḡ belürdi fitne-i āḡir zemān gibi
Süre süre getürdūḡ ola mı zemānesin

128. A.E. 458: 24^a; Selikī Dīvānı: G.52

1^a meyl: şayd **M.** // 1^b genc-i: herḡiz **D.**

3^a var: Mecmū' a'da yer almamaktadır.

4 Dīvān: 5.beyit

5 Dīvān: 6.beyit // 5^a kim: ki **D.** // Dīvān'daki 4.beyit Mecmū' a'da yer almamaktadır.

129. A.E. 458: 24^b; Necātī Beg Dīvānı: G.386

1^a severin: severem **D.**

3^a sildim süpürdüm: insānıḡ eyle **D.** // 3^b sırça seray gibi: nūr ile rüşen eyle **D.**

4^a Sürdüm rakībi sürmek için yirlere yüzüm **D.** // 4^b getürdūḡ: getürdüm **D.** // Dīvān'daki 4. beyit Mecmū' a'da yer almamaktadır.

5. Öldürmege bahâne gerekmez NECÂTîyi
Yetmez mi bu bahâne ki sen bî-bahânesin

130.

FAŞÎHÎ

Meʿûlû fâʿilâtü mefâʿilü fâʿilün

Muzâriʿ -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Nüş it üzüm şuyın elüğe alma dânesin
Zîrâ meşel durur kızın al görüp anesin
‘İşkuñ odına yandığıma gülme sulţānum
Bir gün ola ki sen daği bu oda yanasın
3. Fâş eyledüñ maḥabbetüm iy ‘ışk ‘āleme
Tîz günde göreyin seni kıane boyanasın
Geldi ḥayāl-i ‘ārızuñ iy pâdişāh-ı ḥüsn
Ḥayli ‘imāret itdi gönül táb-ḥānesin
5. Cevrūñ ne deñlü var ise eyle FAŞÎHîye
Furşat senüñdür iy perî bulduñ zemānesin

131.

NECÂTÎ

Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --

1. Şöyle muḥkem tutayın ‘ışk ile dildār etegin
Yâ elüm kaç ideler yâ keseler yār etegin
Yaḳasından çıkarupdur ser-i zülfīn bilürüz
Nice çok başludur elden kıomaz inkār etegin
3. Nice bir tolaşur aḳ boynuḡa zülfüñ nice bir
Yaḳaḡa dikmedi yâ zülf-i siyeh-kār etegin
Beni öldürme ki Ferḥāda felek kıyduḡına
Dögünür tolduruban taş ile taḡlar etegin

5 Dīvān: 8.beyit // Dīvān'daki 6. ve 7.beyit Mecmūʿa'da yer almamaktadır.

130. A.E. 458: 24^b; Şāʿire ait bir dīvān tespit edilememiştir.

2^a Mısrarın vezni aksamaktadır.

131. A.E. 458: 25^a; Necâtî Beg Dīvānı G.410

1^a tutayın: tutayım D. ; ‘ışk ile: bir daği D.

2^a çıkarupdur: geçürüpdür D.

3 Dīvān: 4.beyit // 3^b yâ: ki M. // Dīvān'daki 3. beyit Mecmūʿa'da yer almamaktadır.

4 Dīvān: 6.beyit

5. Bu NECĀTİ nazara gelmedi göz yaşı gibi
Yire geçti tatalı çeşm-i güher-bār etegin

132.

MUḤİBBÎ

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Pendi güş itme dilā alma ele 'ār etegin
Ço ne dilerse disünler tutağör yār etegin
Müdde'î dāmen-i dildāra irişse ne 'aceb
Çanda kim açıla gül tutar anuñ hār etegin
3. Baña her demde gelür derd ü belā güşsa vü gam
Müşkil işdür ki kişi tuta sitem-kār etegin
H'ābda yārı görüp fırsat ile bñsesin al
Uyanup hışma gelürse koma inkār etegin
5. İy MUḤİBBÎ benî ādemde vefā kalmadı hiç
Sen de Mecnñn-şifat ol tñt yñri tağlar etegin

133.

REVĀNÎ

Fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Hafif ++--/+-+--/++--

1. Hey güzel cevre 'ādet olmışsın
Allah Allah ne āfet olmışsın
Leblerññ kevşer ü yüzññ cennet
Be hey āfet kıyāmet olmışsın

5 Dīvān: 8.beyit // Dīvān'daki 5. ve 7.beyit Mecmū' a'da yer almamaktadır.

132. A.E. 458: 25^a; Muḥibbî Dīvānı G.2705

2 Dīvān: 3.beyit

3 Dīvān: 2.beyit // 3^a güşsa: miñnet **D**. // 3^b ki kişi: kişi ki **D**.

5 Dīvān: 6.beyit // 5^b ol: Dīvān'da yer almamaktadır.

133. A.E. 458: 26^a; Revānî Dīvānı G.296

1 Bu beyit Dīvān'da şu şekildedir:

İy gönñl ehl-i zillet olmışsın

Hem-dem-i derd-i miñnet olmışsın 1^b: 2^b

Dīvān // Dīvān'daki 2^a Mecmū' a'da yer almamaktadır. "Halkı gamzeyle hep helāk itdñn"

2 Dīvān: 3.beyit // 2^b be hey āfet: ħak budur kim **D**.

3. Kõdi el arkasını yire çenār
Gõrdi sen serv-kāmet olmışsın
Dā'imā sendedür müsāfir-i ğam
Beñzer iy dil 'imāret olmışsın
5. Yāri kuçdum didün REVĀNī hele
Girçek isen ne rāhat olmışsın

134.

İSHĀK ÇELEBİ

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel +-+--/+ +--/+ +--/+ +--

1. Dilerem zād-ı ğamuñ dilde firāvān olsun
Ki cihāndan sefer itmek baña āsān olsun
Gel iy ğam bu gice şöhet-i hāş eyleyelüm
Bir sen ol bir de hemān dīde-i giryān olsun
3. Gitdi şimden girü bizden saña kul oldu göñül
Elümüzden ne gelür başına sulţān olsun
4. Gice gündüz ruḥ-ı cānāna neden bunca ḥased
İy güneş var ne sen ol ne meh-i tābān olsun
5. Lebin öpdüm uyanup nāz ile dildār didi
Hele İSHĀK saña var bu daḥi iḥsān olsun

135.

ŞĀNİ

Mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Müctes +-+-/+ +--/+ +--/+ +--

1. Hevā-yı 'ışka uyaldan nihāl-i şaḥn-ı cihān
Çemende ḥayli döküldi saçıldı berg-i ḥazān
Bırakdı cāme-i zerrīni arḳadan eşcār
Görüp fenāsını devrānuñ oldular 'üryān

3 Dīvān: 6.beyit // 3^b sen: kim **D**.

4 Dīvān: 5.beyit // Dīvān'daki 4.beyit Mecmū' a'da yer almamaktadır.

5 Dīvān: 7.beyit

134. A.E. 458: 26^b; Üsküplü İshāk Çelebi Dīvānı G.216

1^a dilerem: isterem **D**.

3^a bizden: benden **D**.

4 Dīvān: 6.beyit // Dīvān'daki 4.beyit Mecmū' a'da yer almamaktadır.

5 Dīvān: 7.beyit // 5^a nāz: nār **M**. // 5^b daḥi: da **D**. // Dīvān'daki 5. beyit Mecmū' a'da yer almamaktadır.

135. A.E. 458: 26^b; Şānī Dīvānı'nda yer almamaktadır.

3. Niyâz-ı âb-ı revânı görünce luṭfindan
Kenâre geldi öpüldi kuçuldu serv-i revân
Çıkardı bād-ı şitâ âsmâna evrâkı
Görindi her biri mânend-i encüm-i raḥşân
5. Nuḳûd-ı zerr ile pürken ḥazâ'in-i gülşen
Şu koydı başına ŞÂNÎ çürütdi hep yârân

136.

EMRÎ

Fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

Hafif ++-- / +- + - / ++ -

1. Yârsuz bu cihânda n'eylersin
Güli yok büstânda n'eylersin
Daḥi ḥâlûḡ dilâ perîşân mı
Zülf-i ' anber-feşânda n'eylersin
3. Âsitânında dilberüḡ iy dil
Yir bulursaḡ cihânda n'eylersin
4. Nev-bahâr-ı faşılâ inlersin
' Andelîbâ ḥazânda n'eylersin
5. Dil-i EMRîdedür senüḡ yirüḡ
Billâh iy ḡam yabanda n'eylersin

137.

EMRÎ

Fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

Hafif ++-- / +- + - / ++ -

1. Yârsuz bu cihânda n'eylersin
Serv yok büstânda n'eylersin

136. A.E. 458: 28^a; Emrî Dîvânı G.415

1^b büstânda: gülsitânda **D**.

2^a ḥâlûḡ: ḥâlüm **M**.

3^a iy dil: zâhidâ **D**. // 3^b bulursaḡ: bulurken **D**.

4 Dîvân: 5.beyit // 4^a nev-bahâr-ı faşılâ: nev-bahâr faslın **M**. // 4^b

' andelîbâ: ' andelîb **M**. // Dîvân'daki 4. beyit Mecmû' a'da yer almamaktadır.

5 Dîvân: 6.beyit

137. A.E. 458: 28^a; Emrî Dîvânı G.414

1^b serv: güli **D**.; büstânda: gülsitânda **D**.

- ‘Işk-ı Leylâyı iste gönölünde
Hay Mecnûn yabanda n'eylersin
3. İy gönül murgı yüce pervâz it
Bu türâb âşiyânda n'eylersin
- Tîr-i âhuñ gibi felekden geç
Lâ-mekân ol mekânda n'eylersin
5. Çünkü ‘âşık degülsin iy EMRî
Söyle kûy-ı fülânda n'eylersin

138.

NECÂTÎ

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Câm-ı ‘ışkuñdur dem-â-dem sırrımı fâş eyleyen
Nâr-ı şevküñdür hemîşe gözlerüm yaş eyleyen
2. Öykünürmiş leblerüñe la‘l ü yâkût iy şanem
Ġalibâ işbu güñehdür anları taş eyleyen
3. Hâk-i pâyuña döküp saçdum gözüm gevhherlerin
Ârzü-yı kîmyâdur bizi qallâş eyleyen
- Âhum ile işigüñ pâk itmege qomış beni
Bâd-ı şubh-ı gülşenüñ şahnında ferrâş eyleyen
5. Sâlik-i râh-ı hâqîqatdür NECÂTÎ qorqusuz
Dil-rübâlar ‘ışkıñı kendüye yoldaş eyleyen

139.

ÂHÎ

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Kime feryâd ideyin nâle vü efgânumdan
Kime qan aqlayayın dîde-i giryânumdan
- Dil tenûrında ciger yandığı yitmez midi kim
Yidi derd ile beni qam dağı biryânumdan

2 Dîvân: 4.beyit

3 Dîvân: 2.beyit

4 Dîvân: 3.beyit

138. A.E. 458: 28^b; Necâtî Beg Dîvânı G.393

3^b bizi: beni **D**.

4^b şahnında: şahnına **D**.

139. A.E. 458: 32^b; Âhî Dîvânı G.85

3. Beslesem h n-ı diliyle n'ola g z yaşlarını
Ki ciger-k şeler md r ki gel r c numdan
S neye  ekdi diy  t r ni iy  aşı kem n
Yaralar ağız  ş rdi baņa her yanumdan
5. Saņa maħlař yiter  Hi kim ider adunı y d
Her g zel kim okınur defter   d v numdan

140.

N H N 

Fe il t n fe il t n fe il t n fe il n

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Ni e bir  ıyş   neş t ile fer h-n k olasın
Fikr it ol s  ati kim seyre gir p h k olasın
Ef  -yi d r-ı fen  yir yir n altında seni
Başdan ayağa eger toptolu tiry k olasın
3. Fikr   zikr n d n   g n devlet-i d ny -yı den 
Haşelill h ki sen ş hib-i idr k olasın
4.  riş r peyk-i ecel b d-ı şab  gibi saņa
Ne  adar c st     v    p k     l k olasın
5. B ğ-ı    mr ola N H N  nice bir t ze bah r
Ola kim ire haz n mevsim-i h ş k olasın

[ btid -i H rf 'l-H ]

141.

F Ĝ N 

Mef  l  f  il t  mef  il  f  il n

Muz ari  --+/-+-+/-+-+/-+-

1. Y z virmes n meded diņ z ol m h-p reye
şol h l   haş diņen bir iki y zi  areye
Tiĝ n şu deņl  zaħmuma  an aĝladur ki  h
S nemde acır oldu beg m y re y reye

3^b ki:    D.

5^a kim: D v n'da yer almamaktadır.

// 5^b okınur: okına D.

140. A.E. 458: 33^a; N h n  D v nı'nda yer almamaktadır.

141. A.E. 458: 7^b; F ĝ n  D v nı G.79

1^b diņen: din M.

2^a zaħmuma: zaħmuna M.

3. Ğarķ eyler idi mevc-i belā dil sefinesin
Cānā hevā-yı zūlfūñle vardı ķareye
Ķūyuñda ķatre ķatre sirişkūm benūm hemān
İy meh felekde beñzedi yir yir sitāreye
5. Mihrūñ zevālden başı ķurtulmaz FIGĀNiyā
Kim ķoşdı yāri sāye diyen yūzi ķareye

142.

FIGĀNĪ

Mef'ūlū fā'ilātū mef'īlū fā'ilūn

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ķavl ü ķarār eylemeñ ol bī-ķarār ile
Zīrā ki öldürür kişiyi intizār ile
2. Çoķdan irerdi vaşluña şāhum elūm benūm
Ger vaşl-ı [yār] girse ele zor u zār ile
3. Ķullāb-ı 'ışķ çekdi beni kendüden yaña
Sen 'ışķa düşdi şanma bizi ihtiyār ile
4. Gül bād-ı şubħ ile güler oynar seher velī
Çāk oldu bülbulūñ yūreği zaħm-ı hār ile
5. Şimdi FIGĀNĪ yār senūñ bilmedi ğamuñ
Şağ olsun anlaya seni ol rūzgār ile

143.

EMRĪ

Fe'ilātūn fe'ilātūn fe'ilātūn fe'ilūn

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Ħaţı sevdāsını şor ğeşt-i ķemenden gelene
Nāfe-i hālını añ deşt-i Ħotenden gelene
Gözinūñ yaşlarını dūr gibi dökdi öñüme
Yār dendānını añdumdı 'Adenden gelene

3^b cānā: cānı **M.**; zūlfūñle: zūlfüne **D.**; vardı: urdı **D.**

5^a ķurtulmaz: ķurtulmasun **M.** // 5^b ķoşdı: ķoğdı **D.**

142. A.E. 458: 8^a; FIGĀNĪ Dīvānı G.74

2^b [yār]: vezin gereği teklif edilmiştir.

3^b bizi: beni **D.**

143. A.E. 458: 9^a; Emrī Dīvānı G.465

2 Dīvān: 3.beyit

3. Kızarup gözlerinün rengi ‘aķıķe döndi
Ańıcaķ la‘l-i leb-i yāri Yemenden gelene
Gerçi kim kara ķazādur ھاıuı iy ‘arız-ı dōst
Şükr ider ‘āşık-ı dil-şifte senden gelene
5. Dehen-i yār içün EMRī müjeden yaşlar aķıt
Rāzı ol ğonçe içün sen de dikenden gelene

144.

FIGĀNĪ

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Kūy-ı dilberden yaņa iy dil revān ol her gice
İşigünde itler ile hem-zebān ol her gice
Ol melek görünmez oldı giceler kūyında çün
İy ķamer ھاķ-ı felekde dīde-bān ol her gice
3. Sen ğubāruı başına ğün doğmaķ istersen ğöıñöl
Yüz sürüp pāyına ھاķ-i āsitān ol her gice
Ol raķīb-i kāfiri öldürmek istersen dilā
Kūşe-i kūyında tīg ile nihān ol her gice
5. İy FIGĀNĪ cidd ü cehd ile iriş cānāneye
Şoĥbet-i ھاş eyleyüp sen cāna cān ol her gice

145.

EMRĪ

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. ‘Adem itdün vücūdum iy şanem ğonçe-dehān ile
Tenüm bir ķıl gibi ķılduı yine ol mū-miyān ile
Ġözüm müjġān-ı ĥün-ālūd ile şol ھاvza döndi kim
Müzeyyen ola eṭrāfı nihāl-i ergavān ile

3 Dīvān: 2.beyit // 3^a kızarup: aġlayup **D.**; rengi: yaşı **D.**
4^b şükr ider: rāzıdur **D.**

144. A.E. 458: 10^a; FIGĀNĪ Dīvānı G.81

1^b hem-zebān: miĥmān **M.**

2^a ol melek ġündüz görünmez cennet-i kūyında çün **D.**

3^a ġöıñöl: dilā **D.** // 3^b pāyına: izine **M.**

4^a ol: seı **M.**; dilā: ġöıñöl **D.**

145. A.E. 458: 11^a; EMRĪ Dīvānı G.476

1^b ķıl: mū **D.**

2^a şol: bir **D.**

3. Gözüñ tîr atdı bu cāna aña cān atdı bu göñlüm
N'îçün atışdı ol kâfir bu bir kaç müslümân ile
Elinde rişte-i cān rāzı olursa o 'İsā-leb
Peyāmbere oynını oynayalum ol rismān ile
5. Hāyālîñ ğamzesin tenhā görürsin diyü iy EMRî
Müjem kanlu bıçaqlı oldı çeşm-i hūn-feşān ile

146.

EMRî

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Māh-ı nev bir nūn yazup benzetmemişdür kaşuğa
Āferîñ iy naqş-ı ğarrā āferîñ naqķāşuğa
Māh-ı nev gibi iki bükilsün olsun cismi ham
Kim ki iy meh-rū hilālî benzedürse kaşuğa
3. La' l-i gevher-bārına öykünmek iy hātem neden
La' l-i aḥmerden kabā geydördilerse taşuğa
4. Meşhedüm taşı ne didügin zebān-ı hāl ile
Veh ki idrāk eylemezsın gelmeyince başuğa
5. Ğam bucağında seni tenhā bulup bir gün boğar
İ' timād itme şaḳın iy EMRî kanlu yaşuğa

147.

EMRî

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İy şanem şemşîr ile biñ yāre urduñ cānuma
Tîr ile revzenler açduñ sîne-i ' üryānuma

3^b ol kâfir bu bir kaç: ol kâfir bir iki **M**.

4^a o: ol **M**. // 4^b oyunını: oyunın **D**./mısranın vezni aksamaktadır.; ol: bu **D**.

5^a hāyālîñ: hāyāl **M**.

146. A.E. 458: 11^b; Emrî Dīvānı G.434

1^b iy: Dīvān'da yer almaktadır.

2^a ham: zerd **M**. // 2^b iy: Mecmū'a'da yer almamaktadır.

3^b taşuğa: katuğa **M**.

4^b veh: vāh **M**.

5^a bulup: bulur **D**.

147. A.E. 458: 11^b; Emrî Dīvānı G.445

1^b ' üryānuma: sūzānuma **D**.

- Ġam ŧebinde ‘aql u fikrüm gitse iy meh tañ degül
Nāle-i ŧeb-gîr ile kimse getürmem yanuma
3. Hattıñ üzre kaşuñ imzāsın görüp bildüm yine
Hüccet-i tezvîr ile kaşd itdi la‘ lün kanuma
- Hasret ile ölse ‘aşık kalsa açuk gözleri
Dirile düş olsa çeşmi ger leb-i cānānuma
5. Ol şanem dirmiş ki EMRî Ka‘be mi şanur beni
Yir ile olup ber-ā-ber yüz sürer dāmānuma

148.

BĀĶĬ

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. Mübtelā oldı gönül cām-ı şarāb-ı nāba
Āh kim zevrağ-ı dil düşdi yine gird-āba
2. Ser-i zülfünde iken çeşmüñe meyl itse gönül
Beñzer ol tıfla varur evvel-i ŧebden ḥāba
3. Ser-i zülfiyle çeker kendüye ser-keşleri yār
Ne kadar saht kemān olsa urur kullāba
- Kūyuña ġayrıları çekse raķib-i ħar-ṭab‘
Seyl-i eşkümle döner qadd-i dü-tā dölāba
5. Tāk-ı ebrū-yı nigārı görelı iy BĀĶĬ
Ser-fürü kılmadı ‘ışk ehli daħi mihrāba

149.

BĀĶĬ

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel -+-- / -+-- / -+-- / -+--

1. Bî-tekellüf yüz sürer her ŧeb ruḥ-ı renginüñe
Böyle n'icün yüz virürsün dōstum bālınüñe
- ‘Āşık-ı bî-dil ruḥ-ı zerd ile yaşdansun qolun
Yaraşur zerrîn ḥamā‘ il sâ‘id-i sîmînüñe

2^a fikrüm: muşîm **M.**

148. A.E. 458: 12^a; Bāķî Dīvānı G.436

2^b ŧebden: başdan **M.**

149. A.E. 458: 12^b; Bāķî Dīvānı G.425

3. ¨Arızuñ durmaz öper zülf-i siyeh-rü göz göre
Hiç yüz virmezsin ammâ ¨aşıķ-ı miskînüñe
İy nihâl-i bâğ-ı hüsn andan ne dadı dalı var
La¸ l-i nâbı beñzedürlermiş leb-i şîrînüñe
5. Cilve-gâh-ı şâhid-i ma¸ nâ olaldan BAĞiyâ
Reşk ider âyîneler kalb-i şafâ-engîzüñe

150.

ĖAYÂLÎ

Fâ¸ ilâtün fâ¸ ilâtün fâ¸ ilâtün fâ¸ ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Âyîne hüsniñe ķul olsun şafâsı var ise
Şâne çeksün zülfüñüñ biñ biñ cefâsı var ise
¨Aşıķa olsun iki dünyâ temennâsı Ėarâm
Nice ¸âlemler değer bir Muştafâsı var ise
3. Âstîn-efşân semâ¸ itmek ne hoşdur zâğide
Gerdeninde Ėaķ rızâsından ridâsı var ise
4. Öykünür şekker lebüñe âyîne ruhsâruña
Bî-edepdür ķanda kim bir aşılâsı var ise
5. İy ĖAYÂLÎ bir oñulmaz derd bî-derd olmadur
Çâre yok bu derde her derdüñ devâsı var ise

151.

ĖAYÂLÎ

Müstef¸ ilün müstef¸ ilün müstef¸ ilün müstef¸ ilün

Recez - - + - / - - + - / - - + - / - - + -

1. Mey ayağâ binmiş gezer peymânedden peymâneye
Düşmüş lebün sevdâsına Ėum-Ėânedden Ėum-Ėâneye
Mecnûn gibi oldum bugün ¸ışķ içre şâğib-silsile
Zencîr-i Ėam mîrâş imiş dîvânedden dîvâneye
3. Nûr-ı cemâlinden eğer ol şem¸ bir pertev şala
Yüz şu¸ le-i âteş düşe pervânedden pervâneye

4^b nâbı: nâbuñ **M.**

5^b kalb-i: tab¸ -ı **D.**; engîzüñe: âyînüñe **D.**

150. A.E. 458: 14^a; Ėayâlî Dîvânı S.386

1^b biñ biñ: her ne **D.**

3^a itmek ne hoşdur: itmek hoşdur **M.**

151. A.E. 458: 14^a; Ėayâlî Dîvânı S.370

Gāh erġanūn evtārına ruhbānı eyler perde-sāz
Geh na^ʿra-i yāhū şalar kāşāneden kāşāneye

5. Pīr-i ħarābātuŋ sözi çıġdı ĤAYĀLĪ girçege
Vā^ʿ ız gibi salmaz benī efsāneden efsāneye

152.

EMRĪ

Mefā^ʿilūn mefā^ʿilūn fe^ʿulūn

Hezec +---/+---/+---

1. Müjen kār itdi cism-i nā-tüvāna
Bıçaġ irdi dirīgā üstüĥāna
Nigārā zülfüŋe dil virdigümdür
Gice taş atdıġum düşde yılana
3. Çatup peyveste pür-çin kılma kaçuŋ
Zarardur ħurulı durmak kemāna
4. Gelür cisme göŋül gördükçe zülfüŋ
Şeb oldukça gider murġ āşiyāna
5. Der-i dildāra ħarşu āĥ kılma
Oġ atmak yokdur EMRĪ āsümāna

153.

EMRĪ

Mefā^ʿilūn mefā^ʿilūn fe^ʿulūn

Hezec +---/+---/+---

1. Yüzüŋ gördüm şürü^ʿ itdüm niyāza
Seĥer-gāĥ güyiyā ħurdum namāza
Bulur āb-ı ĥayāt iĥen uzun ^ʿömr
Lebüŋ öpen irür ^ʿömr-i dırāza
3. Şikār itdürme zülfüŋe rakībi
Kelāġ ulutma cānā şāĥbāza
Leb-i la^ʿlüŋ ^ʿizāruŋ üzre iy meh
Şanasın mey durur ħonmış ayaza
5. Ėadeĥler oynadursın elde dā'im
Ne ĥoş beŋzersin EMRĪ kāse-bāza

152. A.E. 458: 15^a; EmrĪ Dīvānı'nda yer almamaktadır.

153. A.E. 458: 15^b; EmrĪ Dīvānı'nda yer almamaktadır.

154.

EMRİ

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. Eger haşır olmaz isem ol kıyāmet-kaḍ nigārumla
Gezem maḥşerde göğsüm döğerek seng-i mezārumla
Şalup ayağına n'eyler ola gīsūsını ḥavrā
Ber-ā-ber mı olam şanur o serv-i sāye-dārumla
3. Ğubār olsam reh-i kūyında kıomaz tozıdur āhum
İlāhī n'eyleyem bu rūzgār-ı zūr-kārumla
Göginde encüm-i bī-ḥaḍ şebinden rūzı fark olmaz
Bir özge 'ālemüm var dūd-ı āh-ı pūr-şerārumla
5. Megesdür pāyına tıfl-ı belā ğam riştesin taqmış
Benüm cān-ı za' ifüm EMRiyā cism-i nizārumla

155.

BĀKİ

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel ++---/++---/++---/++---

1. Devlet el virse yüzün gördüğüm eyyām olsa
Merḥabā eylesem ol şūḥ ile bayram olsa
Olıcaḳ yār gibi dilber-i şīrīn-ḥarekāt
Teni pālūde-i ter gözleri bādām olsa
3. Gül gibi bāde-i renginine ne ibrām gerek
Zāhidūḡ ḳanın içerdüm eger ibrām olsa
Ḥasret-i ḳaddūḡ ile ḳanlu elifler çeksem
Her biri sīnede bir serv-i gül-endām olsa
5. BĀKİyā 'ıyş-ı bahār eyler idük meclisde
Sākī-i lāle-rūḡ u bāde-i gül-fām olsa

154. A.E. 458: 15^b; Emrī Dīvānı G.473

1^b gezem: girem **M**.

2 Dīvān: 3.beyit // 2^a n'eyler ola gīsūsını: gīsūsını n'eyler ola **D**.

3 Dīvān: 2.beyit

4^a göginde: güninde **D**.; şebinden: şebinde **M**.

155. A.E. 458: 17^b; Bākī Dīvānı G.460

4^a ḳaddūḡ: ḥaddūḡ **M**.; çeksem: çekdüm **M**. // 4^b her biri sīnede: sīnede her biri **D**.

5^b rūḡ u bāde: ' izār u mey-i **D**.

156.

RAḤMÎ

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. Şitâ devri geçüp iy dil yine 'âlem bahâr olsa
Çemende gonçeler açılsa bülbüller hezâr olsa
Elifler çekse sînem üzre gâhî dâğlar yaksa
Bağa ol serv-i bālâdan cihânda yâdgâr olsa
3. Görenler ten sifâlinde karanfüller şanur anı
Kaçan kim sînem üzre dâğ-ı 'ışkuñ yâdgâr olsa
Ruḥ-ı gül-günüñ ile zülf-i şeb-dizüñ koşarsañ ger
Yitişmez ḥüsn meydânında yüz biñ şeh-süvâr olsa
5. Ne hoş 'ıyş idicek bâğ idi RAḤMÎ gülşen-i dünyâ
Ḥazân irişmese ḥüsnine yârüñ ber-karâr olsa

157.

RAḤMÎ

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Remel -+---/-+---/-+---/-+---

1. Nûr-ı maḥẓ olur elini şoksa zîbâ koynına
Şol yed-i beyzâ gibi girdükçe Mūsâ koynına
Bir müdevver pister-i sincâbî olmuş şekl-i ḥavẓ
Ol perîyi koymağa girmeye tenhâ koynına
3. Ḥurde-i zer gibi rûyın zerd ider dür ḥarc iden
Bâğ-ı 'işretde girer bir verd-i ra' nâ koynına
Ḳadr-i 'âlî kesb ider cānâne cān ḳurbân iden
İ' tibâr olur nitekim 'id-i aḍḥâ koynına
5. Baḥr-i nazm içre ḥayâl-i ḥâşa benzer RAḤMÎyâ
Şoyunup ol mû-miyân girdükde deryâ koynına

156. A.E. 458: 17^b; Bursalı Raḥmî Dîvânı G.200

2 Dîvân: 3.beyit

3 Dîvân: 4.beyit

4 Dîvân: 2.beyit

5^a 'ıyş: 'ıyd **M.**; dünyâ: zîbâ **M.**

157. A.E. 458: 18^b; Bursalı Raḥmî Dîvânı'nda yer almamaktadır.

158.

ŞUHŪDÎ

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'Aks-i la' l-i cām-ı mey alduğda tenhā koynına
Meryemün gūyā girer nāz ile 'İsā koynına
Aña baş egmezdi ruhbān iy büt-i sīmīn beden
Şūretün naqşını almasa kilisā koynına
3. Çāk çāk iden tenin mānend-i fānūs-ı hayāl
Alsa her şeb t' aṅ mı bir şem' -i şeb-ārā koynına
Baḥr-i naẓmum içre vaşf-ı dürr-i dendānuḡ görüp
Koydı şerminden şadef lū'lūyī cānā koynına
5. Dürr-i dilde la' lūṅün şevḡin ŞUHŪDî itdi derc
Koydı bir yāḡūt-ı rūḡ-efzāyī gūyā koynına

159.

NECĀTÎ

Meḡ ūlū fâ' ilātū meḡ ūlū fâ' ilün

Muzārî - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. İy şöḡbet eyledüm diyen ol dil-sitān ile
Yalanı şöyle söyle ki bir az inanıla
Bir kez yüzüm ayaḡuṅa sürmege irse el
İzün tozını tarta idüm za' ferān ile
3. Zülfün ḡoḡusı ile olur mū' teber nesīm
Mergūb olur müsāfir olan armaḡan ile
Baḡlarlar ise tūrmaya cennetde zāhidi
Görse yüzünī sūnbül-i ' anber-feşān ile
5. Tūtdı cihānı şöḡret-i şī' rün NECĀTīyā
Dünyāya şıḡmaz olduḡ o bir ḡaç yalan ile

158. A.E. 458: 19^a; Şuhūdî Dīvānı'nda yer almamaktadır.

159. A.E. 458: 19^a; Necātî Beg Dīvānı G.448

2 Dīvān: 6.beyit

4 Dīvān: 5.beyit

5 Dīvān: 7.beyit

160.

ḤAYĀLĪ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Āyine her gün koyar dildarı tenhā koynına
Nāz ile Yūsuf girer gūyā Züleyhā koynına
Çıkmadı yārūñ lebi fikri dil-i ağıyardan
Aldı ol la' li dirīgā seng-i hārā koynına
3. Rāh-ı gülzār-ı fenāda cismini iden gubār
Rūzgār ile girür bir verd-i ra' nā koynına
Dāmenine seng alup kūhsār ceng itmek diler
Koydığıyçün maḳdemūñ naḳşını şahrā koynına
5. Bu nice göz yaşı ḤAYĀLĪ ' ıışk içinde oldu maḥv
Girdiler ırmağlar gūyā ki deryā koynına

161.

ESİRİ

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Şeher dil bülbülin gördüm uçar āheste āheste
Varup sen gonçeye rāzın açar āheste āheste
Ḥayālūñ ' askeri her dem gelür bu hāne-i dilde
Biḥamdillāh konar iy şāh göçer āheste āheste
3. Müjeñle çeşm-i hūn-rizūñ dilelden bağrum iy dilber
Bu çeşmüm kanlu yaşların şaçar āheste āheste
Begüm mağrūr olup hūsne iñen cevır itme ' uşşāka
Güzellik pāydār olmaz geçer āheste āheste
5. ESİRİ la' l-i hecrūñden gözi yaşın şarāb itmiş
Oturmuş künc-i ḥasretde iñer āheste āheste

160. A.E. 458: 27^b; Ḥayālī Dīvānı S.367

3^a fenāda: vefāda D.

161. A.E. 458: 28^b; Esirī Dīvānı'nda yer almamaktadır.

164.

ḤAYĀLĪ

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

Hezec + --- / + --- / + ---

1. Şeherden seyre vardum merğzāra
Hezārān murğı gördüm geldi zāra

Gül ü lāleyle zeyn oldı çemenler
Oyuna girdi gönlekcek semenler
3. Çü gördüm naşş-ı Erjeng oldı şahrā
İdüp bir nice rengin şî' r peydā

Kādem başdum ' izār-ı mihr ü māha
Ki tā irdüm cenāb-ı pādīşāha
5. Şunup bu nazmı dest-i şehriyāra
Gül-i Şad-Bergi ırgürdüm bahāra

[İbtidā-i Ḥarfü'l-Yā]

165.

ḤAYĀLĪ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İtmezem gülzār seyrin bülbül-i şeydā gibi
Meskenüm Kāf-ı kanā' at olalı ankā gibi

Kūhveş çek dāmenün şahrā-yı ' ālemden gönül
İki yağa ıssı olmak istesen deryā gibi
3. Bir içim şu minnetin çekdürme naḥl-i kaddüñe
Tā ki kadrün mīvesi ' izzet bula ḥurmā gibi

Sūzen-i dil-düz-ı ğamzeñdür baña ḥā'il olan
Yoḥsa eylerdüm tecerrüd kaşdıñı ' İsā gibi
5. Zerre deñlü kılmaduñ dehre ḤAYĀLĪ i' tibār
Topuñ ağsun göklere mihr-i cihān-ārā gibi

164. A.E. 458: 13^a; Ḥayālī Dīvānı Dībāce-i Eş' ar-ı Gül-i Sad-Berg
2^a gül ü: gül-i D.; oldı: olmuş D.

5 Dīvān: 7.beyit // Dīvān'daki 5. ve 6. beyit Mecmū' a'da yer almamaktadır.

165. A.E. 458: 5^a; Ḥayālī Dīvānı S.419

4^b kaşdıñı: ḥazret-i M.

166.

BEHİŞTİ

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. Ne hoş 'ālemdür iy sākî şabūhı bāde-i bākî
Çadeh tut pür-şafāk olsun yüzün şahınınun āfākı
Bu mey yā Rab nice hum-hāneden cūş eylemişdür kim
Bir ednā cür' ası ser-mest idüpdür cümle 'uşşākı
3. Ezel bezminde bir cāmın çeken şol dehlü mest oldı
Ebed devrinde şaymaz bir habāba bu tokuz tākı
Benüm peymāne-i 'ışka düşüpdür defter-i tab' um
Naşihat nakşına kâbil degüldür 'aqlum evrākı
5. Bihamdillah BEHİŞTİ bezm-i 'uşşāka ayak başdum
Edir ke'sen ve nāvilhā ilā yā eyyühe's-sākî

167.

FİĞÂNİ

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Gözümün kaçırını eylerse hayālün n'ola cāy
Şeh-i 'ālemdür idinse yir yaraşur sırça sarāy
Şeb-i fūrkatde gözüm h'āb ile ceng eylemege
Müjeden bağladı şaf şaf yine bir kara alay
3. Bām-ı çarh üstine nālem çıkuban tıfl gibi
Aşağa inmege kōrkar çığırupdur iy vāy
Bir nefes nāleme dem urmağa kōmaz diyüben
Gösterür illere parmakla beni bezmde nāy
5. Ayağı illere taķsīm idesin bezmünde
N'içün iy sākî FİĞÂNİ kuluğa degmeye pāy

166. A.E. 458: 7^b; Behiştî Dīvānı G.537

5^b Hāfız Dīvān'ının ilk gazelinin ilk beytinden iktibas yapılan Arapça mısranın anlamı: "Ey sākî, ke'si (kâseyi) ehl-i meclise birer birer sun, ondan sonra bana sun." şeklindedir.

167. A.E. 458: 8^a; Fığānî Dīvānı G.96

1^a kaçırını: kaçını D.

2 Dīvān: 3.beyit // 2^b şaf şaf: iy meh D.

3^b çığırupdur iy vāy: çığırup eydür vāy D.

4^a nāleme: nālemi D.

5^a ayağı illere: illere ayağı D.; bezmünde: bezm içre D.

168.

ḤĀVERĪ

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. N'ola ol meh idünürse dil ü cān ғаşrını cāy
Şeh-i devrān olan idinse olur şırça sarāy
Ṭob-ı āhum n'ola atılsa yaşum çekse sipāh
Ḥaṭṭ-ı kāfir irişüp geldi çü bağladı alay
3. Dem-i aḥmer görüp eşküm n'ola ған ağlasa mey
Hem-demüz n'ola fiğānum işidüp iñlese nāy
Meh-i ruḥsārına ebr irdi sitāremde dirīg
Vāy benüm baḥt-ı siyāhumla kara yazuma vāy
5. Her tolu başına bir eller ayağunı öper
ḤĀVERĪ bendeje cānā ya n'içün degmeye pāy

169.

EMRĪ

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Yār çıķduķda ғапудан gören ol ruḥsārı
Beğzedür maṭla' -ı ḥurşide der-i dildārı
Cāme-ḥ'ābında meger ol mehi ' üryān görmiş
Ḥayret almış müteḥayyir evinüñ dīvārı
3. Şāh-ı gül tekye-i gülşende bir abdālunḍur
Dāğ-ı ḥünini gül-i sürḥ u elifdür ḥārı
Ġayra açma diyü göz penceresin mıḥladı yār
Merdümüm şanma gözüm içre sır mismārı

168. A.E. 458: 8^b; Ḥāverī Dīvānçesi G.46

1^a ol: iy **M.** ; meh: Mecnū' a'da yer almamaktadır.

3 Dīvān: 4.beyit // 3^a dem-i aḥmer: dem ü laḥmuz **D.** // hem-demüz: āhumuz **M.**

4^a ebr: ḥaṭ **D.** // 4^b baḥt-ı siyāhumla kara: bu kara baḥtumla **D.**

5^b cānā ya n'içün: n'içün güzelüm **D.**

169. A.E. 458: 9^a; Emrī Dīvānı G.530

2^a meger: gice **D.**; görmiş: görüp **D.**

3^b ḥünini: ḥünin **D.**

4^b merdümüm: merdümün **M.**

5. Hişşe aldum ğam-ı Ferhād ile Mecnūndan ben
Anda iy EMRī ben aldum ğam-ı ʿışk-ı yārı

170.

ʿUBEYDĪ

Feʿilātūn feʿilātūn feʿilātūn feʿilūn

Remel ++--/++--/++--/++-

1. Rūze-i ğamla geçürsek n'ola eyyāmumuzu
Eyledi bir haṭṭ-ı kāfir kara bayramumuzu
Cām idüp kāse-i serden içelüm ʿışk meyin
Bilmezüz n'olacağız çünkü ser-encāmumuzu
3. Bizi ol eyledi iklīm-i harābāta esir
Komasun pīr-i muğāna n'ola ikrāmumuzu
Kaṭresin virür isen aḡa harām olsun eger
Şūfī girçek mi şanur iç diyü ibrāmumuzu
5. Meykede kapusına geçti ʿUBEYDĪ diyü yaz
Luṭf it iy pīr-i muğān yirde koma nāmumuzu

171.

BĀKĪ

Feʿilātūn feʿilātūn feʿilātūn feʿilūn

Remel ++--/++--/++--/++-

1. Oldı dil bir büt-i şīrīn-dehenūn Ferhādı
Aḡa lālā geçinür Hüsrev ü Şīrīn dadı
Billāh iy naḥl-i ter ol şīve-i reftār nedür
Serv-i āzāduḡa kul eyledūn a şimşadı
3. İy şabā zūlf-i dil-āvīzini taḡrīk itdūn
Bu kadar fitne vü āşūba sen olduḡ bādī
Hem-demümdür şeb-i fūrkatde diyü ḡaste göḡül
Ögerek göge çıkardı bu gice feryādı
5. Cevre katlanmaḡ olurdu n'idelüm iy BĀKĪ
ʿAhd-i dilber gibi yok şabrumuzuḡ bünyādı

5^a aldum ğam-ı Ferhād ile Mecnūndan ben: itdūn ğamı Mecnūn ile Ferhād ile **M**.

170. A.E. 458: 10^b; ʿUbeydī Dīvānı G.322

3^a esir: emīn **M**. // 3^b komasun: komasaḡ **M**.

171. A.E. 458: 12^a; Bākī Dīvānı G.520

5^b dilber: ḡübān **D**.

172.

‘AŞKÎ

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Bulmaz isem şanemā şahñ-ı kilisāda seni
Rûz-ı mahşerde bulam meclis-i ‘İsāda seni
Tālib-i hüsñüñ olan bakmaya havrā yüzine
Cennet ehli şanemā ger göre ‘uqbāda seni
3. Tāb-ı düzaḥ şanemā kavm-i Mesihāyı yaḡar
Çaç baña şaklayayın sāye-i Tūbāda seni
Şöyle beñzer şanemā şem‘-i hidāyet yirine
Gitdi ‘İsā ḡodı cem‘ iyyet-i tersāda seni
5. Büt-i ‘AŞKÎ diyü muḡbeçe-i hūr u ḡılmāñ
Göstere birbirine cennet-i me'vāda seni

173.

EMRÎ

Meṯ‘ülü fā‘ilātü meṯ‘ilü fā‘ilün

Muzāri‘--+/--+ /+--+ /+--+ /+--+

1. Götürürüz göḡüsde o mehün mihr dāḡını
Abdāllaruz belī çekerüz er çerāḡını
Na‘l-i müzehheb meh-i nev bulmaz idi çarḥ
Dest-i sipihre başmasa esbün ayaḡını
3. Remmāñ dānesi ile bir kāse şundı yār
Hün çatresin görüp tolu çeşmüm kabaḡını
Bālā-ḡad olmak ister iseñ kes ḡoluñ raḡīb
Zirā uzar dıraḡt kesicek budaḡını
5. Gül bī-ḡayālīg eyleyüp açıldı bāḡda
EMRÎ hemāñ çekdi ḡopardı ḡulaḡını

172. A.E. 458: 12^b ; Üsküdarlı ‘Aşķî Dīvānı G.491

173. A.E. 458: 15^a; Emrî Dīvānı'nda yer almamaktadır.

174.

EMRİ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Olmasa divâne bu hüsn ile gördükde seni
Şa' şa' a zencirine çekmezdi mihrün gerdeni
Dil ruh-ı zibānı zülfünde görür cānā hemīn
Gice olduğda görür pervâne şem' -i rüşeni
3. Çarh kaşırında degül hurşid bir maḥbūbedür
Şa' şa' adur şanmañuz başına şokmış sūzeni
Ḥaṭṭ-ı miskīnün nigār eger semender olmasa
Āteş-i ruḥsāruñ üzre eylemezdi meskeni
5. Na' l aña sīne-i sengīn taḥta-i dükkānıdur
Sürilür anuñla EMRİ ' ışk-ı dilber ḥırmeni

175.

ḤAYĀLİ

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Rızānı gözlerem senden gelen derd ü belā ḥaḥḳı
Sözümde dönmezem ölsem şehid-i Kerbelā ḥaḥḳı
Yoğ iken levḥ-i ḥāme muşḥaf-ı hüsnün okurdum ben
' İzāruñda ḥaṭ-ı reyḥānla yazılmış du' ā ḥaḥḳı
3. Tenümde kanımuñ her kaṭresi içinde peydāsın
Ḥaḳıḳat vechine mir'āt olan ehl-i şafā ḥaḥḳı
Maḥabbet baḥridür cismüm elifler anuñ emvācı
Belānuñ kānıdur göñlüm o la' l-i cān-fezā ḥaḥḳı
5. ḤAYĀLİ Ḥaydarīdür ṭavḳ-ı zülfün ḥaḥḳıdur anuñ
Begüm teslīm kıl boynuñda n'eyler bir gedā ḥaḥḳı

174. A.E. 458: 15^a; Emrī Dīvānı'nda yer almamaktadır.

175. A.E. 458: 15^b; Ḥayālī Dīvānı S.437

1^a derd ü belā: derd-i belā D.

2^a hüsnün: ' ışkuñ D.

5 Dīvān: 6.beyit // Dīvān'daki 5. beyit Mecmū' a'da yer almamaktadır.

176.

ḤAYRETİ

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. Lebünden büse almadı kimesne cāmdan ğayrı
Şoyup koyına kıomadı seni ḥammāmdan ğayrı
Sen ol sultān-ı ḥübānsın ki öz kıullarıḡa herġiz
Elün öpmek müyesser olmadı bayramdan ğayrı
3. Elünden yimedüm bir loḡma ni' met silleden özge
Lebünden tatlu söz nüş itmedüm düşünāmdan ğayrı
Cihānda bulmadum yār-ı muvāfıḡ ġamdan artuḡ ben
Göñül eglencesi bilmem mey-i gül-fāmdan ğayrı
5. Biḡamdillah hele iy ḤAYRETİ bed-nām-ı 'ālemsin
Nesi kıalur şonuḡda kıışinüḡ bir nāmdan ğayrı

177.

YAḤYĀ BEG

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel- + ---/-+---/-+---/-+---

1. Hey benüm cānum yiter cevruḡla pāmāl it beni
Ya baḡa raḡm eyle ya öldür ya bir ḡāl it beni
Heer ise yaluḡ kıılıḡ a' dā ise pāyānı yok
Sāḡiyā bir cām-ı Cemle Rüstem-i Zāl it beni
3. 'Āşıḡ oldum yolda kıaldum yavı kııldum kendümi
Yā İlāḡi menzil-i maḡşūda irsāl it beni
Ṭuytasun bārī vücūdum nār-ı hicrān acısun
İy perī 'aḡlum perişān eyle abdāl it beni
5. Zinde olsun ḡaşre dek YAḤYĀ ġibi adum benüm
İy elif-kāmet dem-ā-dem derdüḡe dāl it beni

176. A.E. 458: 20^a; Ḥayretī Dīvānı G.431

3^b söz: dil D.

177. A.E. 458: 23^b; Yaḡyā Bey Dīvānı G.496

2 Dīvān: 3.beyit

3 Dīvān: 4.beyit

4 Dīvān: 2.beyit

5^a zinde: rind M.

178.

MESİHİ

Meḥ'ülü meḥ'ilü meḥ'ilü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Aç kodıgıçün ol şanem mäh-ı cihānı
Birkaç kişi üşdük boğayazduķ ramazānı

Hañcer durur ol mäh-ı nev-i rūze didügün
Halkuñ boğazın kesmege düzmiş felek anı
3. Zühhād gibi küşe-nişin oldı sürāhı
Ol hāleti gördi ķadehün ķurudı ķanı

Cānā ne revādur ki oruc tıtar iken halk
Ben ğuşşanı yiyem iki de bir de nihānı
5. Cām-ı leb-i dildār ile bir lahza MESİHİ
Gel 'ıyş idelüm geķdi tıtalum ramazānı

179.

FİĖĖNİ

Meḥ'ülü fā'ilātü meḥ'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Hālün ğamıyla tāzeledüm sine dāĖını
Yaķdum dil ehlinün o sōyünmiş ķerāĖını

Başın elinde gördi bu bezm-i zamānede
Her kim ki içdi cām-ı maḥabbet ayağını
3. Fenn-i cefāda zūlfine iy dil belı diyüp
Mengüş-ı yār tıtdı elinde kulağını

Tātār-ı zūlfı yādına 'azm-i sefer kılan
Kūy-ı belāda eylesün evvel ķonaĖını
5. Görsem FİĖĖNİ cām-ı mey içre ḥabāb-ı al
Bezm-i fenāda yād iderem Cem otağını

178. A.E. 458: 29^a; Mesīhī Dīvānı G.287

1^a ķodıĖıçün: tıtdığıçün: **D.**; ol şanem mäh-ı: ķarşı o maḥbūb **D.** // 1^b üşdük: üşüp **D.**

2^b düzmiş: ķomış **M.**

179. A.E. 458: 29^a; FīĖānī Dīvānı G.94

3^a cefāda: cihānda **M.** // 3^b yār: var **M.**; elinde: öğinde **D.**

5^b bezm: deşt **D.**; fenāda: belāda **D.**; cem: cān **M.**

180.

KEMAL PAŞA-ZÂDE

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Nice toyınca görem sen gül-i nâzûk bedeni
Kendü kirpigüm olupdur başa gözüm diken
Çıkmasun âhum odı ağzumı açdurma benüm
Yağmasun sūz-ı derūnum seni söyletme beni
3. Düşmeyince gam-ı hecrūne seni bilmedüm âh
Ne imişsin neye uğramışam iy vâh beni
Şerbet-i vaşluğ irişmezse ölür haste göñül
Döyemez hecrūne cânım seven ölsün mi seni
5. Dest-gîr ol beni sâyeğ gibi ayakda koma
Böyle hâk itme efendi yolunda cân vireni

181.

BÂKÎ

Fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilün

Remel -+---/-+---/-+---/-+---

1. Kânı bir şîrîn-sûhan la' l-i şeker-bârūğ gibi
Kanda gördi tûṭî bir âyîne ruhsârūğ gibi
Göñlümüz alur ele zülf-i dil-âvîzūğ hele
Vechden hâric degül ḥaṭṭ-ı siyeh-kârūğ gibi
3. Sîm-sîmâ serv-i bālâ dil-rübâlar çok velî
Kimsede yokdur senūğ evzâ' u eṭvârūğ gibi
Nükte-i mihr ü maḥabbetdür ser-â-ser BÂKîyâ
Bulmaya 'ışk ehli bir eglence eş'ârūğ gibi
5. Ögmesün 'âşıklara vâ' iz riyâz-ı cenneti
Bâğ-ı ḥurrem olmaz ehl-i 'ışka dîdârūğ gibi

180. A.E. 458: 30^a; Kemal Paşa-zâde Dîvânı'nda yer almamaktadır.

181. A.E. 458: 30^b; Bâkî Dîvânı G.485

3^a dil-rübâlar: meh-liḳâlar **D**.

4 Dîvân: 7.beyit // Dîvân'daki 4.ve 6.beyit Mecmû'a'da yer almamaktadır.

5^a ögmesün: olmasun **M**.

182.

BĀĶĪ

Fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilūn

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Sīne gencīnesini ḥaṇṇer-i bürrān deldi
Bugün şūḥ-ı dil-ārā yine bir ḳān deldi

Müje-i dīde-i pür-nem gibi ter-dest olmaz
Yine bir demde nice la‘l-i Bedaḥşān deldi
3. Cān ğam-ı gamzeṇ ile maḥbes-i tenden çıḳdı
Şanki bir merdüm-i maḥbūs idi zindān deldi

Tirüñüñ iy ḳaşı yā manḳıra geçmez sa‘yı
Sīnemüñ dāğın ol ḥaṇṇer-i bürrān deldi
5. BĀĶiyā bezm-i belāda neye döndük görseṇ
Nāyveş bağrumuzı nāle vü efgān deldi

183.

BĀĶĪ

Mefā‘ilūn fe‘ilātūn mefā‘ilūn fe‘ilūn

Müctes +-+-/++--/++--/++--

1. Esirgemek gerek ol ‘āşık-ı dil-fikārı
‘Ale'l-ḥuşūş ki bir bī-vefā ola yāri

Göñüllerini cihān ḥalkınuñ senüñ ‘ışḳuñ
Aḳıtdı kendüye deryā niteki enhārī
3. Ne derd-i ‘ışḳı bilürsin ne miḥnet-i hecri
Hey āfet-i dil ü cān ḳadr-i ḥüsni bil bāri

Çemende jāle durur şanma bülbül-i şeydā
Şuladı eşk ile şaḥn-ı sarāy-ı gülzārı
5. Hemīşe ḳāmet-i bālānı vaşf ider BĀĶĪ
Bülend-mertebe olsa ‘aceb mi eş‘ārı

182. A.E. 458: 30^b; Bāḳī Dīvānı G.501

1^a bürrān: cānān **D.**

183. A.E. 458: 33^a; Bāḳī Dīvānı G.497

1^a gerek ol: gerege **D.**; fikārı: efgān **D.**

3^a hecri: cevri **M.**

[MUSAMMATLAR]

Taḥmis-i YETİMİ Ğazel-i NECĀTİ

YETİMİ

Meḥ'ülü fā' ilātü meḥā' ilü fā' ilün

Muzāri'---+/-+-+/-+---+/-+-

1. Ḥüsnün ziyāsi 'āleme iy dil-rübā yiter
La' lün şafāsı cānuma her dem belā yiter
Ḥāl-i ruḥuḥ bu sīnede dāğ-ı cefā yiter
Dil kişverine zülf-i siyāḥuḥ belā yiter
Yıkmağa bu vilāyeti bir ejdehā yiter

Ağyāra uyuban beni iy kaşları kemān
Atma yabana oğ gibi göğsün gerüp hemān
Hecr āteşine yaḳalı bu çarḥ-ı bī-amān
Geh yaş gelür gözümden ü geh yaş yirine ḳan
Derd-i derūnı bilmege bu mā-cerā yiter
3. İzün tozu başuma ger olaydı tāc
Olmazdum bu vechile ḥalk ortasında ac
Mu' tād olalı derde devā istemez 'ilāc
Bīmār-ı 'ışḳa şerbet ile eyleme 'ilāc
Var iy ṭabīb ḳo beni derdüm baḳa yiter

Geldüm bu fānī 'āleme hīç sürmedüm şafā
Çekdüm belā vü derd ile biḡ dürlü ben cefā
Dilber yolında bildüğüm oldı ḳamu hebā
İy çarḥ sen de yār gibi olma bī-vefā
Zirā bu deḡlü 'āleme bir bī-vefā yiter
5. Kimse YETİMİ [sen] gibi bī-' izzet olmasun
'Ālem içinde müflis ü bī-ḥürmet olmasun
Ac ol minnet ile cihānda nī' met olmasun
Tek yirde gökde zerre ḳadar minnet olmasun
Örtü döşek NECĀTİye bir būriyā yiter

1. A.E. 458: 25^b-26^a; [Necātī Beg Dīvānı G.148] Taḥmis Yetimī Dīvān'ında yer almamaktadır. Taḥmis'te gazeldeki 3.,4. ve 6.beyitler yer almamaktadır.

2⁵ bilmege: almağa **M.**; derūnı: derūn **M.**

3 Dīvān: 5.beyit // Dīvān'daki 3. beyit Mecmū' a'da yer almamaktadır.

5 Dīvān: 7.beyit // Dīvān'daki 6. beyit Mecmū' a'da yer almamaktadır. //5^a [sen]: Vezin gereği tarafımızdan teklif edilmiştir.

SONUÇ

Osmanlı edebiyatı bünyesinde vücuda getirilen ve gerek edebiyat tarihi gerekse kültür tarihi açısından son derece önem arz eden kaynaklar arasında yer alan şiir mecmuaları, vücuda getirildikleri dönemin zevklerine, kültürel birikimlerine, şiirleri dolaşımında olan yüzyıl şairlerine işaret etmesi ve dönemine ışık tutması bakımından değerli eserlerdir. Günümüzün şiir antolojileri olarak da değerlendirilebilecek bu eserler, klasik Türk şiirinin pek çok manzum formunu ve divanı olan ya da olmayan yüzlerce şairi bünyesinde barındırmayı başarmıştır. Bu bağlamda şiir mecmualarının edebiyat tarihine sağlayacağı katkılar göz önünde tutularak bu zengin birikimin açığa çıkarılması amacıyla mecmualar üzerindeki çalışmalar da artmış ve sürdürülen çalışmalarla da artmaya devam etmektedir.

Bu çalışmada Süleymaniye Kütüphanesi Âşir Efendi Koleksiyonu 458/1 numarada kayıtlı *Mecmû‘a-i Eş‘âr* adlı eserin tetkiki yapılarak tenkitli metni kurulmuştur. 59 varaktan müteşekkil nüshanın 1^b-33^a arası varakları çalışmamızın kapsamı dâhilinde ele alınmış, farklı şairlere ait şiirler Latin harflerine aktarılmıştır. *Mecmû‘a*’nın bu varak aralığı 10 kaside, 183 gazel, ve 1 tahmis ihtiva etmektedir.

Çalışma iki bölümden oluşmuştur. Giriş kısmında mecmuaların Türk edebiyatındaki yeri ve önemi üzerinde durulduktan sonra birinci bölümde, *Mecmû‘a-i Eş‘âr*’ın şekil ve muhteva özellikleri belirtilmiş, ikinci bölümde mecmuanın transkripsiyonlu metnine yer verilmiştir.

Mecmû‘a’da şiirleri yer alan şairlerin biyografileri, şairle ilgili tenkitli metin, doktora veya yüksek lisans çalışması yapan araştırmacının verileri dikkate alınarak yazılmıştır. İhtiyaç hâlinde ansiklopedik kaynaklardan da yararlanılmış edinilen bilgiler analiz edilmiştir. Bu bağlamda Ahmed Paşa, Nesîmî, Ahmed-i Dâ‘î gibi 15. yüzyıl şairleri dışında kimliklerini tespit edebildiğimiz tüm şairler 16. yüzyıl klasik Türk edebiyatının temsilcisidirler. Derleyeni ya da müstensihî bilinmeyen eserin ihtiva ettiği şiirler, kullanılan kâğıt ve tercih edilen hat tetkik edildiğinde de 16. yüzyılda tertib edilmiş bir şiir mecmuası olduğu izlenimini vermektedir.

Metnin kuruluşunda tenkitli metin kurma usulü tercih edilmiş, Dîvânları bulunan şairlerin şiirleri Dîvân'da yer alan şekilleriyle karşılaştırılmış vezin, kafiye, redif ve mana gözetilerek şairin kaleminden çıkmış olan en doğru metni oluşturmaya yönelik tercihler yapılmıştır. Tenkitli metin kurulurken dikkati çeken en önemli husus derleyicinin ya da müstensihinin pek çok yerde vezin, kafiye ve mana hususiyetlerinde titizlik göstermemiş olduğudur. Aynı özensizlik nüshadaki imla hatalarında da kendisini göstermektedir.

Üzerinde tez çalışması yaptığımız bu *Mecmû'a*, aynı vezin ve kafiye de birçok şiir barındırması yönüyle nazire mecmuasına yaklaşan bir görüntü arz etse de, derleyicinin zemin (model) şiir ve zemin şiire nazire olarak yazılanlar noktasındaki bilgi eksikliği olarak değerlendirebileceğimiz tavrından da kaynaklı olarak -böyle bir niyetle başlanmış olsa bile- nihai amacına ulaşamamıştır. *Mecmû'a*'nın tertibinde gerek yazı şekli gerekse şiirlerin dizilimindeki özen estetik kaygının ön planda olduğunu göstermektedir.

Klasik Türk edebiyatı sahasında yapılan her mecmua çevirisi şiir hazinesinin daha da zenginleşmesine ve bu hazineye yeni inciler dizilmesine katkı sağlamaktadır. Amacımız, günümüz araştırma metodlarına uygun olarak MESTAP dahilinde bir çalışma prensibi ile şiirlere dair verilerin tablolastırılarak verilerin analiz edildiği bu çalışmanın alana katkı sağlamasıdır. Zira, üzerinde çalıştığımız bu *Mecmû'a* özelinde 16. yüzyılın tanınmış şairlerinin Dîvânlarında yer almayan şiirlerinin bulunması ya da Dîvân'ı olmayan şairlerin şiirlerinin gün ışığına çıkarılması edebiyat tarihi adına en önemli kazançlardan biri olarak değerlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

1. Kitaplar

Ayan, Hüseyin (1990). Nesîmî Dîvânı. Ankara: Akçağ Yayınları.

Aynur, Hatice, Müjgân Çakır, Hanife Koncu vd. (2012). Mecnûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı, İstanbul: Turkuaz Yayınları.

Çavuşoğlu, Mehmed, M. Ali Tanyeri (1981). Hayretî Dîvânı (Tenkitli Basım). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Çavuşoğlu, Mehmed, Tanyeri M. Ali (1990). Üsküplü İshak Çelebi Dîvânı. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Yayınları.

Çavuşoğlu, Mehmed (1977). Yahyâ Bey Dîvânı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Demirel, Mustafa (1996). İbn-i Kemal Divanı. İstanbul: Fakülteler Matbaası.

Erünsal, İsmail (2018). Orta Çağ İslam Dünyasında Kitap ve Kütüphane. İstanbul: Timaş Yayınları.

Harmancı, Esat (2007). Süheylî Dîvânı. Ankara: Akçağ Yayınları.

İpekten, Halûk (2016). Bâkî (Hayatı-Sanatı-Eserleri). Ankara: Akçağ Yayınları.

İnalcık, Halil (2003). Şair ve Patron: Patrimonyal Devlet ve Sanat Üzerinde Sosyolojik Bir İnceleme (Vol. 5). Ankara: Doğu Batı Yayınları.

İsen, Mustafa (1990). Usûlî Dîvânı. Ankara: Akçağ Yayınları.

Kaçalın, Mustafa S. (1994). Âhî Dîvânı. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Karabey, Turgut (2015). Ahmed Paşa (Hayatı-Sanatı-Eserleri). Ankara: Akçağ Yayınları.

Karahan, Abdülkadir (1966). Figânî ve Divânçesi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.

Köksal, Fatih (2006). “Sana Benzer Güzel Olmaz” Dîvân Şiirinde Nazîre. Ankara: Akçağ Yayıncılık.

Köksal, Fatih (2016). Yâ Kebikeç (Mecmualar Arasında). İstanbul: Kesit Yayınları.

Küçük, Sabahattin (1932). Bâkî Dîvânı (Tenkitli Basım). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Mengi, Mine, Hüseyin Cöntürk (1995). Mesîhî Dîvânı. Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.

Saraç, Yekta (2002). Emrî Dîvânı. İstanbul: Eren Yayınları.

Şentürk, Ahmet Atillâ (1999). Osmanlı Şiiri Antolojisi. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Yayınları.

Tarlan, Ali Nihat (1966). Ahmet Paşa Dîvânı. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Tarlan, Ali Nihat (1945). Hayâli Bey Dîvânı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Tarlan, Ali Nihat (1992). Necatî Beg Dîvânı. Ankara: Akçağ Yayınları.

Tarlan, Ali Nihat (1967). Zâtî Dîvânı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon), Gazeller Kısmı. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Yayınevi.

Tanpınar, Ahmet Hamdi (2015). On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Tulum, Mentol, Tanyeri Ali (1977). Nev'î Dîvânı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.

Yılmaz, Ozan (2015). Necâtî Bey Divanı (Metin ve Tıpkıbasım). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Zülfe, Ömer (2009). On Altıncı Yüzyıl Şairi Selikî ve Şiirleri. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

2. Makaleler, Bildiriler, Diğer Basılı Yayınlar

Açıl, Berat (2016). “Hâverî (Ö.1565) ve Dîvânçesi”. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16: 172-216.

Akbudak, Yasemin (2002). Mesîhi Divanı’nın Tahlili. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ak, Coşkun (1977). Muhibbi Divanı. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi, Erzurum.

Ak, Coşkun (2008). “Rûhî-yi Bağdadî”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 35, 205-206.

Aksoy, Hakan (1992). “Bihiştî Ahmed Sinan Çelebi”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 6, 144-145.

Altuğ, Murat (2014). “16. Yüzyıla Ait Figani’nin İskendernamesi Üzerinde Bir Sentaks İncelemesi”, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Arslan, Ömer (2013). Ubeydî Dîvânı (Metin ve İnceleme).Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Arslan, Sami (2019). Bilgiyi İstinsahla Çoğaltmak: Osmanlı İlim Kamuoyunda Bilginin Dolaşımı (İznik Medresesi-Süleymaniye Medreseleri Dönemi). Doktora Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Bilgin, A. Azmi (2007). “Nesîmî”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 33, 5-6.

Bozyiğit, Esra (2015). Topkapı Sarayı Kütüphanesi Revan No: 1972'de Kayıtlı Mecmû'a-İ Eş'âr (Vr. 280b-360a) (İnceleme-Metin), Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Buyruk, İbrahim Ethem (2015). Bağdatlı Rûhî Divanı'nda Sosyal Hayat. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Can, Ertuğrul (2005). Şuhûdî Divançesi (İnceleme- Metin). Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Coşkun, Vildan Serdaroglu (2013). “Zâtî”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, Cilt 44, 150-151.

Çağbayır, Yaşar (2007). Orhun Yazıtlarından Günümüze Türkiye Türkçesinin Söz Varlığı Ötüken Türkçe Sözlük. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Çağırın, Önder (1992). Ahmed-i Dâ'î Tıbb-ı Nebevî (İmlâ-Fonetik-Morfoloji-Karşılaştırmalı Metin-İndeks ve Sözlük). Yayımlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Çağlayan, Nagihan (2007). “Nisârî Dîvânı (Metin-İnceleme). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

Çavuşoğlu, Mehmet (1991). “Bâkî”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 4, 537-540.

Çelik, Ahmet Faruk (2009). “Fethullah Arifi Çelebi'nin Şahname-i Al-i Osman'ından Süleymanname I”.Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

Çelik, Fatma (2018). Cem'ıyyatü's-Şi'r. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Çetin, İsmail (1993). Derzi-zâde Ulvî (Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divanının Tenkitli Metni). Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Derman, Mustafa Uğur (1997). “Türk Hat Sanatı: İncelikleri ve Bedii Değerleri.” Arış Dergisi 3: 54-67.

Deveci, Abdurrahman (2017). “İran Ve Osmanlı Minyatüründeki Savaş Ve Mücadele Sahnelerine Mukayeseli Bir Bakış.” Journal Of International Social Research 10, 48.

- Devellioğlu, Ferit, Güneyçal Sami Aydın (1993). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Dilçin, Cem (2018). Yeni Tarama Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Efendi, Vankulu Mehmed (2014). Vankulu Lügati, 2. (Nşr. Mustafa Koç-Eyüp Tanrıverdi) İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Yayınları.
- Ekinci, Ramazan (2012). “Osmanlı Kültür Merkezlerinden Vardar Yenicesi Ve Tezkirelere Göre Vardar Yenicesi Şairleri”. Electronic Turkish Studies, 7(4): 1663-1679
- Emecen, Feridun (2010). “Süleyman I”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 38, 74-75.
- Eraslan, Kemal (1993). “Çağatay Edebiyatı”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 8, 168-176.
- Erünsal, İsmail E. (2008). “Revânî”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 35, 30-31.
- Gemalmaz, Efrasiyab (2001). Âgehî Divanı (Tavizü'l- Âşıkîn) nın Dil Özellikleri. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Gök, Selim (2017). Hayretî Divanı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük).Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gökalp, Halûk (2001). Fasîhî Divanı: İnceleme-Metin. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Gözütok, Ahmet (2009). Eski Anadolu Türkçe'sinde Anlamca Kaynaşmış (Deyimleşmiş) Birleşik Fiiller. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Gülsevin, Gürer (2017). Eski Anadolu Türkçesinde Ekler. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gümüş, Ahmet Kemal (2019). Câmî’u’n-Nezâ’ir (İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler T 2955- İnceleme, Metin, Çeviri). Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- İsen, Mustafa (1988). “Âhî, Benli Hasan”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 1, 527.
- İsen, Mustafa, Özkan, Mustafa (1997). “Halîlî”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 15, 329-330.
- Kanar, Mehmet (2000). Farsça-Türkçe Sözlük. İstanbul: Say Yayınları.
- Kanar, Mehmet (2008). Osmanlı Türkçesi Sözlüğü. İstanbul: Say Yayınları.
- Kaplan, Yunus (2010). “Nihânî (İbrahim Çelebi) ve Gazelleri”. Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic 5.4

- Karadeniz, Mustafa Uğur (2018). İslam Sanatları Açısından Klasik Türk Şiiri, Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Karahan, Abdülkadir (1996). “Figânî”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 13, 57-58.
- Karavelioğlu, Murat Ali (2010). “Şem’î Prizrenli”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 38, 505-506.
- Kardaş, Sedat (2012). Tâli’î’nin Farsça Divanı Ve Necâtî Bey Divanı İle Mazmunlar Açısından Mukayesesi. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kaya, Bayram Ali. (2006). “Necâtî Bey”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 32, 477-478.
- Kaya, Bayram Ali (2011). “Taşlıcalı Yahyâ”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 40, 156-157.
- Kaya, Bayram Ali (2012). “Usûlî”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 42, 213-214.
- Kayaokay, İlyas (2018). “Tahmis Made To Necati Bey Ghazals”, Eurasian Academy of Sciences Social Sciences Journal, 19: 140-158.
- Kurnaz, Cemal (1998). “Hayâlî Bey”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 17, 5-7.
- Kurnaz, Cemal. “Kanunî’nin En Sevdği Şairi: Hayâlî Bey”. Dil ve Edebiyat, 16-33.
- Kurnaz, Cemal, Yaşar Aydemir (2013). “Mecmualara Sorulması Gereken Sorular.” Electronic Turkish Studies, 8: 1.
- Kut, Günay (1989). “Ahmed Paşa, Bursalı”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, Cilt 2, 111-112.
- Kut, Günay (1989). “Ahmed-i Dâî”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 2, 56-58.
- Kut, Günay (1988). Yazmalar Arasında II. Osmanlı Araştırmaları, 7-8, 181-198.
- Küçükaşçı, Mustafa Sabri (2010). “Süheylî, Abdurrahman b. Abdullah”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, Cilt 38, 30-32.
- Mengi, Mine (2004). “Mesîhî”. TDV İslâm Ansiklopedisi. Ankara: Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 29, 312-313.
- Olama, Ercan (2010). Ahmet Paşa’nın Gazellerinde Anlam Çerçevesi. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Öçal, Sami (1998). Kemal Paşazâde’nin Felsefî ve Kelâmî Görüşleri. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, Mürsel (1997). “Hâtîfî”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 16, 468.

- Pala, İskender (1988). “Âgehî, Mansûr”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt I, 448-449.
- Pala, İskender (1983). ‘Aşkî, Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Dîvânı. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul.
- Pezük, Zehra (2015). Üsküplü İshâk Çelebi Dîvanı’nın Tahlili. Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- Piroğlu, Zehra (1996). Yetîmî (Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânının Tenkidli Metni. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Rukancı, Fatih (2012). “Yazma Eserlerde Fiziksel Niteleme.” Erdem, 63: 169-204.
- Sağlam, Ayşe (2016). Taşlıcalı Yahyâ Bey ve Hamse’si. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- Sami, Şemsettin (2007). Kâmûs-ı Türkî, İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Saraç, Yekta M. A. (1995). “Emrî, Emrullah”. TDV İslâm Ansiklopedisi. Cilt 11. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Sarı, Osman (2013). “Hafız Divan’ının İki Yeni Türkçe Tercümesi Dolayısıyla: Hafız Divanı’ndaki İlk Gazelin İlk Beytinin Türkçe Tercümesi Üzerine Bazı Notlar”. FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, 2: 407-416.
- Savaş, Hamdi (2000). “İshak Çelebi, Kılıçzâde”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 22, 528-529.
- Sefercioğlu, Nejat (2007). “Nev’î”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 33, 52-54.
- Tatçı, Mustafa (1998). “Hayretî”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 17, 61-62.
- Tıgılı, Fatih (2007). “Rahmî”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 34, 421-422.
- Tietze, Andreas (1951). XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili. Türkiyat Mecmuası, 113-138.
- Tunç, Ahmet Tuna (2017). Şânî Divanı. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Turan, Şerafettin (2002). “Kemalpaşazâde”. TDV İslâm Ansiklopedisi. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 25, 238-240.
- Uzun, Mustafa İsmet (2003). “Mecmua”. TDV İslâm Ansiklopedisi. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 28, 265-268.
- Uzun, Süreyya (2011). Üsküdarlı Aşkî Divanı Tenkitli Metin, Nesre Çeviri ve 16. yy. Osmanlı Hayatının Divandaki Yansımaları. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ünver , İsmail (1991). “Aşkî, Üsküdarlı”. TDV İslâm Ansiklopedisi, Cilt 4. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 23.

Ünver , İsmail (2008). Çeviri Yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler. Turkish Studies International/Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 3/6: 1- 46.

Yakar, Halil İbrahim (2002). Gelibolulu Sun‘î Dîvânı ve Tahlili. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yazıcı, Tahsin (1991). “Ârifî Fethullah Çelebi”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 3, 371-373.

Yılmaz, Mâlik (2001). “Osmanlı Hükümeti Tarafından İlk Kurulan Matbaa Ve Bunun Neşriyatı. Türk Kütüphaneciliği”. 15 (4): 436-442.

3. Elektronik Kaynaklar

Avşar, Ziya (2017). Revânî Dîvânı. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56143,revani-divanipdf.pdf?0> erişim tarihi: 5 Nisan 2020.

Aydemir, Yaşar (2018). Vizeli Ramazan Behiştî Divanı. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56445,ramazan-behisti-divanipdf.pdf?0> /erişim tarihi: 23 Mart 2020.

Ayverdi, İlhan (2011). Kubbealtı Lugatı Misalli Büyük Türkçe Sözlük. İstanbul: Kubbealtı Yayınları. <http://lugatim.com>

Bülbül, Tuncay (2013). “Hâverî, Açuk Kadioğlu Çelebi” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/haveri-acuk-kadioglu-ali-celebi/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Demirel, Şener (2013). “Behiştî/Bihîştî, Ahmed Sinân Çelebi” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/behisti-bihisti-ahmed-sinan-celebi/> / erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Canım, Rıdvan (2014). “Ahmed-i Dâ’î” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahmedi-dai/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Durmaz, Gülay (2013). “Muhibbî” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/muhibbi/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Durmuş, Tuba, Sabiha Oğuz (2018). Dîvân-ı Firâk-ı Esîrî. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60373,divan-i-firak-i-esiripdf.pdf?0> . Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. erişim tarihi: 8 Eylül 2019.

Durmuş, Tuba (2014). “Hayretî” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hayreti/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Durmuş, Tuba (2014). “İshak Çelebi” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ishak-celebi/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Erdoğan, Mustafa (2013). “Rahmî, Bursalı Pîr Mehmed” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rahmi-bursali-pir-mehmed/> / erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Erünsal, İsmail E. (2014). “Revânî” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/revani/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Gıynaş, Kamil Ali (2017). Pervâne Bey Mecmuası. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55832,pervane-bey-mecmuasi-pdf.pdf?0/> erişim tarihi: 14 Ağustos 2019.

Gönel, Hüseyin (2014) “Nisârî, Nisârî Efendi” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nisari-nisari-efendi/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Gürbüz, Atik İncinur (2014). “Ânî/Zeyrekî, Zeyrekzâde Mehmed Ânî Çelebi” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ani-zeyreki-zeyrekzade-mehmed-ani/> erişim tarihi: 28 Mayıs 2020.

İpekten, Halûk, Mustafa İsen vd. (2017). Sehî Beg, Heşt Behişt. https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56165,hestd-bihistpdf.pdf?0&_tag1=03EE5380B678F1063BF0A9ED54D2FA0DD771F0E5&crefer=4A0E97B9C22F5339B594EDCEE52911C20C47EFA34AF40D6514DCCD879D03819A/ Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

İsen, Mustafa (2013). “Usûlî” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/usuli/> erişim tarihi: 17 Ağustos 2019.

Kaçalın, Mustafa S. “Âhî Dîvânı”, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10590,ahidivanimustafakacalinpdf.pdf?0/> Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. erişim tarihi: 5 Mart 2020.

Kaplan, Hasan, Muhsin Macit (2014). “Bâkî” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/baki/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Kaplan, Yunus (2014). “Halîl, Hâlîl-i Zerd” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/halil-halili-zerd/> erişim tarihi: 17 Mayıs 2020.

Kaplan, Yunus (2013). “Sâ’yî, Memik-zâde Ramazan” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sayi-memikzade-ramazan/> erişim tarihi: 7 Mayıs 2020.

Kaplan, Yunus (2014) “Sîretî” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sireti/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Karabey, Turgut (2014). “Ahmed, Veliyyüddîn-Zâde Ahmed Paşa” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahmed-veliyyuddinzade-ahmed-pasa/> erişim tarihi: 7 Mayıs 2020.

Karagözlü, Volkan (2014). “Hâletî” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/haleti-seyyid-mehmed-haleti-efendi/> erişim tarihi: 2 Haziran 2020.

Karagözlü, Volkan (2018). “Hayâlî Bey, Hayalî, Mehmed Hayâlî Bey, Bekar Memî” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hayali-bey-hayali-mehmed-hayali/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020

Karagözlü, Volkan (2013). “Şem’î, Prizrenli Şem’î” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/semi-prizrenli-semi/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Kartal, Ahmet (2014). “Mesîhî, Îsâ” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mesihi-isa/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Kaya, Bayram Ali (2013). “Hâletî, Azmîzâde” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/haleti-azmizade/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Kaya, Bayram Ali (2013). “Necâtî Bey, Îsâ” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/necati-bey-isa/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Kaya, Bayram Ali (2013). “Yahyâ Bey, Dukaginzâde” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yahya-bey-dukaginzade/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Kardaş, Sedat, Köksal Fatih (2013). “Tâli’î” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/talii/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Kılıç, Filiz (2014). “Şânî, Şânî Çelebi” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sani-sani-celebi/> erişim tarihi: 27 Mayıs 2020.

Kılıç, Filiz (2014). “Ubeydî/Abdî, Müeyyedzâde Abdî Çelebi” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ubeydi-abdi-mueyyedzade-abdi-celebi/> erişim tarihi: 16 Mayıs 2020.

Köksal, Fatih Mehmet (2013). “Âhî, Benli Hasan, Dilsiz Dânişmend” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahi-benli-hasan-dilsiz-danismend/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Köksal, Fatih Mehmet (2013). “Âşkî” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/aski-mdbir/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Köksal, Fatih Mehmet (2013). “Derûnî” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/deruni/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Köksal, Fatih Mehmet (2013). “Gedâyî” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/gedayi/> erişim tarihi: 23 Mayıs 2020.

Köksal, Fatih Mehmet (2013). “Fasîhî” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fasihi/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Köksal, Fatih Mehmet (2014). “Figânî” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/figani/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Köksal, Fatih Mehmet (2013). “Selîkî” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seliki/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Köksal, Fatih Mehmet (2013). “Sun’î” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/suni/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Köksal, Fatih Mehmet (2013). “Şâmî, Şâmlıoğlu Mustafâ Bey” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sami/> erişim tarihi: 21 Mayıs 2020.

Köksal, Fatih Mehmet (2017). Edirneli Nazmî Mecma‘u’n-Nezâ‘ir (İnceleme-Tenkitli Metin). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56057,mecmaun-nezair-edirneli-nazmi-pdf.pdf?0> / erişim tarihi: 14 Eylül 2019.

Kurtoğlu, Orhan (2017). Zâtî Dîvânı. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56164,zati-divanipdf.pdf?0> / Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. erişim tarihi: 17 Eylül 2020.

Kurtoğlu, Orhan (2013). “Zâtî, İvaz” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/zati-ivaz/> erişim tarihi: 14 Eylül 2019.

Küçük, Sabahattin. Bâkî Divanı. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf?0/> Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları .erişim tarihi: 15 Mart 2020.

Öztoprak, Nihat (2014). “Rûhî, Bağdatlı” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ruhi-bagdatli/> / erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Saraç, Yekta Mehmet A.(2014). “Emrî, Emrullah” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/emri-emrullah/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Saraç, Yekta Mehmet A. Emrî Dîvânı. <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78368/emri-divani.html> / Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. erişim tarihi: 15 Mart 2020.

Saraç, Yekta Mehmet A. (2015). “İbn Kemal” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ibn-kemal/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Sefercioğlu, Mustafa Nejat (2014) “Nev’î, Yahyâ” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nevi-yahya/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Solmaz, Süleyman (2018). Ahdî ve Gülşen-i Şuarâ’sı. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56733,ahdi-gulsen-i-suarapdf.pdf?0>. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Şahin, Esmâ (2014) “Ulvî, Terzi-Zâde Mehmed Ulvî Çelebi” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ulvi-terzizade-mehmed-ulvi-celebi/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Şanlı, İsmet (2014). “Ubeydî, Abdurrahman Çelebi” <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ubeydi-abdurrahman-celebi/> erişim tarihi: 24 Nisan 2020.

Şiirin Lezzetine Bürünmüş Derlemeler: Mecmualar (2018). Fikriyat. <https://www.fikriyat.com/edebiyat/2018/08/29/siirin-lezzetine-burunmus-derlemeler-mecmualar/> / erişim tarihi: 28 Mayıs 2020.

Tanrıbuyurdu, Gülçin (2018). Kalkandelenli Mu‘îdî Dîvânı. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59883,kalkandelenli-mu39idi-divanipdf.pdf?0/> Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. erişim tarihi: 11 Nisan 2020.

Usluer, Fatih (2013). “Nesîmî, Şeyh İmâdüddîn Seyyid Nesîmî”
<http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nesimi-seyh-imaduddin-seyyid-nesimi/>
erişim tarihi: 7 Mayıs 2020.

Yakar, İbrahim (2018). Gelibolulu Sun’î Dîvânı.
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57257,gelibolulu-suni-divanipdf.pdf?0>
/Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. erişim tarihi: 5 Nisan 2020.

Yazmaları Yaratıcılar (2019). İstanbul Yazmaları Enstitüsü.
<https://blog.iae.org.tr/sergiler/yazmalari-yaratanlar/> erişim tarihi: 4 Haziran 2020.

Yılmaz, Kadri Hüsnü (2014) “Kadîrî, Abdülkadir Hamîdî Efendî”
<http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kadiri-abdulkadir-hamidi-efendi/> erişim tarihi: 7 Mayıs 2020.





[illegible]

[illegible][illegible]

ÖZ GEÇMİŞ

1987 yılının Kasım ayında Van'da dünyaya geldi. İlköğrenimini Van'ın çeşitli okullarında, lise öğrenimini ise Açık Öğretim Lisesi'nde tamamladı. 2006 yılında başladığı Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden 2010 yılında mezun oldu. 2011 yılında aynı üniversiteden pedagojik formasyon eğitimi aldı. 2012'de Milli Eğitim Bakanlığı'nda kadrolu öğretmen olarak göreve başladı. 2017 yılında il dışı atamayla Sakarya'ya tayin edildi. 2019'da Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim dalında yüksek lisansa başladı. Öğretmenlik mesleğine Sakarya'da Şenpiliç Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde devam etmektedir.